

2488

ครุอีสาน

กาชาด

เรียบเรียงโดย
นิยม รักษาพันธ์

สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดพิมพ์ในโอกาส
“100 ปี ปรปดี พนมยงค์ 91 ปี เตียะง คิริขันธ
สืบสานอุดมการณ์ ประชาธิปไตย”

PRIDI-PHOONSUK
ปริดิ - ฟูนดึซ ฟนบงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

อุทิศแด่

วีรบุรุษ เตียง ศิริจันทร์ ครอง จันดาวงศ์
ทองพันธ์ สุทธิมาศ เกษม เกษมคานต์ อำไพ
พงศ์สิทธิศักดิ์ และเสรีไทยนิรนาม ผู้สละชีวิต
เพื่อเอกราชประชาธิปไตยของชาติ และความ
เป็นธรรมของประชาชน

ชื่อหนังสือ 2488 ครูอีสานกู้ชาติ นิยม รักษาพันธ์

กองบรรณาธิการ ผ.ศ.ปรีชา ธรรมวินทร
สมชาย พรหมโคตร

ผู้จัดพิมพ์ สถาบันราชภัฏสกลนคร

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2543

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

คำนำ

ในโอกาสที่องค์การยูเนสโก ประกาศให้ ศาสตราจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลก สถาบันราชภัฏสกลนคร ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจึงได้จัดงานสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “100 ปี ปรีดี พนมยงค์ 91 ปี เติง ศิริขันธ์ : สืบสานอุดมการณ์ ประชาธิปไตย” ขึ้นในระหว่างวันที่ 21 - 22 ธันวาคม 2543 ณ สถาบันราชภัฏสกลนคร การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลอง 100 ปี ชาตกาลรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ การจัดกิจกรรมดังกล่าวนอกจากมีวัตถุประสงค์เพื่อเชิดชูเกียรติคุณของปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส นายเติง ศิริขันธ์ และอดีตเสรีไทยภูพานแล้ว ยังเป็นการศึกษาเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ประวัติของบุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นผู้เสียสละเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง อันจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้อนุชนรุ่น หลังได้ตระหนักและสำนึกในคุณูปการอันใหญ่หลวงของบุคคลเหล่านี้

สถาบันราชภัฏสกลนคร ได้จัดพิมพ์ บันทึกกลับเสรีไทยภูพาน และ 2488

ครูอีสานภูษาดิ เรียบเรียงโดย อาจารย์นิยม รักษาพันธ์ (นายสีดอแก้ว) เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาครั้งนี้ ด้วยหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้สังคมไทยและวงการศึกษาไทย ตระหนักถึงการเรียนรู้ “วิธภาพอันกล้าหาญ เสียสละและซื่อสัตย์สุจริตของสามัญชน” เพื่อเป็นแบบอย่างให้อนุชนรุ่นหลังสืบสานต่อไป

ขอขอบพระคุณอดีตเสรีไทยทุกท่าน ที่สละเวลามาทายทอดประสบการณ์อันมีค่า เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รับทราบ และขอขอบพระคุณอาจารย์นิยม รักษาพันธ์ ที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และสติปัญญา ค้นคว้า รวบรวม ประวัติศาสตร์ของเสรีไทยภูพาน เพื่อจารึกไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้

กองบรรณาธิการ

คำนำเขียน

หนังสือเล่มนี้เป็นประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่งที่จะต้องจารึกไว้ว่า ยามใดประเทศชาติบ้านเมืองเกิดวิกฤตคับขัน บรรดาครูทั้งหลายก็มิได้นิ่งดูตาย ยอมเสียสละเสี่ยงชีวิตเข้าช่วยปกป้องบ้านเมืองให้พ้นภัยโดยมิได้เรียกร้องสิ่งตอบแทนใด ๆ จากการกระทำของตน

การปฏิบัติงานกู้ชาติของขบวนการเสรีไทยในครั้งนั้น ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างนั้นส่วนใหญ่คือ “ครูประชาบาล” เขาได้เข้าร่วมฝึกอาวุธในป่าเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้นำหน่วยจรยุทธไว้อต่อสู้กับกองทัพอันเกรียงไกรของญี่ปุ่น ครูชายต่างก็ผลัดเปลี่ยนกันเข้าฝึกอาวุธใหม่ ที่ได้รับจากฝ่ายสัมพันธมิตร ในฐานะปฏิบัติการของเสรีไทย ครูสตรีก็ได้ให้ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลแก่ชาวบ้าน งานสอนเด็กนักเรียนก็ไม่ให้ขาด งานเสียสละเพื่อชาติก็มิได้ละเว้น เป็นสิ่งที่ครูรุ่นหลังควรจะถือเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

ครูเตียง ศิริพันธ์ และ ครูจำลอง ดาวเรือง เสรีไทย ระดับ

หัวหน้าในภาคอีสานผู้ได้รับฉายาว่า “ขุนพลภูพาน” ล้วนแต่เป็นผู้ผ่านชีวิต
ครุมาก่อนที่จะก้าวไปสู่การเป็นนักการเมืองระดับแนวหน้า ทั้งสองท่านจึงได้
เลือกเอา “ครู” เป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์กอบกู้ชาติบ้านเมืองทั้งที่เป็นงานที่
เสี่ยงอันตรายและลำบากยิ่ง หากล่วงรู้ถึงศัตรูเมื่อใดก็หมายถึงความตาย
คุณครูทั้งหลายก็ยังยินดีที่จะเสี่ยงปฏิบัติการเพื่อความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง

“ผู้เขียน” มีความเห็นว่างานกู้ชาติของขบวนการเสรีไทยในภาค
อีสานนั้น ครูมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้งานนั้นสำเร็จลงได้อย่างงดงาม จึงได้ใช้
ความพยายามแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ จากปากคำของครูผู้ที่เคยได้ร่วมขบวนการ
เสรีไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ในจังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ขอนแก่น
ชัยภูมิ เลย และอุดรธานี เพื่อบันทึกเป็นเรื่องราวและจัดพิมพ์เป็นเล่มขึ้นให้
อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

ความดีของหนังสือเล่มนี้ทั้งหมดขออุทิศกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของ
คุณครูผู้เสียสละเพื่อชาติที่ได้ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อยกย่องเทอดทูนท่าน ที่
ยังมีชีวิตอยู่ให้คนรุ่นหลังได้ถือเป็นแบบอย่าง ส่วนข้อบกพร่องในข้อมูล
ต่าง ๆ และภาษาหนังสือนี้ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นิยม รักษาชั้น

16 มกราคม พ.ศ. 2541

ปรีดี พนมยงค์ “ท่านรุธ”

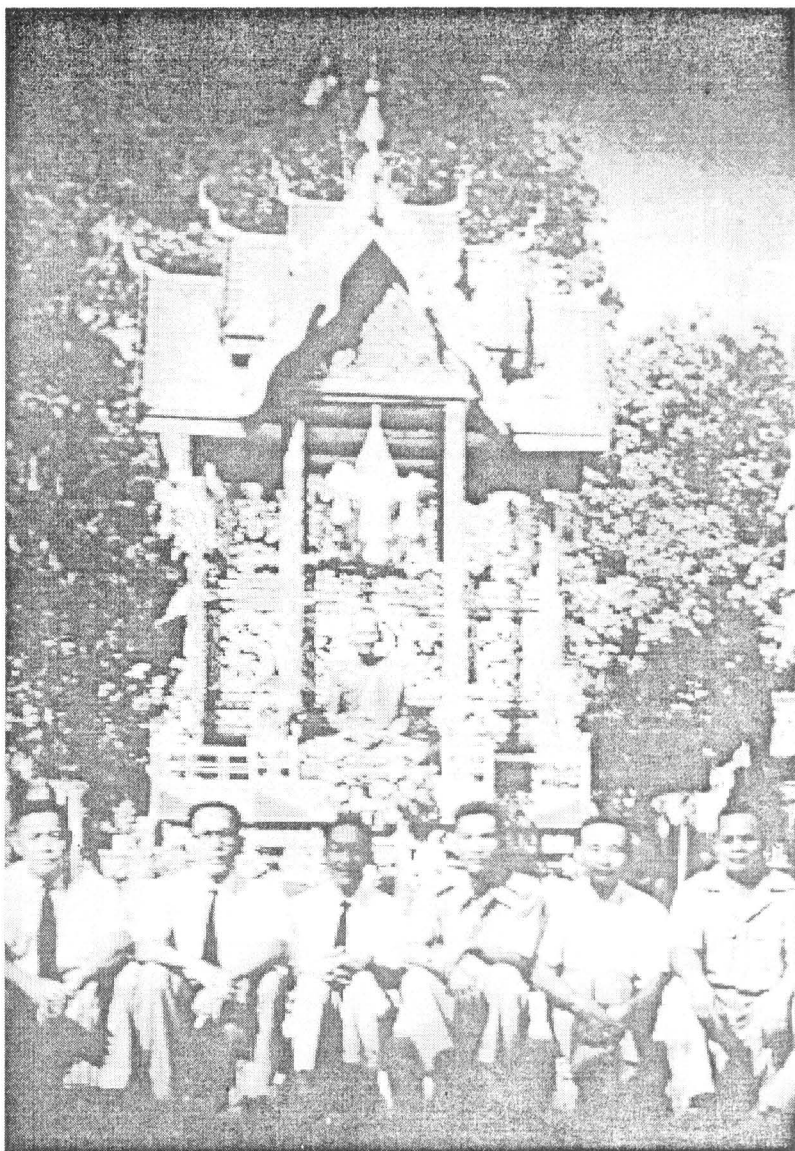
ปรีดี พนมยงค์ ขณะตรวจเรือนจำ
จังหวัดนครพนม พ.ศ. 2479

นายปรีดี พนมยงค์ เดินทางไปเยี่ยมโฮจิมินห์
ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พ.ศ. 2509

เตียง ศิริขันธ์ ส.ส.สกลนคร 5 สมัย ผู้มีสมญานามว่า “ขุนพลภูพาน”

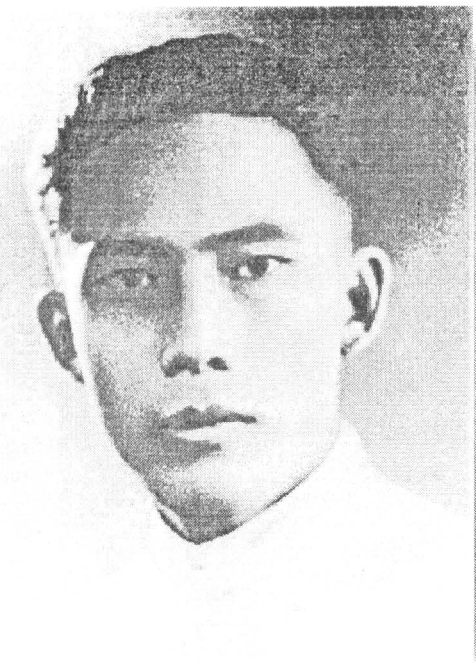
ภาพงานศพหลวงปู่ฉั่น ภูริทัตโต ปลายปี พ.ศ. 2492
(จากซ้ายไปขวา) 1. เจียม ศิริขันธ์ 2. ครูเตียง ศิริขันธ์
3. ไม่ทราบชื่อ - นามสกุล 4. วิศิษฐ์ วัฒนสุชาติ
5. ปลัดฟอง นวลมณี 6. วิเศษ เขาว์สมิต

นางนิวาคน์ ศิริขันธ์ (พิชิตรณการ) ภรรยาของเตียง ศิริขันธ์
เสียชีวิตประมาณ พ.ศ. 2530 - 2531

เตียง ศิริขันธ์ ถ่ายภาพร่วมกับทหารอังกฤษ ขณะปฏิบัติงานเสรีไทย
จากซ้ายไปขวา : กันเนอร์ (Gunner) เตียง ศิริขันธ์ และสไมล์ย์ (Smiley)

เดียง ศิริจันทร์
ถ่ายภาพขณะเป็นนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

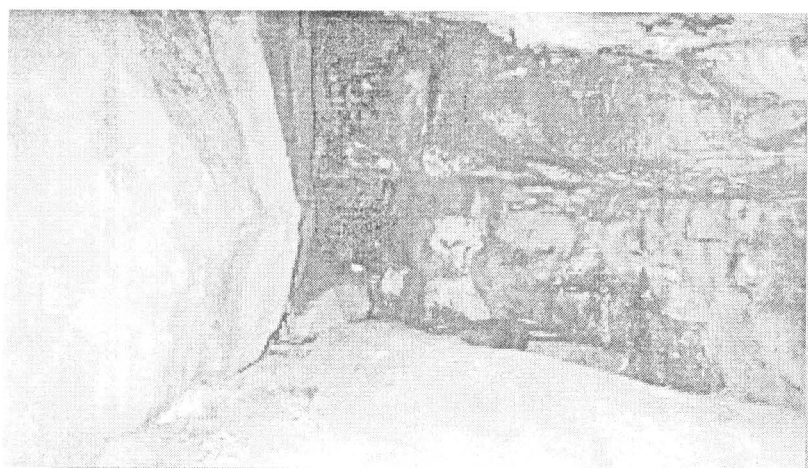
เดียง ศิริจันทร์ เมื่อได้เป็น ส.ส.
มีบทบาทโดดเด่นมากจนได้รับ
การยอมรับว่าเป็น “หนึ่งในสี่
ทหารเสืออีสาน”

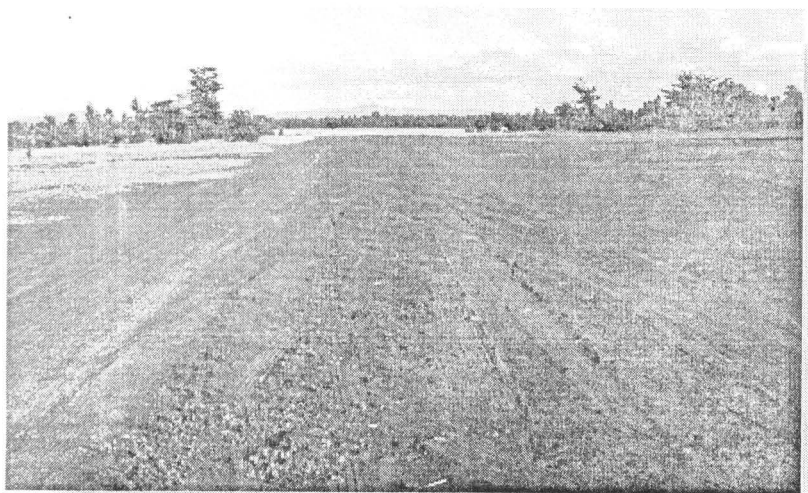
เตียง ศิริขันธ์ ผู้นำกองทัพอพลเรือน แห่งขบวนการเสรีไทยสายอีสาน
 นิ่งคู่กับ พ.ต.สไมล์ (Smiley) นายทหารอังกฤษ

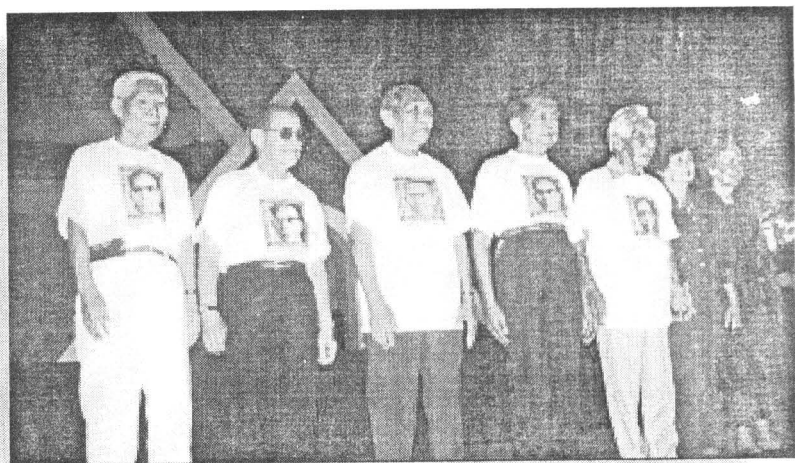
จ.ส.ต.ผจญ ศิริมาศ (เสื้อแขนยาวลาย) ดำรงจที่ใกล้ชิดเตียง ศิริขันธ์ และเตียง ศิริ
 ขันธ์ (เสื้อแขนยาวสวมหมวกขาว) อดีตเสรีไทยพาทีมผู้ลี้ภัย ITV.
 รายการ “ย้อนรอย” ออกสำรวจถ้ำเสรีไทย เมื่อเดือนกันยายน 2543

ถ้ำเสรีไทยบนเทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร
เคยใช้เป็นที่เก็บอาวุธของเสรีไทย ระหว่างปี 2485 - 2488

สนามบินชาดนาคู อ.นาคู จ.กาฬสินธุ์ เคยใช้เป็นสนามบินของเสรีไทย เครื่องบิน
Dakota ของฝ่ายสัมพันธมิตรเคยชนอาวุธมาลง 2 ครั้ง

อดีตเลรีไทยสายสกลนคร มารวมพลกันอีกครั้งหนึ่ง ในงานแสดง แสง สี เสียง ชุนพล
 เตียง คิริขันธ์ เมื่อ 8 ตุลาคม 2543 ณ สนามมิ่งเมือง จ.สกลนคร จากซ้ายไปขวา :
 เทียม คิริขันธ์, อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร, สวัสดิ์ ตราชู, ศ.วิสุทธิ์ บุญยกุล
 สนิท ประสิทธิ์พันธ์, ประไพ ตราชู และละม่อม ประสิทธิ์พันธ์

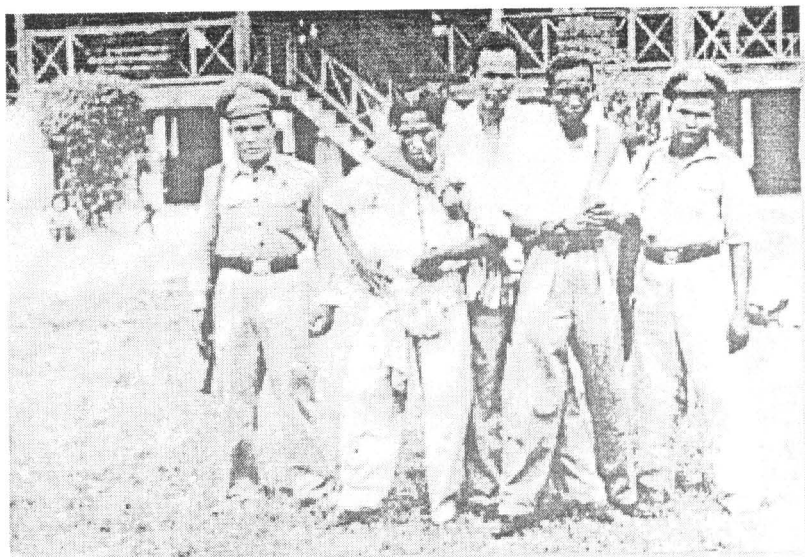
2 อดีตเลรีไทย จ.ส.ต. ผจกญ คิริมาศ (ซ้าย)
 และเทียม คิริขันธ์ (ขวา) ถ่ายบริเวณหน้าถ้ำเลรีไทย
 บนเทือกเขาภูพาน สกลนคร

ขุนพลเตียง ศิริขันธ์ (ซ้าย) ส.ส. นักสู้แห่งสกลนคร ผู้นำเสรีไทยสายอีสาน กับทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (ขวา) ขุนพลแห่ง อีสานใต้ ที่ร้านกาแฟใจกลางเมืองสกลนคร ในวันที่เตียง ศิริขันธ์ ได้รับการประกันตัวคดีที่ถูกยึดเย็ดให้เป็นกบฏแบ่งแยกดินแดน และท้ายสุดทั้งสองท่านก็ถูกล้างหาวอย่างทารุณ เป็นรางวัลตอบแทนการกู้ชาติ

สนิท ประสิทธิพันธ์ รองแม่ทัพกองทัพลเรือนแห่งขบวนการเสรีไทยอีสาน ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับขุนพลเตียง ศิริขันธ์ (ภาพนี้ถ่ายขณะอายุ 91 ปี)
เมื่อ 8 ตุลาคม 2543

รางวัลผลตอบแทนการทำงานกู้ชาติที่เสรีไทยกลุ่มหนึ่งได้รับ คือการตีตรวนล่ามโซ่ และถูกยัดเยียดข้อหาทบฏแบ่งแยกดินแดน คนกลาง (ตัวสูงสุด) คือ มีชัย (มาลี) อาสาเสน อดีตเสรีไทย ถ่ายบริเวณด้านหน้าสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร

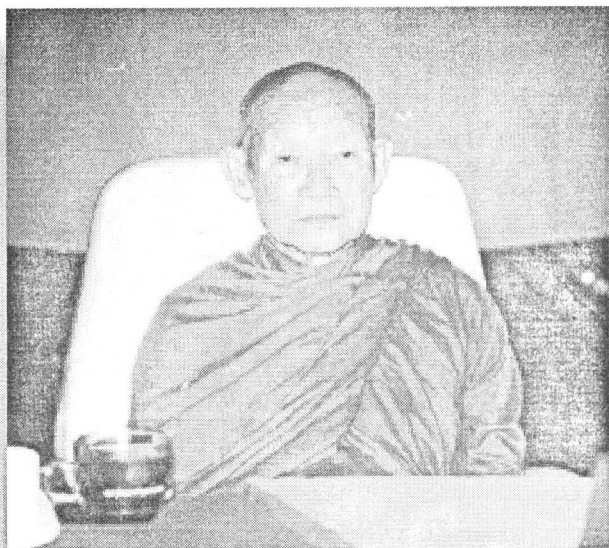
สวัสดิ์ ตราชู
เสรีไทยสายสกลนคร
ผู้ทำงานใกล้ชิดกับ
เตียง ศิริขันธ์

ศาสตราจารย์วิรุทธิ์ บุษยกุล เสรีไทยสายสกลนคร
 ผู้ทำงานใกล้ชิดกับขุนพลภูพาน เดียง ศิริจันทร์

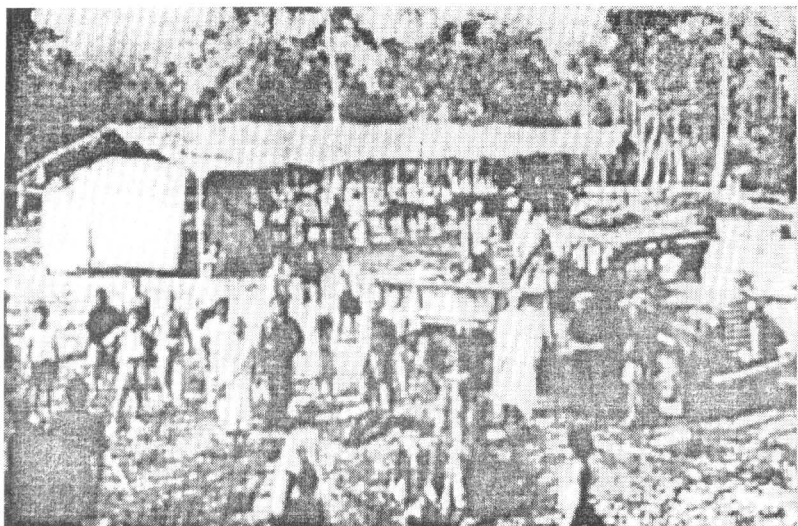
เทียม ศิริจันทร์ เสรีไทยสายสกลนคร
 นายช่างใหญ่ผู้รับผิดชอบการสร้างถนนสายสกลนคร - กาฬสินธุ์ (เส้นภูพาน)

พระจำลอง นวลมนี อดีตเสริไทยสายสกลนคร ปัจจุบันจำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาส

อาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร อดีตเสริไทยสายสกลนคร ผู้รักและศรัทธา
ในตัวแทนพลเดียว ศิริขันธ์ ปัจจุบัน (2543) อายุ 82 ปี
ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมืองสกลนครสมัยที่ 2

การเคลื่อนไหวกองเสรีไทยสายอีสานบนภูพาน

นายปิ่น แก้วมัตย์ อดีตเสรี
ไทย (ซ้ายมือ) เคยถูกจับ
ที่หาคอมมิวนิสต์
พร้อมกับนายเตียง ศิริขันธ์
เมื่อครั้งเป็นครู
โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล

สื่ขุนพลอีสาน

นายเตียง ศิริขันธ์ ส.ส. สกลนคร

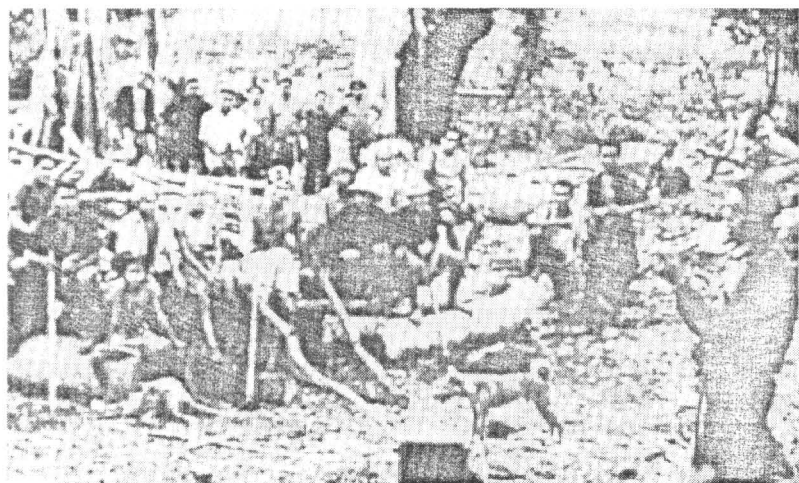
นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ส.ส. อุบลราชธานี

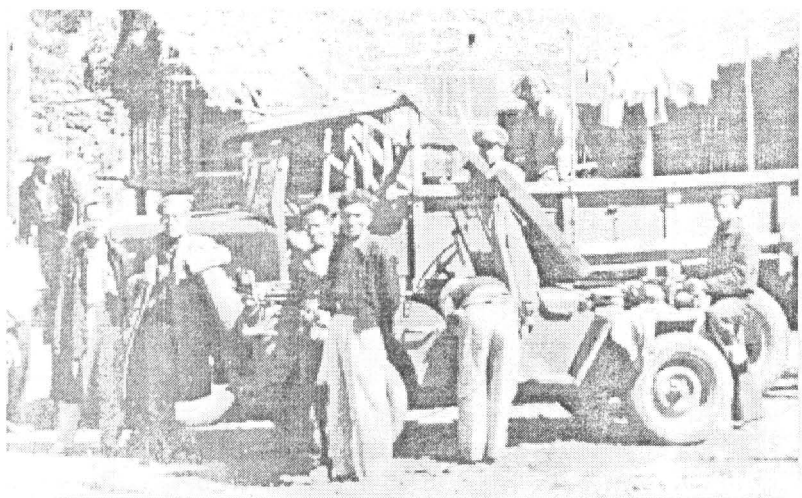
นายจำลอง ดาวเรือง ส.ส. มหาสารคาม

นายถวิล อุดล ส.ส. ร้อยเอ็ด

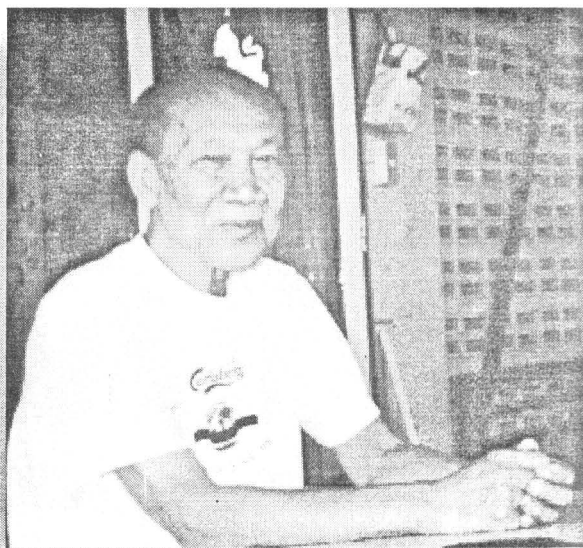

การเคลื่อนไหวกองเสรีไทยสายอีสานบนภูพาน

ครูกลยุทธ อุปพงษ์ หน่วยปฏิบัติการพิเศษของชุมชนพลูพพาน

ครูคล่อง เทศประสิทธิ์
ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้
ดูแลเสรีไทยจากนอก
ประเทศ

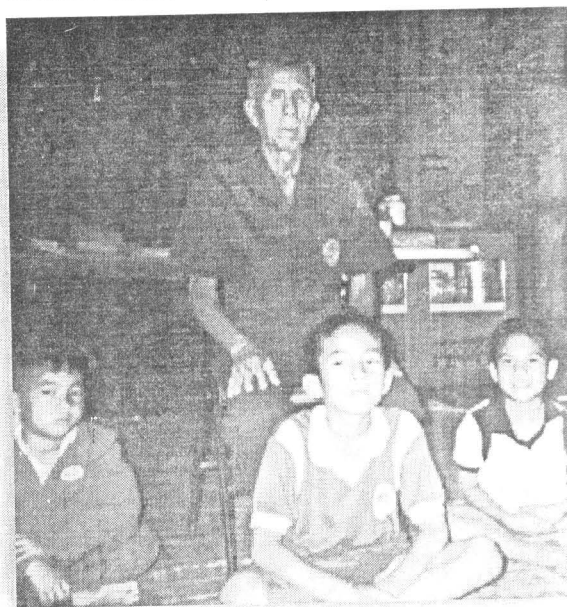
ครูเสน ขนิษฐวงศ์ ขุนกำลังของ ครูจำลอง ดาวเรือง
นักสู้ผู้ไม่ยอมก้มหัว ให้โจรการเมือง

ครูติลก (บุญมาก) บุญเสริม
ผู้ร่วมเดินทางไกล
เพื่อแสวงหา ฯ

ครูแถม ตีบุญมี ณ ชุมแพ
ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับเกริก หมวดแดง เสรีไทยจากอังกฤษ

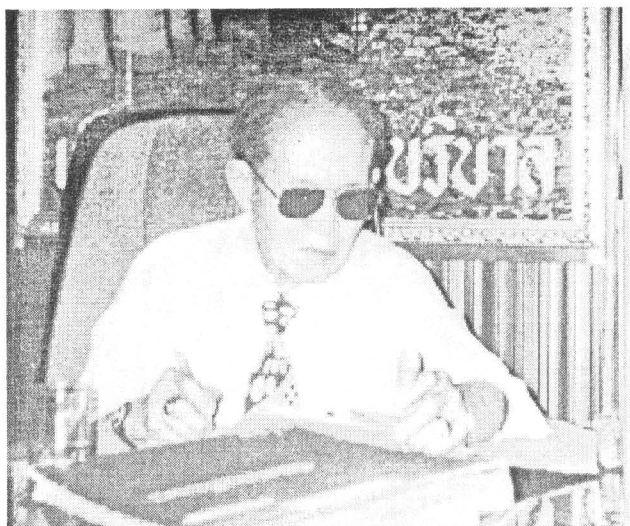
ครูพรมเทศ ศรีขันชัย
ชุมกำลังของ
ครูจำลอง ดาวเรือง
นักสู้ผู้ไม่ยอมก้มหัว
ให้โจรการเมือง

ครูสุพล โคตบุตร เสรีไทยผู้ปฏิบัติงานภายใต้ร่มกองทัพญี่ปุ่น

ครูโสฬส แสนใจวุฒิ
ครูหนุ่มเสรีไทย
เมืองทะเลภูเขา

ครูอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร ครูอาวุโสผู้มากด้วยประสบการณ์

ครูเวียน คำภาสุข
พลพรรคเสรีไทยกองร้อยดงลาน

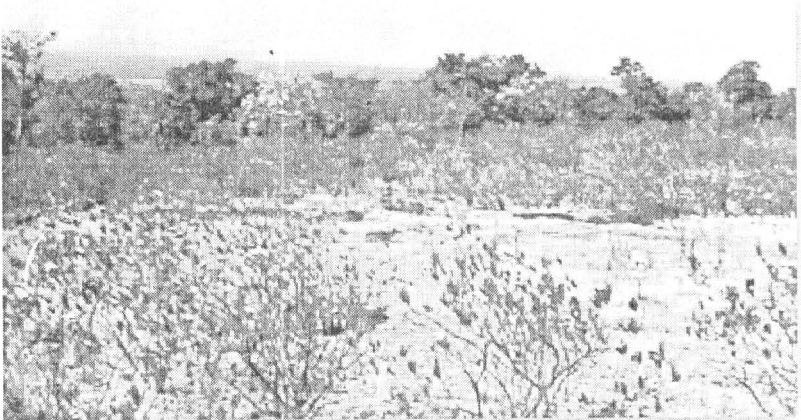
กำนันละเอียด (เอี่ยม) อภิวาทนสศิริ ผู้ดูแลค่ายโนนหอม
บ้านโนนหอม อ.เต่างอย จ.สกลนคร

ลูกสาวคนโตของกำนันละเอียด
ผู้ยังจำเหตุการณ์ปฏิบัติงานของพ่อได้ดี

กำนันเขียน จันลาโสม ผู้ดูแลค่ายเต่างอย (ค่าย B)
อ.เต่างอย จ.สกลนคร

ดำนนกุง อ.เต่างอย จ.สกลนคร

ค่ายเต่างอย (ค่าย B) อ.เต่างอย จ.สกลนคร
ปัจจุบันเป็นอ่างเก็บน้ำของอำเภอเต่างอย

เตียง ศิริขันธ์

นิยม รักษานันท์ (นายสีดอกกาวา) เสรีไทยสายสกลนคร
ผู้รอบรู้เรื่องเสรีไทยภูพานมากที่สุดคนหนึ่ง

บันทึกความจำ ขอขบวนการเสรีไทย

ภารกิจของขบวนการเสรีไทยนั้นเริ่มขึ้น ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 เมื่อแผ่นดินไทยถูกรุกรานจากกองทัพต่างชาติ วีรชนคนไทย ทั้งทหาร ตำรวจ ยุวชนทหาร และพลเรือนได้ต่อสู้ผู้รุกรานอย่างดุเดือดกล้าหาญ โดยพลีชีพเพื่อพิทักษ์ผืนแดนไทยจำนวนหลายร้อยคน จนกระทั่งได้รับคำสั่งหยุดยิงจากรัฐบาล เขาเหล่านั้นคือ “เสรีไทย” ผู้เสียสละเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยของชาติกลุ่มแรกโดยปริยาย

ต่อมาได้มีคนไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ร่วมมือกัน ก่อตั้งขบวนการต่อต้านผู้รุกรานขึ้นมีชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” มีการติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อแสดงความจริงใจที่จะขับไล่ศัตรูผู้รุกรานไปให้พ้น แผ่นดินไทย ทั้งขอความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์และผู้ฝึกสอนทางด้านยุทธวิธี ฝ่ายสัมพันธมิตรเข้าใจและจัดฝึกนักเรียนไทยและคนไทยใน อังกฤษและอเมริกา ที่อาซากอบูประเทศชาติ แล้วจัดส่งเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนการเสรีไทย ภายในประเทศซึ่งอยู่ภายใต้การนำของหัวหน้าขบวนการ

“รูธ” การปฏิบัติภารกิจกอบกู้ชาตินั้น เป็นภารกิจที่เป็นความลับสุดยอดอันเกี่ยวกับความเป็นความตายตามของประเทศชาติ เพราะศัตรูที่เข้ามาครอบครองนั้นมีอยู่ทุกหัวระแหงอีกทั้งคนไทย ที่ให้ความร่วมมือกับศัตรูนั้นก็ยังมีอำนาจในแผ่นดินอยู่ ดังนั้นบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับงานเสรีไทยแต่ละท่านจึงมีความรู้เฉพาะในหน้าที่และภารกิจที่ตนต้องปฏิบัติเท่านั้น มิได้ล่วงรู้ถึงงานและเรื่องราวหน้าที่ความรับผิดชอบของคนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง

ฉะนั้นการรวบรวมเรื่องราวของเสรีไทยทุกแง่มุมนั้นจึงมิใช่สิ่งที่กระทำได้ง่ายนักเปรียบเสมือนการต่อรูปภาพที่กระจัดกระจาย เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยเข้าด้วยกัน ท่านที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์นี้ส่วน มากก็ล้มหายตายจากโลกนี้ไปแล้ว เมื่อคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์แก่ชนชาติไทยรุ่นหลัง เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของหน้าประวัติศาสตร์ของไทยที่สำคัญยิ่งจึงจำต้องค้นคว้ารวบรวมจากผู้ปฏิบัติการ ตั้งแต่ระดับสูงลงมาจนถึงระดับล่างหรือแม้แต่จากบันทึกของหนังสือที่แจกในงานศพของเสรีไทยผู้จากไป

บันทึกนี้เป็นบันทึกเหตุการณ์ เมื่อประเทศไทยถูกรุกรานจากทหารญี่ปุ่นจนสิ้นสุดภาระหน้าที่การกู้ชาติลง เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 ภายหลังการสวนสนามต่อหน้าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และคำปราศรัยยุบเลิกขบวนการเสรีไทยของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ (รูธ) ผู้เป็นหัวหน้าขบวนการ

ปี พ.ศ. 2484

8 ธันวาคม พ.ศ. 2484

ตั้งแต่เวลา 2 นาฬิกา กองทัพญี่ปุ่นได้ส่งกองกำลังบุกประเทศไทย ทางชายแดนกับกัมพูชาเข้ามาทางด้าน อรัญประเทศ และยกพล ทางเรือขึ้น บกตามจุดต่างๆ ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ที่บางปู จังหวัดสมุทรปราการ, ประจวบคีรีขันธ์, ชุมพร, สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช, สงขลา, ปัตตานี คนไทย ทั้งทหารตำรวจ, ยุวชนทหารและพลเรือนซึ่งอยู่ในพื้นที่ได้ ต่อสู้ผู้รุกรานอย่าง ดูเด็ด โดยเฉพาะที่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร ได้มีการต่อสู้ กันถึง ขึ้นตะลุมบอลด้วยดาบปลายปืน แม้ยุวชนทหารตัวน้อย ๆ ก็สู้ยอมตาย ถวาย ชีวิตทั้งทหารญี่ปุ่นและคนไทยตายจำนวนหลาย ร้อยคน

คณะรัฐมนตรีประชุมกันที่วังสราญกุลลาบต่อเนื่องกันมาตั้งแต่คืนวันที่ 7 ธันวาคม ได้รับทราบความประสงค์ของกองทัพญี่ปุ่นที่จะเดินทางผ่าน ประเทศไทยไปสู่พม่า มลายู และสิงคโปร์ แต่ไม่อาจตัดสินใจ อะไรได้เพราะ

จอมพลป. พิบูลสงคราม ที่เป็นทั้งนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุดไม่ได้อยู่ในพระนคร เมื่อจอมพลป.กลับมาก็ตกลงใจให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านและมีคำสั่งให้หยุดการต่อต้าน เมื่อเวลา 7 นาฬิกา ของวันที่ 8 ธันวาคม โดยมีข้อตกลงกันว่าญี่ปุ่นจะเคารพอเอกราชอธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทย แต่สงครามก็คือสงคราม กองทัพญี่ปุ่นส่วนหนึ่งได้ตั้งมั่นอยู่ในประเทศไทยเท่ากับว่าเมืองไทยทั้งประเทศได้ถูกญี่ปุ่น ยึดครองไปเสียแล้ว

เมื่อเลิกประชุมคณะรัฐมนตรี ในตอนเที่ยงของวันที่ 8 ธันวาคม นายปรีดี พนมยงค์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ขอให้นายทวี ตะเวทิกุล และนายปราโมทย์ พึ่งสุนทร นัดหมาย บุคคลใกล้ชิดมาปรึกษาหารือที่บ้านถนนสีลมในตอนค่ำบุคคลที่มาร่วมหารือในค่ำวันนั้นมี หลวง บรรณกร โกวิท ม.ล.กรี เดชาติวงศ์ นายสงวน ตุลารักษ์ นายจำกัด พลาญกร นายวิจิตร ลุสิตานนท์ นายเตียง ศิริขันธ์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ได้ ปรึกษาหารือและตกลงใจกันทุกคนว่า จะต้องกอบกู้เอกราชอธิปไตยของ ชาตินี้คืนมาให้ได้ในการนั้นได้ตกลงจัดตั้ง “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” โดยมอบ ภาระให้ นายปรีดี พนมยงค์ เป็น หัวหน้าและกำหนดแผนการต่อสู้ต่อไป

“องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติ 3 ด้าน คือ

(1) ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานโดยพลังของคนไทยผู้รักชาติ โดยร่วม มือ กับฝ่ายสัมพันธมิตร (อังกฤษ อเมริกา ฯลฯ)

(2) ปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่าเจตนารมณ์อันแท้จริงของคนไทยมิได้เป็นศัตรูต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ต่อมารัฐบาลของ จอม พลป. ได้ ประกาศสงครามและก่อสถานการณ์สงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ภารกิจขององค์การดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นข้อที่

(3) ปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยจะไม่

ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม หัวหน้าขบวนการได้ขอร้องให้ผู้ร่วมงานทุกคนรักษาความลับเพื่อป้องกันมิให้ศัตรูทำลายขบวนการและให้ถือว่าเขตปฏิบัติการของขบวนการคือประเทศไทยที่อยู่ภายใต้การยึดครองของกองทัพญี่ปุ่น เมื่อองค์การฯ สามารถยึดพื้นที่นอกกรุงเทพฯ ได้แล้วจึงจะจัดตั้งรัฐบาลต่อต้านขึ้น การต่อสู้จึงจะกระทำอย่างเปิดเผย

ภายหลังปรึกษาหารือเมื่อเวลา 23.00 น. นายปรีดี พนมยงค์ ได้ปรึกษากับ ม.ล.กรี เดชาดิวงศ์ ซึ่งเป็นนายช่างใหญ่กรมทางหลวงและเป็นผู้กว้างขวางในภาคเหนือถึงความเหมาะสมที่องค์การฯ จะยึดภาคเหนือ ซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับพม่าของอังกฤษ โดยรับยึดชุมทางรถไฟที่ปากน้ำโพ (นครสวรรค์) ไว้ให้ได้ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเข้าไปยึด ต่อมาเมื่อเวลาใกล้ 24.00 น. หลวงกาจสงคราม (เทียร เก่งระดมยิง) ซึ่งเป็นผู้ก่อการ 24 มิถุนายน 2475 และรัฐมนตรี ได้มาขอพบนายปรีดี ฯ และบอกว่าไม่เห็นใครแล้วที่จะช่วยชาติได้ จึงขอปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อนายปรีดี ฯ และขอปฏิบัติตาม คำสั่งที่จะกอบกู้เอกราชของชาติไทย หลวงกาจสงครามเสนอความคิดในการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่ประเทศพม่า นายปรีดี พนมยงค์ จึงขอให้หลวงกาจสงคราม ซึ่งเป็นคนจังหวัดเชียงใหม่เดินทางขึ้นไปนครสวรรค์ เพื่อหากำลังทหารเข้ายึดชุมทางรถไฟที่ปากน้ำโพ, ต่อมาอีก 3 วัน หลวงกาจ สงครามรายงานว่ามีขึ้นไปถึงนครสวรรค์พบว่าทหารญี่ปุ่นได้ยึดชุมทางรถไฟสายเหนือแล้ว

9 ธันวาคม พ.ศ. 2484

สภาผู้แทนราษฎรเรียกประชุมสมัยวิสามัญเป็นการด่วนพิเศษในตอนบ่ายโดยรัฐบาลนำเรื่องที่รัฐบาลยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย เพราะไม่มีทางจะต่อสู้ต้านทาน มาแจ้งให้สภาทราบ โดยเหตุที่คนไทยทุกคนได้รับการปลุกใจให้รักชาติและทำการต่อสู้ศัตรูตามกฎหมายกำหนด หน้าที่ของ

คนไทยในเวลารบ พ.ศ.2484 ดังนั้นเมื่อรัฐบาลสั่งให้ยุติการต่อสู้ศัตรูผู้รุกราน จึงเป็นการกระทำที่ตรงกันข้ามกับจิตใจของคนไทยขณะนั้นการประชุมสภา ฯ ในวันนั้นจึงเป็นการประชุมสภาที่เศร้าสลดที่สุด ทั้งสมาชิกสภา ฯ และ รัฐมนตรีหรืออภิปรายซักถาม ตอบโต้กันด้วย น้ำตานองหน้ามีความรู้สึกทั่วไปว่า ประเทศไทยสูญเสียเอกราชแล้ว

10 ธันวาคม พ.ศ. 2484

ประชุมคณะรัฐมนตรีโดยจอมพลป.พิบูลสงครามให้นโยบายว่า “เพื่อความอยู่รอดของชาติจำเป็นต้องผูกมิตรกับญี่ปุ่นไว้ก่อน เราต้องเก็บ ขาด เราไว้ดูเหตุการณ์ข้างหน้าดีกว่าที่จะนำชาติไปเผาไฟเสียภายใน 2-3 ชั่วโมง” และถ้าใครไปทำรุนแรงกับญี่ปุ่นในเวลานี้คน ๆ นั้นเท่ากับว่าเป็นคนขายชาติ ไม่ใช่คนรักชาติ

11 ธันวาคม พ.ศ.2484

ประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งพิเศษ โดยจอม พลป.พิบูลสงคราม แจ้งว่ารัฐบาลญี่ปุ่นเสนอให้รัฐบาลไทยทำสัญญาร่วมมือเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ซึ่ง จอมพลป. เห็นว่า “เมื่อเราเข้ากับเขาแล้วก็เข้าเสียให้เต็มร้อย เปอร์เซ็นต์ เขาก็คงเห็นอกเห็นใจเราส่วนการข้างหน้าจะเป็นอย่างไรหาใช่ไม่ ถูกา นายปรีดี พนมยงค์ รอมว.คลัง แย้งว่า ๑เมื่อญี่ปุ่นบุกไทยก็สู้รบกับญี่ปุ่น ดังนั้นจะกลับไปรบกับอีกฝ่ายหนึ่งจะเสียเกียรติของชาติจึงควรรักษาข้อตกลงเมื่อ วันที่ 8 ธันวาคม ไว้ให้แค่ญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย ได้ เท่านั้น” ครม.วันนั้นส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ไทยจำเป็นต้องทำสัญญาเป็น พันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่นในวันเดียวกันนี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์ หุตไทย ประจักษ์รองวอชิงตันได้โทรเลขมายังรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ ฯ ว่าสถานทูตจะ

ทำตามคำสั่งรัฐบาลไทย เฉพาะที่เห็นว่ามิใช่เป็นคำสั่งที่ญี่ปุ่นสั่งให้ทำเท่านั้น

14 ธันวาคม พ.ศ.2484

ญี่ปุ่นเดินแผนใหม่เสนอให้รัฐบาลไทยทำสัญญาเป็นพันธมิตรต่อกัน และขอให้รัฐบาลไทยส่งกำลังทหารไปร่วมรบญี่ปุ่นด้านจีน ไทยกับญี่ปุ่น ตกลง เรื่องเขตการรบโดยไทยรับผิดชอบตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน จนจรดน้ำโขง

15 ธันวาคม พ.ศ.2484

จอมพลป.พิบูลสงคราม ควบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีผู้บัญชาการทหารสูงสุดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ

ฝ่ายญี่ปุ่นก็เรียกร้องให้จอมพลป. ปลดนายปรีดี พนมยงค์ และนายวิลาศ ไสงานนท์ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีเพราะเห็นว่ามีความคิดเห็นไม่ตรงกับญี่ปุ่นและเอนเอียงไปทางฝ่ายพันธมิตร จอมพลป. ยอมทำตาม

16 ธันวาคม พ.ศ.2484

จอมพลป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ว่าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือทั้งราษฎรในประเทศและต่างประเทศ สมควรให้สภา ฯ แต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการฯ เพิ่มขึ้นอีกผู้หนึ่งสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติให้นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2484 เป็นต้นไป โดยพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี นายปรีดี ฯ ได้

ปฏินาตามเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม

แก่นายปรีดี พนมยงค์ จะพ้นตำแหน่งทางการเมืองขึ้นไปอยู่เหนือการเมืองแต่ก็ยังคงอยู่ในตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง* อีกตำแหน่งหนึ่งจึงได้อำเคยมหาวิทยาลัย ฯ เป็นที่ตั้งกองบัญชาการต่อต้านญี่ปุ่นซึ่งต่อมาได้ใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย”

ภายหลังรัฐบาลไทยตกลงทำสัญญาร่วมมือทางทหารกับญี่ปุ่น แล้วรัฐบาลไทยก็ได้กักกันตัวบุคคลสัญชาติอเมริกันและสัญชาติอังกฤษ ไว้เสมือนหนึ่งชนชาติศัตรู เพราะถ้าไม่จัดการเช่นนั้นญี่ปุ่นก็จะจัดการเอง หลวงอดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ จึงขอแบ่งสถานที่ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯ เป็นค่ายกักกันบุคคลสัญชาติดังกล่าว โดยขอให้เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย ฯ เป็นผู้ดูแลค่าย กักกันนี้ให้ผู้ถูกกักกันมีความเป็นอยู่ดีที่สุดในที่สุด นายปรีดี พนมยงค์ ได้มอบหมายให้นายวิจิตร ลุลิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัย ฯ และเลขาธิการขบวนการเสรีไทยดูแลเรื่องนี้ โดยมี พ.ต.ม.ร.ว.พจน์พรหม จักรพันธ์ เป็นผู้บังคับการค่าย การให้การคอยดูแลคนอังกฤษและคนอเมริกันเป็น อย่างดียิ่งในค่ายกักกัน มิให้ตกไปเป็นเชลยญี่ปุ่น นับเป็นผลงานที่สำคัญชิ้นหนึ่งของเสรีไทย ซึ่งส่งผลดีต่อประเทศเมื่อสงครามสงบ

21 ธันวาคม พ.ศ.2484

ประกาศใช้สัญญาร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นมีการลงนามต่อ หน้าพระแก้วมรกต ในอุโบสถวัดพระแก้ว กติกาสัญญาดังกล่าวเป็น ความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจและการทหารและมีพิธีสารลับผนวก ท้ายสัญญา

*มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง สถาปนาเมื่อ ปี พ.ศ.2477 ต่อมา ปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงครามได้เปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”

ให้ญี่ปุ่นช่วยให้ไทยได้รับดินแดนที่เสียไปให้อังกฤษฝรั่งเศสคืน และให้ไทยช่วยญี่ปุ่นทำสงครามเพื่อ “การสถาปนาระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออก” จอมพล ป. ได้แถลงเรื่องนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรทราบว่าได้ทำกติกาสัญญาร่วมวงศ์ไพบูลย์ในสงครามกับญี่ปุ่นแล้ว ในเวลาอีก 2 วันต่อมา

24 ธันวาคม พ.ศ.2484

ตั้งกองทัพบายัพ โดยมี พลตรีหลวงเสรีเริงฤทธิ์ เป็นแม่ทัพและเคลื่อนกองกำลังขึ้นไปตั้งมั่นในภาคเหนือรัฐบาลอังกฤษมีคำสั่งให้ทูตอังกฤษประจำกรุงวอชิงตันยื่นบันทึกช่วยจำต่อกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ว่าการที่รัฐบาลไทยทำสัญญาพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่นเป็น เหตุผลเพียงพอที่จะประกาศทำสงครามกับไทยได้ หากเนื่องจากมีคนไทย จำนวนมากที่วางตนเป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่น จึงสมควรให้ความสนับสนุนโดยอังกฤษจะยังไม่ประกาศสงครามกับไทยและจะไม่ดำเนินการทางทหารใด ๆ ต่อไทยอังกฤษยังไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรูแต่เป็นดินแดนที่ถูก ศัตรูยึดครอง สหรัฐอเมริกาก็เห็นชอบด้วยอังกฤษ

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันได้ทำบันทึก ยื่นต่อกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ แจ้งว่าการกระทำของรัฐบาลไทยไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนชาวไทย จึงขอประณามรัฐบาล และประกาศแยกตนอย่างเด็ดขาดจากรัฐบาลที่กรุงเทพฯ โดยจะต่อสู้เพื่อ เสรีภาพและเอกราชของประเทศไทย

ปี พ.ศ.2485

5 มกราคม พ.ศ.2485

นายดิเรก ชัยนาม อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งถูกจอมพล ป. รวบเอาตำแหน่งไว้ได้ถูกส่งตัวไปเป็นเอกอัครทูตไทย ประจำกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่นก่อนออกเดินทางนายปรีดี พนมยงค์ได้ขอให้ นายดิเรกฯ พยายามปิดเบ้ามิให้ญี่ปุ่นผูกมัดประเทศไทยจนถึงกับต้องสูญเสียเอกราชและอธิปไตยอย่างสิ้นเชิงและขอให้พยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรที่ยังคงมีผู้แทนประจำอยู่ในญี่ปุ่นให้เข้าใจสถานการณ์ ในประเทศไทยอย่างถูกต้อง นายทวี ตะเวทิกุล เสรีไทยคนหนึ่งก็ร่วมไปในฐานะอัครราชทูตที่ปรึกษา

8 มกราคม พ.ศ.2485

กรุงเทพมหานครถูกเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิดเป็นครั้งแรก

23 มกราคม พ.ศ.2485

เรือประจันบาน บรินซ์ออฟเวล และรีฟล์ ซึ่งเป็นเรือรบที่มี สมรรถนะสูงของอังกฤษในน่านน้ำมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนตอนใต้ ได้ถูกหน่วยบินกามิกาเซ่ของกองทัพญี่ปุ่นโจมตีแบบฉวยตัวยอมตายพร้อมเครื่องบินจมลงนอกชายฝั่งประเทศมลายู นับเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ต่อกองทัพเรืออังกฤษ

24 มกราคม พ.ศ. 2485

เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรบินมาทิ้งระเบิดที่กรุงเทพฯ อีกพระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งเป็นสภาผู้แทนราษฎรขณะนั้นได้รับความเสียหาย และมีผู้เสียชีวิต

25 มกราคม พ.ศ.2485

รัฐบาลไทยประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) และสหรัฐอเมริกา คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงพระนามและลงนามเพียง 2 คน คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และพลเอกเจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน โดยมีจอมพลป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการ ส่วนนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จ ๑ อีกคนมิได้ลงนาม จึงเป็นช่องทำให้ไทยประกาศว่า สงครามนั้นเป็นโมฆะในเวลาต่อมา

30 มกราคม พ.ศ.2485

นักเรียนไทยในประเทศอังกฤษรวมตัวกันจัดตั้งขบวนการเสรีไทย เช่นเดียวกับนักเรียนไทย ในสหรัฐอเมริกาโดยมีนักเรียนในมหาวิทยาลัยเคม

บริดจ์ เช่น นายเสนาะ นิลกำแหง, นายสว่าง สามโกเศศ, ม.ล.จิรายุ นพวงศ์, นายยิ้มยล แท้สุจิ, ม.จ.ภิศเดช รัชนี้ และ นายป้วย อึ้งภากรณ์ เป็นต้น แต่มีปัญหาเรื่องผู้นำจึงมอบให้นายเสนาะ นิลกำแหง ไปทาบตาม พระมณูเวทย์วิมลนาททูตไทย แต่ได้รับคำแนะนำว่าให้นักเรียนไทยปฏิบัติ ตามคำสั่งรัฐบาลที่กรุงเทพ ฯ อย่างเคร่งครัดคือให้เดินทางกลับประเทศไทย นายสว่าง สามโกเศศไปเฝ้าพระองค์เจ้าจุลลา ก็ได้รับการปฏิเสธว่าไม่มีพระ ประสงค์จะเกี่ยวข้องกับการเมือง ส่วนพระนางเจ้ารำไพ ฯ และ ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์ ฯ พระเชษฐาส่นพระทัยที่จะร่วมงานเสรีไทย หากมีข้อขัดข้อง ว่าอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดด้านการเมืองในประเทศไทย

8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485

รัฐบาลอังกฤษประกาศสงครามตอบไทย ประเทศต่าง ๆ ในเครือจักรภพอังกฤษ เช่น ออสเตรเลีย ก็ประกาศสงครามกับไทยด้วย

15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485

กองทัพอังกฤษทำสัญญายอมแพ้ต่อกองทัพญี่ปุ่นที่สิงคโปร์และ ญีปุ่นได้เปลี่ยนชื่อเกาะสิงคโปร์เป็นเกาะไซปัน

8 มีนาคม พ.ศ. 2485

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ส่งนายมนี สาณะเสน มายังเกาะ อังกฤษเพื่อหารือเรื่องเสรีไทยนอกประเทศ นายมนีเป็นบุตรของพระยาริ สุตรโกษา อดีตทูตไทยประจำกรุงลอนดอน ปารีส, เบอร์ลิน ฯลฯ ศึกษาใน อังกฤษตั้งแต่อายุ 5 ขวบ จนจบปริญญาโทเกียรตินิยมทางกฎหมาย ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ

เคยเป็นเจ้าหน้าที่อาวุโสขององค์การสันนิบาตชาติ ทั้งยังเป็นผู้กว้างขวางใน
วงราชการอังกฤษ ทำให้การประสานงานเกิดผลดีอย่างยิ่ง

28 มีนาคม พ.ศ.2485

รัฐบาลเสนอขอพระราชทานยศแก่ผู้สู้รบต่อต้านญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 8
ธันวาคม 2484 จำนวน 30 นาย

22 เมษายน พ.ศ.2485

รวม เลไทยส่งพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้าคณะทูต สันถ
ไมตรีไปกระชับสัมพันธไมตรีที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 1 เดือน

5 มิถุนายน พ.ศ.2485

กองทัพไทยกองพลที่ 3 ของกองทัพพายัพ ซึ่งเข้ายึดนครเชียงใหม่
ไว้ได้ตั้งแต่ 26 พฤษภาคมได้ทำพิธีชักธงชาติไทยขึ้นเหนือนครเชียงใหม่

13 มิถุนายน พ.ศ.2485

ประธานาธิบดีโรสเวลต์แห่งสหรัฐฯ ออกคำสั่งจัดตั้งองค์การ โอ.
เอส.เอส. (O.S.S.)* ภายใต้คณะเสนาธิการร่วมโดยมีพลตรีวิลเลียม เจโด
โนแวน เป็นผู้อำนวยการมีหน้าที่ประมวลและวิเคราะห์วิจัยข่าวกรอง ทาง
ยุทธศาสตร์วางแผนดำเนินกิจกรรมพิเศษ เช่น การรบบแบบกองโจรการก่อ
วินาศกรรม การติดต่อประสานงานกับกลุ่มต่อต้านในดินแดนที่ฝ่าย ศัตรูยึด
ครอง ฯลฯ

*O.S.S. ย่อมาจากคำว่า Office of Strategic Service

18 มิถุนายน พ.ศ.2485

เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาคนที่ 1 ซึ่งมี พ.ท.ม.ล.ชาบ กุญชร เป็นหัวหน้าจำนวน 21 นาย ได้เข้ารับการฝึกเพื่อเดินทางเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย ภายใต้องค์การ O.S.S. ประกอบด้วย ร.ต.ท.จำรัส พลลเสต, ร.ท.โผน อินทรทัต, ร.ต.การะเวก ศรีวิจารณ์, นายการุณ เก่งระดมยิง, นายจก ณ ระนอง, นายจำรุณ ดิษยนันท์, นายจินตมัย อมาตยกุล, นายนิธิพัฒน์ ซาส์จันทร์, นายบุญเย็น ศศิรัตน์, นายบุญรอด บิณฑลันต์, นายบุญเลี้ยง ตามไทย, นายเป้า ขำอุไร, นายพิเศษ ปัตตะพงษ์, นายพิสุทธ์ สุทัศน์ ณ อยุธยา, ม.จ.ยุธิษเฐียร สวัสดิวัตน์, นาย สมพงษ์ ศัลยพงษ์, นายสวัสดิ์ เขียวสกุล, นายอานนท์ ณ ป้อมเพชร, ม.ล.เอกชัย กำภู, นายเอียน ชัมพานนท์, จ.ต.วิเชียร วายวานนท์ นอก นั้นมี ม.ร.ว.สิงคธา ทองใหญ่ และนายสงสุข สาครบุตร ได้เข้าร่วม ฝึกครั้งนี้ด้วยแต่ได้ถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหารในกองทัพสหรัฐ

19 มิถุนายน พ.ศ.2485

โปรดเกล้าฯ ให้หลวงวิจิตรวาทการ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแทนจอมพลป. พิบูลสงคราม

10 กรกฎาคม พ.ศ.2485

ญี่ปุ่นส่งนายโกกิ อิไรด้า อดีตนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าคณะทูตสันถวไมตรีเดินทางมาเยือนเมืองไทยเป็นการตอบแทน เป็นเวลา 12 วัน และได้กล่าวคำปราศรัยทางวิทยุกระจายเสียงต่อประชาชนชาวไทยด้วย

7 สิงหาคม พ.ศ.2485

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 พระราชทานเลี้ยงแก่คนไทยผู้สมัครเป็นเสรีไทยในอังกฤษ

สำหรับเสรีไทยสายอังกฤษที่เป็นทหารประกอบด้วยหลวงอาจ พิศาลกิจ (อาจ พิศลบุตร) หลวงภัทรวาทิ (ศุภवार วาระศิริ) นายกลิน เทพหัสดิน ณ อยุธยา, นายประเสริฐ ปทุมมานนท์, ม.จ. การวิก จักรพันธ์, ม.จ. กอ กษัตริย์ สวัสดิวัตน์, ม.จ.ภักเดช รัชนี, ม.จ. จิรตินัย กิตติยากร ม.ร.ว.กิตินัดดา กิตติยากร, ม.ล.จิรายุ นพวงศ์, นายสวัสดิ์ ศรีสุข, นายจุ่นเคง รินทกุล, นายประทาน เปรมกมล, นายป้วย อังภากรณ์, นายเปรม บุรี, นายรจิต บุรี, นายสำราญ วรรณพฤษ, นายธนา โปษยานนท์, นายกฤษณ์ ไชยยานนท์ (อัมพร), นายเสนาะ นิลกำแพง, นายประโพธิ เปาโรหิตย์, นายเทพ เสมถิติ, นายกำแพง พลากร, นายอรุณ สรเทศน์, นายแย้มยล แต่สุจิ, นายบุญพบ ภมรสิงห์, นายบุญเลิศ เกษมสุวรรณ, นายโต บุญนาค, นายปัทม ปัทมสถาน, นายบุญส่ง พึ่งสุนทร, นายทศ พันธุมเสน, นายวัฒนา ชิดวาริ, นายประพจน์ ฌ นคร, นายประจิตร กังคานนท์, นายวิวรรธน์ ป้อมเพชร, นายสว่าง สามโกเศศ, และพันตรี ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์

ในระยะเวลาเดียวกันนี้ เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาอีกจำนวนหนึ่ง ได้รับการเรียกตัวจากกองคํการ O.S.S. ให้เข้ารับการฝึกเช่นเดียวกับเสรี ไทยรุ่นแรก โดย ร.ท.บุญมาก เทชะบุตร, นายวิมล วิริยะวิทย์ และนายอานนท์ ศรีวรรณะ ได้รับมอบหมายหน้าที่พิเศษ คือ จะถูกส่งเข้า ประเทศไทยเพื่อติดต่อกับขบวนการใต้ดินในประเทศไทย

สำหรับเสรีไทยสายสหรัฐรุ่นที่ 2 จำนวน 21 นายนั้นประกอบด้วย นายกุละ ปันยารชุน, นายเจริญ เจริญรัชต์ภาคย์, นายฉลอง ปิงตรกุล, จ.ต.เฉลิม จิตตินันท์, นายชโรช โล่ห์สุวรรณ, นายบุญยง นิโครธานนท์,

นายประยูร อรรถจินดา, นายสละ ทศานนท์, นายสิทธิ เศวตศิลา, จ.ท.สุนทร
สุนทรากุล, นายอายุส อิศรเสนา, นายอำนวย พูนพิพัฒน์, นายอุดม พัฒน
พงษ์พานิช, นายอุดมศักดิ์ ภาสวณิช, นายไฉน เรืองศิริ ฯลฯ นอกจากนั้น
ยังมีอีก 3 นาย เข้ารับการฝึกภายหลังคือ นายเพิ่มพูน ไกรฤกษ์, นายสม
จิตร ยศสุนทร, นายเอื้อ หุ่นจำลอง

นอกจากนี้ยังมีเสรีไทยทั้งสายอังกฤษและอเมริกาอีกมากมายที่ เป็น
สภาพสตรีไม่ได้ฝึกเป็นทหารก็พากันอาสาสมัครทำงานด้านพลเรือน

ในครึ่งปีหลังของปี พ.ศ.2485 เสรีไทยทั้งสายอังกฤษและสาย
สหรัฐฯ ที่สมัครเป็นทหารได้รับการฝึกอย่างหนัก เพื่อเตรียมตัวเดินทาง ไป
ปฏิบัติการในภาคพื้นเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2486

19 มกราคม พ.ศ.2486

เสรีไทยสายอังกฤษที่เป็นทหารจำนวน 36 นายออกเดินทางจาก เมืองท่าลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ โดยเรือสินค้าที่ใช้บรรจุทุกทหารชื่อ “ลิบยักษ์” ย้อนขึ้นไปทางสกอตแลนด์ แล้วจึงย้อนลงมาทางใต้ของมหาสมุทรแอตแลนติก อ้อมแหลมกูโดปอาฟริกาใต้ มุ่งสู่มหาสมุทรอินเดีย เพื่อหลบหลีกเรือดำน้ำของฝ่ายเยอรมันมาขึ้นที่เมืองบอมเบย์ประเทศอินเดีย เมื่อวันที่ 26 เมษายน ให้ความเวลาเดินทาง 103 วัน

28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2486

นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ มอบหมายให้ นายจำกัฏ พลังกูร เป็นผู้แทนของขบวนการราเล็ดลอดออก นอก

ประเทศเพื่อหาหนทางติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรและเสรีไทยนอกประเทศ โดยออกเดินทางมุ่งไปยังประเทศจีน เพื่อพบกับจอมพลเจียง ไคเช็ก ที่นครจุกกิงก่อน เติง ศิริขันธ์เดินทางไปรับตัวมาจากขอนแก่น พาส่งข้ามแม่น้ำโขง ที่นครพนมไปยังเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของลาว ปัจจุบัน นายจำกั๊ด เดินทางไปพร้อมนายไพศาล ตระกูลลี ล่ามซึ่งพูดภาษาจีนท้องถิ่นได้ถึง 6 ภาษา และมีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษด้วย นายเติงได้จัดคนนำทางที่ชำนาญเส้นทางหมายเลข 12 ไปขึ้นรถไฟที่ เมืองวิน มุ่งสู่อานอย-โฮฟอง-มอญกาย เข้าไปยังประเทศจีน คนนำทางมี นายเตียวอั้ง แซ่เจียง และนายอั้ง แซ่ไค้ว นายอั้งคนนี้เคยทำงาน ขั้บรตโดยสารจากลาวข้ามภูไม้แบ่งแดน แกว ไปยังเมืองวินท่ามาค้าขายขึ้นล่องไปมาระหว่างไทย-ลาว-เวียดนาม จนได้สมญานามว่า “สิงห์สามฝั่ง” รูปร่างสูงใหญ่เป็นที่เกรงกลัวของคนทั่วไป

ก่อนออกเดินทางข้ามแม่น้ำโขง ไปยังเมืองท่าแขก คุณนิวาด ศิริขันธ์ ศรีภรรยาของนายเติง ศิริขันธ์ ได้ถอดเครื่องเพชรส่วนตัวมอบ ให้แก่นายจำกั๊ดเพื่อเป็นทุนสำหรับใช้สอยยามขาดแคลน คณะของนายจำกั๊ดเดินทางเข้าสู่ชายแดนจีนโดยปลอดภัยในวันที่ 19 มีนาคม 2486

14 มีนาคม พ.ศ.2486

ทหารเสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาชุดที่ 1 จำนวน 21 นาย ภายใต้การนำของพันตรีนิคอลลสมิธ สังกัดหน่วย O.S.S.ออกเดินทางโดยเรือ “อัม ร่ามคลาร์ก” จากเมืองท่ามัลติเมอร์ ผ่านคลองปานามาลงมาทาง มหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้แล้วตัดอ้อมไปทางตอนใต้ของออสเตรเลียเข้าสู่มหาสมุทรอินเดีย ขึ้นบกที่เมืองบอมเบย์ประเทศอินเดีย เมื่อวันที่ 17

มิถุนายน รวมเวลาเดินทาง 95 วัน

เมื่อถึงอินเดียแล้ว เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาชุดที่ 1 นี้ได้ถูกส่งตัวไป เมือง

กักตักตาโดยทางรถไฟ จากนั้นเดินทางโดยรถไฟไปลงเรือที่แม่น้ำ พรหมบุตร
แล่นทวนน้ำขึ้นไปยังเมืองตีบรูกา ในรัฐอัลสั้ม แล้วต่อรถไฟ ไปยังตำบลนา
ซีระ ซึ่งเป็นค่ายทหารของหน่วย O.S.S. เพื่อฝึกการเดินป่า และสู้รบในป่า
เขาเป็นเวลานาน 2 เดือน ก่อนเดินทางโดยเครื่องบินข้าม เทือกเขาหิมาลัย
ไปยังนครจุงกิง สถานที่ตั้งของจอมพลเจียงไคเช็ค ทหาร เสรีไทยรุ่นนี้มี
เครื่องบินคล้ายนายทหารสหรัฐฯโดยที่ต้นแขนติดอาร์ม ตราราชชาติไทย มี
อักษรข้างต้นของอาร์มว่า "FREE THAI" คอปกเสื้อ ประดับมงกุฎสีทอง
และมีดาวสีทองบอกยศบนบ่า

29 เมษายน พ.ศ.2486

ทหารเสรีไทยสายอังกฤษที่เดินทางมาถึงอินเดีย แล้วถูกแบ่งออกเป็น
2 ส่วน ส่วนหนึ่งถูกส่งไปฝึกการรบแบบกองโจรที่ค่ายนอกเมืองปูนา อีกส่วน
หนึ่งถูกคัดเลือกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานรับ-ส่งวิทยุ ทำแผนที่และการ
สืบราชการลับ ทั้งหมดนี้ได้รับยศร้อยตรีในกองทัพบกอังกฤษ ในเดือนตุลาคม

31 พฤษภาคม พ.ศ.2486

นายสวัสดิ์ ศรีสุขและนายพัฒพงษ์ (จุงเคง) รินทกุล เสรีไทยสาย
อังกฤษออกเดินทางจากกรุงนิวเดลีมาถึงนครกัลกัตตา เพื่อรับการฝึกเตรียม
เดินทางเข้าประเทศไทยโดยทางเรือดำน้ำ

26 มิถุนายน พ.ศ.2486

สภาผู้แทนราษฎรลงมติเลือก นายทวี บุญยเกตุ เป็นประธาน สภา
และนายควง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานสภา แต่จอมพลป. พิบูลสงคราม เกิด
ความหวาดระแวงเกรงว่าเก้าอี้ของตนจะไม่มั่นคงจึงไม่ยอมลงนามรับสนอง

พระบรมราชโองการ

ทำให้แผนที่นายปรีดี ฯ วางใจจะให้นายทวี บุญยเกษตร ประธานสภา ฯ และม.ล.กรี เดชาติวงศ์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีเล็ดลอดออกนอกประเทศ เพื่อตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ในประเทศอินเดียต้องล้มเหลวเมื่อแผนรุกรทาง ด้านรัฐสภานี้ไม่สำเร็จนายปรีดี ฯ ต้องรอฟังข่าวจากนายจำกัต์ พลังกูร ซึ่งลอบเดินทางออกไปจุงกิงต่อไป

3 กรกฎาคม พ.ศ.2486

พลเอกโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น เดินทางโดยเครื่องบินมาถึงกรุงเทพฯ และเข้าพบจอมพลป. พิบูลสงคราม

ในวันรุ่งขึ้นไทย-ญี่ปุ่น ได้ตกลงในหลักการที่จะมอบดินแดนด้าน เชียงตุง และ 4 รัฐในมลายู ได้แก่ กลันตัน ตรังกานุ ปะลิส และเคดาห์ให้ ไทยครอบครอง

8 สิงหาคม พ.ศ.2486

ภายหลังที่นายจำกัต์ พลังกูร ได้เดินทางถึงนครจุงกิง เมื่อเดือนเมษายนก็ได้พบกับทูตสหรัฐฯชี้แจงเรื่องการก่อตั้งขบวนการใต้ดิน ต่อต้านญี่ปุ่น “เสรีไทย” ขึ้นในประเทศไทยและ ได้พบเซอร์ ไอร์ล เซย์มัวร์ ทูตอังกฤษสอบถามถึงนโยบายของอังกฤษที่มีต่อไทยทั้งการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่ประเทศอินเดีย

นายจำกัต์ใช้เวลานานถึง 4 เดือนในนครจุงกิงพยายามติดต่อกับภายนอก แต่ถูกรัฐบาลจีนกีดกันไม่ประสงค์จะให้นายจำกัต์ฯ ติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร แต่เมื่อฝ่ายอังกฤษทราบว่านายจำกัต์ พลังกูร ศิษย์เก่า อ็อกซฟอร์ดเดินทางมาอยู่ที่นครจุงกิงแล้ว จึงส่งตัวพันตรี ม.จ.ศุภสวัสดิ์ วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ เสรีไทยสายอังกฤษเดินทางมาพบนายจำกัต์ที่นครจุงกิง

จากข้อมูลของนายจำกัต์ ฯ อังกฤษก็วางแผนติดต่อกับนายปรีดี

พนมยงค์หัวหน้าใหญ่เสรีไทยในประเทศและเตรียมส่งเสรีไทยสายอังกฤษเข้ามายังประเทศไทย ด้วยขณะเดียวกันนั้นนายปรีดี ก็จัดส่ง นาย สงวน ตูลารักษ์, นายแดง คุณะดิolk ไปนครจุงกิงตามเส้นทางเดียว ที่นายจำกัดใช้เดินทางเพื่อติดตามข่าวนายจำกัดที่สูญหายไปหลายเดือน ทั้งสองเดินทางถึงนครจุงกิงภายในเดือนสิงหาคมซึ่งเป็นการยืนยันว่าขบวนการเสรีไทย ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยแล้วทั้งฝ่ายอังกฤษและสหรัฐฯ จึงตกลงสั่งให้รัฐบาลจีนจัดส่งนายจำกัดไปพบ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ที่กรุง วอชิงตัน

ในเดือนเดียวกันนี้ เสรีไทยสายสหรัฐ รุ่นที่ 1 ก็เดินทางจาก ประเทศอินเดียมาถึงนครจุงกิง ซึ่งพันโท ม.ล.ชาบ ญูธร ก็เดินทาง มาจากสหรัฐฯ และได้พบปะกับนายจำกัด พลาญกูร ทำให้ทั้งคู่ฝ่าย ได้เข้าใจ ซึ่งกันและกัน

20 สิงหาคม พ.ศ.2486

จอมพลป.กับทูตญี่ปุ่น นายทสุโยกามิ ลงนามกันว่าด้วยอาณา เขตใหม่ของประเทศไทย ทำให้ไทยมีอาณาเขตกว้างขวาง นอกจากทาง ด้านลาว ได้จังหวัดล้านช้าง (แขวงไซยะบุรีปัจจุบัน) และจังหวัดจำปาสัก ทางด้านกัมพูชาได้ พระตะบอง เสียมราชู ศรีโสภณ ทางด้านมลายูได้รัฐกลันตัน ตรัง กานู ปะลิสและเคดาห์ ทางด้านตอนเหนือของ พม่าได้เชียงตุงและเมืองพาน มารวมกับไทยกลายเป็นมหาอำนาจแห่ง เอเชีย ตะวันตกเฉียงใต้ไปโดยปริยาย ลงนามกันแล้วก็มีการเดินสวนสนามฉลอง กันที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

กันยายน พ.ศ. 2486

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์, นายประทาน เปรมกมล และนายสำราญ วรธนพฤษ จากกองกำลัง 136 ได้รับคำสั่งให้เข้ารับการฝึกขึ้นบกโดย เรือดำน้ำที่กลักตาดำ และที่ทริงโกมาลีประเทศลังกา หน่วยพิเศษนี้เรียกว่า

“พริตชาร์ด”

ในระยะเวลาเดียวกันนั้น นายสวส์ตี ศรีสุข และนายพัฒน์พงษ์ รินทกุล ก็กำลังฝึกลักษณะเดียวกันที่เมืองชายทะเลโกมลันัวร์

7 ตุลาคม พ.ศ. 2486

นายจำกัต์ พลาญกูร ถึงแก่กรรมที่นครจุงกิงด้วยโรคลำไส้ เป็นเสรีไทยคนแรกที่ได้เสียชีวิตเพื่อชาติ และเป็นคนแรกที่นำข่าวการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยในประเทศซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ (รูธ) เป็นหัว หน้าแจ้งให้ฝ่ายสัมพันธมิตรคือ จีน, อังกฤษ, สหรัฐ ฯ และเสรีไทยนอก ประเทศทราบ

ภายหลังสงครามอดีตเสรีไทยผู้นี้ได้รับพระราชทานยศเป็น นายพันตรีและจารึกชื่อไว้ในอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ก่อนที่นายจำกัต์จะถึงแก่กรรม พันตรี ม.จ. ศุภสวัสดิ์ วงศ์สนิท ได้รับมอบหมายจากอังกฤษส่งคนจาก ยูนนาน เดินทางเข้ากรุงเทพฯ โดยถือหนังสือจากกองทัพอังกฤษถึงนาย ปรีดี หรือ “รูธ” ขอให้จัดการต้อนรับเสรีไทยสายอังกฤษชุดแรกที่จะเดินทางโดยเรือ ดำน้ำมาขึ้นบกทางฝั่งทะเลอันดามัน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2486 แต่กว่า “รูธ” จะได้รับหนังสือก็เป็นเวลาภายหลังเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2487 ไปแล้ว เป็นความผิดพลาดอย่างมหันต์ของผู้เดินสารในยามที่บ้านเมืองอยู่ในสภาวะสงครามเช่นนี้

20 ตุลาคม พ.ศ. 2486

โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้นายดิเรก ชัยนาม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศแทนหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว

25 ตุลาคม พ.ศ. 2486

ทหารญี่ปุ่นสร้างทางรถไฟสายกาญจนบุรี เชื่อมต่อประเทศพม่าเสร็จ

26 ตุลาคม พ.ศ. 2486

ร.ต. สวัสดิ์ ศรีสุข กับ ร.ต. พัฒนพงศ์ รินทกุล เสรีไทยสายอังกฤษคู่แรกเดินทางโดยเรือดำน้ำของอังกฤษชื่อ “เทมปลาร์” จากทริงโกมาลี ประเทศลังกา มาขึ้นบกที่บ้านท้ายเหมือง จังหวัดพังงาเพื่อสืบสถานการณ์ทั่วไปภายในประเทศไทย โดยเรือดำน้ำจะมารับกลับ ใน วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2487 แต่ที่พลาดนัดกับเสรีไทยทั้งสองจึงแยกกัน โดย ร.ต. พัฒนพงศ์ เดินทางเข้ากรุงเทพฯ มอบตัวกับหลวงอดุลเดชจรัส และนายปรีดี อีก 3 เดือนต่อมาจึงเดินทางลงมารับ ร.ต. สวัสดิ์ ศรีสุข ขึ้นมายังกรุงเทพฯ โดยให้พักอยู่กับเสรีไทยคนอื่น ๆ ที่เข้ามาในประเทศไทย ในความดูแลของตำรวจสันติบาล

ในเวลาต่อมาไล่เลี่ยกันกองกำลัง 136 ได้ส่ง ร.ต. ป่วย อึ้งภากรณ์, ร.ต. ประทาน เปรมกมล และ ร.ต. สำราญ วรรณพฤกษ์ โดยเรือดำน้ำชื่อ ๑ แทคนิเซีย จากลังกาจะมาขึ้นบกที่จังหวัดพังงา เช่นเดียวกันในวันที่ 27 พฤศจิกายน แต่เนื่องจากขบวนการในประเทศ ยังไม่ได้รับการติดต่อ จึงไม่มีใครไปรับ ทำให้คนทั้ง 3 ต้องเดินทางกลับ ลังกาและทำการฝึกโดดร่มเพื่อเดินทางเข้าประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งทาง เครื่องบินพร้อมเครื่องวิทยุรับ - ส่ง

ธันวาคม พ.ศ. 2486

นายสงวน ตุลารักษ์และนายแดง คุณะดิลก เดินทางจากนครจุงกิงถึงกรุงวอชิงตันพบกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช แจ้งสถานการณ์ในประเทศไทย ให้ทราบตลอดจนวัตถุประสงค์ของนายปรีดี ที่จะเล็ดลอดออกมาตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นนอกประเทศไทยให้ทางการสหรัฐ ฯ ทราบ ต่อมาหน่วย O.S.S.ได้ส่ง

นายสงวนและนายแดงไปช่วยงาน O.S.S. ที่ประจำอยู่กับ บ.ก. สูงสุดฝ่าย
สัมพันธ์มิตรที่เมืองแคนดีประเทศลังกา

เมื่อนายสงวน ตูลารักษ์ เดินทางออกจากกรุงเทพฯ ไปนครจุงกิง เมื่อ
เดือนกรกฎาคมนั้น ได้นำภริยาและบุตร 2 คนไปด้วย ครอบครัว ของนาย
สงวนอยู่ที่จุงกิงในระหว่างที่นายสงวนเดินทางไปสหรัฐ ฯ และไปสมทบกับ
นายสงวนที่เกาะลังกาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2488

ปี พ.ศ. 2487

14 มกราคม พ.ศ. 2487

เสรีไทยสายสหรัฐ ฯ รุ่นที่ 1 เดินทางออกจากคุนหมิงถึงค่าย
ปฏิบัติการเมืองซือเหมาซึ่งอยู่ตอนใต้สุดของจีน เพื่อเตรียมส่งคนเข้าปฏิบัติ
การด้านข่าวในประเทศไทยการเดินทางต้องใช้เครื่องบิน เพราะภูมิประเทศ
ทุรกันดารมาก ยกเว้นร.ต.บุญรอด บิณฑสันต์ ซึ่งเดินทางโดยทางบกนำเอา
สัตว์พาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์อีกทั้งสัมภาระหนักไปที่เมืองซือเหมาซึ่งต้อง
ใช้เวลาเดินทางถึง 32 วัน

3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487

ร.ท.บุญมาก เทศบุตร, ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ และ ร.ต.อานนท์ ศรี
วรรณะ เสรีไทยสายสหรัฐ ฯ ซึ่งผ่านการฝึกการรบแบบกองโจร และการ

ข่าวแล้ว ได้ออกเดินทางจากสหรัฐอเมริกา โดยเรือบรรทุกทหารแบบ วิคตอรี
 อ้อมไปทางอเมริกาใต้ ข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกไปยังออสเตรเลีย แล้วขึ้นไป
 อินเดีย ขึ้นบกที่กัลกัตตา แล้วเดินทางไปยังเกาะลังกานาคคล ทั้ง 3 นี้ หน่วย
 O.S.S. ส่งมาเพื่อประสานงานกับหัวหน้าขบวนการ เสรีไทยภายในประเทศคือ
 นายปรีดี พนมยงค์ และหลวงอดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจเกี่ยวกับความ
 ช่วยเหลือที่จะส่งเข้ามาจากนอกประเทศ

5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2487

จอมพลป. พิบูลสงคราม เริ่มเดินทางทางสลับออกจากแอก ญี่ปุ่น
 ได้ส่งให้พลตรีหลวงหาญสงคราม ผ.บ.พล 3 แห่งกองทัพพายัพซึ่งตั้ง
 ประจันหน้ากับกองพลฯ 93 ของจีนที่มีฉายาว่ากองพลขี้นา หาทางขอความ
 ช่วยเหลือจากจีน เพื่อขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย แต่ก็แค่มีการ
 เจรจกัันระดับกองพลเท่านั้น จึงไม่มีผลใด ๆ เกิดขึ้น

ระยนี้กรุงเทพ ฯ ถูกเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดหนักขึ้น

9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2487

นายทหารเสรีไทยสายสหรัฐ ฯ ใช้ความพยายามเดินทางเข้าประเทศ
 ไทย จากศูนย์ปฏิบัติการซื่อเหวฯ หลายคนเล็ดลอดเข้าสู่ประเทศไทย สำเร็จ
 มีอยู่คนหนึ่งคือ ร.ท.การะเวก ศรีวิจารณ์ และ ร.ต.สมพงษ์ ศัลยพงษ์ ที่
 เล็ดลอดเข้ามาถึงเขต อ.เชียงแมน จ.ลำปาง ถูกตำรวจไทยจับได้และถูก
 ข่าตายเพราะเห็นว่ามีทองคำติดตัวมามาก เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน ภายหลัง
 สงครามเสรีไทยทั้ง 2 ท่านได้รับพระราชทานยศเป็น นายพันตรี และจาร์ก
 ชื่อไว้ ณ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

15 มีนาคม พ.ศ.2487

ร.ต.ป๋วย อึ้งภากรณ์, ร.ต.ประทาน เปรมกมล และ ร.ต.เปรม บุรี เสรีไทยสายอังกฤษถือสาส์นจากกองบัญชาการทหารสัมพันธมิตร ถึง หัวหน้าขบวนการเสรีไทย เดินทางโดยเครื่องบินแบบลิเบอเรเตอร์จาก กัลกัตตา พร้อมเครื่องรับ - ส่งวิทยุ มาโดดร่มลงที่บ้านวังน้ำขาว อำเภอ วัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ถูกนำมาเก็บตัวไว้ที่กองตำรวจสันติบาล

3 เมษายน พ.ศ.2487

ร.ต.สำราญ วรรณพฤษ, ร.ต.ธนา ไปษยานนท์ และ ร.ต.รจิต บุรี เสรีไทยสายอังกฤษโดดร่มลงในเขตจังหวัดนครสวรรค์ก็ถูกส่งตัวมาเก็บไว้ที่กองตำรวจสันติบาลเช่นกัน

8 เมษายน พ.ศ.2487

เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา รุ่นที่ 2 จำนวน 15 นาย ออกเดินทาง โดยเรือ ชื่อ ๑เฟรเดอริก ซี.อีท จากลอสแอนเจลิส มาสมทบกับพวกแรก ที่อินเดีย ต่อมา ร.ต.สมจิต ยศสุนทร, ร.ต.เชื้อ หุ่นจำลอง และ ร.ต.พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ก็เดินทางมาสมทบด้วย

พฤษภาคม พ.ศ.2487

เสรีไทยสายอังกฤษที่โดดร่มลงมาในประเทศไทยทั้ง 2 ครั้ง 6 นาย นั้นไม่ได้ติดต่อกลับไปทางกองกำลัง 136 จึงส่ง ร.ต.อรุณ สรเทศน์ และ ร.ต.กำแหง พลาญกูร เดินทางจากอินเดียไปยูนนาน เพื่อให้เล็ดลอด เข้ามาติดต่อยังเมืองไทย แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ

8 มิถุนายน พ.ศ.2487

กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่นอร์ม็องดี ฝรั่งเศสเป็นผลสำเร็จ

7 กรกฎาคม พ.ศ.2487

ญี่ปุ่นเสียเกาะโซปัน ปรากฏการณ์ด้านทหารสุดท้ายในมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเหตุให้พลเอกโตโจ ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาจากซิดนีย์เดินทางเข้ามาประเทศไทย ผ่านทางด่านลาวได้ถูกนำตัวมาเก็บไว้ที่กองตำรวจสันติบาลหมด

13 กรกฎาคม พ.ศ.2487

รัฐบาลไทย โดยการนำของจอมพลป. พิบูลสงคราม รู้ระแคะระคายเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ ก็มีประกาศว่านายสงวน ตุลารักษ์ ซึ่งลอบออกไปติดต่อกับต่างประเทศเป็นชนชาติศัตรู คงจะหมายถึงว่าเป็นศัตรูของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

20-31 กรกฎาคม พ.ศ.2487

สภาผู้แทนราษฎรลงมติด้วยคะแนนลับ ไม่อนุมัติพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ ในวันที่ 20 กรกฎาคม และในวันที่ 22 กรกฎาคม สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติด้วยคะแนนลับ ไม่อนุมัติพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธอนุสรณ์

เมื่อเป็นเช่นนั้นจอมพลป. จึงอยากแสดงสปีริตทางการเมือง จึงพาคณะรัฐมนตรีลาออกตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ โดยหวังว่าคงไม่มีใคร จะขึ้นมาทาบรัศมีได้ สภาคงจะมีมติให้ตนกลับเข้าเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งแต่เหตุการณ์ไม่เป็นดังคาดไว้ เพราะในวันที่ 31 กรกฎาคม นั้น พล.ท. พระเจ้าวรวงศ์

เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะผู้สำเร็จราชการ ได้ขึ้นไบนลา
ออกจากตำแหน่งด้วย

1 สิงหาคม พ.ศ.2487

สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติแต่งตั้งให้ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่เพียงผู้เดียว

ในวันเดียวกันนั้นก็ได้โปรดเกล้าให้ พันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

24 สิงหาคม พ.ศ.2487

ประกาศยุบเลิกตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่งตั้งให้ พระยา
พหลพลพยุหเสนา เป็นแม่ทัพใหญ่ มีอำนาจสิทธิ์ขาดบังคับแม่ทัพบก แม่ทัพ
เรือและแม่ทัพอากาศและแต่งตั้งให้ พล.ท.ชิต มั่นศิลป์ สีนาคโยธา รักษา
รมช.กลาโหม ดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพใหญ่, สำหรับตำแหน่งแม่ทัพบก
เปลี่ยนจากจอมพลป. เป็น พระยาพหลพลพยุหเสนา

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแล้ว หลวงอดุลยเดชิกรมตำรวจ
ก็ปล่อยให้บรรดาเสรีไทยจากนอกประเทศติดต่อกลับไปยังฐานที่ตั้งเดิมได้

7 กันยายน พ.ศ.2487

ร.ต.กฤษณ์ โตษะยานนท์ และ ร.ต.ประเสริฐ ปทุมมานนท์ จาก
กองกำลัง 136 อินเดียนโดตรมลงที่ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นายปรีดีฯ
มอบหมายให้หลวงบรรณกรโกวิท นายชาญ บุณนาค และนายถวิล อุดล
เป็นผู้ไปรับตัวพาเข้ามายังกรุงเทพ ฯ

9 กันยายน พ.ศ.2487

ร.ท.บุญมาก เทศะบุตร และ ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ เสรีไทยสายสหรัฐอเมริกาเดินทางเข้าประเทศไทยสำเร็จหลังจากใช้ความพยายาม หลายครั้ง โดดรัมลงที่อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ทั้งสองนายอยู่ในเครื่องบินทหารอเมริกันสถานที่โดดรัมคือชายป่าเขตสัมปทานป่าไม้ของ เจ้าวงศ์แสนศิริพันธ์ เสรีไทยผู้หนึ่ง

เมื่อโดดรัมลงมาจากเครื่องบินแล้ว ร.ท.บุญมาก กับ ร.ต. วิมล ก็ได้พลัดจากกัน ร่มของ ร.ต.วิมล ตกลงมาติดบนยอดไม้สูงลิบลิ่ว เมื่อลงมาถึงพื้นดินได้แล้ว ร.ต. วิมลได้ใช้เวลา 5 วันเดินทางตามหา ร.ท. บุญมากในป่าทึบ ท่ามกลางภัยอันตราย

18 กันยายน พ.ศ.2487

ร.ต.วิมลพบรอยเท้าทอปปนของ ร.ท.บุญมากมุ่งเข้าหมู่บ้าน ซึ่ง เมื่อ ร.ท.บุญมากหลบหนีไปแล้ว ผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านจึงควบคุมตัว ร.ต.วิมลส่งไปยังอำเภอร่องกวาง จากอำเภอถูกส่งเข้าจังหวัดอยู่ในความควบคุมของตำรวจ

20 กันยายน พ.ศ.2487

ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ ได้ส่งโทรเลขถึงหลวงอดุลย์อธิปัตย์ตำรวจ โดยใช้ชื่อจริงเพราะได้ทราบจากนายสงวน ตูลารักษ์ว่าหลวงอดุลย์ แก จำชื่อนักเรียนไทยในอังกฤษและอเมริกาได้ทุกคน หลวงอดุลย์โทรเลข ตอบมาสั่งให้ตำรวจภูธรที่แพร่ส่งตัว ร.ต.วิมลเข้ากรุงเทพฯ โดยด่วน

22 กันยายน พ.ศ.2487

เมื่อ ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ได้พบกับ พล.ต.อ.อดุลย์ อดุลเดชจรัส แล้ว จึงได้แจ้งให้ทราบถึงภารกิจที่ได้รับมอบหมายมาจากทางสหรัฐอเมริกา ตลอดจน สถานการณ์นอกประเทศในขณะนั้น หลวงอดุลย์จึงตัดสินใจพาเข้าพบกับ นายปรีดี พนมยงค์ ที่บ้านของดร.ดิเรก ชัยนาม ถนนรองเมืองในคืนเดียวกันนั้น

ร.ต.วิมล วิริยะวิทย์ ได้แจ้งว่าทางการสหรัฐอเมริกาได้ส่งเข้ามา เพื่อติดต่อกับนายปรีดี พนมยงค์ และหลวงอดุลเดชจรัส โดยเฉพาะขอให้ ทั้งสองได้ร่วมมือปฏิบัติงาน โดยสหรัฐจะให้ความสนับสนุนแก่เสรีไทยภายใน ประเทศทุกวิถีทาง ไม่ว่าอาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกพลพรรค ตลอดจน การเมืองภายหลังสงคราม หากไม่มีการร่วมมือกับการปฏิบัติงานจะมีอุปสรรค และสหรัฐจะไม่สามารถสนับสนุนได้เต็มที่ ร.ต.วิมลแจ้งด้วยว่าหน่วย O.S.S. ของสหรัฐอเมริกาได้ทราบว่ารบดาเสรีไทยทั้งจากอังกฤษและสหรัฐที่ เล็ดลอดเข้ามาในเมือง ไทยอยู่ในความอารักขาของหลวงอดุลย์ ทั้งหมด

ณ จุดนี้เองขบวนการเสรีไทยภายในประเทศจึงมีเอกภาพและเป็น วันที่เริ่มงานในประเทศไทยอย่างจริงจังของเสรีไทยสายสหรัฐอเมริกา ในการ ติดต่อกับฐานทัพสัมพันธมิตรนอกประเทศ

23 กันยายน พ.ศ.2487

นายปรีดี พนมยงค์ สั่งการให้ติดตามตัว ร.ท.บุญมาก เทศบุตร ซึ่ง หายตัวไปและหลวงอดุลย์ สั่งให้ ร.ต.อ.โพยม จันทรักคะ ดำเนินการให้ส่ง ขาวผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่นสั้นตาม ที่ได้ตกลงกับ ทางแคนดีไว้โดยส่งเป็นรหัสสำหรับวิทยุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของเสรีไทยสาย สหรัฐที่น่าติดตัวมาและถูกตำรวจยึดไว้ก็นำมาคืนเพื่อตรวจซ่อมความชำรุด เสียหายและให้ติดต่อกับศูนย์ปฏิบัติการเสรีไทยสายสหรัฐที่ชื่อเหมา

5 ตุลาคม พ.ศ.2487

เสรีไทยสายสหรัฐในประเทศไทย ติดต่อทางวิทยุกับศูนย์ปฏิบัติการที่ซือเหมาได้สำเร็จผู้รับวิทยุทางซือเหมาได้แก่ จ.ต.วิเชียร วายวานนท์ กับ จ.ต.นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ และได้ส่งข่าวความสำเร็จในการติดต่อและความร่วมมือเป็นเอกภาพของขบวนการเสรีไทยให้ทางหน่วย O.S.S. ที่แคนดี ประเทศลังกาทราบทันที

กลางเดือนตุลาคม นายปรีดี มอบหมายให้ นายถวิล อุดล ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ดพร้อมด้วย พ.ท.พระอภัยพลรบ ถือหนังสือไปมอบ ให้กับจอมพลเจียงไคเช็ค ที่นครจุงกิง โดยมี จ.ต.การุณ เก่งระดมยิง (ลูกชาย หลวงกาจสงคราม) เป็นผู้นำทางคณะของนายถวิล เดินทางมาถึง ซือเหมา ในวันที่ 20 พฤศจิกายน และถึงนครจุงกิงในเดือนเดียวกัน

มกราคม พ.ศ.2488

ในระยะเวลาเดียวกัน จ.ท.โพน อินทรทัตเดินทางจากซือเหมา เข้ามาทางจังหวัดน่านและถูกจับได้ที่ แพร่ ต่อมาถูกส่งตัวออกทางด้าน อำเภอ เชียงของ เพื่อกลับไปพบกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ที่กรุงวอชิงตัน

2 พฤศจิกายน พ.ศ.2487

ร.ต.กุศะ ปันยารชุน และ ร.ต.อานนท์ ศรีวรรณะ เสรีไทย สายสหรัฐฯ เดินทางโดยเรือดำน้ำมาขึ้นบก ที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง ถูกควบคุมตัวขึ้นมาอารักขาไว้ที่ค่ายเชลยศึกสัมพันธมิตรที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ระยะเวลาเดียวกันศูนย์ปฏิบัติการ 404 ของ O.S.S. ที่แคนดี ลังกาส่งนายทหารเสรีไทยรุ่น ที่ 2 จำนวน 3 นาย คือ จ.ต.เฉลิม จิตตินันท์ จ.ต.อุดมศักดิ์ ภาสวณิช และ ร.ต.สิทธิ เศวตศิลา กระโดด ร่มลงที่จังหวัด

เชียงใหม่ ไกล่ดอยอินทนนท์ ตำรวจสันติบาลไปรับตัวมาไว้ ที่ค่ายเชลย ศึก
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เช่นกัน แต่ก่อนที่จะเข้าค่าย เชลย ๆ จ.ต. เจริม
ใช้วิทยุติดต่อกับหาหน่วย O. S. S. ให้ทราบ

5 ธันวาคม พ.ศ. 2487

ร.อ. เสนาะ นิลกำแหง, ร.ต. ประไพธิ เปาโรหิตต์ และ ร.ต. เทพ
เสมถิติ แห่งกองกำลัง 136 ของอังกฤษกระโดดร่มลงที่อำเภอทัพทัน
จ.อุทัยธานี โดยมี ร.ต. สวัสดิ์ ศรีสุข ร.ต. พัฒนพงศ์ รินทกุล และคณะของ
ข้าหลวงประจำจังหวัดอุทัยธานีไปคอยรับ

15 ธันวาคม พ.ศ. 2487

ร.ท. บุญมาก เทศบุตร ติดต่อกับวิทยุกับหน่วย O.S.S. ที่แคน
ติโดยตรงได้สำเร็จเป็นครั้งแรก โดยติดต่อไปจากบ้าน นายชาญ บุญนาค
ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านพระยาสุจริตสุตา (บ้านสุจริตกุล) ถนนพระราม
5 ตรงข้ามกับโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

31 ธันวาคม พ.ศ. 2487

ฐานกองกำลัง 136 ที่โคลัมโบ ส่งวิทยุผ่านสถานีวิทยุเสรีไทยสาย
อังกฤษที่ตั้งอยู่ที่พระที่นั่งอุดร ๆ ตกลงให้ตำรวจชุดแรกออกไปฝึกการข่าว
รองที่อินเดียและให้ ร.ต. สวัสดิ์ ศรีสุข ออกไปด้วยโดยส่งเครื่องบินทะเลแค
ตาลินา มารับที่หลังเกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล ตำรวจ ชุดนี้ ประกอบด้วย ร.ต.อ.
รัตน์ วัฒนมหาดิน ส.ต.อ. พัน สาครปรุ่ง, ส.ต.อ. จวง โอบอ้อม, พล ๑ สุธิ
ไมตรีจิตต์, พล๑ ฉกรรณ กรรเจียก, พล ๑ วิบูลย์ ธรรมดุษฎี, พล๑ วิทย์ ดุง
คลามล, เครื่องบินที่มารับได้มี ร.ต. หม่อมเจ้าการวิก จักรพันธ์ เดินทางมา

รับตำรวจไทยชุดนี้ด้วย สำหรับร.ต. สวัสดิ์ ศรีสุข นั้นรายหลังได้โคตร่มลง มาปฏิบัติการในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่นำเรือไปส่งคณะ ขึ้นเครื่องบินทะเลคือ คุณสวัสดิ์ อุทัยศรี

ตลอดปี 2487 กรุงเทพฯ ฯ ถูกโจมตีทางอากาศโดยเครื่องบินฝ่าย สัมพันธมิตรเกือบตลอดเวลา สถานที่สำคัญหลายแห่งได้รับความเสียหาย เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง, โรงไฟฟ้าสามเสน, โรงงานรถไฟมักกะสัน, โรงงานปูน ซีเมนต์ บางซื่อ และสะพานพระพุทธยอดฟ้าฯ เป็นต้น

นายปรีดี พนมยงค์ (รูป) ผู้สำเร็จราชการและหัวหน้าเสรีไทย มี โทรเลขไปยังกองบัญชาการทหารสัมพันธมิตร ขอให้ระมัดระวังมิให้ เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรที่จะเปิดพระบรมมหาราชวัง และวังเจ้านาย ต่าง ๆ ตลอด จนสถานที่ราชการสำคัญ ๆ ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรได้ตอบรับว่าจะปฏิบัติตาม คำขอร้องดังกล่าว

ในระหว่าง เดือนธันวาคมนี้ กองบัญชาการทหารสูงสุดฝ่าย สัมพันธมิตรประจำภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ได้ส่งสาส์นถึงนายปรีดี พนมยงค์ ส่ง คณะผู้แทนทางทหารออกไปรักษาหรือที่แคนติ แต่รัฐบาลอังกฤษ มีคำสั่ง ห้าม พล.ร.อ.ลอร์ด เมานต์แบตเทน เจริญการเมืองกับฝ่ายไทย นายปรีดี ตอบตกลง โดยจะส่งนายดิเรก ชัยนาม อธิบดีรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศกับ คณะไปเจรจาด้วย

ปี พ.ศ.2488

2 มกราคม พ.ศ.2488

สะพานพระราม 6 ถูกระเบิดได้รับความเสียหายจนใช้การไม่ได้

13 มกราคม พ.ศ.2488

กรมการแปซิฟิกตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาทำบันทึกสำหรับประธานาธิบดี โรสเวลต์ ใช้ในการสนทนา กับ นายกรัฐมนตรีเชอร์ชิลล์ และจอมพลโจเซฟ สตาลิน เรื่องสถานการณ์ ใน อนาคตของประเทศไทยมีสาระสำคัญว่าสหรัฐปรารถนาที่จะเห็น ประเทศไทย มีเอกราช และมีเสรีภาพพร้อมด้วยอธิปไตยที่ไม่ถูกบั่นทอน และปกครอง โดยรัฐบาลที่เลือกโดยตนเอง สหรัฐฯ ติดต่อกับนายปรีดี พนมยงค์ ได้ ช่วยเหลือสัมพันธไมตรีอย่างจริงจังในด้านข่าวกรองและเป็นผู้ที่แสดงความ

ประสงค์ที่จะให้ประเทศไทยทำสงครามต่อต้านญี่ปุ่น โดยให้กองทัพไทยทำการรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสัมพันธมิตร

25 มกราคม พ.ศ.2488

ร.ต.ทศ พันธุมเสน, ร.ต.หม่อมเจ้าจิรดิษฐ์ กิตติยากร, และ ร.ต.บุญส่ง พึ่งสุนทร แห่งกองกำลัง 136 เดินทางโดยเครื่องบินจาก กัลกัตตา อินเดีย พร้อมด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ และ สัมภาระโคตรมลง บนภูกระดึงจังหวัดเลย โดยมี ร.อ. เสนาะ ร.ต.ประไพธิ และ ร.ต.เทพา พร้อมด้วยเสรีไทย ภายในประเทศไปคอยรับ ต่อจากนั้น นายอุดม บุญประกอบ ข้าหลวงประจำจังหวัดขอนแก่น และนายอำเภอชุมแพขึ้นไป รับที่ภูกระดึงพามาพักที่ขอนแก่น ก่อนจะส่งตัวไปพบนายปรีดีที่ กรุงเทพฯ

28 มกราคม พ.ศ.2488

นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล หัวหน้ากองการเมืองกรมการเมืองตะวันตก กระทรวงการต่างประเทศ และอดีตเลขาธิการทูตประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงโตเกียวรับคำสั่งจากนายปรีดี ให้เดินทาง ไปกรุงวอชิงตัน เพื่อช่วย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชเจรจากับฝ่ายสหรัฐฯ ถึงสถานภาพของประเทศภายหลังสงคราม

เครื่องบินทะเลจากลังกามารับคณะของนายกนต์ธีร์ ที่เกาะ กระดาด มีนายทหารอเมริกันมาด้วย 2 นาย คือ พ.ต.ริชาร์ด กรีนลี และ ร.อ.จอห์นเวลเตอร์, ซึ่งเป็นนายทหารอเมริกันชุดแรก เดินทางเข้ามาประเทศไทยพร้อมกับ ร.ต.พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ เสรีไทยสหรัฐ อีก 5 วัน ต่อมา พ.ต.กรีนลีได้เดินทางกลับออกไปพร้อมแผนที่ ที่ตั้งของทหาร ญี่ปุ่น ในประเทศไทย นายกนต์ธีร์ได้พบกับนายสงวนและเสรีไทย 2 นาย ก็ได้เดินทางต่อไปยังกรุงวอชิงตันพร้อม

กับ พล.ต.วิลเลียม โคโนแวนหัวหน้าหน่วย O.S.S

18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2488

จ.ต.อรุณ สรเทศน์ และ จ.ต.หม่อมเจ้าการวิก จักรพันธ์ จากกองกำลัง 136 เดินทางโดยเครื่องบินจากกัลกัตตาพร้อมอาวุธและสัมภาระมาโดดร่มลงที่สุโขทัย โดยมี จ.ต.ทศ, จ.ต.บุญส่ง และ จ.ต.หม่อมเจ้าจิรดิษฐ์ พร้อมด้วย นายแสง กุลทองคำ หัวหน้านายสถานีทดลองศรีสำโรง ของกระทรวงเกษตรไปคอยรับเสริไทยสาย อังกฤษได้พบกับเสริไทยภายในประเทศในเขตภาคเหนือ เช่น ขุนเพ่ง ลิมประพันธ์ และขุนระดับคดี (ปัญญา รมยานนท์) ข้าหลวงประจำจังหวัดอีกทั้ง นายฝั่ง ศรีจันทร์, นายใหญ่ ศวิตชาติ, นายประสิทธิ์ วินิจฉัยกุล, นายลิขิต อังคูลิ่ง, และ จ.ต.อ.สนั่น บุญโยธยาน เป็นต้น

จ.ต.อรุณา และ จ.ต.หม่อมเจ้าการวิกได้ร่วมกับเสริไทยในภาคเหนือของประเทศจัดตั้งค่ายฝึกพลพรรค และสร้างสนามบินลับขึ้นที่จังหวัดตาก

22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2488

คณะของนายดิเรก ชัยนาม ซึ่งเดินทางไปเจรจากับฝ่ายพันธมิตรไม่ได้พบกับหลอดหลุยเมาด์แบตเทน แต่ได้พบกับ พล.ต.แมกเคนซีและนายเคนนิ่งแทน จึงเดินทางกลับประเทศไทยภายใน 1 สัปดาห์ จ.ต.ประพฤทธิ อนุคร "แห่งกองกำลัง 136 ได้เดินทางเข้าประเทศพร้อมเครื่องบินทะเลที่ไปรับ

7 มีนาคม พ.ศ.2488

นายชาญ บุญนาค, นายแดง บุญนาคและ จ.ต.พูนเพิ่มไกรฤกษ์

ได้พาเสรีไทยจากประเทศไทย ไปขึ้นเครื่องบินทะเลที่เกาะกะโหลกในอ่าวไทย เพื่อไปรับการฝึกวิชาทหารที่ค่ายอเมริกัน ทริงโกมาลีเกาะลังกา คนที่ออกเดินทางไปคราวนี้มีนายสุภัทร สุคันธภิมย์ เป็นหัวหน้าชุด พร้อมด้วยนายโชติ พรโสภณ, นายปิยะ จักกะพาก, นายธวัช บุญเกตุ, นายเสริม บุญสุดม์, นายดำหริ บุญประสิทธิ์ และนายพินิจ ศรีอรุณ

ในเดือนมีนาคม เช่นกัน จ.ต.ชโรช โสฬ์สุวรรณ นายทหารเสรีไทยสายสหรัฐฯ ได้โดดร่มลงที่จังหวัดแพร่ภายใต้ “การปฏิบัติการนิวมเออรัล” ของ O.S.S.

23 มีนาคม พ.ศ.2488

นายทหารเสรีไทยสายสหรัฐฯ 3 นาย คือ จ.ต.เจริญ เจริญรัชต์ภาคย์ จ.ต.ประยูร อรรถจินดา และ จ.ต.อำนาจ พูนพิพัฒน์ แห่ง “ปฏิบัติการมิชชัน” ได้เดินทางเข้าประเทศไทย โดยเครื่องบินทะเล

28 มีนาคม พ.ศ.2488

พ.ต.หม่อมเจ้าคุณสวัสดีสนิทพร้อมด้วย พลจัตวาวิกเตอร์ เจคส์ และ พ.ต.ทอมัส ฮอมส์ แห่งกองทัพอังกฤษได้เดินทางโดยเครื่องบิน ทะเลเข้ามาพบนายปรีดีในกรุงเทพฯ

คณะนายทหารอังกฤษได้พบกับบุคคลชั้นหัวหน้าขบวนการ เสรีไทยหลายคนบนเรือกลไฟกลางแม่น้ำเจ้าพระยา

31 มีนาคม พ.ศ.2488

พ.ต.ริชาร์ด กรีนลี ได้เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเป็นครั้งที่ 2 พร้อมด้วย ร.อ.เฮอวาร์ด ปาล์มเมอร์

1 เมษายน พ.ศ.2488

พลเรือตรีสังวร สุวรรณชีพ (หลวงสังวรยุทธกิจ) สารวัตรใหญ่ ทหารและเสรีไทยคน 23 คนผู้หนึ่ง จัดตั้งกองกำลังเสรีไทย โดยรับสมัคร เอนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาเป็นนักเรียนนายร้อยทหารสารวัตร 0331 สมัครนักเรียนเตรียมจุฬาฯ และเตรียมธรรมศาสตร์เป็นนักเรียนนายสิบ ทหารสารวัตร เพื่อที่จะให้ไปปฏิบัติการเป็นผู้บังคับบัญชาของเสรีไทย ทั่วประเทศ ภายหลังจากสงครามกองกำลังหน่วยนี้ได้สลายตัวไปศึกษาต่อเข้ารับราชการเป็นบุคคลากรอันทรงคุณค่าของประเทศมากมาย

9 เมษายน พ.ศ.2488

นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล ได้ร่วมกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เจริญ กับกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ อย่างเป็นทางการ ในเรื่องจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น, เรื่องความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ, เรื่องการสู้รบกับญี่ปุ่น อย่างเปิดเผยของขบวนการเสรีไทยและท่าทีของอังกฤษ ซึ่งแตกต่างไปจาก ท่าทีของสหรัฐฯ ซึ่งมีต่อฝ่ายไทย แล้วนายกนต์ธีร์ ก็เดินทางกลับประเทศไทย โดยเครื่องบินทะเลอังกฤษมาลงที่ชายฝั่งหัวหิน-ชะอำ ในกลางเดือนเมษายน

ตอนต้นเดือนเมษายน เสรีไทยภายในประเทศมีนายวงศ์ พลนิกร หัวหน้าชุดพร้อมกับนายไชยณัฐ อีรพัฒนะ (ตุ้พุดะลาด), นายแปลง คำเมือง, นายถนอม นพว.3 3รณ, นายอำนาจ สุวรรณกิจบริหาร, นาย ละอ อ เชื้ออภัย, นายประหยัด อุดุลเดชจรูญ พร้อมกับ พ.ท.เอกศักดิ์ ประพันธ์โยธิน เดินทางออกไปรับการฝึกที่ค่ายอเมริกันที่ทรินโกมาลีลังกา

พ.ท.เอกศักดิ์ ๑ เป็นนายทหารที่สำเร็จมาจากโรงเรียนนายร้อย เวสต์ พอยต์ ของสหรัฐฯ ใน 31 ก.ค.ออกมาทำหน้าที่นายทหารติดต่อรหว่างกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรกับขบวนการเสรีไทย

12 เมษายน พ.ศ.2488

ประธานาธิบดีโรสเวลต์ แห่งสหรัฐอเมริกา ถึงแก่อสัญกรรม รองประธานาธิบดี แฮร์รี เอส ทรูแมน เข้ารับตำแหน่งแทน

14 เมษายน พ.ศ.2488

โรงไฟฟ้าสามเสนและโรงไฟฟ้าวัดเลียบถูกระเบิดเสียหายอย่างหนักจนไม่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ กรุงเทพฯ ฯ มีดสนิทยปราศจากไฟฟ้าสำหรับประชาชนใช้

21 เมษายน พ.ศ.2488

ร.ท.การุณ เก่งระดมยิง, ร.ต.เชื้อ หุ่นจำลอง และ ร.ต.สมจิตร ยศสุนทร ได้นำ น.ท.ทวี จุลละทรัพย์ และนักบินกองทัพอากาศอีก 4 นาย ร.อ.เอวารัด ปาล์มเมอร์, ร.อ.จอห์น เวสเตอร์ (กำลังป่วย) และ ร.ท.วิลเลียม แมคแกร์รี (นักบินอเมริกันที่ถูกยิงตกที่ภาคเหนือตั้งแต่ปี 2485) ไปขึ้นเครื่องบินทะเลที่บริเวณเขาสามร้อยยอด เพื่อเดินทางไปอินเดีย และลังกา โดยมีนายแพทย์ฝนแสงสิงแก้ว ได้ร่วมไปส่งคนป่วย ขึ้นเครื่องบินทะเลด้วย โดยเรือศุลกากร 17

28 เมษายน พ.ศ.2488

เบนิโต มุสโสลินี ผู้นำอิตาลีสหายร่วมรบของฮิตเลอร์แห่งเยอรมัน ถูกจับได้ โดยคณะรัฐประหารและถูกประหารชีวิต โดยการแขวนคอ กลางเมือง

29 เมษายน พ.ศ.2488

ร.ต.วัฒนา ชิดวาริ และ ร.ต.หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เสร็จไทยสายอังกฤษแห่งกองกำลัง 136 เข้าประเทศไทยทางเครื่องบินทะเลในบริเวณเกาะเต่า

30 เมษายน พ.ศ. 2488

อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำเยอรมันกระทำการยึดอำนาจภายใน กองบัญชาการลับใต้ดิน ขณะที่กองทัพพันธมิตรยิงโกรของโซเวียตเข้าล้อม กรุงเบอร์ลินและระดมปืนใหญ่เข้าถล่มจนใจหัวไม่ขึ้น

9 พฤษภาคม พ.ศ. 2488

รัฐบาลโดยการดำเนินการของนายทวี บุญยเกตุ และ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการได้ตราพระราชกำหนดประกาศนิรโทษกรรมแก่ ผู้ที่กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล ฯ เพื่อให้ผู้ทำการกบฏ และก่อการจลาจลทุกครั้งที่ผ่านมามีแต่อดีตพินมลทิน ไม่มีโทษติดตัวต่อไป ถือว่าเป็น ผู้บริสุทธิ์เหมือนไม่เคยต้องโทษมาเลย พวกกบฏที่ถูกจอมพลป.จับ เข้าคุกและที่หลบหนีไปต่างประเทศ ต่างก็ทยอยกันเข้ามาประเทศไทย

ในเดือนพฤษภาคมนี้ การติดต่อระหว่างขบวนการเสรีไทยภายในประเทศกับกองบัญชาการทัพสัมพันธมิตร ทั้งทางวิทยุสื่อสาร และทางการ ลอบเดินทางเข้าออกได้ดำเนินไปตลอดเวลาและมีการจัดตั้งหน่วยพลพรรคเสรีไทยขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยมีนายทหารเสรีไทย และนายทหารอังกฤษ-อเมริกันรับผิดชอบร่วมกัน อาวุธยุทโธปกรณ์ได้ ลำเลียงส่งมาทางเครื่องบินเป็นจำนวนมากสนามบินลับได้ถูกสร้างขึ้นหลาย แห่ง ที่ภูเขียวจังหวัดชัยภูมิ, ที่บ้านโนนทัน จังหวัดขอนแก่น, ที่นาอาณ จังหวัดเลย, ที่นาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ และที่เต่างอยจังหวัดสกลนคร เป็น ต้น ทำให้การเดินทางเข้าออกประเทศไทยทำได้อย่างสะดวกทั้งเครื่องบิน บก และเครื่องบินทะเล

ขณะเดียวกันบุคคลที่ขบวนการเสรีไทยภายในประเทศส่งออกไป ผูกทั้งตำรวจ ทหาร ประชาชน ก็เริ่มทยอยกลับมาพร้อมรบ หน่วย เสรีไทยที่สำคัญ เช่น หน่วยภูพาน ของเตียง ศิริขันธ์ ก็ได้จัดส่ง ร.ต. เสรี นวลมณี,

ร.ต.รำไพ เหมะธูรินทร์ ฯลฯ ออกไปทำการฝึกการรบแบบกองโจรที่ค่ายฝึก
ปูนาใกล้เมืองบอมเบย์ โดยทางเครื่องบินที่มาลงในสนาม บินลับภาคอีสาน

20 พฤษภาคม พ.ศ. 2488

นายปรีดี พนมยงค์ (รฐ) หัวหน้าขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ
ได้ส่งสาส์น ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา มีสาระ
สำคัญว่า “.....ขบวนการเสรีไทยได้กระทำตามคำแนะนำของฝ่ายอเมริกัน
ตลอดมาว่าจะไม่ปฏิบัติการต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยก่อน ถึงเวลาอัน
ควรโดย-เพียงกระทำการขัดขวางญี่ปุ่นเท่านั้น หากบัดนี้ญี่ปุ่นมีความ
สงสัยมากขึ้น และรัฐบาลไทยจะลาออกถ้าญี่ปุ่นยืนยันจะขอเงินกู้จาก
ไทยเพิ่มขึ้นดังนั้นรัฐบาลใหม่ที่จะตั้งขึ้นจะประกาศยกเลิกข้อตกลงต่าง ๆ
ที่ได้เคยกระทำไว้กับญี่ปุ่นรวมทั้งยกเลิกการประกาศสงครามกับอังกฤษ
และสหรัฐด้วยโดยไทยจะลุกขึ้นต่อสู้กับญี่ปุ่น จึงขอแจ้งให้ สหรัฐอเมริกา
ทราบเสียก่อน”

“รฐ” ได้ระบุในสาส์นว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าในวันที่เราลงมือปฏิบัติ
การนั้น สหรัฐฯ จะประกาศเคารพความเป็นเอกราชของประเทศไทย
และถือว่าประเทศไทย เป็นหนึ่งของสมาชิกสหประชาชาติและไม่ถือว่า
ประเทศไทยเป็นศัตรู ทั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมกำลังใจอย่างใหญ่หลวงต่อ
มวลราษฎรไทย ซึ่งเตรียมพร้อมแล้วในการเสียสละใด ๆ และข้าพเจ้า
ได้แจ้งเรื่องทั้งหมดนี้ ไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตร
ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ (พล. ร.อ. ลอร์ด เมตต์แบตเตน) ด้วยแล้ว”

23 พฤษภาคม พ.ศ. 2488

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ส่งพระพิศาลสุภุมวิท (ประสพ สุขุม) และ
หลวงสุขุมนัยประดิษฐ (ประดิษฐ์ สุขุม) ไปกรุงวอชิงตัน โดยทางเครื่องบิน

ทะเลที่บริเวณเกาะเสม็ด เพื่อหาทางชี้แจงให้บุคคลสำคัญ ประชาชนอเมริกัน ได้ทราบถึงสถานการณ์ของประเทศไทย และ ขอความ สนับสนุนที่สอดคล้อง กับผลประโยชน์ของสหรัฐ ฯ เอง ตลอดจนแสวงหาเครื่องอุปโภคบริโภคเข้ามาบรรเทาความขาดแคลนในประเทศไทย เมื่อสงครามได้ยุติแล้ว

28 พฤษภาคม พ.ศ. 2488

กระทรวงต่างประเทศสหรัฐ ฯ ส่งบันทึกแจ้งต่อทูตอังกฤษประจำกรุงวอชิงตันมีสาระสำคัญว่าสหรัฐและอังกฤษ มีนโยบายพื้นฐานเกี่ยวกับประเทศไทยที่คล้ายคลึงกันคือใครจะฟื้นฟูเสรีภาพ, เอกราช, และอธิปไตยของไทยและเห็นพ้องกันว่าไทยจะต้องคืนดินแดนส่วนใดของไทยนอกจากนั้นสหรัฐ ฯ และอังกฤษยังเชื่อในความจริงใจของ “รูด” ที่ต้องการจะเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในการผลักดันญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย สหรัฐ ฯ มีนโยบายที่จะรับรองรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายของไทยโดยเร็ว และหวังว่าสถานการณ์สงครามระหว่างอังกฤษกับไทยจะสิ้นสุดลงโดยเร็ว

ระยะนี้สนามบินลับหลายแห่งใช้การได้แล้ว การใช้เครื่องบินทะเลได้ระงับไปเกือบหมดแล้ว เสรีไทยจากนอกประเทศทั้งสายอังกฤษ และอเมริกาได้กระจายไปอยู่ตามฐานปฏิบัติการตามจุดต่าง ๆ

เสรีไทยสายอเมริกา (สาย A) ร.อ. อานนท์ ณ ป้อมเพชร อยู่กับ พล.ร.ต. สังวร สุวรรณชีพ ที่ศูนย์ฝึกนักเรียนนายร้อยและนายสิบทหาร สार्वत्र ที่ชลบุรี, ร.อ.บุญเย็น ศศิบุตร - นครศรีธรรมราช, ร.อ. เอียน ชัมพานนท์ - คลองไผ่ โคราช พร้อมด้วย ร.อ. สวัสดิ์ เขียวสกุล และ ร.ต. สละ ทคานนท์ ส่วน ร.อ. หม่อมเจ้าบุษิษฐา กับ ร.อ. เจริญ เจริญรัชภาคย์ อยู่ที่ภูเขี้ยวชัยภูมิ, ร.อ. การุณ เก่งระดมยิง อยู่กับนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ อุบลฯ, ร.อ. นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ นครนายก, ร.อ. พิสุทธิ สุทัศน์ ณ อยุธยา ปราชินบุรี,

ร.อ. เป้า ขำอุไร เพชรบุรี, ร.อ. วิเชียร วายวานนท์ ขอนแก่น ร.อ. อำนวย พูนพิพัฒน์ และ ร.อ. ฉลอง บึงตระกูล สกลนคร, ร.อ. आयुส อิศรเสนา เชียงราย, ร.อ. ชโรส โล่ห์สุวรรณ แพร่, ร.อ. ประยูร อรรถจินดา สุโขทัย, ร.อ. สุนทร สุนทรากุล ระนอง, ร.อ. สมจิตร ยศสุนทร ปฏิบัติงานร่วมกับ พ.ต.ท. ขุน พิชัยมนตรี และ ร.ต. ธวัช บุญยเกตุที่กาญจนบุรี, ร.อ. เชื้อ หุ่น จำลอง ทำงานร่วมกับ ร.ต.อ. เฉียบ อัมพนันท์ ที่ชุมพร นอกจากนั้นได้ปฏิบัติงานที่กรุงเทพฯ หรือประจำอยู่นอกประเทศจนกระทั่งสิ้นสงคราม

เสรีไทยสายอังกฤษ (สาย B) ร.อ. เปรม บุรีและร.อ. สำราญ วรรณ พฤษ์ ปฏิบัติงานที่สุราษฎร์ธานี, ร.อ. รจิต บุรี กับ ร.อ. ธนา โปษยานนท์ อยู่ที่ยะลา ร.อ. สวัสดิ์ ศรีสุข ประจวบ ฯ, พ.ต.เสนาะ นิลกำแหง ร.อ. ประไพธิ เปาโรหิตย์ และ ร.อ.เทพ เสมอติ ที่ชุมแพ และภูกระดึง เลย, ร.อ.ทศ พันธุมเสน ร.อ. หม่อมเจ้าจิริตน์ย และ ร.อ. บุญส่ง พิงสุนทร ที่ลำปาง, ร.อ.อรุณ สรเทศน์และ ร.อ. หม่อมเจ้าการวิกอยู่ที่จังหวัดตาก, ร.อ. หม่อมเจ้าภีศเดช กับ ร.อ. วัฒนา ชิตวารี ประจำภูเก็ต, ร.อ. ประเสริฐ ปทุมานนท์ เพชรบุรี, ร.อ.เกษณ โตษยานนท์ อยู่ที่สกลนครกับนายเตียง ศิริขันธ์ ที่เหลือได้ปฏิบัติงานในกรุงเทพฯ หรือประจำอยู่อินเดีย และลี้ภัยจนสงครามสิ้นสุดลง

เสรีไทยสายอังกฤษอีกจำนวนหนึ่งที่เดินทางเข้าประเทศไทยในระยะนี้คือ ร.อ. บัณฑ์ บัณฑสถาน โตดรมลงในป่าจังหวัดตากในเดือนพฤษภาคม ขณะที่ ร.อ. ประจิตร ยศสุนทร, ร.อ. สว่าง สามโกเศศ และ ร.อ. พัฒนพงศ์ รินทกุล ได้เข้ามาประเทศไทย โตดรมลงที่สนามบินลับนาอาน จังหวัดเลย สำหรับ ร.อ. กำแหง พลากร ได้เดินทางเข้าประเทศไทยจากอินเดีย 2 ครั้งโดยปฏิบัติงานเป็นผู้ประสานงานกับ พลโท ชิต มั่นศิลป์ สีนาคโยธารักษ์ รองแม่ทัพใหญ่

24 มิถุนายน พ.ศ. 2488

เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการได้กล่าวเปิดประชุมในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “การสงครามในด้านยุโรปได้สงบลงแล้ว แต่สงครามด้านเอเชียยังคงดำเนินต่อไปอย่างดุเดือด สมรภูมิได้เข้ามาใกล้ประเทศไทย (อังกฤษตีอย่างกุ่มคินได้ และสหรัฐฯ ตีเกาะฟิลิปปินส์ได้) จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่จะต้องมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจทั้งชาติ เพื่อกระทำการกอบกู้เอกราชและอธิปไตยอันสมบูรณ์ของประเทศไทยให้ดำรงคงไว้”

5 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

นายพลดักลาส แมคอาเธอร์ ได้ประกาศปลดปล่อยฟิลิปปินส์

12 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

พระพิศาลสุชุมวิท และหลวงสุชุมนัยประดิษฐ์ ซึ่งนายปรีดี ให้ เดินทางไปสหรัฐอเมริกา ได้แถลงต่อที่ประชุมคณะกรรมการมาธิการต่างประเทศของ สภาผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ ในกรุงวอชิงตัน ถึงความมุ่งหมายและบทบาทของ ขบวนการเสรีไทยในประเทศไทย ความต้องการอาวุธยุทโธปกรณ์ สำหรับสู้รบ กับกองทัพญี่ปุ่นและความช่วยเหลือสนับสนุนที่ต้องการจาก สหรัฐอเมริกา

16 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

สหรัฐอเมริกาทดลองลูกระเบิดปรมาณู ลูกแรกที่เมืองอลาโม กอร์โด ประสบความสำเร็จ

พ.ต. นิคอล สมิธ แห่งหน่วย O.S.S. และคณะพร้อมด้วย ร.ต. หม่อม

เจ้ายุทธจักร เดินทางโดยเครื่องบิน C-47 จากอินเดียและพม่า มาลงที่ สนามบินภูเขียวจังหวัดชัยภูมิ โดยมี น.ท. ทวี จุลละทรัพย์ ไปคอยต้อนรับ

17 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

เริ่มการประชุมสุดยอด ที่เมืองปอตสדם เยอรมันนี มีประธานาธิบดี ทรูแมน แห่งสหรัฐ, นายกรัฐมนตรี เชอร์ชิลล์ แห่งอังกฤษ และจอมพลสตาลิน แห่งรัสเซีย ผู้นำทั้ง 3 ตกลงแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีกันตาริ ชูชิกิ ของญี่ปุ่นให้ยอมจำนน มิฉะนั้นญี่ปุ่นจะถูกทำลาย แต่ญี่ปุ่นไม่ยอมรับ การประชุมสุดยอดที่เมือง ปอตสדםมีไปจนถึงวันที่ 2 สิงหาคม จึงสิ้นสุด

25 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

พรรคแรงงานชนะการเลือกตั้งในอังกฤษ นายคลีเมนต์ แอตลี ได้เป็นนายกรัฐมนตรีแทน นายวินสตัน เชอร์ชิลล์

ในตอนปลายเดือน พ.ศ. ป่วย อังภาภรณ์ พร้อมด้วย พ.อ. เนตร เดินทางเข้าประเทศไทย โดยเครื่องบินมาลงที่สนามบินมาลงที่สนามบิน นานาน จังหวัดเลย มี พ.ต.เสนาะ ร.อ.เทพา และ ร.อ.ประไพธำ พร้อม ด้วยนายสุวรรณ รื่นยศปลัดจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าเสรีไทยเขตจังหวัดเลย ไปคอยรับ

เครื่องบินลำเลียงลำนั้นได้รับเสรีไทยภายในประเทศจำนวน 20 คน เดินทางไปรับการฝึกที่ค่ายปูนาประเทศอินเดีย โดยมีนายจารุบุตร เรืองสุวรรณ เป็นหัวหน้าชุดเสรีไทยรุ่นนี้มีนายทหารที่สำเร็จจากโรงเรียน นายร้อย 9 นาย นักศึกษาธรรมศาสตร์ 3 นาย ตำรวจสันติบาลอีก 6 นาย สำหรับนายทหารก็มี เช่น พ.ต. ประพัทธ์ ตูวานนท์ และ ร.อ.เฉลิม จูทะพงศ์ เป็นต้น

27 กรกฎาคม พ.ศ. 2488

นายเคนนิง ที่ปรึกษาฝ่ายการเมืองของ ลอร์ด เมานต์แบตเทน ผบ.สูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์รายงานต่อกระทรวงต่างประเทศ อังกฤษว่า สถานการณ์ภายในประเทศไทยตึงเครียดขึ้น ไม่แน่ใจว่าญี่ปุ่นจะจัดการกับประเทศไทยอย่างไร และไทยจะโต้ตอบหรือไม่ เนื่องจากฝ่ายสัมพันธมิตรได้ยื่นคำขาดให้ญี่ปุ่นยอมจำนนซึ่งไทยอาจประกาศตนเปิดเผยเข้าข้างสัมพันธมิตรก่อนที่ญี่ปุ่นจะยอมจำนน

เมื่อก่อนหน้านั้นใน วันที่ 2 กรกฎาคม พล.ท. นากามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่าอย่าได้หลงผิดว่า ญี่ปุ่นจะถูกขับไล่ออกจากประเทศไทยโดยง่าย เพราะทหารญี่ปุ่นจะต่อสู้จนคนสุดท้าย และในการนั้นญี่ปุ่นจะอาศัยความร่วมมือเต็มที่จากคนไทย นายพลนากามูระ ได้แย้งว่าฝ่ายสัมพันธมิตร อาจช่วยสร้างสนามบินลับในประเทศไทยหลายแห่ง

1 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ทหารญี่ปุ่นจำนวนมากได้เคลื่อนกำลังออกค้นหาสนามบินลับในภาคอีสานทั้งทางบกและทางอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ขอนแก่น กาฬสินธุ์ และสกลนคร

4 สิงหาคม พ.ศ. 2488

พ.ต. นิคอล สมิตและคณะออกเดินทางจากสนามบินลับภูเขียวชัยภูมิ เดินทางกลับอินเดียนพร้อมด้วยนักเรียนสื่อสารทหารอากาศ 10 นาย

6 สิงหาคม พ.ศ. 2488

เครื่องบินทิ้งระเบิดของกองทัพอากาศสหรัฐ ๓ ได้ทิ้งระเบิด
ปรมาณูลูกแรกลงที่นครชิโรชิมาตึกกรรมบ้านช่องพินาศราบเป็นหน้ากลอง มี
ประชาชนเสียชีวิตประมาณ 220,000 คน บาดเจ็บอีกนับแสน

9 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ระเบิดปรมาณูลูกที่ 2 ของสหรัฐอเมริกาได้ถูกทิ้งลงที่เมืองนางาซากิ
มีประชาชนเสียชีวิตประมาณ 40,000 คน บาดเจ็บอีกมากมาย

15 สิงหาคม พ.ศ. 2488

สมเด็จพระจักรพรรดิอิโรฮิโต แห่งญี่ปุ่น ทนเห็นความหายนะเกิด
แก่พสกนิกรของพระองค์ต่อไปไม่ได้ จึงมีประกาศพระบรมราชโองการยอม
จำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรโดยปราศจากเงื่อนไขและให้บรรดาทหารญี่ปุ่นทั้ง
หมดที่อยู่ในสมรภูมิทั่วโลกวางอาวุธ

ในวันเดียวกันนี้ พล.อ. วิคเตอร์ เจคส์ ได้เข้าพบและแจ้งต่อนายปรีดี
พนมยงค์ว่า.....จอมพลเรือ ลอร์ด เมานต์แบตเทน ผบ.สูงสุดสัมพันธมิตร
ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษให้แนะนำอย่าง
เป็นการส่วนตัวต่อนายปรีดี ให้รับประกาศโดยเร็วที่สุดปฏิเสธการประกาศ
สงครามของไทยต่ออังกฤษและสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485
ตลอดจนมาตรการทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการประกาศสงคราม นั้น และให้ยกเลิก
การเป็นพันธมิตรและข้อตกลงกับญี่ปุ่นทั้งสิ้น อีกทั้งให้แถลงว่าไทยพร้อม
ที่จะส่งคณะผู้แทนไปติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรที่แคนตันนอกจากนั้นยังได้แนะนำ
ว่าในประกาศสันติภาพดังกล่าว “ซูอิ” อาจแถลงด้วยว่าเคยแจ้งแก่รัฐบาล
อังกฤษและสหรัฐฯมาก่อนแล้วว่า ขบวนการเสรีไทยจะเริ่มการต่อสู้กับญี่ปุ่น

โดยเปิดเผยหากได้รับการยับยั้งจากสัมพันธมิตรด้วยเหตุผลทางยุทธการ
 ประกาศดังกล่าวจะมีผลให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นผู้แพ้
 สงคราม กองทัพไทยไม่ต้องวางอาวุธและประเทศไทยไม่ต้องถูกยึดครอง
 เมื่อได้รับแจ้งมาเช่นนั้นแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ เสรี
 ไทยในฐานะผู้สำเร็จราชการ จึงได้เชิญ พ.ต. ควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี
 และนายทวี บุญยเกตุ รัฐมนตรีสั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรีมาปรึกษาหารือ
 และเห็นควรให้ประกาศสันติภาพตามคำแนะนำของอังกฤษโดยด่วนโดยให้นาย
 ทวี บุญยเกตุ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

16 สิงหาคม พ.ศ. 2488

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธย
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทำการ “ประกาศสันติภาพ”

สภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติให้ความเห็นชอบกับประกาศสันติภาพ
 เป็นเอกฉันท์ในการประชุมสภา ฯ วันเดียวกันนั้น

พระยามานวราชเสวี ประธานสภา ฯ ได้กล่าวต่อที่ประชุมสภาผู้แทน
 ราษฎรว่า “ประกาศสันติภาพเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ตรงกับความประสงค์ ของ
 ประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง”

17 สิงหาคม พ.ศ. 2488

พล.ท.อาเคโตะ นากามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้เข้าพบกับ
 นายปรีดี พนมยงค์ “รัฐมนตรี” หัวหน้าใหญ่เสรีไทยที่ทำเนียบท่าช้าง จะเป็นการ
 เข้าพบเพื่อคารวะหรือยอมจำนนไม่มีหลักฐานบันทึกไว้

20 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งแก่ที่ประชุมสภาว่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้แจ้งมาว่า พ.ต. คง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีพร้อมคณะรัฐมนตรีได้กราบถวายบังคมทูลลาออกจากตำแหน่ง เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้ที่มีความเหมาะสมในอันที่จะคงไว้ซึ่งมิตรภาพและดำเนินการเจรจา เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบไป

22 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้เชิญประธานสภาผู้แทนราษฎรไปพบที่ทำเนียบทำช้าง และชี้แจงให้ทราบว่าสถานการณ์เช่นนี้ ผู้ที่สมควรจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร ควรจะเป็น ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช หัวหน้าเสรีไทยนอกประเทศ แต่โดยที่ ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช ยังมีภาระที่จะต้องติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรในต่างประเทศอยู่ จึงเห็นควรให้นายทวี บุญยเกตุ ดำรงตำแหน่งนายกฯ แทน จนกว่า ม.ร.ว. เส็นีย์ ฯ จะเดินทางเข้ามา

31 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ประกาศแต่งตั้งนายทวี บุญยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรีคณะรัฐมนตรีประกอบด้วยเสรีไทยภายในประเทศคนสำคัญได้แก่ หลวงอดุลย์ นายทวี ตะเวทิกุล, นายเตียง ศิริขันธ์, นายถวิล อดุล, นายจำลอง ดาวเรือง, นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์, นายพिंग ศรีจันทร์, นายทอง กันทาธรรม นายสงวน ตุลารักษ์ เป็นต้น

2 กันยายน พ.ศ. 2488

คณะผู้แทนรัฐบาลไทยที่มีหลวงเสนานุรักษ์ เป็นหัวหน้าคณะ พ.ต. ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นเลขานุการคณะ ได้เดินทางไปถึงเมืองแคนติเพื่อเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร

อังกฤษได้ร่างข้อตกลง 21 ข้อ ผูกมัดประเทศไทยทั้งด้านการทหารและเศรษฐกิจและอื่น ๆ อีกหลายประการเสนอให้คณะผู้แทนไทย ลงนาม ฝ่ายไทยแจ้งว่าได้รับมอบอำนาจให้มาตกลงเฉพาะด้านการทหาร สำหรับเรื่องอื่น ๆ นั้น ต้องขอความเห็นชอบจากกรุงเทพฯ ก่อน

อย่างไรก็ตามไม่มีการลงนาม ในข้อตกลงเหล่านั้นเพราะรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ยื่นประท้วงอังกฤษอย่างรุนแรงว่ารัฐบาลสหรัฐฯ ไม่รับรู้และ ร่วม ปรีกษา หรือในเรื่องนี้ (เรื่องร่างข้อตกลง 21 ข้อที่อังกฤษใช้ผูกมัดประเทศไทย)

ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และอังกฤษทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ โดยผู้แทนฝ่ายไทยลงนามในข้อตกลงทางทหาร โดยเฉพาะ 4 ข้อ กับ ลอร์ด เมานต์แบตเทน เมื่อวันที่ 8 กันยายน ข้อตกลงทางทหาร มีสาระสำคัญในด้านการบรรเทาทุกข์แก่บรรดาเชลยศึกสัมพันธมิตรและความร่วมมือในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในไทย

3 กันยายน พ.ศ. 2488

พล.ท.จี อีแวนส์ พร้อมกำลังทหารอังกฤษรุ่นแรกได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ในฐานะผู้บัญชาการทหารฝ่ายพันธมิตรในประเทศไทย ตามมาด้วยทหารอินเดียและทหารรับจ้างหลายรุ่นรวมทั้งสิ้น 17,000 นายเพื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นจำนวนประมาณ 1 แสนคน ซึ่งอยู่ในประเทศไทย ค่าใช้จ่ายในการนี้เป็นภาระของรัฐบาลไทย

ก่อนหน้านั้นตามการแบ่งเขตสมรภูมิ ของฝ่ายสัมพันธมิตร ภาค

เหนือและภาคอีสานของไทยในพื้นที่เหนือเส้นขนานที่ 16 อยู่ในความรับผิดชอบของจอมพลเจียง ไคเช็ก ผบ.สูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรด้านประเทศจีน การปลดอาวุธญี่ปุ่นก็ต้องอยู่ในอำนาจของจีน เฉพาะบุญที่นายปรีดี พนมยงค์ “รูธ” มีสายตาอันยาวไกล จึงติดต่อกับรัฐบาลสหรัฐฯ ขอให้ใช้อิทธิพลจัดการให้จอมพลเจียง ไคเช็ก ส่งทหารจีนมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นที่อยู่ในอินโดจีนเหนือเส้นขนานที่ 16 เท่านั้น และให้ทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยทั้งหมดวางอาวุธแก่ลอร์ดเมานต์แบตเทนเท่านั้น ซึ่ง ประธานาธิบดีทรูแมน ได้ออกคำสั่งให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องของ นายปรีดี พนมยงค์ ทหารจีนกองพลฯ 93 จึงมิได้เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในไทย

กระนั้นก็ตามกองกำลัง “จีนผู้ทรยศ” ในย่านเยาวราชก็ยังได้สำแดงเดชให้คนไทยได้ซาบซึ้ง โดยการใช้อาวุธที่ซ่องสุมไว้ต่อต้านญี่ปุ่นยิงกราดเจ้าหน้าที่ไทยและคนไทยในย่านหัวลำโพง เยาวราชและราชวงศ์ อยู่หลายวัน จนถึงวันที่กองกำลังเสรีไทยจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศเข้าสู่ ที่ตั้งในกรุงเทพฯ เสียงปืนจึงสงบลง เพราะมีความเกรงกลัวต่อกองกำลังเสรีไทย

16 กันยายน พ.ศ. 2488

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เดินทางกลับถึงกรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้น นาย ทวี บุญยเกตุ และ คณะรัฐมนตรี กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการได้เชิญประธานสภาผู้แทนราษฎรไปพบที่ท่าเนียบท่าช้าง และแจ้งว่า ม.ร.ว.เสนีย์ ได้เดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว จึงควรเสนอแต่งตั้งให้เป็นนายกฯ แทนนายทวีที่ลาออกไป

ประธานสภาฯ ได้เสนอแต่งตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ผ่านสภาฯ และต่อผู้สำเร็จราชการเพื่อโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2488 เป็นต้นไป

ในขณะเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการมีหนังสือถึง ม.ร.ว.เสนีย์ฯ ความว่า..... “ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความสามารถ ที่จะบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และโดยที่ท่านมีความสนิทสนมกับสหประชาชาติสามารถที่จะส่งเสริม สัมพันธ์ไมตรีกับสหประชาชาติให้เจริญยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลทั้งหลายดังกล่าว นี้ ท่านจึงเป็นบุคคลสมควรที่จะได้ตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี...ให้ท่านเลือก สรรพผู้ที่สมควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเพื่อร่วมบริหารราชการแผ่นดินตาม รัฐธรรมนูญ ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ”

19 กันยายน พ.ศ. 2488

โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่ง ประกอบด้วยสมาชิกขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ อาทิเช่น พล. ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส เป็นรองนายกฯ, นายทวี บุญยเกตุ เป็นรัฐมนตรีว่าการมหาดไทย, พลโทชิต มั่นสิน สืบาคโยธารักษ์ เป็นรัฐมนตรีกลาโหม, นายดิเรก ชัยนาม เป็นรัฐมนตรีคลัง, มีนายทวี ตะเวทิกุล, นายสงวน ตุลารักษ์, นายวิจิตร ลุกลิตานนท์, นายเตียง ศิริขันธ์, นายทอง กันทาธรรม, นายพึ้ง ศรีจันทร์, นายจำลอง ดาวเรือง, นายชิต เวชประสิทธิ์, นายจรูญ สืบแสง, นายถวิล อุดล, นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นรัฐมนตรีร่วมด้วย

23 กันยายน พ.ศ. 2488

รัฐบาลได้ส่งคณะผู้แทนรัฐบาลไทยไปเจรจาทำสัญญาเลิกสถานะ สงครามกับอังกฤษที่เมืองแคนดิ ขณะเดียวกันสหรัฐฯ ยืนยันว่าไม่ได้ ถือว่า ประเทศไทยเป็นคู่สงคราม

คณะผู้แทนไทยมี ม.จ.วิวัฒนไชย ไชยยงค์ เป็นหัวหน้าคณะและมีผู้

ร่วมคณะล้วนแต่เป็นนักเรียนเก่าอังกฤษทั้งหมด คณะผู้แทนไทย ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดียิ่งและเต็มความสามารถ โดยเฉพาะองค์หัวหน้าคณะผู้แทน ต้องอดทนและอดกลั้นต่อการวางอำนาจของฝ่ายอังกฤษ อย่างสูง เพราะอังกฤษถือว่าตนได้เปรียบมีกองทหารประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ เกือบ 2 หมื่นคน

การเจรจาไม่เป็นที่ตกลงกันได้ คณะผู้แทนไทยจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน และต่อมาได้เดินทางไปเจรจาต่อที่ประเทศสิงคโปร์ในที่สุด เพื่อประโยชน์ของประเทศไทย รัฐบาลไทยก็จำยอมลงนามใน “สัญญาสมบูรณแบบ” เพื่อเลิกสถานการณืสงครามกับอังกฤษ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2489

25 กันยายน พ.ศ. 2488

พลพรรคเสรีไทยส่วนหนึ่งจำนวนประมาณ 10,000 คน จากทั่วประเทศเข้ามาชุมนุมทำการสวนสนามในถนนราชดำเนินผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทยเป็นประธาน คำวันนั้นได้มีการจัดเลี้ยงแก่บรรดาผู้นำเสรีไทยที่มาจากจังหวัดต่าง ๆ และในกรุงเทพฯ นายปรีดีได้ประกาศยุบเลิกขบวนการเสรีไทย มีความในตอนท้ายว่า.....ขบวนการเสรีไทยซึ่งรับใช้ชาติมาตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 จึงถือว่าสลายตัวไป ณ บัดนี้.....”

การสวนสนามเสรีไทยครั้งนั้นมีวัตถุประสงค์พิเศษ 2 ประการ คือ...เพื่อแสดงให้เห็นว่า บรรดาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่สัมพันธมิตร มอบให้แก่เสรีไทยภายในประเทศนั้นมีอยู่ครบถ้วนไม่มีสูญหาย และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของขบวนการเสรีไทยในการสู้รบหากจำเป็น

ภายหลังการสวนสนามเสรีไทยสิ้นสุดลง อาวุธยุทโธปกรณ์ ทั้งหลายของเสรีไทยได้รวบรวมนำมาเก็บไว้ในกรมสรรพาวุธทหารบก เพื่อเป็นสมบัติ

ของแผ่นดินสืบไป

ต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อ
สอบสวนเสาะหาทรัพย์สินของชาติ ซึ่งขบวนการเสรีไทยได้ใช้จ่ายทั้งภายใน
และภายนอกประเทศคณะกรรมการมี พระยาเทพวิฑูร, พระยานลราชสุวัจน์,
พระยาวิกรมรัตนสุภาว, พระยานิติศาสตร์ไพศาล, แต่ละท่านล้วน แต่เป็นอ
ดิดตุลาการระดับประธานศาลฎีกา หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พร้อม
ด้วยนายพิชานู บุญยง ที่ปรึกษา คณะกรรมการได้ตรวจสอบโดยละเอียดแล้ว
สรุปว่าขบวนการเสรีไทยได้ใช้จ่ายไปโดยสุจริตมีหลักฐานการจ่ายตามความ
จำเป็นทุกกรณีโดยถูกต้อง

29 กันยายน พ.ศ. 2488

มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี โดย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ปูน
บำเหน็จพระราชทานยศทหารชั่วคราวให้แก่บรรดาเสรีไทยทั้งจากนอกประเทศ
และในประเทศโดยทั่วหน้ากัน

ส่วนเสรีไทยสายต่างประเทศก็ได้รับยศทหารจากรัฐบาลอังกฤษ และ
สหรัฐฯ อย่างทั่วหน้า นายทหารเสรีไทยสายสหรัฐฯ มี น.ท. ทวี จุลละทรัพย์,
พ.ต. บุญมาก เทศบุตร และ ร.อ. วิมล วิริยะวิทย์ ได้รับเหรียญกล้าหาญ
“เมดัล ออฟ ฟรีดอม” เป็นเหรียญกล้าหาญที่ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้สร้าง
ขึ้นเพื่อคนต่างประเทศ ที่ได้ประกอบวีรกรรมต่อสู้กับศัตรูสหรัฐฯ ๑ ในดิน
แดนที่ฝ่ายศัตรูยึดครอง ด้วยความแข็งแกร่ง อดทน ๑ อันมีค่ายิ่งต่อการ
ทำสงครามของสหรัฐฯ และสัมพันธมิตร

นอกจากนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้มอบเหรียญกล้าหาญ “เมดัล
ออฟ ฟรีดอม” ประดับใบปาล์มทองคำ แก่ นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้า
ขบวนการเสรีไทย และ “เมดัล ออฟ ฟรีดอม” ประดับใบปาล์มเงิน แก่
พล.ต.อ. อุดล เดชจรัส รองหัวหน้าขบวนการตามลำดับ

คำประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทย ได้ถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลาง
อย่างเคร่งครัดและจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทางดังปรากฏ
เห็นได้ชัดเจนการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลรบ เมื่อพุทธศักราช
2484 อยู่แล้วนั้นความจำนงอันแน่วแนื่อดังกล่าวนี้นี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว
ในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช
2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชน
พลเมืองได้เสียชีวิตในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นลัทธิพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัด
ว่าการประกาศสงคราม เมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 ต่อ

บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายที่เป็นปรปักษ์ ต่อสหประชาชาตินั้นเป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมืองประชาชนชาวไทย ทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วย เหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการ ทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติ ส่วนใหญ่ยอม ทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีนและสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอต สดัมแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จิงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงคราม ต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดี อันเคยมีมากับสหประชาชาติ เมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครองคือ รัฐลันตัน ตรัง กานู ไทรบุรี มะริด เชียงตุง และเมืองพานนั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบ ในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดากฎหมายที่อื่น ๆ ไต่ อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐ อเมริกาบริเตนใหญ่ และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชนต่างด้าว ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบและไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติ ซึ่งได้วาง ไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12 ของรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

ท่านปรีดี พนมยงค์ “รูธ” ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าใหญ่เสรีไทย ไม่ได้เห็นด้วยกับการประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เมื่อวันที่ 24 มกราคม พุทธศักราช 2485 ของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม อีกทั้งท่านไม่ได้ลงนามในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในประกาศสงครามนั้นด้วย จึงเป็นโอกาสอันดีเมื่อมีทัพใหญ่ฝ่ายสัมพันธมิตรภาคพื้นเอเชีย ลอร์ด เมานท์แบทเทน แนะนำให้ท่านในนามหัวหน้าขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นประกาศสันติภาพ เพื่อที่ฝ่ายสัมพันธมิตรจะได้ไม่บังคับให้ (ไทย) ต้องทำเอกสารยอมจำนน (ยอมแพ้) ดังที่ญี่ปุ่นได้ทำไปแล้วนั้น

ทันทีที่ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้รับสาส์นจากลอร์ด เมานท์แบทเทน ท่านปรีดีในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้เชิญนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี (ขณะนั้น) และนายทวี บุณยเกตุ รัฐมนตรีสั่งราชการ สำนักนายกรัฐมนตรีมาปรึกษา เพื่อที่จะประกาศสันติภาพและเห็นควร ว่านายทวี บุณยเกตุ เป็นผู้เหมาะที่จะลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มีผู้สงสัยว่า ทำไมท่านปรีดี พนมยงค์ ไม่ประกาศชัยชนะต่อ ญี่ปุ่น ในนามหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทย ผู้เขียนเข้าใจว่าท่านปรีดี ได้วางหมากไว้ 2 ชั้น คือเมื่อคำประกาศสันติภาพ โดยรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายสัมพันธมิตร (บางประเทศ) ท่านจึงจะใช้มาตรการสุดท้าย คือประกาศชัยชนะต่อญี่ปุ่นในนามหัวหน้าใหญ่เสรีไทย ที่มีกำลังพลนับแสนพร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์ ทันสมัย โดยบังคับให้แม่ทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ในขณะนั้นทำเอกสารยอมจำนนต่อขบวนการเสรีไทย ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรเองก็คงจะทำอะไรไม่ได้มากนักนับว่าท่านปรีดีฯ ได้ใช้ความสามารถและมันสมองอันเฉียบแหลมของท่านช่วยให้ประเทศไทยเป็นฝ่ายชนะสงครามอย่างสง่างาม โดยไม่มีฝ่ายสัมพันธมิตรแม้แต่ประเทศเดียวคัดค้านในชัยชนะของประเทศไทยในขณะนั้น แม้แต่ฝรั่งเศสที่เป็นไม้เบื่อไม้เมากับ

ไทยมาตลอด ก็ยังยอมปิดปากเงียบจนเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงใช้วิธีขอให้ไทยคืนดินแดนที่รัฐบาลของจอมพลป. พิบูลสงครามยึดเอามาเมื่อครั้งเกิดกรณีพิพาทอินโดจีน พ.ศ. 2483

หลังจากรัฐบาลไทย (ขณะนั้น) ได้ยอมคืนดินแดนที่ญี่ปุ่นมอบให้ได้แก่รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เซียงตุงและเมืองพาน ให้แก่ อังกฤษ ครอบครองแล้ว นายควง อภัยวงศ์ ก็ยอมไปชักธงไทยลงจากดินแดนที่ยึดคืนมาจากฝรั่งเศส เมื่อเกิดกรณีพิพาทอินโดจีน พ.ศ. 2483 ได้แก่ ล้านช้าง (แขวงไซยะบุรีของลาวปัจจุบัน) จำปาศักดิ์ พระตะบอง เสียมราฐ มอบคืนให้แก่ฝรั่งเศสไปจนเป็นที่เรียบร้อยไทยเราจึงได้มีโอกาสเป็นสมาชิกสหประชาชาติอย่างสมบูรณ์

ภายหลังจากการกอบกู้ให้พ้นจากการยึดครองของต่างชาติได้แล้วนั้น สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ขอพระราชทานตำแหน่ง “**รัฐบุรุษอาวุโส**” ให้แก่ท่าน ท่านได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐบุรุษอาวุโสและได้รับพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์ **ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ** และ **พรัตน์ราชวรภรณ์** อันเป็นชั้นสูงสุดที่สามัญชนพึงได้รับ

เมื่อกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองได้ใช้กำลังทหารเข้า ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 นั้น ท่านจำต้องปลีกตัวลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ เพื่อไม่ให้คนไทยต้องเข่นฆ่ากันเองท่านได้ออกแถลงการณ์ ทางวิทยุกระจายเสียงจากประเทศสิงคโปร์ ขอร้องให้พลพรรคเสรีไทยอย่าได้ต่อสู้กับกองกำลังของผู้แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองเหล่านั้น เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

จากคำขอร้องนั้นเสรีไทยทุกคนก็เชื่อฟังยอมมอบอาวุธทุกชิ้นให้แก่บ้านเมือง แต่แล้วในที่สุดผู้นำทางการเมืองที่เคยเป็นเสรีไทย ก็ถูกสมุน

พวกเหล่านั้นเข็นเข้าไปแทบไม่มีเหลือ นับตั้งแต่นายพร มะลิทอง ส.ส. ปาก
กล้าเมืองน้ำเค็มได้หายตัวไปอย่างลึกลับ พร้อมรถเก๋งส่วนตัวโดยไม่มีใคร
เปิดเผย จนกระทั่งทุกวันนี้ สื่อดีตรัฐมนตรีทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ส.ส.
อุบลราชธานี จำลอง ดาวเรือง ส.ส. มหาสารคาม ถวิล อุดล ส.ส. ร้อยเอ็ด
และ ดร.ทองเปลว ชลภูมิ ส.ส. พระนคร ถูกจับข้อหาทมิฬ ๖ ย้ายที่คุมขัง
กลางดึกเอาไปยิงทิ้งที่ทุ่งบางเขน สร้างเรื่องว่าถูกโจรมะลายูมาชิงผู้ต้องหา
แต่ตำรวจทุกคนปลอดภัย ต่อมานายเตียง ศิริขันธ์ ส.ส. สกลนคร ผู้มีฉายา
ว่า “ขุนพลภูพาน” ถูกเชิญตัวไปฆ่าหักคอพร้อมคนขับรถที่ชอยกลางบางกะปิ
อันเป็นศูนย์บัญชาลับของตำรวจสันติบาล นอก จากนั้นเสรีไทยอันดับรอง
ลงมาถูกฆ่าตายไปเกือบเกลี้ยงเพื่อตัดความระแวงว่าจะมีการก่อกบฏชิง
อำนาจและสร้างภาพให้คนอื่นเกรงกลัวทั้ง ๆ ที่เขาเหล่านั้นไม่มีกำลังอาวุธ
แต่ประการใด

ท่านปรีดีต้องระเห่ร่อนลี้ภัยในต่างประเทศต่อมาได้เข้าไปพักพิง
ยังประเทศจีนเพราะรัฐบาลในขณะนั้นตั้งข้อหาอาญาร้ายแรงจนไม่สามารถเข้า
ไปลี้ภัยในประเทศเสรีได้ สร้างพะยานหลักฐานเท็จขึ้นเพื่อไม่ให้ท่าน ไม่มีโอกาส
ได้กลับเข้าเมืองไทยได้อีก ในที่สุดท่านก็ไปจบชีวิตอันทรงคุณ ค่าของท่านที่
ประเทศฝรั่งเศสท่ามกลางความเศร้าสลดของญาติมิตรและคนไทยผู้รัก
ความเป็นธรรมทั่วประเทศ

ดร.วิจิตรา พุ่งลัดดา อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ท่านได้เขียนบทกวีไว้อาลัยในหนังสือวัน “ปรีดี พนมยงค์” 34
ว่าดังนี้

รัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์

“นามปรีดี พนมยงค์” ผู้องอาจ

ความสามารถล้ำเลิศประเสริฐศรี

รัฐบุรุษของไทยใจรักดี
 ต่อชาติที่กำลังเป็นเลิคน
 ร่วมก่อตั้งเสรีไทยไม่หวาดหวั่น
 แม้ยันตราขอย่างใดไปทุกหน
 เพื่อปกป้องแผ่นดินถิ่นของตน
 ให้หลุดพ้น ศัตรูพาลรุกรานเรา
 ราษฎรทั่วไปได้อยู่สุข
 แต่ท่านกลับต้องทุกข์ระทมเหงา
 จำลัดพรากจากไกลภูมิลำเนา
 สุดแสนเศร้าอาดูร สูญท่านไป
 ความดีท่านนั้นหนา หาสิ้นด้วย
 โครงการช่วยเศรษฐกิจ ถูกบีบผัน
 อุปสรรคอย่างไรไม่คร้ามครัน
 คงยึดมั่น ซื่อสัตย์ ถือคุณธรรม
 บริสุทธิมั่นคงดำรงกล้า
 ชาวประชาพอาอำนวยด้วยชื่นฉ่ำ
 ความศรัทธายังอยู่คู่ประจำ
 กล่าวขานคำ “ปรีดี” นิรันดร์เอย”

สิ่งทีประวัติศาสตร์น่าจะได้นบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลังรับรู้เกี่ยวกับท่านปรีดี
 พนมยงค์ หรือ (RUTH) ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรู้ว่าเป็นชื่อรหัส ของหัวหน้า
 เสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นภายในประเทศ คือคำปราศรัยต่อหัวหน้าหน่วยเสรีไทย
 ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2488 ภายหลังจากที่กองกำลังของ
 ขบวนการเสรีไทยได้สวนสนามแสดงพลังต่อหน้ามหาชน ชาวเมืองหลวง
 และฝ่ายสัมพันธมิตรกล่าว ณ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ท่าพระจันทร์ มีความตอนหนึ่งว่า “เราทั้งหลาย ได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่าเราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทองเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ ของคนไทยทั้งมวล”..... “ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลาย ว่า ราษฎรทั้งปวงประมาณ 17 ล้านคน ที่เป็นคนไทยทั้งทางนิดินัยและพุดินัยนั้นเองเป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้นผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณเป็น อย่างสูงยิ่งก่อนอื่น ก็คือ คนไทยทั้งปวงนี้”.....

จากคำปราศรัยของท่านที่ยกขึ้นมากล่าวถึงนี้เพื่อที่จะให้คนไทย ในยุคนี้ได้รับรู้ถึงความเสียสละที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพรรคพวกและ “เสรีไทย” ทุกท่านก็ได้ยึดถืออย่างเคร่งครัด หลังจากเสร็จสิ้นงานเสรีไทย กู้ชาติแล้วไม่เคยมีเสรีไทยที่เป็นข้าราชการคนใดเรียกร้องเอา เหรียญตรา และเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษจากทางราชการ ราษฎรที่เสียสละแรงกายและเสบียงอาหารวัว-ควาย สนับสนุนพลพรรคเสรีไทยที่ปฏิบัติงานกู้ชาติในป่า ก็ไม่เคยเรียกร้องค่าตอบแทนแม้แต่บาทเดียว เสรี ไทยที่ว่างงานกระเลาะกระสันหางานเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ไม่เคย เรียกร้องสิทธิพิเศษใด ๆ ต่างกับในยุคสมัยต่อมาแม้แต่งานรับจ้างชาวต่าง ชาติไปรบในต่างแดนก็มี เหรียญตราให้ประดับพร้อมเงินตอบแทนพิเศษจากเงินภาษีอากรของประชาชน

ท่านปรีดี พนมยงค์ จึงสมควรที่คนไทยทุกคนควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการรับใช้ชาติบ้านเมืองอันเป็นที่รักยิ่งของเรา ควรแล้วที่ท่านได้รับโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (ร.8) เป็น “รัฐบุรุษอาวุโส”

อีกส่วนหนึ่งที่ควรจะกล่าวถึงก็คือ “วิสัยทัศน์อันกว้างไกล” ของท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ผู้ที่เป็นผู้นำในการกอบกู้เอกราชไทย พ้น

จากการยึดครองของต่างชาติและเป็นผู้สร้างความเป็นเอกภาพภายในชาติ ได้อย่างมั่นคงคือเมื่อครั้งทางการอังกฤษจะส่งนายทหารยศร้อยเอก ของกองทัพอังกฤษคนหนึ่ง เข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทยเพื่อช่วยเหลือ เสรีไทยในประเทศ เฝื่อนนายร้อยเอกคนนั้นคือ หม่อมเจ้าคุณสวสดี สวสดีวัฒน์ พระเชษฐาของพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ทั้งเคยเป็นเลขานุการใกล้ชิดกับสมเด็จพระปกเกล้าฯ (ร. 7) ทางอังกฤษได้โทรเลขมาถามท่านปรีดีว่าจะขัดข้องไหม? เพราะอังกฤษเกรงว่าจะกระทบถึงคณะผู้ก่อการฯ พ.ศ. 2475 ซึ่งมีท่านร่วม อยู่ด้วย

ท่านปรีดีโทรเลขตอบไปในนาม “RUTH” หัวหน้าเสรีไทยว่า “การเมืองภายในประเทศนั้นเป็นอันยุติ เสรีไทยมีความมุ่งหมายอยู่อย่างเดียวคือการจะรักษาเอกราชและอิสระภาพของประเทศไทย ฉะนั้นชาวไทยทุกคนไม่ว่าเจ้านายหรือราษฎรที่มีความรักชาติเช่นเดียวกัน ต้องถือว่าเป็นคณะเดียวกันมีความสามัคคีกันเป็นหลักใหญ่”

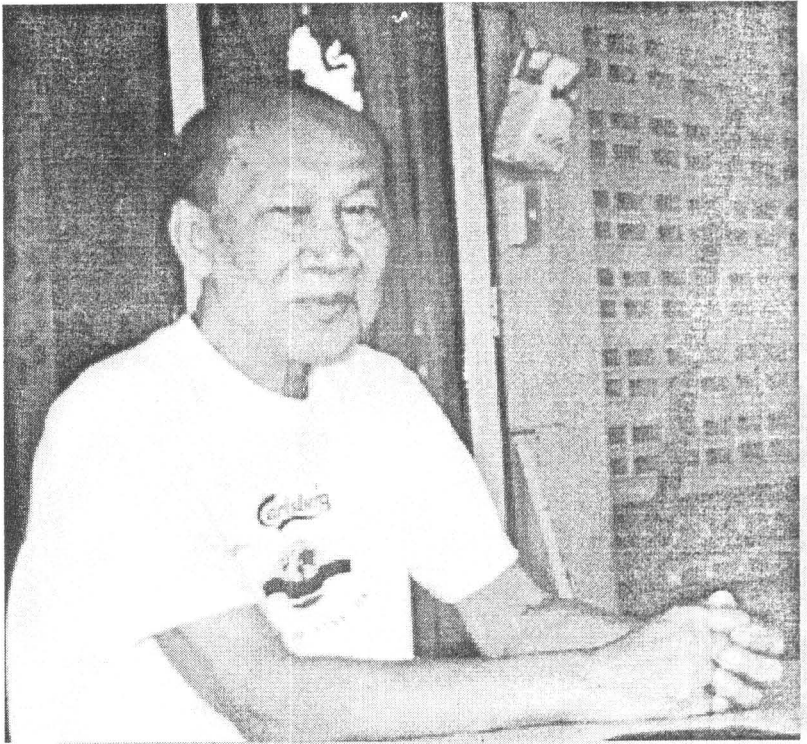
ต่อมาท่านคุณสวสดีได้โทรมาถามถึงเพื่อนฝูงของท่านที่ถูกคณะผู้ก่อการ 2475 จับเป็นนักโทษการเมือง ซึ่งอยู่ที่คุกบางขวางบ้าง ปลอ่ยเกาะตะรุเตาบ้าง ว่าท่านปรีดีจะทำอย่างไร

“RUTH” โทรตอบไปว่าจะหาทางปลดปล่อยและจะไม่ปลดปล่อยอย่างเดียว หากรัฐบาลจอมพล ป. หมดอำนาจไปก็จะหาทางออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้อีกด้วย

แล้วในที่สุดท่านปรีดีก็ได้กระทำอย่างที่ท่านบอกไปทุกประการ ทำให้ฝ่ายเจ้านายให้ความไว้วางใจท่านเป็นอย่างมากในเวลาต่อมา

หนังสืออ้างอิง

1. หนังสือแฉงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือตรีหลวงสังวรยุทธกิจ
2. หนังสือ “ปรีดี พนมยงค์” 34

ครูคล่อง เทศประสิทธิ์

ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้ ดูแลเสรีไทยจากนอกประเทศ

“โนนหอม” ชื่อนี้ดังระบือไกลไม่ว่าหนุ่มน้อยที่ไหนก็อยากจะมาแวะเยี่ยมเยียน เมื่อ 50 กว่าปีก่อนนั้นบรรดาข้าราชการที่ย้ายมาอยู่ที่เมืองสกลนครก็จะถูกเชิญชวนให้มาเที่ยวหมู่บ้านนี้ที่ชื่อโนนหอม เพราะเป็นที่เลื่องลือจากผู้ที่ได้ไปสัมผัสมาว่ามี “เหล้าหวาน น้ำตาลอ้อย สาวน้อยบ๊อง” เป็นหมู่บ้านชาวภูไทมีอัธยาศัยไมตรีอันดีงามในการต้อนรับ แขกแม้แต่ โจรหลงเข้าไปในหมู่บ้านก็ไม่กล้าที่จะปล้นทรัพย์กลับเป็นคน ดีเพราะประเพณีของเขาช่วยยับยั้งชาวบ้านมีอาชีพทำนา ทำสวนเป็นหลัก อาชีพเสริมที่สำคัญคือปลูกอ้อย ทำน้ำตาลอ้อยและเครื่องจักสานเข้าไปขายใน ตลาดในเมือง “น้ำตาลอ้อยหอมหวาน เครื่องจักสานฝีมือเยี่ยม” จึงทำให้คนในเมืองสกลนครยุคนั้นไม่ว่าผู้เฒ่าผู้แก่และเด็ก จิ๊งรู้จักชื่อ “บ้านโนนหอม” กันแทบทุกคน

ช่วงปี พ.ศ. 2487-2488 เพียง ศิริพันธ์ หัวหน้าใหญ่เสรีไทยและ ส.ส. สกลนครก็หอบหัวเอาอาวุธและเสรีไทยนอกประเทศที่โคตรมลงมา ปฏิบัติ การต่อต้านญี่ปุ่นในไทยเข้ามาปักหลักที่บ้านโนนหอมนี้ ก่อนที่จะขยายไปยังจุดต่าง ๆ ต่อไป เพราะที่นี่เหมาะแก่การปฏิบัติการลับ หมู่บ้านชาวภูไท 4-5 หมู่บ้านตั้งล้อมรอบดงใหญ่และไร่อ้อยอยู่ ได้แก่ หมู่บ้านโนนหอม ห้วยปลาไย คำผักแพว โพนยางคำ และไผ่ล้อม เรียวแรง สำคัญคือกำนันที่เข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านทั้งตำบลนั้นและครูใหญ่ผู้มีนามว่า “**คลองเทศประสิทธิ์**” ผู้มีมนุษยสัมพันธ์เยี่ยมทั้งนักเรียนและชาวบ้านรักเสมือนพ่อกำนันเองก่อนที่จะเป็นกำนันตำบลโนนหอมก็เคยเป็นครูน้อยของท่านมาก่อน

โชคดีที่ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปสัมภาษณ์ท่านที่บ้านพักในเมืองสกลนคร อดีตครูใหญ่วัย 82 ปี (เกิดปี พ.ศ. 2457) คุยถามไถ่ถึงหมู่บ้านโนนหอมที่ท่านเคยอยู่เสมือนบ้านที่สองของท่าน นับตั้งแต่ยุคเดินด้วยเท้าเปล่า ชีมนั่งเกวียนจนถึงยุคมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ ท่านสอนหนังสือที่นั่นเกือบทั้งชีวิต ราชการของท่าน ก่อนสมัยที่ท่านยังมีความทรงจำดี ๆ ท่าน บอกว่ามองหน้านักเรียนก็รู้ชื่อพ่อ-แม่ของเด็กเลยทีเดียวเพราะสอนมาตั้งแต่ชั้นพ่จนถึงชั้นหลาน

*** คำถามแรกที่ท่านก็ตอบ..... ท่านเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยโดยการชักชวนของใคร**

- ผมไม่รู้จะตอบอย่างไร ขบวนการเสรีไทย นำโดยหัวหน้าใหญ่ คือคุณเตียง ฯ มาครอบเอาผมถึงบ้านก็ว่าได้เพราะผมเป็นครูใหญ่ที่โรงเรียน บ้านโนนหอม ผมและภรรยาที่เป็นครูด้วยกันก็พักอาศัยอยู่กับบ้านนั้นด้วย โดยเช้าวันหนึ่งมีคนมาตามผมที่บ้านบอกว่าผู้แทนเตียง ศิริพันธ์ ให้มาเชิญไปพบที่บ้านกำนันละเอียดยา พอไปถึงเห็นท่านนั่งอยู่ท่ามกลาง คนแปลกหน้าหลายคนรวมทั้งกำนันด้วยจึงเข้าไปคารวะในฐานะที่นับถือท่านเสมือนพี่ชาย ท่าน

บอกว่าช่วยดูแลม้า 2 ตัวที่ผูกไว้ในลานบ้าน ให้อยู่ด้วยมันไม่ได้กินหญ้ามาทั้งวันทั้งคืน ผมรับคำแล้วก็มาส่งนักเรียนให้ หาหญ้าให้ม้ามาคนละกำสองกำ นักเรียนเป็นร้อยก็ได้หญ้ามา 2-3 กระบุง ม้ามีกินอย่างเหลือเฟือ จากนั้นผมก็ไม่ได้เข้าไปยุ่งเพราะต้องมีหน้าที่สอน หนังสือ อีกประมาณ 5-6 วันต่อมาท่านก็มาที่บ้านโนนหอมอีกคราวนี้พาหนุ่มแปลกหน้าท่าทางดีแต่งกายด้วยชุดสีเขียวแนะนำให้อู้จักว่าชื่อ “คุณ อัมพร” ท่านบอกว่าเป็นคนกรุงเทพฯ จะมาอยู่ที่บ้านโนนหอมเพื่อช่วยงานเรางานอะไรท่านก็ได้บอก บอกแต่ว่าให้ดูแลเรื่องเสื้อผ้าและความสะอาดในบ้านให้ด้วย ผมก็จัดให้ชาวบ้านไปรับเสื้อผ้ามาซักให้ ให้คนไปทำความสะอาดบ้านช่องให้ผมปฏิบัติหน้าที่ตามที่พี่เพียงสั่งให้โดยไม่บอกร่องเพราะถือว่าเขาผู้นั้นคือแขกผู้มีเกียรติของเรา

*ท่านมารู้เอาตอนไหนว่าคุณเตี้ยๆ และหนุ่มน้อยชื่อ “อัมพร” คนนั้นมารวบรวมฝึกฝนผู้คนเพื่อตั้งขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่น

- มารู้เอาเมื่อต้องฝึกอาวุธและให้รับแจกปืนพกวีลเวอร์ 9 มม. ให้ไว้ป้องกันตัว 1 กระบอก การฝึกอาวุธนั้นก็เข้าร่วมฝึกกับพวกเพื่อนครูที่มาทำการฝึกในกลางดงอ้อยซึ่งเป็นค่ายฝึกชั่วคราว ที่ตั้งค่ายเป็นทำเลที่เหมาะสม คนเดินทางเข้า ๆ ออกก็คล้ายกับว่าเขาไปทำงานในสวนอ้อย ค่ายฝึกต้องอยู่ในกลางดงที่มีสวนอ้อยล้อมรอบเป็นหย่อม ๆ เข้าไปฝึกอาวุธในค่ายประมาณ 2-3 ครั้งก็รู้จักวิธีใช้อาวุธเกือบทุกชนิดแล้ว ก็พากันไปฝึกภาคปฏิบัติคือไปยังกระสุนจริงกัน การฝึกยิงกระสุนจริงต้อง ขึ้นไปฝึกยิงบนเขา โดยใช้หน้าผาเป็นเป้า เริ่มตั้งแต่การยิงด้วยปืนไรเฟิล สเต็น คาร์บิน ฯลฯ จนมาถึงการขว้างระเบิด การขว้างระเบิดนี้ไม่ได้ ขว้างกันทุกคนเพียงแต่ขว้างเป็นตัวอย่าง 2-3 ลูก เพื่อให้ทุกคนมั่นใจในประสิทธิภาพของมัน

เมื่อมาถึงการยิงปืนบาซูก้าต่อสู้รถถังก็เกิดเหตุโศกนาฏกรรมขึ้นโดยไม่คาดฝัน “ครูเกษม ฯ” อาสาเป็นคนยิงเมื่อยิงออกไปถูกหน้าผากระสุนก็

กระตอนกลับมาจะเบียดอยู่ที่ใกล้ ๆ คนยิ่งร่างแหลกละเอียด คนที่หมอบอยู่ใกล้หุ้อื้อไปหลายวันทีเดียว “ครูเกษมฯ” นับเป็นคนแรกที่สละชีพเพื่องานกู้ชาติครั้งนั้น พวกเราพากันเสียใจมากและตั้งแต่นั้นมาไม่มีใครกล้าแตะต้องไอ้บ้าซุก้ากระบอกนั้นอีกเลย

ผมปฏิบัติงานเสรีไทยครั้งนั้นดูเหมือนจะไม่ได้ทิ้งโรงเรียนไปนาน ๆ เหมือนคนอื่นเพราะต้องรับภาระหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องรับแขกที่เข้ามาฝึกในค่ายที่ต้องมากินมาอยู่ในตัวบ้านโนนหอม ในตัวค่ายนั้นมีคนอยู่ประจำไม่กี่คนส่วนมากเป็นครูฝึก บางครั้งจะมีคน มาพักที่บ้านของผมคราวละ 4-5 คนต้องรับภาระทางด้านอาหารการกิน อีกทั้งดูแลเรื่องเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยให้กับ “คุณอัมพร” ที่มาพักที่บ้านโนนหอม ตอนเช้า ๆ ต้องดูแลเรื่องหญ้าที่นักเรียนนำมาให้อีกเพราะในระยะหลัง ๆ นี้มีม้ามาเพิ่มอีกหลายตัวเพื่อใช้เป็นพาหนะเดินทางของคนสำคัญที่เดินทางไปมาระหว่างค่ายฝึกต่าง ๆ จะเรียกว่าเป็นฝ่ายพลา อธิการก็เป็นได้

ต่อมามีการฝึกชาวบ้านที่เป็นชายฉกรรจ์ให้รู้จักใช้อาวุธ แม่บ้าน และสาว ๆ ก็ฝึกวิชาปฐมพยาบาล ซึ่งเป็นหน้าที่ของ กำนันละเอียด อภิวัตน์สิริเป็นอันว่าชาวบ้านโนนหอมทุกคนเป็นเสรีไทยรุ่นแรกที่พร้อมจะปฏิบัติการรบได้ทันทีทั้งหญิงและชาย คุณละเอียด ฯ เป็นคนที่ซิงซังเอาจริงเอาจังชาวบ้านให้ความเคารพเกรงกลัวและคุณเตียง ฯ ให้ความไว้วางใจ เมื่อตอนที่ย้ายค่ายฝึกจากบ้านโนนหอมขึ้นไปบนเขาและสร้างสนามบินลับขึ้นที่ตานนกยูงนั้น กองกำลังที่โนนหอมจึงเป็นเสมือนหนึ่งด่านหน้าป้องกันค่ายใหญ่บนภูพาน

* คุณเตียง ศิริขันธ์และคุณอัมพรเคยได้ชวนท่านร่วมเดินทางไปปฏิบัติ
การในท้องที่อื่นบ้างหรือไม่ เคยมอบหมายภาระอื่นๆ ให้ทำบ้างไหม

- มีหลายครั้งที่คุณเตียงฯ มาเรียกไปร่วมเดินทางขึ้นไปค่ายใหญ่
แต่ส่วนมากเป็นการเดินทางในตอนกลางคืน เมื่อเดินทางไปส่งถึงค่ายใหญ่แล้ว
พวกผมก็จะกลับลงมา ที่จริงแล้วผมไม่จำเป็นต้องเดินทางไปด้วยก็ได้เพราะชาว
บ้านที่นำทางเขาชำนาญทางดีกว่าผมด้วยซ้ำไป ท่านคงคิดว่าถ้ามี “ครูใหญ่”
ไปด้วยชาวบ้านก็คงจะอุ่นใจ เมื่อกลับลงมาผมก็ทำหน้าที่ของผมคือสอน
หนังสือและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายช่วงที่ย้ายค่าย ผูกขึ้นไปบนเขานี้ผมเอง
ภาระเบาลงเยอะ

ส่วนคุณอัมพรนั้นท่านเคยให้ผมติดตามไปเปิดค่ายฝึกอีกแห่งหนึ่ง
ที่บ้านอากาศ ซึ่งเป็นอำเภออากาศอำนวยปัจจุบันไปอยู่ประมาณ 2 อาทิตย์ เมื่อ
ทุกอย่างเข้ารูปเข้ารอยแล้วก็เดินทางกลับมาประจำที่ในหนองผาคูตามเดิม ค่ายฝึก
ที่อากาศอำนวยนั้นตั้งกันที่โรงเรียนประชาบาล นอกจากฝึกพวกครูให้รู้จักใช้
อาวุธใหม่แล้วยังฝึกชาวบ้านเป็นอาสาสมัครทหารพลเรือน (ท.พ.ร.) คล้าย ๆ
กับ ทส.ปช. ในช่วงที่เราต่อต้านคอมฯ นี่แหละ แต่ยุคนั้นชาวบ้านแทบทุก
คนให้ความสนใจและพร้อมที่จะฝึกโดยไม่มีอะไรตอบแทน นอกจากมีข้าวปลา
อาหารให้กินเท่านั้น ฝึกเสร็จก็กลับบ้านพร้อมที่จะติดอาวุธได้ทันที เมื่อเปิด
ยุทธการรุกรบกับทหารญี่ปุ่น

ช่วงที่มาอยู่ที่อากาศอำนวยนี้รู้สึกว่าจะได้ใกล้ชิดกับคุณอัมพร
มากเป็นพิเศษแต่ท่านก็ไม่เคยเล่าอะไรและให้ทำอะไรเป็นพิเศษนอกจาก ดูแล
ความสะอาดต่าง ๆ ให้แก่ท่านเท่านั้นที่คุยกันบ้างก็เรื่องสาว ๆ ตาม ประสา
ท่านเป็นคนหนุ่ม ท่านบอกว่าท่านชอบสาวคนหนึ่งชื่อ “ทองใบ” เป็นชาวบ้าน
ในหมู่บ้านเล็ก ๆ ใกล้กับบ้านอากาศ ผมเคยไปดูตัวเธอเป็นคนสวยที่เดียวร่าง
เล็กผิวขาวเนียน เหมือนลูกผู้ดีมีสกุลในเมืองที่เดียว แต่ลงเอยกันอย่างไร

ผมก็ไม่ทราบเคยบอกว่าจะเอามาฝากผมกับภรรยาไว้ แต่แล้ว เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้มึงเกลียวเข้า ทางด้านกองทัพญี่ปุ่นก็เริ่มรู้แฉแล้วว่ามีขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นเกิดขึ้นในไทยแล้วคุณอัมพรก็ถอนตัวจากบ้านโนนหอมขึ้นค่ายใหญ่ ผมเองก็ยังสอนหนังสืออยู่ที่บ้านตามเคยจนกองทัพญี่ปุ่นยอมแพ้ ไปสวนสนามฉลองชัยที่กรุงเทพ ฯ จึงได้เห็นท่านแต่งเครื่องแบบนายทหารอังกฤษ ยศนายร้อยเอกยืนรับความเคารพจากเหล่าพลพรรคเสรีไทยร่วมกับผู้ใหญ่หลายท่านที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจากนั้นก็ไม่เคยได้พบและได้รับข่าวคราวจากท่านอีกเลยจนกระทั่งบัดนี้

*เท่าที่เคยติดตามคุณเตียง ฯ และคุณอัมพรไปในที่ต่าง ๆ หลายครั้งเคยได้เห็นการทิ้งร่มสัมภาระต่าง ๆ ลงมาให้หน่วยเสรีไทยบ้างไหม เขาทำกันอย่างไร

- ครับ....เคยเห็น 3 ครั้ง สองครั้งแรกเห็นที่ทุ่งนาริมแม่น้ำพุง ใกล้บ้านโนนหอมและครั้งสุดท้ายเห็นที่ทุ่งนาบ้านวาทากาศอำเภอยุทธศาสตร์เขาจะทิ้งลงในตอนกลางวันประมาณ 4 - 5 โมงเช้า พวกเราข้าง ล่างจะก่อกองไฟให้ลุกโชนแล้วเอาใบหญ้าใบไม้สดมาปก ให้เกิดควันขึ้น ไข่มง ก่อกองไฟไว้ 4 มุม แล้วเขาก็จะปล่อยสัมภาระที่ผูกติดกับร่มชูชีพ ลงมาเป็นชุด ๆ ถ้ายังไม่หมดก็จะตีวงกลับมาปล่อยอีกจนหมด สิ่งของที่ทิ้งลงมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นอาวุธและกระสุนนอกนั้นก็มียารักษาโรคและอาหารกล่องให้แก่พวกที่มาจากต่างประเทศ

พูดถึงอาหารการกินแล้วผมยังไม่เคยเห็นคุณอัมพรท่านกินอาหารพื้นเมืองเลย หากมีการสังสรรค์กับท่านก็จะแค่นั่งจิบเหล้าบ้าง ดูดูบ้าง แล้วก็สูบบุหรี่ไม่เห็นท่านแตะต้องอาหารหนัก ๆ เลย ส่วนคุณเตียง ฯ นั้นท่านชอบอาหารพื้นเมืองแกงหน่อไม้ อ่อมหวาย บั้งปลาแร่ เป็นสิ่งที่ท่านชอบมากที่สุดผมยังแปลกใจว่ากล่องอาหารที่เขาทิ้งใส่ร่มลงมาให้พวกฝรั่งและนักเรียนนอกกินนั้น ผมจับดูก็เบา ๆ กาแฟสำเร็จรูป ไม่รู้ว่ามันจะอึดท้องตรงไหน

มีขนมปังกรอบ ใส่กรอกท่อนเล็ก ๆ เนื้อหมูชิ้นบาง ๆ แล้วก็บุหรีของแบน ๆ 3 มวนเท่านั้น แต่เขาก็กินได้อิ่มได้คงจะเป็นเพราะความเคยชิน

ส่วนหนึ่งที่น่าสนใจคือยารักษาโรคมีแค่ 3-4 ชนิดเท่านั้นทำให้ คุณอัมพรเป็นเสมือนนายแพทย์ใหญ่ประจำกองทัพก็ว่าได้ เพราะสมัยนั้นชาวบ้านชาวเมืองไข้แต่รากไม้กันทั้งนั้นรวมทั้งประชาชนในบ้านโนนหอม ใครเจ็บไข้ได้ป่วยท่านก็จะให้ยากิน ยาที่ให้นั้นล้วนแต่ประเภทกินปุ๊บหาย ปึ๊บ แม้แต่ฝีปอบเข้ากินยาของท่านก็ยังหายเลย ก่อนท่านจากไปท่านก็ได้มอบยาไว้ให้มากที่สุดพอติดกับช่วงเสร็จสงครามใหม่ ๆ เมืองไทยเราขาด หยูกยาสำหรับรักษาโรค แม้ในเมืองสกลนครก็ยังใช้ยารากไม้รักษากันอยู่ ผมก็เลยพลอยเป็นคุณหมอไปกับเขาด้วย 2-3 ปีจนยาหมด

*เมื่อท่านรู้อย่างแจ่มชัดแล้วว่างานที่ท่านได้ร่วมมือกันนั้นคืองานภูษาคติให้พ้นภัย ไทยเรารอดพ้นจากการถูกฝ่ายสัมพันธมิตรยึดครอง ท่านมีความรู้สึกอย่างไรและเคยคิดไหมว่าท่านควรจะได้อะไรบ้างตอบแทนการปฏิบัติงานครั้งนี้

- ผมรู้สึกภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่เกิดมาไม่เสียชาติเกิดได้มีโอกาสรับใช้ชาติรับใช้บ้านเกิดเมืองนอน โอกาสดี ๆ เช่นนี้ยากที่คนอื่น ๆ จะมี โอกาสอย่างผม แม้ว่าจะไม่มีอะไรตอบแทนการเสียสละของผมก็ตาม ผมก็ภูมิใจในสิ่งที่ได้กระทำไป ผมไม่ต้องการอะไรตอบแทน ผมเป็นข้าราชการ เป็นข้าของแผ่นดินกินเงินเดือนจากภาษีอากรของประชาชน สิ่งที่เขาให้ผม ตั้งแต่รับราชการ จนเกษียณอายุยังมีบำนาญให้เดือนละ 7-8 พันบาท ก็เป็นบุญคุณอันยิ่งใหญ่ แล้ว จะไปเรียกร้องเอาอะไรอีกเล่าผมยังจำคำ พูดของท่านปรีดี พนมยงค์ “รูธ” ที่กล่าวปราศรัยแก่ผู้แทนกองกำลัง เสรีไทย ณ มหาวิทยาลัยวิชา ธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อคืนวันสวนสนาม ของเสรีไทยท่านพูดตอนหนึ่งว่า “เราทำเพื่อสนองคุณชาติมิได้มุ่งหวังทองเอา

ตำแหน่งในราชการเป็นรางวัลตอบแทน”

เสรีงานรับใช้ชาติแล้วผมก็ยังเป็นครูสอนหนังสืออยู่เช่นเคย มิได้เปลี่ยนแปลง ผมได้ทำหน้าที่นั้นจนจบลงอย่างภาคภูมิ ไม่มีอะไรบกพร่องเสียหาย ถือได้ว่าเป็นเกียรติอันสูงสุดของวงศ์ตระกูล 50 กว่าปีที่ผ่านมา นั้นยังอยู่ในความทรงจำของผมเสมอและคิดว่าเพื่อนเสรีไทยคนอื่น ๆ คงจะคิดเหมือนอย่างผม

ครูกลยุทธ อุปพงษ์ **หน่วยปฏิบัติการพิเศษของขุนพลภูพาน**

การเสาะแสวงหาแหล่งข่าวเกี่ยวกับงานเสรีไทยในเขตจังหวัด สกลนครนั้น เป็นเรื่องที่ยากลำบาก สืบเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติการระดับสูง มักจะปกปิดงานเอง หรือไม่ก็ล้มหายตายจากไปเสียส่วนใหญ่ 50 กว่า ปีที่ผ่านมาจะคงเหลือแต่ผู้ปฏิบัติระดับกลางและระดับล่างที่ขณะปฏิบัติงานเสรีไทยนั้นล้วนแต่อายุไม่เกิน 30 ปี บ้างก็ไม่อยากจะให้รายละเอียดมากนัก ผู้เขียนทราบจากผู้รู้ท่านหนึ่งได้บอกกล่าวคนสำคัญที่เคยปฏิบัติการใกล้ชิดกับ หัวหน้าใหญ่นั้นพอยังมีอีกหลายท่าน ท่านหนึ่งคือ ครูกลยุทธ อุปพงษ์ ขณะนี้ท่านได้ใช้ชีวิตในบั้นปลายของท่านที่บ้านนาบัว ต.แวง อ.วานรนิวาส จ. สกลนคร ผู้เขียนรีบเดินทางไปพบทันที นับเป็นการโชคดีที่ได้พบกับท่านที่บ้าน แม้อายุท่านจะขึ้นเลข 7 แล้วก็ตาม เมื่อผู้เขียนขอรายละเอียดเรื่องการ

ปฏิบัติงานเสรีไทยจากท่าน แววดาของท่านสดไล่ขึ้นมาทันที และเริ่มเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่เริ่มแรกจน จบ ด้วยความจำแม่นยำแม้กระทั่งวัน เดือน ปี ของเหตุการณ์ นั้นๆ

ผมเรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมปลายที่ ร.ร. สกลราชวิทยานุกูล ใน ปีการศึกษา 2486-87 ท่านเริ่มเล่าถึงอดีตเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกัน หลายคน ต่างก็มุ่งศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ ส่วนที่เหลือก็เข้าเป็นครูประจำบาลบ้าง ทำงาน บนที่ว่าการอำเภอบ้าง บนศาลากลางจังหวัดบ้าง ส่วนผม ยังชอบชีวิตอิสระอยู่ กว่าที่จะเข้ากรุงเทพฯ กับเขาได้เพื่อนๆ ก็ได้ ที่เรียน กันหมดแล้ว นายแพทย์ เจริญ วัฒนสุชาติ ก็เข้าเรียนเตรียมจุฬาฯ พล.ต.ต. เจริญศักดิ์ ชำวันดี กับ คุณประวิทย์ กายราช ก็เข้าเรียนเตรียม ธรรมศาสตร์ คุณสมัย ไชยแสง ราษฎร์ เข้าเรียนที่ช่างกลปทุมวัน เพื่อนรักของผมคนหนึ่ง ร.ต.วิฑิต ชาแสน ก็เข้าเรียนนายร้อยแผนที่ทหารบก แต่ละคนได้ที่เรียนกันหมด ผมคนเดียวที่ เคว้งคว้างไม่มีที่เรียนอยู่กรุงเทพฯ ไม่นานก็กลับมาสกลนคร ตอนนั้นยังไม่ทราบ ด้วยซ้ำไปว่าเขา มีขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้นแล้วที่สกลนคร

กลับมาสกลนครก็ถูกเชิญให้ไปเป็นครูประจำบาลสมัยนั้นขาด แคลน ครุมมาก เจ้าหน้าที่แผนกศึกษาธิการมีหน้าที่ไปเสาะแสวงหากคนมาเป็นครู เรียน จบมัธยมปลายก็นับว่าสูงสุดแล้ว มักจะถูกเชิญให้มาเป็นครูโดยไม่ต้องสอบ แข่งขันกันแต่ประการใด เป็นครูครั้งแรกเลือกไปสอนที่ ร.ร. บ้านท่าแร่ หมู่ บ้านคาออลิคที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน ผมจำได้ว่าบรรจุครู ครั้งแรกเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2488

หลังจากนั้นประมาณเดือนหนึ่ง คือในราวๆ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2488 ครูกาเทศ ทอนฮามแก้ว ครูบ้านหนองผือที่อยู่ใกล้ ๆ กันได้มา หาแล้ว บอกว่าเจ้านายให้ไปพบที่บ้านเต่างอย (อำเภอเต่างอยปัจจุบัน) มีเพื่อนครูที่ เดินทางไปด้วยกันเท่าที่จำได้มี สม ทศคร, หนูจันทร์ บัณฑิต, อัมพร พงษ์

สิทธิศักดิ์ พอไปถึงโรงเรียนประชาบาลบ้านต่างอยที่ตั่งอยู่ริมน้ำพุ แทนที่จะได้พบเจ้านายคือนายสำเร็จ สิงหะวาระศึกษาธิการอำเภอ คนที่มาต้อนรับกลับเป็น ครูเรวัต ชื่นสำราญ อาจารย์ใหญ่ ร.ร.สกลราชวิทยานุกูล ที่นั่น..ที่ร.ร.บ้านต่างอยหลังจากการประชุมปฐมนิเทศแล้ว จึงได้รู้ว่าพวกเราทั้งหมดรวมทั้งพวกพี่น้องชาวสกลนคร กำลังทำการระดมพลฝึกอาวุธเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นที่มาตั้งฐานทัพในเมืองไทย ซึ่งพวกเราพร้อมและภูมิใจที่จะรับหน้าที่นั้นทันที โดยไม่ลังเลใจแม้แต่น้อย

*เนื้อหาใจความที่ผู้ทำการปฐมนิเทศน์พูดถึงนั้นใจความสำคัญ ๆ มีว่าอย่างไร และหลังจากนั้นเขาให้ทำอะไรบ้าง

- ก่อนที่จะตอบคำถามของผู้เขียน ท่านควักของบุหรียี่ห้อพระจันทร์ ออกจากซองที่ยับยู่ยี่ขึ้นมาจุดสูบ อดควันบุหรีเข้าจนชุ่มปอด พร้อมเงยหน้าขึ้นดูเพดานบ้าน เพื่อทบทวนความทรงจำ ครูเรวัต ชื่นสำราญ เป็นผู้ปฐมนิเทศน์ พูดถึงเรื่องสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่สองที่กำลังดำเนินอยู่ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรกำลังตีโต้กลับฝ่ายอักษะที่มีเยอรมัน อิตาลีและญี่ปุ่น เยอรมันพ่ายแพ้แก่รัสเซียในเลนินกราดสูญเสียกำลังพล และยุทธโศปการณ์มหาศาล กองทัพใต้ดินในฝรั่งเศสและอิตาลีก็ปฏิบัติการได้ผลและญี่ปุ่นก็พ่ายแพ้แก่สหรัฐอเมริกา ทางเรือในสงครามอ่าวเมดิเตอร์เรเนียน อีกไม่นานเยอรมันและอิตาลีต้องแพ้สงครามในยุโรป กองทัพฝ่าย สัมพันธมิตรคงต้องหันมาช่วยประเทศต่างๆ ที่เคยเป็นเมืองขึ้นอังกฤษ ฝรั่งเศสและฮอลันดา รวมทั้งประเทศไทยขับไล่ทหารญี่ปุ่นที่เข้ามายึดครองอยู่

ในประเทศไทยเรานั้นได้มีคนไทยผู้รักชาติกลุ่มหนึ่งก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” ได้ส่งคนออกไปประสานงานติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรมืออเมริกา และอังกฤษ เพื่อขอความร่วมมือขับไล่ทหารญี่ปุ่นไปให้พ้นแผ่นดินของเรา ซึ่งทั้งจีนอเมริกาและอังกฤษได้ร่วมมือกับเราเป็น

อย่างดี ส่งอาวุธและเจ้าหน้าที่ติดต่อมาให้เราเพื่อเตรียมบุกยึดทหารญี่ปุ่นเมื่อถึงวันนัดหมาย (ดี-เดย์) ที่ฝ่ายสัมพันธมิตร จะยกพลขึ้นบก หลังจากที่พวกท่านได้เรียนรู้วิธีใช้อาวุธใหม่ ๆ ที่เขาส่งมาให้เราแล้วทุกท่านก็จะเป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารพลเรือนของชาวบ้าน ที่ฝึกฝนเบื้องต้นมาแล้วจากหมู่บ้านต่าง ๆ มันใจว่าทุกท่านคงไม่ปฏิเสธที่จะรับหน้าที่อันมีเกียรตินี้

หลังจากเสร็จการปฐมนิเทศน์แล้วพวกผมทั้งหมดก็ได้รับการอบรมวิธีใช้อาวุธใหม่จากรุ่นพี่ ๆ ที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากที่เราเคยเรียนวิชาทหารมา 3 ปีเต็ม ๆ ระเบียบวินัยทหารยังฝังอยู่ในสายเลือดการ เรียนรู้ถึงอาวุธใหม่ ๆ จึงเป็นการง่ายยิ่งมาได้รู้ถึงประสิทธิภาพของปืน เสด็น คาร์ไบน์, เอ็มทรี ทอมสันป์ ฯลฯ ซึ่งมีประสิทธิภาพเหนือกว่า อาวุธของทหารญี่ปุ่นหลายขุมแล้ว ยังมีจิตใจอีกเข้มและมั่นใจยิ่งขึ้น ตกลงงานนี้ไม่มีใครแม้แต่คนเดียวที่อยากจะกลับบ้าน ทุกคนมีใบหน้ายิ้มแย้ม แจ่มใส เราอยู่ที่นั่นประมาณ 3 คืน ก็มีคำสั่งให้เดินทางขึ้นเขา เพื่อรับหน้าที่เป็นผู้บังคับหน่วยทหารพลเรือน (ท.พ.ร.) ที่ชุมนุมพลรออยู่แล้ว

ภูพานที่ขวางกั้นดินอยู่หลังหมู่บ้านห่างประมาณ 2-3 กิโลเมตร นั้นมีหุบเหวและดานหินต้นไม้ใหญ่หนาที่บ่มกกำลังของเสรีไทยสาย อังกฤษ หรือที่เรียกกันว่าค่ายบี (B) นั้นตั้งอยู่ในหุบเขาที่สามารถจุดได้นับ พันคนที่เดียว พื้นล่างถูกปรับเรียบด้วยพลังของมวลชนที่ให้การสนับสนุน งานกู้ชาติ เหลือไว้แต่ต้นไม้ใหญ่โรงยาวได้ถูกปลุกขึ้น 3-4 โรง เพื่อเป็นที่พักอาศัย หลับนอนของเหล่าพลพรรคสูงขึ้นไปเป็นลานหินที่กว้างประมาณ 800 เมตร ยาวประมาณ 4 กิโลเมตรชาวบ้านเรียกแถบนั้นเขาเรียกว่า ดานนกยูง คงจะเพราะเมื่อก่อนนกยูงแถบนั้นคงจะชุกชุมลานหินแห่งนั้น มีนกยูงบินลงมาเล่น เกี่ยวพาราครีกันเป็นประจำขณะนั้นกำลังปรับแต่งพื้นที่ให้เป็นสนามบิน ที่สามารถขึ้นลงได้ ผมเข้าไปอยู่ในแคมป์ B นั้นได้พบเพื่อนฝูงและคนรู้จักมากมาย

ชายฉกรรจ์ตามหมู่บ้านใกล้เคียงพากันนับตั้งแต่บ้านหนองเหียน บ้านเหล่า โพนค้อ บ้านโคกตองโขบ ห้วยทาบ ดงชน โนนหอม ดงหลวง ต่างสละเวลาเปลี่ยนเวียนกันขึ้นเขาฝึกทหารบ้าง สร้างสนามบินบ้าง ส่งเสบียงอาหารบ้างไม่มีใครเครื่องเครียดเพราะยังไม่มีสถานการณ์สู้รบและเผชิญหน้ากับทหาร ญี่ปุ่น

*นอกจากภาระหน้าที่ประจำหมวดและกองพันแล้ว ท่านเคยได้รับหน้าที่พิเศษอะไรบ้าง เคยได้พบกับหัวหน้าใหญ่บ้างไหม

- เมื่อเข้าไปรายงานที่กองบัญชาการแล้วก็ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บังคับหมวดทำหน้าที่ฝึกทหารพลเรือน ได้รับอาวุธประจำกายคือ ปืนพก รีโวลเวอร์ 9 มม.หนึ่งกระบอกและปืนคาร์บินพื้นฐาน 1 กระบอก ส่วนทหารพลเรือนมีปืนไรเฟิลออโตเมติกคนละกระบอก และมีปืนกลเมรอนประจำหมวดอีก 3 กระบอก การฝึกนั้นหนักไปทางการใช้อาวุธประจำกายให้คล่องแคล่วและรู้จักการบำรุงรักษาอาวุธให้พร้อมที่จะใช้มันตลอดเวลาตลอดจนการฝึกการใช้ระเบิดมือให้ชำนาญการฝึกทุกครั้งซ้อมยิงกันด้วยกระสุนจริงทั้งนั้น เพราะอาวุธและลูกกระสุนตลอดจนลูกระเบิดมือของเรามีเหลือเฟือ ฝึกกันจนชำนาญพร้อมที่จะใช้มันได้ทันทีเมื่อเข้าสู่สนามรบ

แผนการฝึกเป็นไปอย่างเร่งรัดทั้งยุทธวิธีแบบกองโจรลอบโจมตี การต่อสู้แบบเผชิญหน้ารบรุกเป็นหมวดหมู่ตลอดทั้งการเดินป่าหาความชำนาญในภูมิประเทศ เพื่อหาทางหนีทีไล่ การเข้าเวรรักษาการณ์ตาม ป้อมปืนต่างๆ ที่วางไว้ในจุดต่างๆ ทำงานตั้งแต่เช้ายันดึกกว่าจะได้หลับ ได้นอนก็เกือบสว่างเป็นเวลา 2 อาทิตย์เต็ม ๆ

หลังจากการฝึกหนักได้ประมาณ 2 วันหัวหน้าใหญ่ก็เดินทางมา ที่ค่ายได้เรียกผู้บังคับบัญชาระดับ ผบ.หมวด ผบ.กองร้อย และผบ.กองพันทั้ง 2 กองพันไปประชุมที่กองบัญชาการ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากที่พักของพวกเราไปประมาณ 300 เมตร ณ ที่นั้นผมจึงได้รู้ว่าหัวหน้าใหญ่ก็คือ “คุณเตียง

ศิริพันธ์” ผู้แทนของเรานั้นเอง....ในวันนั้นท่านได้บอกพวกเรา ว่าท่านเพิ่งจะเดินทางมาจากค่าย เอ (A) ดงพระเจ้ามาดูความพร้อม รบของพวกเราและตอนเที่ยงวันนี้เครื่องบิน 4 เครื่องยนต์จะมาทิ้งอาวุธ กระสุนให้จึงขอให้ท่านกำลังพลขึ้นไปรับอาวุธและกระสุนบนดาดนบกยูง นอกนั้นท่านยังได้พูดถึงเราพร้อมแล้วที่จะขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกจากเมืองไทย รอวันดีเดย์ (D-DAY) เท่านั้นคือวันที่ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่เมืองไทยเราเสรีไทยทั่วประเทศก็จะลั่นกระสุนไล่ทหารญี่ปุ่นทันที

จากการบรรยายของหัวหน้าใหญ่ในวันนั้นผมจึงได้รู้ว่าบัดนี้ทั้งอังกฤษและอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือขบวนการเสรีไทยทั้งอาวุธและเจ้าหน้าที่ติดต่อและเสรีไทยจากนอกประเทศเข้ามาปฏิบัติการนานแล้ว (A) ก็คืออเมริกา ค่าย A ก็คือค่ายที่มีทหารอเมริกันและเสรีไทยจากอเมริกาพร้อมอาวุธทุกชิ้นก็เป็นของชาวอเมริกา (B) ก็คือบริเตนใหญ่ อังกฤษนั่นเองเจ้าหน้าที่ติดต่อก็เป็นทหารอังกฤษ เสรีไทยก็เป็นนักเรียนไทยจากอังกฤษ

ที่ดาดนบกยูงนั่นเองได้พบเห็นฝรั่งแต่งตัวเป็นทหาร 2 คน และมีคนไทยแต่งตัวเป็นทหารอีก 1 คน กำลังง่วนอยู่กับเครื่องรับ - ส่งวิทยุ พอเห็นหัวหน้าใหญ่เดินขึ้นไปบนบ้านที่ปลูกเป็นชั่วคราวเขาเหล่านั้นก็ลุก ขึ้นทำความเคารพทักทายแล้วก็ก้มลงเคาะวิทยุรับ-ส่ง ต่อไปพร้อมกับยก แขนขึ้นดูนาฬิกาตลอดเวลา เข้าใจว่าเขาคงติดต่อกับเครื่องบินที่จะมาทิ้ง อาวุธให้แก่พวกเรา

อาวุธที่ทิ้งลงมาจากเครื่องบิน 2 ลำในวันนั้นประมาณ 30 กว่า ร่ม เขาบรรจุใส่ถังผูกติดกับร่ม บางร่มก็กระแทกกับหินทำให้เกิดความเสียหายก็มี เมื่อชนลงมาก็มาแกะออกจากถังมีอาวุธนา ๆ ชนิดรวมทั้งเครื่อง เวชภัณฑ์มียารักษาโรคและผ้าพันแผลสำเร็จรูป แบ่งแจกจ่ายออกไปตาม หน่วยย่อยต่าง ๆ มีส่วนหนึ่งที่จัดกองไว้เป็นพิเศษ ผมได้ถูกเรียกเข้าไปพบ หัวหน้า

ใหญ่ตัวต่อตัวแล้วท่านบอกว่า คุณพ่อของผมเป็นเพื่อนนักเรียน รุ่นเดียวกับท่าน” แล้วออกคำสั่งสั้น ๆ ว่า “พรุ่งนี้ให้นำอาวุธพวกนี้ไปให้หน่วยบ้านนาคู อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งตั้งอยู่ปากภูพานทางด้านตะวันตก พร้อมกับมอบจดหมายฉบับหนึ่งให้ และบอกว่าจะมีคนนำทางไปไม่ต้องห่วง”

คืนนั้นผมนอนไม่หลับเกือบทั้งคืน คำนวณดูว่าทั้งอาวุธและรังกระสุนรังลูกระเบิดกอนั้น ต้องใช้คนไม่ต่ำกว่า 30 คน จึงจะหาบหามขึ้นเขาลงเขาได้หมายความว่าต้องใช้พลพรรคหมวดของผมทั้งหมด แต่ก็ยังดีใจที่มีคนนำทางคงจะไม่หลงทางบนภูเขาเป็นแน่ รุ่งขึ้นประมาณ 8.00 น. หลังจากรับประทานอาหารเช้าเสร็จพลพรรคก็เตรียมห่อเอาข้าวเหนียว และเนื้อปิ้งห่อใส่ผ้าขาวม้าของใครของมันแล้วก็พากันตรงไปที่กองบัญชาการเพื่อรับอาวุธทันที

ที่กองบัญชาการไม่พบเห็นใครนอกจาก คุณสนธิ ประสิทธิพันธ์ ที่พวกเราเรียกท่านว่ารองหัวหน้าใหญ่กับพวกอีก 2 คน ท่านบอกว่าหัวหน้าใหญ่และผู้ติดตามเดินทางออกไปแล้วตั้งแต่เมื่อคืนนี้ท่านบอกได้ชัด การติดต่อให้และกำชับว่าหากเขาตอบโต้กลับไม่ถูกก็อย่าได้มอบจดหมาย และอาวุธเหล่านี้ให้เป็นอันขาดและให้ทุกคนนำอาวุธประจำกายและกระสุนติดตัวไปด้วย เพื่อป้องกันอาวุธที่นำไปส่ง

คุณคิดดูก็แล้วกันว่า คนเกือบ 40 คนสะพายปืนคนละ 2-3 กระบอก ผลัดกันหาบหามรังกระสุน รังระเบิดขึ้นเขาลงเขาไม่รู้ก็ลูกตอกก็ลูกจะอยู่ในสภาพอย่างไร ? ท่านพูดคล้าย ๆ จะตั้งคำถาม..กว่าจะถึง หมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งกลางภูเขาก็ตกเวลามืดคล้อยแล้ว ถามคนนำทาง เขาก็ตอบว่าได้ครึ่งทางแล้วอีกหน่อยก็ถึง ดีแต่ว่าพลพรรคทุกคนไม่มีใคร ปั่นทุกคนเดินทางด้วยความสนุกสนาน ชมป่าเขา ชมนกชมไม้ไปตลอด ทางใครหิวก็ควักข้าว

เหนียวขึ้นมาเคี้ยวกับเนื้อบั้ง กินไปเดินทางไปเรา ตกกลางกันจะพักกินข้าว
เย็นกันกลางภูพานในกลางหมู่บ้าน 4 - 5 หลังคา เรือนนี้แหละ คนเกือบ
40 คนเอาท้องผากไว้กับชาวบ้าน 4 - 5 หลังคา เรือนจะเป็นอย่างไร ดีแต่
ว่าชาวบ้านเขาใจดีใครมีข้าวเหลือติดบ้านก็ควัก ใส่กระติบมาให้แถมเอาไก่
มาต้มให้กินอีก ผมจำไม่ได้ว่าหมู่บ้านนั้นชื่อบ้านอะไร

กว่าจะถึงค่ายบ้านนาคูก็เป็นเวลา 2 หุ่่มพอดี ส่งโคตีตอบโต้ กัน
เป็นที่เข้าใจแล้วก็มอบจดหมายให้คนที่เฝ้าด่านนำไปให้หัวหน้าค่าย ตัว หัวหน้า
ค่ายออกมาต้อนรับอาวุธและกระสุนจากพวกเราด้วยตนเองคือ คุณจำลอง ดาว
เรือง ส.ส.มหาสารคาม หัวหน้าใหญ่ของค่ายบ้านนาคู ท่านต้อนรับพวก
เราด้วยอัธยาศัยอันดี พูดคุยสนุกสนาน ตามได้ถึงความลำบากในการเดิน
ทางว่าเป็นอย่างไร ผู้คนแวดล้อมท่านที่มาต้อนรับก็ดู ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็น
มิตรกับเราทุกคน มองดูพวกเราแต่ละคนด้วยความ ภูมิใจและมั่นใจว่ายังมี
แนวร่วมภูษาคีครั้งนี้อีกมากมายอยู่ฝากภูพานทาง ด้านโน้น

รุ่งเช้าตื่นขึ้นตั้งแต่เช้ามืด ผมเดินตรวจตราดูรอบๆ ค่ายเห็นผู้คน
พลุกพล่านไม่แพ้ค่ายของเราที่บ้านเต่างอย เห็นชาวบ้านกลุ่มใหญ่กำลัง
ก่อสร้างสนามบินอย่างเร่งรีบ คิดในใจว่าสนามบินลับแห่งนี้คงจะเสร็จก่อน
สนามบินของเราตานนกยูงเป็นแน่ ก่อนเดินทางกลับผมได้ไปอำลา คุณจำลอง
ดาวเรือง ที่กองบัญชาการของท่านที่ปลุกเป็นกะตือบอยู่มุมหนึ่งของค่าย ท่าน
ตบหลังตบไหล่วยพรให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ พร้อมกับมอบม้าให้เป็น
พาหนะเดินทางกลับ 1 ตัว ผมอดภูมิใจไม่ได้ที่หัวหน้า ใหญ่ทั้ง 2 ค่ายให้
ความรักความเอ็นดูแก่ผมเสมือนพี่น้องลูกหลานและผู้ร่วมอุดมการณ์ ภารกิจการ
ครั้งนี้ลุล่วงไปด้วยดีคณะของเราเดินทางกลับ ถึงหุบเขาค่าย บี ด้วย
ความปลอดภัย นี่คืองานชิ้นแรกที่ได้รับมอบหมาย ของผม

*งานในระหว่างที่อยู่ในค่ายกลางหุบเขานานตั้งเกือบ 6 เดือน
กว่ากองทัพญี่ปุ่นจะยอมแพ้ นอกจากงานฝึกประจำแล้วยังมีงานอะไร
อีก ?

- พวกเราดับผู้บังคับหน่วยนอกจากฝึกเพิ่มเติมทางด้านอาวุธวัตถุ
ระเบิดแล้วยังมีการอบรมทางการเมืองซึ่งเน้นหนักให้รักชาติรักประชาชน เกาะ
ติดประชาชน เพราะสงครามแบบกองโจรนั้นต้องอาศัย ประชาชนเป็นแหล่ง
แฝงตัวและช่วยเหลือด้านเสบียงอาหารและข่าวหน้าที่อีกอย่างหนึ่งคือเป็น
ครูฝึกอาวุธให้แก่พลพรรคที่ทยอยกันขึ้นมารับการ ฝึกเป็นระยะ ๆ ครั้งละ 10
กว่าคนฝึก 3 - 4 วันก็กลับไปพลพรรคเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นระดับผู้นำหน่วย
เป็นข้าราชการครูเสียส่วนใหญ่มาจากค่ายนาคว บ้าง มาจากค่ายตาตภูวง
อ.วาริชภูมิและค่ายบ้านนาอวน อ.วานรนิวาส บ้าง บางครั้งก็มีพวกขบวนการ
ลาวอิสระและญวนอิสระมากันทีละ 4-5 คน แล้วก็จากไป เขามักกันอย่างไร
วิธีใดกลับกันเมื่อไรผมก็ไม่ทราบ ส่วนการลาดตระเวนหาข่าวรอบนอกนั้น
เป็นหน้าที่ของหน่วยงานพิเศษ บ้านโนนหอมเขาจะส่งชุดลาดตระเวนออก
ประจำเล็ดลอดไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ไกลตัวเมืองในตัวเมืองแท้ ๆ นั้นเป็น
หน้าที่ของตำรวจและข้าราชการฝ่ายปกครองเพราะเขามีหน้าที่ป้องกันภัยอยู่
แล้วพวกทหารญี่ปุ่นไม่ค่อยระแวงสงสัยในการปฏิบัติงาน

แต่ที่ค่าย บี (B) นี้เราต้องสลายค่ายก่อนที่จะกรพรรดิญี่ปุ่นจะ
ประกาศยอมแพ้ เพราะกองทัพญี่ปุ่นเริ่มสงสัยในพฤติกรรมของเครื่องบิน ที่
บินมาทิ้งสัมภาระให้หน่วยเสรีไทยหลาย ๆ ครั้ง เครื่องบินมาทิ้งสัมภาระต่างๆ
นั้นเป็นเครื่องบินแบบ B-21 ลำโต มี 4 เครื่องยนต์ เมื่อมันบินลงต่ำเสียงจะ
กระหึ่มก้องทั้งเมืองมันจะบินมาทางด้านตะวันตกของเมืองมุ่งตรงไปที่ดอน
สวรรค์ (เกาะกลางหนองหาร) ก่อนจะถึงดอนสวรรค์ก็จะทิ้งไม้ขีดไฟล่อให้
ประชาชนไปรอเก็บเพราะไม้ขีดไฟขาด แคลนมาก ประชาชนบางส่วนต้องใช้

วิธีติดำบรรพจุฑไฟ คือใช้ไม้ไผ่มาสีกันเพื่อให้เกิดประกายไฟนอกจากทิ้งไม้ขีดไฟแล้วยังมีใบปลิวโจมตีรัฐบาลจอมพลป.ที่ขายชาติ ร่วมกับญี่ปุ่น

พอมันบินถึงกลางหนองหารแล้วก็เลี้ยวขวากลับลำถึงมายังดาน นกยาง สนามบินลับของเสรีไทยค่าย บี (เต่างอย) หน่วยทหารญี่ปุ่นเล็กๆ ประมาณ 10 กว่าคนจึงตั้งข้อสังเกตว่าทำไมมันไม่ทิ้งระเบิดทำลายเมือง สกลนคร สงสัยว่าจะมีอะไรบนภูเขาคงส่งทหารไปเผ่าสังเกตการณ์ที่ดอนสวรรค์มันก็เริ่มจะรู้แล้วว่าข้างบนเขานั้นต้องมีอะไรก็กลับอยู่จึงส่งหน่วยลาดตระเวนย่อยประมาณ 7-8 คน พร้อมสุนัขอีก 2 ตัวมุ่งหน้าขึ้นภูพานทันที ขึ้นทางบ้านโพนนาแกง ปลายทาง จารเพน วกกกลับมา ผ่ากลาง บ้านเต่างอย ฝ่ายข่าวขึ้นมารายงานว่าเห็นทหารญี่ปุ่นพร้อมสุนัข 2 ตัว ปรากฏตัวที่ชายทุ่งบ้านเต่างอย ตอนเข้ามีดกำลังมุ่งหน้าข้ามลำน้ำพุ่งสู่ บ้านดงหลวงทางค่ายใหญ่ก็จัดชุดไล่ล่าติดตามลงมาอย่างกระชั้นชิดและ สั่งให้หน่วยพิเศษบ้านโนนหอมส่งกำลังสกัดที่บ้านดงหลวง ชาวบ้านดงหลวงรายงานว่าพบทหารญี่ปุ่นพักอยู่กลางดงหลวง ก็พากันไปโอบล้อม ไว้และมีคำสั่งกำชับไว้ หากไม่สามารถฆ่าได้ทั้งหมดอย่าลั่นกระสุน เพราะยังไม่ถึงเวลาที่จะเปิดยุทธการตามที่ฝ่ายสัมพันธมิตรกำหนดคือวันดีเดย์ (D-DAY) วันที่ฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่เมืองไทย

ยุทธการครั้งนั้นหากมีใครสักคนยังมีมือไม่อยู่ลั่นกระสุนใส่ทหารญี่ปุ่นที่เห็นอยู่กลางดงไม้ทีละคนสองคนเรื่องคงบานปลายเพราะรัฐบาลไทยมีสนธิสัญญาร่วมรบกับกองทัพญี่ปุ่น ทั้งยังมีหน่วยเสนานิการผสม ไทย-ญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่นอาจบังคับให้กองทัพไทยต้องส่งกำลังมาร่วมปราบคนไทยด้วยกัน ทหารญี่ปุ่นก็เห็นเรา เราก็ก็นเห็นทหารญี่ปุ่นจึงเป็น ที่แน่ชัดแล้วว่าประเทศไทยมีขบวนการกู้ชาติต่อต้าน ญี่ปุ่น ได้เกิดขึ้นแล้ว ป่าดงหลวงหนาติบด้วยแมกไม้ทหารญี่ปุ่นกลุ่มนั้นก็สามารถแหวกวงล้อม กลับเข้าสู่ที่ตั้งในเมืองได้อย่าง

ปลอดภัยทุกคน โดยการใช้ยุทธวิธี “จงไป ในเส้นทางที่ศัตรูคิดว่าเราจะ
ไม่ไป”

- คือพอแหวกล้อมพันดงไม้ออกไปแล้วก็มุ่งสู่หมู่บ้านดงหลวง เดิน
ผิวปากทิ้งระยะห่างกันคนละ 20 เมตร ผ่านกลางหมู่บ้านตรงสู่บ้าน นายอ
ทันที ซึ่งทั้งสองหมู่บ้านนั้นเสรีไทยไม่ได้วางกำลังไว้แม้คนแต่คนเดียว กลับ
คิดว่าเมื่อมันหลุดจากดงไม้แล้วก็จะเข้าสู่ป่าบ้านโพนนาก้างปลาแล้วจะลัด
เลาะลงไปบ้านนาแก นาค้อย แล้วเข้าสู่ตัวเมือง จึงได้วางกำลังซุ่มยิงไว้ที่ปาก
ดงทางออกสู่บ้านโพนนาก้างปลาเพียงจุดเดียว ส่วนทางสู่บ้าน ดงหลวงนั้น
เป็นทุ่งนาโล่งๆ จรดบ้านนายอจึงไม่มีใครคิดว่ามันจะหนีออกทางนั้น จากผล
การออกลาดตระเวนหาข่าวของทหารญี่ปุ่นชุดนั้น ทำให้กองบัญชาการใหญ่
ของทหารญี่ปุ่นประจำประเทศไทยจัดส่งเครื่องบินมาถ่ายภาพตรวจการได้ภาพ
สนามบินลับค่ายทหารบนเทือกเขาภูพาน ทั้งที่ตานกยูงและสนามบินนาคู
พร้อมทั้งส่งหน่วยประสานงานไทย - ญี่ปุ่น พร้อมกำลังทหารญี่ปุ่นที่ส่งมาจาก
มุกดาหารและอุดรธานีมาเตรียมค้นหาค่ายเสรีไทยทันที แต่การเคลื่อนไหว
ทั้งหมดฝ่ายข่าวของเสรีไทยก็รายงานให้ทราบทุกระยะในที่สุดก็ตัดสินใจทิ้งค่าย
สลายตัวได้ทันทีก่อนที่ทหารญี่ปุ่นจะบุกขึ้นมาค้นยึดค่ายเพียง 2-3 วันเท่านั้น

*การสลายกองกำลังนับพันคนรวมทั้งอาสาสมัครที่ขึ้นมาสร้าง สนาม
บิน อีกหลายร้อยนั้น ทำอย่างไรจึงทำได้ภายในวันเดียวหลังจากได้รับแจ้ง
ข่าวว่าทหารญี่ปุ่นจะส่งกำลังขึ้นมาตรวจค้น

- ผมจำได้ว่าตอนเป็นช่วงกลางเดือนกรกฎาคม 2488 ฝนกำลัง
ตกชุกการเคลื่อนย้ายอาวุธและกระสุนค่อนข้างลำบาก พลพรรคต้องช่วยกัน
หาบหามไปตามสันเขากันอย่างทุลักทุเลกว่าจะถึงที่ภูพานาก็ค่ำพอดีส่วนอาสา
สมัครที่มาทำงานสร้างสนามบินนั้นเป็นแต่เพียงบอกให้เขากลับและให้ปกปิดเรื่อง
ทั้งหมดที่รู้ที่เห็นไว้เป็นความลับสุดยอดเท่านั้น เขากลับไปอยู่กับครอบครัว

เขาอย่างสบายพวกเราพลพรรคที่ติดอาวุธแล้วก็เอาอาวุธประจำกาย กระสุน
ระเบิดติดตัวให้พร้อมรบได้ทันทีและหาบหาม อาวุธกระสุนระเบิดที่เหลือไป
ด้วยเท่านั้น

เราพักรอหน่วยต่าง ๆ ที่กำลังตามมา รวมทั้งหน่วยพิเศษบ้าน โนน
หอม ที่ต้องรื้อสถานีวิทยุรับส่งพร้อมเครื่องปั่นไฟของคุณอัมพร (พ.ต.อ. กฤษ
โทยยานนท์) เสรีไทยสายอังกฤษ รอกันอยู่ประมาณ 2 คืน เก็บอาวุธ กระสุน
ระเบิดที่เหลือไว้ใช้ที่ ถ้าผานางเรียบร้อยแล้วรองหัวหน้าใหญ่ คุณ สนิท
ประสิทธิ์พันธุ์ ก็จัดกำลังออกเป็นชุด ๆ ละ 4-5 สลายตัวไปแฝงตัวอยู่ตาม
หมู่บ้านต่าง ๆ ฟากหนองหารทางด้านตะวันออกจนจรดแดนจังหวัด
นครพนมทันที ส่วนกองบัญชาการใหญ่ย้ายไปตั้งที่บ้านโพธิ์อ้อม แก้ว (อ.โพธิ
นาแก้วปัจจุบัน)

ผมพร้อมด้วย คุณสม ทศคร, หนูจันทร์ บัณฑิต, แสน วิจารณ์,
ไสย รักษาพันธ์ พร้อมกับพวกอีกรวม 8 คนอาวุธประจำตัวเพียงถูกส่งไปอำเภ
มุกดาหาร (ขณะนั้นยังไม่ได้เป็นจังหวัด) ไปร่วมมือกับนาย อำเภซึ่งเป็น
หัวหน้าหน่วยเสรีไทยที่นั่น คอยคุมเชิงหน่วยทหารญี่ปุ่น ทั้ง 2 ฟากฝั่งส่ว
เขต - มุกดาหาร จนกว่าจะได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติการเป็นอย่างอื่น นาย
อำเภอมุกดาหารส่งผมไปประจำที่บ้านกุดโค้งหรือ กุดโง้งนี้แหละ..จำไม่ค่อยได้
ที่นั่นมีเรื่องสนุกอยู่เรื่องหนึ่งคือมีทหารญี่ปุ่น แก้วล่างอาบน้ำในแม่น้ำโขง เล่น
เอาสาว ๆ ชาวบ้านพากันแตกตื่นเสรีไทย เลือดร้อนจากสกลนครคือคุณไสย
รักษาพันธ์ อดทนไม่ได้ลงไปห้ามปราม ในฐานะชาวบ้านคนหนึ่งความที่พูด
กันไม่รู้เรื่องจึงต้องวางมวยกันอย่างน่าเกลียด หนึ่งต่อหนึ่งทหารญี่ปุ่นกับ
พังพาบคาหาดทรายริมโขง เพราะคุณไสย ๆ แกเป็นนักมวยที่เจนเวทมา
แล้วหลายสิบครั้ง

*ตอนที่พระจักรพรรดิญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้และสั่งให้ทหารญี่ปุ่นทุก

คน ในทุกภูมิภาคความอายุนั้นท่านอยู่ที่ไหนและได้ปฏิบัติการอย่างไร บ้าง

- ตอนนั้นข่าวสารต่าง ๆ มันไม่รวดเร็วเหมือนอย่างทุกวันนี้ กว่าจะรู้ ว่าญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามก็เห็นเสรีไทยจากสกลนครรวมทั้งตัวหัวหน้าใหญ่เดินทางมาที่มุกดาหารเพื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นแล้ว แต่กำลังส่วนใหญ่และอาวุธหนักนั้นทหารญี่ปุ่นได้ขนข้ามแม่น้ำโขงไปไว้ที่เมืองสวันเขตเกือบหมด เสรีไทยเรายึดได้เพียงอาวุธเขามีปืนเล็กยาวและกระสุนจำนวนหนึ่งรถบรรทุก 2-3 คันและม้าเทศ 2 ตัว ส่วนทหารญี่ปุ่นนั้นก็ปล่อยให้มันข้ามแม่น้ำโขงไปรับชะตากรรมอยู่ฝั่งทางโน้น ต่อมาผมและพรรค พวกก็เดินทาง กลับสกลนครพร้อมกับขบวนที่ยกมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น

*ทราบว่า หลังจากนี้ในเดือนต่อมาบรรดาเสรีไทยส่วนใหญ่ก็เดินทางไปสวนสนามฉลองชัยที่กรุงเทพฯ ท่านได้ร่วมขบวนไปกับเขาหรือไม่

- การเดินทางไปสวนสนามในครั้งนั้นเป็นไปด้วยความลำบากยิ่งขึ้น รถบรรทุกอัดเป็นปลาคะบองไปตามถนนแม่รังขรุขระกว่าจะถึงอุดรธานีใช้เวลาเดินทางตั้ง 10 ชั่วโมง จากอุดรขึ้นรถไฟขบวนพิเศษคือขบวน ตู้บรรทุกสินค้า (ต.ญ.) ทั้งคืนไปสว่างที่โคราช รุ่งเช้าจากโคราชเข้ากรุงเทพฯ ก็ใช้เวลาอีก 1 วันเต็ม ๆ กว่าจะถึงกรุงเทพฯ ก็ค่ำพอดี

พลพรรคเสรีไทยไปจากสกลนคร 3 กองพันเขาจัดให้พักที่วัดสุทัศน์ฯ (เพื่อนครูบางท่านเรียกว่าวัดม้าทอง) ส่วนกองบัญชาการนั้นตั้ง อยู่ ร.ร.เทศบาลใกล้ๆ กับวัด คุณคิดดูก็แล้วกันว่าพลพรรคที่สวมเสื้อผ้าเก่าๆ มีอาวุธประจำกายทันสมัยคนกรุงเทพฯ เขาเรียกพวกเราว่า “ทหารป่า” มันก็สมกับที่เขาตั้งชื่อเช่นนั้น แต่สิ่งหนึ่งที่พวกเราภูมิใจคือพลพรรคทุกคนตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่มีใครนอกคอกใช้อาวุธนั้นทำร้ายประชาชน ผมเองเป็นผู้บังคับหมวดมีสิทธิ์ถืออาวุธออกไปไหนมา ไหนได้ กางเกง - เสื้อผ้าฝ้ายสีดินแดง คาดเข็มขัดสนามทหารอังกฤษสีเขียวห้อยปืนรีวอลเวอร์ 9 มม. และ

ถูกระเบิดมือ สะพายปืนคาบิณส์พื้นฐานและแมกกาศินอีก จำนวนหนึ่งใส่ของ
ผ้าคาดรอบเอว ต้องแขนเสื้อข้างซ้ายติดอาร์มบอสสังกัดสกลนคร สวม
หมวกหนีบสีเดียวกับเสื้อผ้า ดูแล้วมันเท่พิลึก ยิ่งเวลาเดินไปกับเพื่อนๆ ที่
เป็นเสรีไทยในกรุง ซึ่งแต่ง เครื่องแบบทหารยศ สิบโทเรายังดูเด่นสะดุดตา
ยิ่งกว่าเขาเสียอีกแม้เสื้อผ้าของเราจะมอมแมมกว่าเขาก็ตาม

การสวนสนามเสรีไทยเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488
นั้นกองพันที่ได้รับการปรบมือจากประชาชนยาวนานที่สุดคือกองพันที่แต่ง ตัว
ด้วยเสื้อผ้ามอมแมม แต่เดินเตะเท้าได้สง่าผ่าเผยพอๆ กับหน่วยเสรีไทย ใน
กรุงเทพฯ วันนั้นเองเป็นวันที่ผมได้รู้ความจริงอีกว่าหัวหน้าใหญ่เสรี ไทยที่
สูงสุดก็คือ หลวงประดิษฐ์มนูธรรม หรือ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ที่มีลายเซ็นในธนบัตรที่เราใช้ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันทุกวันนี้เองท่านได้ ออก
มายืนรับความเคารพจากพลพรรคเสรีไทยทั่วประเทศที่มาเดินสวน สนาม
ด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้มแจ่มใสอ้อมเอิบด้วยความภาคภูมิใจ

*เมื่อเสร็จภารกิจสวนสนามฉลองชัยชนะที่กรุงเทพฯ แล้วท่าน ก็
กลับมาเป็นครูสอนหนังสือตามเดิมใช้ไหม

- ที่แรกผมก็คิดว่าคงเป็นอย่างนั้น เพราะมีผู้ใหญ่มาเล่าให้ฟังว่า
ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่เสรีไทยท่านได้พูดในคืนวันสวนสนาม เสรี
แล้วมีการกินเลี้ยงกันที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองว่า “งาน
กู้ชาติของเราสิ้นสุดสมบูรณ์แล้วขอให้ทุกคนกลับไปทำหน้าที่ของตนที่
เคยทำมาอย่างไรก็ให้กลับไปทำอย่างนั้น” แต่แล้วก็ได้เป็นเช่นนั้น กลับ
ไปสอนหนังสือได้ประมาณ 15 วันก็ถูกทางศึกษาธิการอำเภอรียก ตัวไป
พบกับพวกอีกหลายคนเท่าที่ผมจำได้ก็มี สม ทศนคร, วิชัย พิมพ์โยธา, มนูญ
ศรีวิชัย, นอ แวนเตอรอง (ภายหลังเปลี่ยนชื่อสกุลว่าอย่างไร ผมไม่ทราบ)
มนู ศรีล้านคำ, หนูจันทร์ บัญฑิต, กาเทศ ทอระฮามแก้ว, เงินเหรียญ อิน

อิราช, สงวน นวลมณี, มีชัย อาสาแสน ฯลฯ นอกจาก นั้นผมจำไม่ได้ เอา
 พวกเราทั้งหมดไปเก็บตัวไว้ที่ดอนสวรรค์! ขณะนั้นเป็น เดือนตุลาคมน้ำ
 หนองหานกำลังขึ้นเต็มที่ เขาก็เอาใส่เรือไปตอนกลางคืน เหมือนกับว่ากลัว
 คนอื่นจะล่วงรู้ พอไปถึงก็พบศึกษาธิการจังหวัด คุณสหัส กาญจนพังคะ
 ศึกษาธิการจังหวัด อาจารย์สมเกียรติ พรหมสาขาฯ อาจารย์สำเร็จ สิงหะ
 วาระ ศึกษาธิการอำเภอรอพวกเรายู่ก่อนแล้ว มีการจัดแคมป์ชั่วคราวคล้าย
 แคมป์ลูกเสือไว้สำหรับเป็นที่พักพวกคนหาปลา ในหนองหานเขาก็เข้าใจว่า
 คงมีการฝึกลูกเสือบ้าง ฝึกยุวชนทหาร บ้างไม่กล้าแฉเข้ามายุ การฝึกครั้ง
 นั้นจึงเป็นความลับที่ไม่มีใครรู้นอกจาก พวกเราเท่านั้น

*รุ่งเช้าหลังจากช่วยตัวเองให้อิ่มท้องเรียบร้อยแล้วศึกษาสหัส ฯ ก็
 เรียกประชุมแจ้งวัตถุประสงค์ในการมาพบกันที่กลางดอนสวรรค์ครั้งนี้มีใจ
 ความว่า “งานกู้ชาติของเราสำเร็จแล้ว แต่เพื่อนบ้านซึ่งเสมือนญาติสนิท
 ของเราคือประเทศลาวนั้นแม้ขบวนการอิสระที่มีเจ้าเพชรราชเป็นหัวหน้า
 จะประกาศเอกราชแล้ว แต่ยังไม่มีประเทศใดให้การยอมรับเพราะพำกัน
 เกรงกลัวฝรั่งเศส อังกฤษก็ช่วยฝรั่งเศสเข้ายึดไซ่ง่อนไว้แล้ว อีกไม่นาน
 ต้องยกพลเข้ายึดลาว และเขมรกลับไปเป็นเมืองขึ้นของเขาอีก ควรอย่าง
 ยิง ที่พวกเราจะต้องช่วยเหลือลาวไม่ให้ตกเป็นของฝรั่งเศสอีก หาก
 รัฐบาลช่วยเหลืออย่างเปิดเผยก็จะถูกฝรั่งเศสสกัดกั้นไม่ให้เราเป็นสมาชิก
 ขององค์การสหประชาชาติหัวหน้าใหญ่จึงตัดสินใจให้ความช่วยเหลือแก่
 ขบวนการลาว อิสระเป็นกรณีพิเศษและเป็นความลับสุดยอด โดยได้ส่ง
 เสรีไวยระดับหัวกระตี่จำนวนหนึ่งไปช่วยพร้อมอาวุธป้องกันพระนคร
 เวียงจันทน์ไว้แล้ว และจะส่งหน่วยจรรยาพิเศษคือพวกท่านนี้แหละที่ไป
 ช่วยฝึกทหารและประชาชนลาวต่อต้านฝรั่งเศสไม่ให้กลับมาครอบครอง
 ลาวอีก พวกท่านต้องตั้งใจฝึกให้เต็มที่เพราะเรามีเวลาน้อย”

*เขาใช้เวลาานเท่าใดในการฝึกและได้ฝึกเรื่องอะไรบ้าง

ในการฝึกครั้งนั้นมีพวกลาวอิสระมาร่วมฝึกด้วยเท่าที่จำได้มีท้าว อุ่นชนะนิกร ท้าวตาดำกับพวกอีก 3 คนใช้เวลาฝึกหักอยู่ 2 อาทิตย์เต็มๆ สิ่งแรก คือ สอนเรื่องการเมืองโดยเฉพาะลัทธิล่าอาณานิคมของพวกฝรั่งที่เข้าครอบครองฉกฉวยเอาทรัพยากรธรรมชาติจากเมืองขึ้นไป ประณเปรอบ้านเมืองของเขาและสอนให้รู้ซึ่งถึงเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจ เมืองขึ้นทางการเมือง คืออย่างไร ? ประเทศประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร จบจากเรื่องการเมืองแล้วสอนวิชาการรวมแบบกองโจร การดำรงชีวิตในป่า, การต่อสู้ประชิดตัวศัตรู, ยูโด, มิดสั่นการฆ่าศัตรูโดยไม่ให้มีเสียง, การพรางตัว, การกลบเกลื่อนรอย, การลอบโจมตีศัตรูด้วยกำลังพลที่น้อยกว่า โดยหลอกศัตรูว่าเรากำลังพลมากกว่า, งานการจารกรรม, เปิดเซฟ, ดอนสวรรค์กลางหนองหานสกลนคร นั้นเหมือนดงดิบกลางน้ำ ยิ่งในตอนหน้าฝน น้ำขึ้นสูงจะไม่มีใครกล้าไปค้างแรมที่นั่น เพราะชาวเมืองกลัวพญาเงือกบ้าง กลัวผีน้ำบ้าง พวกเราจึงมีโอกาสใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติการลับในครั้งนั้นได้อย่างสบายราษฎรที่ผ่าน ไปมาทางเรือก็ไม่กล้าแวะขึ้นไปดู

*เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติการลับในครั้งนั้นแล้วท่านและพรรคพวกได้ถูกส่งไปปฏิบัติการในประเทศลาวบ้างไหม

- เสร็จการฝึกแล้วพวกลาวก็เดินทางกลับเมืองลาว ส่วนพวกผมก็กลับไปสอนหนังสือเช่นเคย รออยู่เหมือนกันว่าเมื่อไหร่จะถูกเรียกตัวไปปฏิบัติการเพราะมันร้อนวิชาเอาการทีเดียวจนกระทั่งวันหนึ่งในราวเดือน มีนาคม พ.ศ. 2489 มีพรรคพวกมาบอกให้เตรียมตัวเดินทางไปรับอาวุธที่บ้าน หัวหน้าใหญ่ดูเหมือนว่าตอนนั้นนายเตียง ศิริขันธ์ จะได้เป็นรัฐมนตรี สั่งราชการกระทรวงมหาดไทยแล้ว รู้สึกดีใจที่จะได้ไปใช้วิทยายุทธที่ได้ฝึกฝนมา แต่เหตุการณ์กลับพลิกผันหัวหน้าใหญ่บอกว่า “ฝรั่งเศสยึดนครเวียงจันทน์ได้

แล้ว คณะลาวอิสระก็แตกข้ามมาอยู่หนองคาย พวกเราชุดแรกที่เดินทางไปช่วยรัฐบาลลาวอิสระก็แตกกันมาหมด ฝรั่งเศสใช้ทหารรับจ้างยกข้ามมาปล้นอำเภอบ่อแก้ว จังหวัดหนองคายและยิงนายด่านศุลกากรตาย กำลังส่วนหนึ่งยกขึ้นบ้านหม้อ ศรีเชียงใหม่ ไล่ยิงประชาชน เอาหอกปลายปืนจี้บังคับให้พระสงฆ์ขึ้นต้นมะพร้าวเอามาให้กิน ตำรวจก็ไม่สามารถ ช่วยประชาชนได้ จึงอยากให้ พวกเสรีไทยไปช่วยราชการชายแดน ป้องกันไม่ให้ทหารฝรั่งเศสข้ามมาปล้นประชาชนคนไทยอีก”

การไปครั้งนั้นถือว่าไปราชการตามคำสั่งของรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงมหาดไทย สกลนครจัดส่งเสรีไทยไปประมาณ 1 กองร้อย ไปสมทบกับเสรีไทยจากอุดรธานีและหนองคาย ช่วยกันรักษาดินแดนเป็น เวลา 3 เดือน จึงได้เดินทางกลับมาสกลนคร

*ในการไปรักษาชายแดนครั้งนั้นท่านได้พบกับคนไทยชุดแรกที่ส่งไปช่วยรัฐบาลลาวอิสระบ้างไหม?

- พอถึงหนองคายก่อนที่จะเดินทางด้วยเท้าไปอำเภอบ่อแก้ว ก็ได้พบกับสหายชาวลาวที่เคยมาฝึกการปฏิบัติการลับด้วยกันที่ดอนสวรรค์ ทุกคนแต่ละคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “พวกทหารจีนก็กินตั้งกองพล 93 ที่ตั้งอยู่นอกเมืองเวียงจันทน์ขายเมืองเวียงจันทน์ให้กับฝรั่งเศส ไม่ได้ช่วยปกป้องลาวแม้แต่กระสุนนัดเดียว เสียใจที่รัฐบาลลาวอิสระเกิดความแตกแยกพวกหนึ่งสู้แต่อีกพวกหนึ่งหนีท่าเดียว พวกที่สู้้นั้นกำลังน้อยกว่าและอาวุธ ก็ล้าสมัยกว่าป้านี้คงแตกชั้นหนีไปหมดแล้ว” ผมก็ได้แต่ปลอบใจ ให้พวกเขามีกำลังใจกอบกู้เอกราชต่อไปอย่าได้ท้อถอย

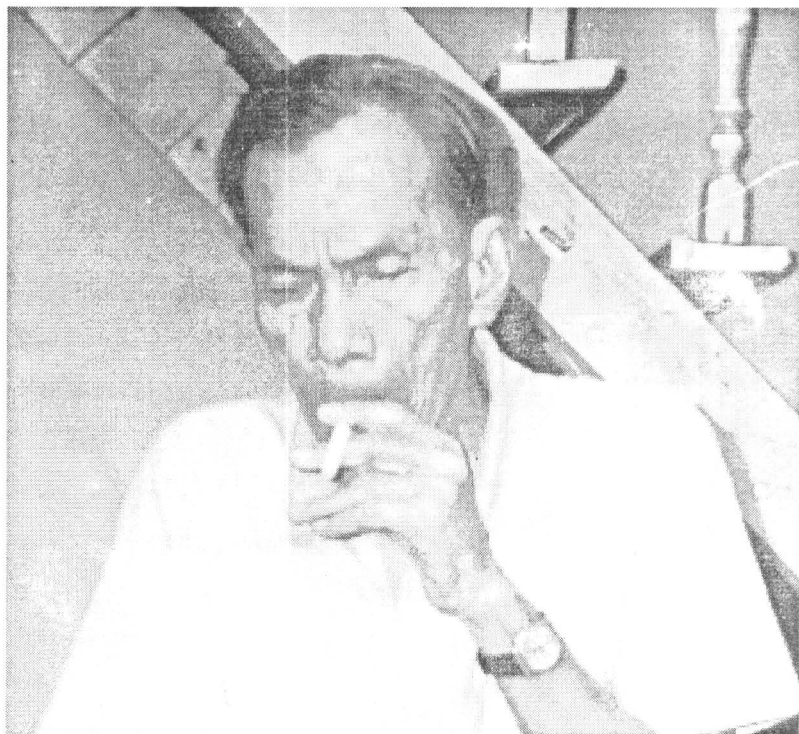
เสรีไทยที่ส่งไปช่วยรัฐบาลลาวอิสระชุดแรกนั้นไปจากหลายจังหวัดที่ไม่จากสกลนครนั้นได้แก่ ท้าวเพี้ย (เรืออากาศโทพระ ศิริพันธ์) ท้าวเสน (ร.ต.เสรี นวลมณี) และท้าวปาน (คุณสง่า ประจักษ์วงศ์) ไปทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

ทางทหารของหน่วยป้องกันรักษาพระนครเวียงจันทน์ ซึ่งขณะนี้ท่านเหล่านี้ได้เสียชีวิตไปหมดแล้ว

*เท่าที่ท่านเล่ามานี้ครึ่งชีวิตของการรับราชการของท่านล้วนแต่เป็นงานเสียสละเพื่อชาติบ้านเมืองทั้งนั้น ท่านเคยได้รับอะไรตอบแทนบ้างที่น่าภูมิใจ

- สิ่งที่ผมได้รับการตอบแทนจากการปฏิบัติภารกิจเพื่อชาติบ้านเมืองในครั้งนั้นก็คือ “ความภูมิใจ” ภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยและได้มีโอกาสทำงานใหญ่กอบกู้บ้านเมืองให้พ้นภัย ซึ่งน้อยคนนักที่จะมีโอกาสอย่างผมแม้ภายหลังเกือบจะถูกจับข้อหากบฏแยกดินแดน พร้อมกับนายเตียง ศิริขันธ์ และจะถูกตัดเงินเดือน 20% เป็นเวลา 6 เดือนในข้อหาขาดราชการแต่ผมถือว่าผมได้ทำแล้วในสิ่งที่ถูกต้อง อะไรมันจะเกิดก็ต้องให้มันเกิด กระแสการเมืองในช่วงหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 เสรีไทยหลายคนต้องตกเป็นเหยื่อการเมืองถูกมองว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลถูกใส่ร้ายป้ายสีต่าง ๆ นานา ๆ ตามเกมการเมืองที่มักจะทำลาย ฝ่ายตรงกันข้ามทุกวิถีทางโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมและความถูกต้อง กาลเวลาได้พิสูจน์แล้วว่าพวกเราคือฝ่ายถูกต้องที่ประวัติศาสตร์จะต้องจารึก ไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาและเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

ถูกต้องแล้วครับครูกลยุทธ อุปพงษ์ท่านคือวีรบุรุษผู้ไร้เหรียญตราเราปวงประชายังรำลึกถึงบุญคุณท่านอยู่เสมอ

ครูติลก (บุญมาก) บุญเสริม **ผู้ร่วมเดินทางไกลเพื่อแสวงหา ฯ**

คนใกล้ชิดที่สุดของอดีตรัฐมนตรีจำลอง ดาวเรืองในสมัยปฏิบัติ
งานกู้ชาติในสนามบินลับบ้านนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์นั้นยังเหลืออยู่คนเดียวคือ
คุณติลก บุญเสริมอดีต ส.ส.มหาสารคาม ผู้เขียนจับรถเมล์ มุ่งหน้าสู่
มหาสารคามทันที เพราะเชื่อว่าอย่างน้อยนักการเมืองที่เคยเป็น ทั้งประธาน
สภาจังหวัด เทศมนตรีและ ส.ส.ถึง 2 สมัยนั้นใครๆ ก็ต้องรู้จักบ้านช่อง
ห้องหอของท่าน นอกจากคนๆ นั้นจะไม่ใช่ชาวมหาสารคาม ความจริงก็
เป็นดังนั้นจริง ๆ พอลงรถเมล์สายกาฬสินธุ์ มหาสารคามตรงทางแยกจะไป
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ มหาสารคามและถามร้านขายอาหารปาก
ทางเขาก็อาสาไปส่งถึงบ้านทันที โชคดีวันนั้นท่าน กำลังพักผ่อนอยู่บ้านพอดี
เมื่อผู้เขียนแนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ในการมาพบให้ท่านทราบ ผู้สูงอายุ

วัยย่างเข้า 80 ปีก็แสดงความยินดีออก มานบนใบหน้าพร้อมกับบอกว่า “ยินดีที่จะให้ข้อมูล”

*กรุณาเล่าเรื่องตั้งแต่เริ่มแรกที่ได้รับรู้ถึงงานกู้ชาติของขบวนการเสรีไทยจากปากของคุณจำลอง ดาวเรือง จนถึงการเดินทางเพื่อแสวงหาเพื่อนร่วมอุดมการณ์และแหล่งลี้ภัย ล้อมกำลังของเสรีไทยว่า ท่านและคุณจำลองฯ ทำอย่างไรจึง ประสบความสำเร็จ

- ตอนนั้นคุณจำลอง ดาวเรือง เป็นผู้แทนราษฎรและผมก็เป็นครูสอนอยู่โรงเรียนฝึกหัดครู มหาสารคามที่มีครูนารถ เงินทาบ เป็น อาจารย์ใหญ่ ครูมาก ภูมาศ เป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัด เวลาคุณจำลองฯ กลับบ้านมาเยี่ยมเยียนประชาชนท่านมักจะมาแวะคุยเรื่อง บ้านเมืองกับผม และคุณมาก ภูมาศเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งช่วงปี พ.ศ. 2487 ท่านได้มาแวะหาผมที่บ้านคุยกันถึงเรื่องสงครามโลกที่กำลังดำเนินอยู่ท่านบอกว่าผู้ใหญ่ทางกรุงเทพฯ ได้ประเมินสถานการณ์โลกว่า ฝ่ายอักษะที่มีเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่นต้องแพ้สงครามอย่างแน่นอน เยอรมันยึดกรุงมอสโกไม่สำเร็จต้องถูกรัสเซียตีได้กลับถอยร่นอย่างไม่มีวัน ทำญี่ปุ่นก็ขยายขอบเขตสงครามกว้างเกินกำลังที่จะรักษามันไว้ได้หากเมื่อ ฝ่ายสัมพันธมิตรเสร็จจากการปราบเยอรมันนี้และอิตาลีเมื่อใด เขาคงยกกำลังใหม่เข้าเผด็จศึกต่อญี่ปุ่นแน่นอน โดยเฉพาะไทยเรามีสัญญาาร่วมรบกับญี่ปุ่นและทั้งยังประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาอีกด้วย หากญี่ปุ่นแพ้สงครามเราก็แพ้สงครามด้วย ประเทศของเราก็จะต้องถูกยึดครอง จากกองกำลังต่างชาติฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างแน่นอน ผู้ใหญ่ท่านนั้นจึงได้ รวบรวมบรรดาลูกศิษย์และคนที่เคารพนับถือท่าน ตั้งขบวนการลับเพื่อช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรในการ ขับไล่ญี่ปุ่นออกไปเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย ไม่ให้ชาติใดเข้ามามีครอบครองแผ่นดินของเราและได้ส่งคน สำคัญออกไปติดต่อขอความช่วยเหลือด้านอาวุธจากฝ่าย

สัมพันธมิตร ล่าสุดได้ส่งคุณฉวีล อุตุล ส.ส.ร้อยเอ็ดออกไปทางด้านเมืองจีน เพื่อติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรบัดนี้ทุกอย่างลงตัวแล้ว ฝ่ายสัมพันธมิตรอังกฤษ อเมริกาและจีนตกลงจะช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติภายในประเทศ พร้อมทั้งจะส่งอาวุธและเสรีไทยจากนอกประเทศเข้ามาร่วมมือด้วย แม้แต่นักเรียนไทย จากนอกประเทศเขายังวางดินสอปากกาหันมาฝึกอาวุธจับปืนเข้ามากู้ชาติบ้าน เมืองเราผู้ที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินจะนิ่งเฉยได้อย่างไร? และคุณจำลอง ฯ ได้ บอกกับผมด้วยเสียงกระซิบว่า “ท่านได้รับมอบหมายให้ไปฟื้นฟูสนามบินเก่า ที่สร้างตั้งแต่สมัย ร.6 ที่บ้านนาคูและล่องสุมกำลังที่นั่น พรุ่งนี้จะเดินทาง ไปที่นั่นให้ไปชวนเอาครูมากไปด้วยอย่าได้บอกใครเป็นอันขาด เราจะไป ชักชวนเอาคนที่ไวใจตามรายทางไปด้วยแต่ต้องไม่บอกวัตถุประสงค์ที่แท้จริงให้เขาทราบจนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง”

พวกผมเดินทางร่วมกับคุณจำลอง ฯ ไปในคราวนั้นได้เพื่อนร่วม เดินทางไปด้วยตามรายทางจนเกือบเต็มรถบรรทุกของกรมทางฯ เพราะคุณ จำลองฯ กว้างขวางรู้จักคนมาก ใคร ๆ ก็อยากติดตามผู้แทนไปสำรวจภูมิ ประเทศแถบภูพาน เพื่อวางแผนตัดทางข้ามเขาไปยัง จังหวัดสกลนคร คืบ แรกของการเดินทางไปนอนพักที่บ้านจวน กลางคืน ก็สุมไฟตั้งแคมป์เล่นกัน อย่างสนุกสนานเหมือนกับสมัยเป็นนักเรียนไปพักแรมลูกเสือนั่นแหละวันรุ่ง ขึ้นก็เดินทางโดยรถยนต์ของกรมทางฯ ไปถึงบ้านแก่งกะอามสิ้นสุดทางหลวง แผ่นดินที่นั่นพวกเราทั้งหมดก็เริ่มออกเดินทางด้วยเท้าตามทางเกวียนคดโค้ง ขึ้นเขาลงเขาไปเรื่อยมา ถึงบ้านสร้างค้อกลาง ภูพาน เขตจังหวัดสกลนคร พวก ที่มาด้วยยังไม่รู้จุดหมายที่แท้จริงในการเดินทางคิดว่าพวกเราจะมาสำรวจ เส้นทางเพื่อของบประมาณฯ ตัดถนนข้าม ภูเขาไปสกลนครเท่านั้น แต่ทุกคน ก็ยังสนุกสนานกับการเดินทาง ชมนกชมไม้ไปตลอดทาง

คนบ้านสร้างค้อเป็นชาวภูไทพื้นเพเป็นญาติพี่น้องกันกับคนบ้านนาคู

กุดสิมเขาเดินลงเขาไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ จึงไม่เป็นการยากที่จะหาคนนำทางลงไปสู่บ้านนาคูที่ตั้งอยู่ระหว่างหุบเขาข้างล่างโน้น เพื่อไม่ให้ชาวบ้านแตกตื่นเร่ปล່อยข่าวไปว่าเราจะไปล่าสัตว์ (มีปืนลูกซอง 2-3 กระบอกติดมากับคณะเดินทางด้วย) พอตกกลางคืนคณะของพวกเขา เราก็เดินทางมุ่งสู่ที่ราบกลางหุบเขาอันกว้างใหญ่มีหมู่บ้านนับสิบและเมืองของชาวภูไทในอดีต คือ “เมืองกุดสิม” ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน กว่าที่จะถึงบ้านนาคูก็ตึกมากแล้วพวกผมพักที่บ้านกำนันสิบ พลนาคู กำนันตำบล นาคู ส่วนพวกติดตามมาก็ให้พักที่ศาลาวัดไม้ไกลจากบ้านกำนันมากนัก ชาวบ้านช่วยกันคนละไม้ละมือ จัดหาผ้าห่มที่หลับที่นอนคนละผืนสองผืนไม่ถึงหัวโหม่งทุกคนก็ได้หลับนอนพักผ่อนสบายโดยไม่ต้องอาบน้ำเพราะขณะนั้นอากาศยังหนาวเหน็บอยู่

*การก่อสร้างสนามบินลี้ดตลอดจนที่พักของเหล่าพลพรรคเสรีไทยนั้นทำอย่างไรและใช้งบประมาณมากน้อยแค่ไหน ท่านพอจะทราบ บ้างหรือเปล่า

- คุณจำลอง ดาวเรือง เป็นผู้แทนราษฎรที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ครูประชาบาล กำนันผู้ใหญ่บ้าน อ้อ ผมลืมบอกไปว่าขณะนั้นจังหวัดกาฬสินธุ์ยังไม่ได้ตั้ง เป็นเพียงอำเภอหนึ่งของจังหวัดมหาสารคามเท่านั้น รวมทั้งอำเภอภูจินารายณ์ ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมตำบลนาคูนี้ด้วย ยิ่งงานขอความร่วมมือแค่ออกปาก บอกวัตถุประสงค์เท่านั้นประชาชนทุกคนก็ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจผิดจากยุคปัจจุบันการทำงานแบบนั้นอย่างน้อยต้องมีเงินติดกระเป๋าไม่ต่ำกว่าร้อยล้านบาท คุณจำลองฯ บอกความจริงแก่ผู้ร่วมเดินทางมาและกำนันสิบเท่านั้นทุกอย่างก็ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ประชาชนชายส่วนหนึ่งให้ความร่วมมือในการปรับปรุงสนามบินนาคู ส่วนหนึ่งมาฝึกเป็น ทหารพลเรือน (ท.พ.ร.) ใช้ไม้ทำเป็นรูปปืนเล็กยาว ใช้ไปพลางก่อน คนติดตามมาร่วมอุดมการ 4-5 คน รวมทั้งผมด้วยก็ถูกส่ง

ข้ามภูพานไปฝึกวิธีใช้อาวุธใหม่ที่ค่ายบ้านโนนหอมสกลนคร ส่วนผู้หญิงก็ช่วยด้านปากท้อง สาว ๆ ก็ฝึกการปฐมพยาบาลด้านรักษาความลับและความปลอดภัยนั้น แ่ค่านั้นสั่งผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านให้ปิดปากให้สนิท เมื่อคนแปลกหน้าและทหารญี่ปุ่นมาถามให้ตอบได้เพียง บัก บัก บัก 3 คำเท่า นั้นจะพูดมากกว่านี้ไม่ได้ สนามบินและที่พักระเบียบเรียบร้อยภายในเวลาไม่ถึง 3 เดือนอาวุธยุทธโปกรณ์ และผู้ช่วยเหลือก็หลั่งไหลเข้ามาเต็มอัตราศึกพลพรรคของเราที่เปลี่ยนจากปืนไม้เป็นปืนไรเฟิล ประสิทธิภาพสูง เสรีไทยระดับผู้นำหน่วยก็มีอาวุธประจำกายพร้อมรบ ซึ่งล้วนแต่เป็นอาวุธทันสมัยจากนอกประเทศ

คุณอาจยังสงสัยเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายอื่นๆ ว่าเอามาจากไหน ผมอยู่ใกล้ชิดคุณจำลองฯ ตลอดเวลาท่านจะมีเงินติดตัวครั้งละไม่เกิน 3 พันบาท เพราะตอนนั้นผู้แทนราษฎรเงินเดือนแค่ 450 บาทเท่านั้น ผมเคยเดินทางเข้ากรุงเทพฯ พร้อมกับท่าน หลายครั้งไปถึงหัวหินเพื่อส่งเสรีไทยออกไปฝึกในต่างประเทศ เคยได้พบกับเสรีไทยสายทหารเรือคนสำคัญๆ เช่น หลวงสังวรยุทธกิจ เคยร่วมประชุมครั้งสำคัญกับเสรีไทยระดับหัวหน้าเช่น คุณเตียงศิริขันธ์ ก็ไม่เคยเห็นท่านมีเงินใช้อย่างฟุ่มเฟือย ความสำเร็จครั้งนั้นส่วนใหญ่ก็มาจาก ความร่วมมือเสียสละของประชาชนชาวไร่ชาวนาทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นข้าวปลาอาหารกำลังแรงงาน ล้วนแต่มาจากประชาชน

*บรรดาครูฝึกที่เข้ามาช่วยในการฝึกอาวุธและวิธีใช้วัตถุระเบิดต่าง ๆ นั้น ท่านพอจะจำได้ไหมว่ามีใครบ้างและสนามบินลับที่สร้างเสริมแล้วนั้นฝ่ายสัมพันธมิตรเคยได้มาใช้กี่ครั้ง

- พอทุกอย่างเข้ารูปเข้ารอยบรรดาพลพรรคเสรีไทยจากกาฬสินธุ์ร้อยเอ็ด มหาสารคามก็ทยอยเข้ามาฝึกอาวุธและยุทธวิธีการรบแบบกองโจรทีละกลุ่มๆ ละ 10-20 คน ฝึกกันคนละ 3-4 วันแล้วก็พากันกลับไป ไปอยู่ที่ไหนผมก็ไม่ทราบ บางคนก็ไม่เคยได้ถามถึงชื่อเสียงเรียงนาม การฝึกก็ใช้

หลักสูตรที่พวกผมไปฝึกอบรมมาจากค่ายบ้านโนนหอม ต่อมามีการติดต่อประสานงานกับค่ายอื่น ๆ มากขึ้น มีเรืออากาศโทพิระ ศิริพันธ์ น้องชายคุณเตี้ยฯ คุณวิสูตร ฯ และทหารอังกฤษ 2 นาย มาช่วยฝึกและช่วยประสานงาน ติดต่อกับฝ่ายที่จะส่งกำลังบำรุงจากต่างประเทศ

เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรที่มาใช้สนามบินนาคูนั้นเป็นเครื่องบินขนาด 2 เครื่องยนต์ ครั้งแรกมาส่งอาวุธและวัตถุระเบิดแล้วก็รับคนไป 5-6 คน คนเหล่านั้นไม่รู้ว่ามาจากไหนรู้แต่ว่าเป็นคนไทย ครั้งที่สองมารับเอาทหารฝรั่งที่บาดเจ็บจากวัตถุระเบิดพร้อมคนไทยอีกจำนวนหนึ่งไป ด้วย ที่สนามบินลับบ้านนาคูนั้นไม่เคยมีเครื่อง 4 เครื่องยนต์มาลงและไม่เคยมาทิ้งร่มสัมภาระให้อาวุธส่วนใหญ่ก็ไปรับมาจากค่ายบ้านต่างอย พากเขาต้านโน้น บางครั้งเขาก็มาส่งให้เองทั้งอาวุธและกระสุน ต่อมาก็มี การส่งอาวุธมาให้จากทางด้านขอนแก่นก็มี

*เคยมีปัญหาเกี่ยวกับการลาดตระเวนตรวจค้นของกองทัพญี่ปุ่นบ้างไหม

- ในช่วงที่ทหารญี่ปุ่นเข้ามาวุ่นวายค้นหาเสรีไทยนั้น ค่ายนาคูเราได้สั่งให้สลายตัวกลับไปฝังตัวตามหมู่บ้านต่างๆ หมดแล้ว ครูก็กลับสอนนักเรียนหนังสือพร้อมอาวุธ ชาวบ้านก็กลับไปอยู่บ้านของตนเองกัน หมด เหลือไว้แต่ซากของอาคารชั่วคราวและสนามบิน ผมเองได้ติดตาม คุณจำลองฯ และคณะกลับไปค้นหาสารคาม เพื่อรอคำสั่งจากหน่วยเหนือให้ปฏิบัติการ เพราะเราได้ผลิตกองกำลังเสรีไทยกระจายไว้ในจังหวัดต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอแล้ว

*หลังจากเสร็จพิธีสวนสนามแสดงพลังของเสรีไทยต่อหน้ามหาชน และฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2488 แล้วในเย็นวันนั้น ท่าน ปรีดีฯ หรือ “รูธ” ในฐานะหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยได้เชิญผู้แทนของกองกำลังเสรีไทยทุกหน่วยไปร่วมงานสโมสร ณ มหา วิทยาลัยวิชา

ธรรมชาติและการเมืองเข้าใจว่าท่านคงได้ไปร่วมด้วย คำปราศรัยของท่าน
ปรีดี พนมยงค์ ในวันนั้นมีข้อความตอนใดบ้างที่ท่านชอบซึ่งใจมากที่สุด

- ครั้นวันนั้นผมและพรรคพวก 5 คนพร้อมคุณจำลองฯ ได้ไปร่วม
ในนามหน่วยนาคว คุณจำลอง ฯ ไปนั่งอยู่ในส่วนระดับหัวหน้า พวกผมก็อยู่
อีกกลุ่มหนึ่ง คำปราศรัยที่ท่านกล่าวในวันนั้นเท่าที่ผมจับใจความได้.... “ท่าน
กล่าว ในตอนหนึ่งว่า การปฏิบัติงานของพวกเรานั้นเป็นการสนอง คุณ
ชาติไม่ได้มุ่งหวังทวงเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน” และ
ท่านได้ บอกกับสหายทั้งหลายว่า “ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ถือว่า
ทำหน้าที่ เป็นผู้รับใช้ชาติมิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการ
กระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งไม่ได้รวมในองค์การนี้โดยตรง.....”

และท่านยังได้บอกในนามของสหายเสรีไทยทั้งหลายว่า คนไทยทั้ง 17
ล้านคนแม้แต่ผู้ที่อยู่หนึ่งเฉยไม่ขัดขวางผู้ต้านญี่ปุ่นหรือรับใช้ชาติซึ่งเท่ากับเปิด
โอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้สะดวก คือผู้กู้ชาติ ซึ่งท่านได้กล่าวถูกต้อง
ไม่มีคนไทยคนใดขัดขวางการปฏิบัติการของเสรีไทย นอกจากคนไทยที่มีใจ
เป็นต่างชาติเท่านั้นท่านได้เตือนให้ผู้รับใช้ชาติทุกคนรำลึกว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่
ของคนไทยอย่างภาคภูมิใจแล้ว ไม่ควรที่จะเรียกร้องอะไรตอบแทนอีกสถานะของ
ประเทศได้กลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตรแล้ว
เพราะความร่วมมือใหญ่ของคนไทยทั้งชาติ

คำปราศรัยของท่านปรีดี พนมยงค์ในวันนั้นสมกับเป็นรัฐบุรุษผู้ ที่คน
ไทยทุกคนยกย่อง ท่านเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง มิได้กล่าวร้ายหรือ กล่าวให้
โทษรัฐบาลทหารของจอมพลป. พิบูลสงคราม ที่นำไทยเข้าร่วมสงครามกับ
ญี่ปุ่นทำให้ประเทศชาติเกือบจะล่มจม ท่านกล่าวขอบใจทั้งทหารบก เรืออากาศ
คนไทยที่อยู่ในต่างประเทศที่ได้ร่วมใจกับท่านใน งานรับใช้ชาติคราวนี้

ผมได้เห็นใบหน้าของท่านยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายกับพลพรรคเสรีไทย

เกือบทุกคนที่ไปร่วมงานในวันนั้น ใบหน้าของท่านอัมเอิบอันเป็นลักษณะเหมือนพระอาจารย์ผู้ทรงศีลนี้มีนวลเหมือนปราชญ์ ผมบอกไม่ถูกเมื่อได้มองไปยังท่านว่าจะเรียกท่านว่าอย่างไรนอกจากคำว่า “**รัฐบุรุษ อาวุโส**” ท่านไม่ได้พูดโอ้อวดว่าท่านกู้ชาติไทยให้พ้นจากการยึดครองของต่างชาติ ท่านกลับยกประโยชน์ให้คนไทยทุกคน ท่านไม่ได้อ้างเอากองกำลังเสรีไทยนับแสนเพียบพร้อมด้วยอาวุธทันสมัยคือกองกำลังภายใต้บังคับบัญชาของท่าน ท่านไม่ได้บอกให้ทุกคนรู้ว่าใครคือศัตรูของชาติ ใคร คือศัตรูของระบอบประชาธิปไตย ท่านคิดว่าคนไทยทุกหมู่เหล่าจะรักชาติ บ้านเมืองและรักประชาชนเหมือนท่าน ในที่สุดศัตรูของระบอบประชาธิปไตย ก็สร้างความอับอายเข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 จุดประเทศไทยถอยหลังไปสู่ระบอบเผด็จการทหารเราต้องล่าหลังแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านที่เพิ่งจะได้รับเอกราชเมื่อหลังสงครามโลก ครั้งที่สอง เราต้องล่าหลังเขาดัง 10-20 ปี เพราะกลุ่มบุคคลไม่กี่ตระกูลที่เข้ามาครอบงำไทยหลังรัฐประหาร 10 ปี พ.ศ. 2490 ครั้งนั้นโดยรวมมือกับคนต่างด้าวต่างแดนที่อ้างว่าเป็นคนไทย เข้าผูกขาดธุรกิจการเงินการธนาคาร และอุตสาหกรรมหลัก ฯลฯ จนประเทศต้องง่อยเปลี้ยเสียหายคนจนก็ยังจนลงคนรวยก็นับวันรวยขึ้นจนเกิดช่องว่างในสังคมจนสุดท้ายจะเยียวยาได้ คนที่รักชาติรักประชาชนอย่างท่านปรีดีฯ ต้องหลีกหนีภัยร้ายไปตายในต่างประเทศ ส่วนคนใกล้ชิดที่ท่านที่หนีไม่ทันก็ถูกฆ่าตายอย่างน่าอนาถ คนที่ร่วมรับใช้ชาติในขบวนการเสรีไทยระดับรองลงมา ก็ถูกใส่ร้ายป้ายสีว่าเป็นกบฏบ้าง คอมมิวนิสต์บ้าง จับไปจองจำจนบ้านแตกสาแหรกขาดครอบครัวต้องพบกับความหายนะตาม ๆ กัน

คุณจำลอง ฯ เองก็ถูกจับข้อหากบฏถูกฆ่าตายโดยสร้างฉากหลอกลวง คนไทยทั้งชาติว่า “**ถูกโจรมะลายูมาชิงผู้ต้องหา ขณะย้ายผู้ต้องหา กลางดึก**” ผมเองก็นั่งปลงอนิจจังว่าเมื่อไหร่จะถึงคิวของเรา เพราะเราไม่

ได้คิดสู้เราหวังจะต่อสู้กันตามระบอบประชาธิปไตยต่างหาก

*หลังจากเสร็จงานเสรีไทยแล้วท่านกลับไปรับราชการตามเดิมหรือ
ท่านลาออกไปทำงานอย่างอื่น

- ครับหลังจากเสร็จภาระกิจในการรับใช้ชาติบ้านเมืองแล้วก็กลับไป
สอนหนังสือตามเดิม เหตุการณ์บ้านเมืองในตอนนั้นดูเหมือนจะมีการร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ.2489 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย
มากที่สุดพร้อมกับรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป คุณจำลองฯ ได้รับการ
เลือกตั้งเข้าไปในสภา อีกพร้อมกับได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็น
รัฐมนตรี ท่านได้ขอร้องให้ผมลาออกจากราชการมาช่วยควบคุม ร.ร.เรืองวิทยา
ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎรของท่านที่เปิดสอนระดับเตรียมอุดมขึ้น เพื่อรองรับ
นักเรียนผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถจะเข้าไป เรียนเตรียมจุฬาฯ และเตรียมธรรม
ศาสตร์ฯ ที่กรุงเทพฯ ได้ ผมได้ตัดสินใจลาออกจากราชการมาช่วยท่าน แต่แล้ว
ในที่สุดท่านก็จากไปปล่อยให้ พวกผมบริหารงานโรงเรียนมาตลอดจนกระทั่ง
มาเลิกกิจการเมื่อรัฐบาลได้เปิดสอนระดับมัธยมขึ้นมากมายในชนบท

*ในฐานะที่เป็นผู้ใกล้ชิดคุณจำลอง ฯ พอที่จะเล่าประวัติของ ท่าน
ให้ฟังพอสังเขปได้ไหมครับ และพอท่านถูกคณะรัฐประหารยั้งถึงนั้นคน
มหาสารคามมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง

- คุณจำลอง ดาวเรือง เป็นคนมหาสารคามโดยกำเนิดได้รับการศึกษา
ขั้นต้นแค่ระดับมัธยมเท่านั้น ตอนแรกความที่ท่านเป็นคนรักอิสระจึงไม่ยอม
เข้ารับราชการเป็นครูประจำบาลเหมือนอย่างเพื่อนๆ ท่านออก สู่โลกภายนอก
ใช้ชีวิตอิสระเคยเป็นคนขับรถบรรทุกทุกซบเรื่อ กลไฟในลำน้ำโขงขึ้นล่อง
ระหว่างหนองคาย-หลวงพระบาง เคยเป็นนักมวยชกตามงานวัดที่หาตัวอื่นมา
เปรียบได้ยาก ครั้งสุดท้ายก่อนที่จะมาเล่นการเมืองท่านกลับมาเป็นครู
ประจำบาลสอบเทียบวุฒิครูจนไปประกาศนียบ บัตรครูพิเศษ มัธยม (พ.ม.) อัน

เป็นวุฒิสูงสุดทางครูในสมัยนั้น

นิสัยส่วนตัวของท่านเป็นคนเข้มแข็งอดทน มีความเป็นผู้ไม่เคยแสดงความอ่อนแอออกมาให้คนแวดล้อมเห็นเดินขึ้นเขาลงเขาทั้งวันทั้งคืน ไม่เคยบ่นเวลาหยุดพักท่านจะมารวมวงคุยมีเรื่องราวแปลก ๆ และนิทาน สนุก ๆ มาเล่าสู่พวกเราฟังจนทุกคนลืมความเหน็ดเหนื่อยและหิวโหย ท่านเป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมาอย่างที่หาพบในตัวนักการเมืองในปัจจุบัน

เมื่อข่าวการถูกโจรฆ่าล่ายูชิงผู้ต้องหากลางดึก ต่อสู้กับตำรวจจนผู้ต้องหาทุกคนตายเรียบ คุณทองอินทร์, คุณถวิล, คุณทองเปลว, และคุณจำลอง ที่ตายนั้นล้วนแต่เป็นศิษย์เอกและผู้ร่วมรับใช้ชาติในขบวนการเสรีไทยของท่านปรีดี พนมยงค์ ทั้งสิ้น คือพวกโจรเหล่านั้นตั้งใจจะขุดรากถอนโคนของท่านปรีดีฯ ให้สิ้นซากตัวผมเองเสียใจจนน้ำตาตกใน เพื่อนร่วมงานใกล้ชิดก็เช่นเดียวกันไม่พูดไม่วิจารณ์เพราะส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ส่วนประชาชนนั้นถึงกับปล่อยโฮออกมาด้วยความเสียใจและเสียใจที่สุดคือ เราไม่ควรคืนอาวุธเหล่านั้นไปที่กรุงเทพฯ หากอาวุธนั้นอยู่กับพวกเราอย่างน้อยพวกโจรเหล่านั้นจะได้รับการแก้แค้นอย่างสาสม แต่สื่อของรัฐกลับเปลี่ยนเรื่องราวแถมยังป้ายสีว่าอดีตรัฐมนตรีเหล่านั้นคือ กบฏ เขาเหล่านั้นคือคอมมิวนิสต์ สองคำนี้สามารถยั่วยุความหื่นกระหายของคนอีสานได้มาโดยตลอด

ผมเองชักขยาดเรื่องการเมืองคนของประชาชนคนดี ๆ อย่างคุณจำลองฯ ยังถูกฆ่าตายแถมป้ายร้ายป้ายสีให้เสียหายทั้งวงศ์ตระกูล แล้วเรายังจะมุ่งมั่นไปสู่จุดหมายนั้นทำไม ผมลาออกจากราชการมาเป็นครูโรงเรียนราษฎรสอนบุตรหลานชาวบ้านที่ด้อยโอกาสให้มีโอกาสก้าวไปสู่รั้วมหาวิทยาลัยมุ่งมั่นทำความดีเพื่อความดีนั้นจะตอบสนองเราไปสู่จุดนั้นคือ “ผู้แทนราษฎร” เมื่อมาเห็นตัวอย่างคุณจำลอง ฯ แล้วก็หมดกำลังใจเกือบ ๆ จะเบนเข็มหนีจากจุดนี้

ในที่สุดก็ไม่สามารถยับยั้งความมุ่งมั่นเดิมไม่ได้กระโดดเข้าสู่วงการเมือง โดยสมัครเป็นผู้แทนราษฎรจนได้รับเลือกตั้ง 2 สมัย แต่ละสมัยอยู่ไม่ครบเทอมเพราะถูกปฏิวัติรัฐประหารทั้งสองครั้งสองคราวเพราะผู้ถืออาวุธยังยอมเป็นเครื่องมือให้ผู้แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองอยู่ งบประมาณแผ่นดินเป็นหมิ่น ๆ แสน ๆ ล้ายังมีช่องทางพอที่จะแสวง หาผลประโยชน์ให้แต่ตน วงศ์ตระกูล และพรรคพวกบริวารได้อยู่เสมอ วงจรอุบาทว์นี้ก็คงยังไม่หมดจากแผ่นดินนี้

ปัจจุบันผมหยุดแล้ว วัย 70 เศษและกำลังจะย่างเข้า 80 ของผมยังเหลือแต่สมองเท่านั้นที่พอจะให้แนวคิดให้แก่คนรุ่นใหม่ ทุกวันนี้ก็ยังมีนักการเมือง นักธุรกิจการเมืองตลอดจนลูกหลาน นักศึกษา ประชาชน แะมาเยี่ยมยามถามเรื่องราวต่างๆ อยู่เสมอ คุณมาวันนี้ผมก็อึดเอิบใจไปหลายวันที่ได้ระบายเรื่องเก่า ๆ เล่าสู่ฟังเพื่อจะได้เป็นบทเรียนบท เตือนใจให้คนรุ่นหลังได้จดจำว่า “นักการเมืองอีสานรุ่นก่อนๆ นั่นคือผู้ที่ ยืนอยู่ข้างความถูกต้องและยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก จึงมีแต่คนจน ๆ ถ้าไม่ถูกพวกโจรฆ่าตาย แก่ตายเองก็แทบจะไม่มีใครมาเผาผีเพราะเขาไม่ได้ส่งสมเงินทองไว้ให้ลูกหลาน ไม่ได้คดโกงชาติบ้านเมืองไว้ให้บริวาร”

“ผมเองคงจะจัดอยู่ในประเภทนี้กระมัง” ท่านกล่าวในที่สุด

ครูเสน ชนิษฐวงศ์

ครูพรมเทศ ศรีขันชัย

ขุมกำลังของครูจำลอง ดาวเรือง **นักสู้ที่ไม่ยอมก้มหัวให้โจรการเมือง**

เส้นทางสายเดียวที่คุณจำลอง ดาวเรือง และเพื่อนผู้ร่วมอุดมการณ์จาก จังหวัดมหาสารคามใช้เดินทางจากบ้านสร้างค้อ สกลนครไปยังบ้านนาคู กาศสินธุ์ เพื่อสร้างสนามบินลับและแสวงหาผู้ร่วมขบวนการไทยต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งใช้เวลาเดินทางขึ้นเขาเกือบก่อนคืนจึงถึงที่หมาย บัดนี้กลายเป็นถนนลาดยางที่ใช้รถยนต์แล่นลงไปไม่ถึง 1 ชั่วโมงก็ถึงจุดหมายปลายทาง

แต่จุดหมายปลายทางของผู้เขียนวันนี้คือบ้านกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่เลยบ้านนาคูออกไปอีกประมาณ 10 กิโลเมตร บ้านกุดสิมคุ้มเก่าและคุ้มใหม่ก็คือชุมชนที่ประกอบเป็นอำเภอลำทะเมนชัยปัจจุบัน เป็นชุมชนของชาวภูไทที่บรรพบุรุษของเขาจากเมืองบง เมืองวัง เมืองอ่างคำ ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมาตั้งรกรากอยู่ที่นี้เมื่อ 160 กว่าปี ก่อนนั้นทำเลที่ตั้ง

เหมือนบ้านเก่าเมืองเก่าที่มาของคนเผ่ากูไทไม่ผิดเพี้ยน คือมีภูเขาล้อมรอบ มีที่ราบสำหรับทำนาและภูเขาสำหรับทำไร่ และเลี้ยงสัตว์เมื่อว่างจากฤดูทำนา สภาพภูมิประเทศไม่ผิดเพี้ยนจากเมืองแกน (เดียน เบียนฟู) เมืองวังเมือง อ่างคำในดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงอันเป็นที่มาของ บรรพบุรุษของพวกเขา คนเผ่ากูไทเป็นเผ่าพันธุ์ที่ยืนยันชั้นแข็งท่ามาหากิน เสรีจากทำนาก็ขึ้นมาปลุกพริก ปลุกฝ้ายเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ไม่ปล่อยเวลาว่างให้เปล่าประโยชน์จะนั้นชุมชนของเขาถึงค่อนข้างจะมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ กว่าเผ่าพันธุ์อื่น ๆ บ้านช่องห้องหอ แข็งแรงมั่นคงเสื้อผ้าแพรพรรณมี มากมายแจกไปใครมารับรองได้ว่าหน้าหนาวก็จะนอนหลับอบอุ่นสบาย

นอกจากบ้านกุดสิมคุ้มเก่า - คุ้มใหม่ แล้วยังมีหมู่บ้านอีกหลาย ๆ หมู่บ้านที่ตั้งชุมชนอยู่ในอ้อมกอดของภูพาน เช่น กุดปลาเค้าหนองผือ นากุดสิม กุดสาร วังเวียง บ้านซาด นาคู ภูแล่นช้าง ฯลฯ ที่ผู้เขียน มุ่งหน้าไปยังบ้านกุดสิมคุ้มใหม่เพราะว่าที่นั่นเป็นที่ตั้งของสมาคมครูนอกราชการแน่นอนเราต้องได้ข้อมูลเรื่องการก่อตั้งขบวนการเสรีไทยและสนามบินลับของท่านอดีต รัฐมนตรีจำลอง ดาวเรือง จากครูผู้สูงอายุเหล่านั้นเพราะกาลเวลามันเหมาะเจาะสำหรับ 50 กว่าปีที่เสรีไทยได้กู้ชาติ ซึ่งขณะนี้แต่ละท่านอายุขึ้นเลข 7 กันแล้วทั้งนั้น

ไปถึงที่สมาคม ฯ ได้เวลาพอดีกับการประชุมประจำเดือนของสมาคมฯ มีการถือน้ำสืบทอดมาประชุมกันเมื่อการประชุมสิ้นสุดผู้เขียนแนะนำตัวและแจ้งความประสงค์ที่มาเยือนกรรมการผู้สูงอายุ 2-3 คนให้ความเมตตาที่จะให้ข้อมูลรายละเอียด การสนทนาในวันนั้นดูเหมือนว่าจะทำให้ท่านเหล่านั้นแสดงความดีใจที่จะได้เล่าเรื่องที่ท่านได้มีโอกาสปฏิบัติภารกิจรับใช้ชาติในครั้งนั้น

ครูเจนกิจ จิตระวัง..ท่านเล่าให้ฟังว่าในช่วงนั้นท่านเป็นครู โสดอายุ

ประมาณ 20 กว่าปี ได้ไปรับทราบเรื่องราวจากคุณจำลอง ฯ และคณะที่มาประชุมครูที่โรงเรียนบ้านภูแล่นช้างในฐานะที่ท่าน เป็นผู้แทนราษฎร ท่านพูดว่าขณะนี้รัฐบาลไทยเข้ากับรัฐบาลญี่ปุ่นผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง จนประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรคืออังกฤษและอเมริกาญี่ปุ่น และพันธมิตรในกลุ่มอักษะคือเยอรมัน และอิตาลี กำลังจะแพ้สงครามแนวรบทุกด้านถูกตีร่น หากญี่ปุ่นแพ้สงครามเราประเทศไทยก็ต้องแพ้สงครามด้วยต้องถูกต่างชาติยึดครองเรียกร้องเอาค่าเสียหาย พวกเราจะต้องช่วยกันกอบกู้เอกราช ของชาติเราไว้ โดยตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นขับไล่ทหารญี่ปุ่นไปให้พ้นแผ่นดินไทย บัดนี้เราได้รับความร่วมมือ จากอังกฤษและอเมริกาจัดส่งอาวุธมา ให้พวกเราไว้ติดลบหลังญี่ปุ่น เมื่อฝ่ายอังกฤษและอเมริกายกพลขึ้นบกในประเทศไทย ครูทุกท่านที่มาอยู่ที่นี้ต้องได้เป็นทหารฝึกอาวุธไว้ต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นช่วยกันสร้างปรับปรุงสนามบินไว้รอรับอาวุธที่เขาจะขนมาให้ เราที่สนามบินเก่าบ้านนาคู

*มีใครแสดงความคิดเห็นคัดค้านแผนงานของคุณจำลอง ฯ บ้างไหม

ไม่มี....ทุกคนเห็นดีเห็นชอบให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชน ต่อจากนั้นก็พากันเคลื่อนพลไปยังบ้านนาคู พักที่บ้านกำนันลิบ พลนาคู แล้วออกไปตั้งค่ายอยู่ข้างสนามบิน เริ่มมีราษฎรอาสาสมัครมาช่วยสร้างสนามบินกันอย่างมากมายต่างคนก็นำเกวียนเทียมวัวพร้อมเสบียงอาหารมาช่วยทำงานกันอย่างไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย

*คนที่ร่วมคณะของคุณจำลอง ฯ มาในวันนั้นมีใครบ้างที่พอจำได้

เท่าที่จำได้ก็มีครูติลก บุญเสริม, ครูนารถ เงินทาบ เพราะท่านทั้งสองเคยเป็นครูสอนผมที่โรงเรียนฝึกหัดครูมหาสารคาม

*ได้รับการฝึกอาวุธจากที่ไหนแล้วให้ประจำการในตำแหน่งใด

ตอนแรก ฯ ที่ค่ายของเรามีอาวุธกันยังไม่ครบ ครูอดดี แสนพาน และครูพรมเทศ ศรีขันชัย ที่ไปฝึกมาจากค่ายบ้านโนนหอมได้รับอาวุธมา

น้อยไม่เพียงพอกัน คุณจำลองฯ จึงส่งพวกผมที่มี **ครูผดุง หนองกุดสาร** ครูใหญ่บ้านเหล่าใหญ่เป็นหัวหน้าทีมไปฝึกอาวุธอีกรุ่นหนึ่งที่ค่ายใหญ่บ้านต่างอยและรับเอาอาวุธจากบ้านกำนันเขียนฯ กำนันตำบลต่างอย สกลนคร มาเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง ไปฝึกที่ค่ายใหญ่ต่างอย ประมาณ 2 อาทิตย์ กลับมารับที่รับหน้าที่ครูฝึกในคนที่มาเข้าค่ายที่หลัง เมื่อพลพรรคมากขึ้นก็จำเป็นต้องมีหน่วยพลธิการคอยบริการอาหารการกินแก่ พลพรรคโดยเฉพาะ พลพรรคที่มาเพิ่มเติมนั้นมีทั้งชาวบ้านและครูบา อาจารย์ศีกคักกันมากทีเดียว ยิ่งต่อมาทั้งฝรั่งและเครื่องบินมาลงส่งอาวุธ ให้กิจกรรมอื่น ๆ นั้นผมเองไม่ค่อยรู้สึกซึ่งเท่ากับ **ครูพรหมเทศ ศรีขันชัย** นายกสมาคม ฯ เจ้าของบ้านหลังนี้ วันนี้ท่านไม่อยู่ไปเยี่ยมลูกหลานที่กรุงเทพฯ เดียววันหน้าค่อยมากุกับท่าน คงได้รายละเอียดมากกว่าผม

วันนี้ครูเจนกิจ ฯ ได้ให้เบอร์โทรศัพท์ไว้แก่ผมเพื่อโทร ฯ เชิญคุณครูพรหมเทศฯ อยู่บ้านหรือเปล่าผมก็จำต้องทิ้งช่วงเรื่องค่ายเสรีไทย บ้านนาคูไว้ก่อน เพื่อรอพบครูพรหมเทศฯ คนสำคัญที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงคนหนึ่งที่ทำให้งานกู้ชาติที่ค่ายบ้านนาคูนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

แล้ววันนั้นก็มาถึงเมื่อผมจุใจมเข้าถึงบ้านของอาจารย์ พรหมเทศฯ โดยมีได้แจ้งล่วงหน้าท่านกำลังนั่งพักผ่อนล้อมรอบด้วยหลาน ๆ เมื่อผม รายงานตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ของการมา พบท่านแล้ว ท่านก็บอกว่าทราบล่วงหน้าจากเพื่อนครูแล้วว่าจะมีคนมาพบเพื่อสัมภาษณ์เรื่องงานเสรีไทยเมื่อ 50 กว่าปีก่อน ท่านยิ้มแล้วก็ออกตัวว่า “มันนานพอสมควรที่จะลืมมันได้แล้ว แต่เมื่อมีใครมาสะกิดดูเหมือนว่าเราได้กลับไปอยู่ในเหตุการณ์อันมีเกียรตินั้น ทุกคนทั้งข้าราชการครู กำนัน ผู้ ใหญ่บ้านและประชาชนที่อาศัยอยู่ในแวดวงแห่งขุนเขาภูพาน ได้ร่วมมือกันปฏิบัติงานกู้ชาติ ทุกคนทำหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม ความสามารถและแล้วงานที่ยิ่งใหญ่

ก็สำเร็จลงด้วยดี”

*ครูได้พบกับคุณจำลองฯกับพวกครั้งแรกที่ไหนท่านได้บอกกับครูว่าอย่างไร จึงได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทย

ขณะนั้นผมเป็นครูใหญ่อยู่โรงเรียนกุตกว่างสว่างวิทยาศึกษาธิการอำเภอ (เมื่อก่อนนั้น อ.เขาวง ยังไม่ได้แยกออกจาก อ.กุฉินารายณ์) มาชวนไปบ้านนาคู ไปทำอะไรก็ได้บอกเล่า เพราะยุคนั้นศึกษาธิการอำเภอมีย่านาจ ล้นฟ้าใครขัดใจไม่ได้ ท่านตั้งแท่นย้ายแทนนายอำเภอได้ปีละ 2-3 ครั้งก็จำเป็นต้องติดตามท่านไปคนเดียวไปพบคุณจำลองฯ กับพวกที่บ้านนาคูเท่าที่จำได้มี **ครูมาก ภูมาศ ครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดมหาสารคาม ครูติลก บุญเสริม, ครูนารถ เงินทา**

คุณจำลอง ฯ ก็บอกตรง ๆ ว่าจะสร้างสนามบินลับและรวบรวมพลพรรคเพื่อทำการกู้ชาติ เพราะญี่ปุ่นไม่มีทางจะชนะสงครามแล้ว ผมกับคุณจำลองฯคนอายุรุ่นราวคราวเดียวกันบางครั้งท่านก็เรียกผมว่า “พี่” ผมก็เรียกท่าน “พี่” เช่นกันด้วยความรักผูกพันต่อกันมานาน ผมก็ไม่ปฏิเสธที่จะร่วมขบวนการกับท่าน

คุณจำลอง ฯ เป็นคนที่มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งที่ภาษาหนังสือพิมพ์เขาเรียกว่า “ติดดิน” ท่านเป็นนักการเมืองที่ทั้งข้าราชการครูบาอาจารย์และประชาชนรักใคร่นับถือ ใครได้สัมผัสและนั่งล้อมวงคุยกับท่านแล้วความเครียด ทั้งหมดจะหายวับไปกับตา ท่านมีแต่เรื่องสนุกสนานมาคุยสู่ฟัง เมื่อเป็นการเป็นงานท่านจะเข้มแข็งอดทนและกล้าหาญที่จะนำและปกป้องพรรคพวกเพื่อนฝูง

ผมนิยมชมชอบท่านเป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว เมื่อท่านออกคำสั่งให้ผมกับเพื่อนครูเท่าที่จำได้มี **ครูสุกัน จอนทวิล, ครูโสภาส ลำเลิศ, ครูอดดี แสนพาน, ครูเสน ชนิษฐวงศ์,** ออกเดินทางไปฝึกอาวุธใหม่ ที่ค่ายบ้าน

โนนหอม จ.สกลนคร ก็พากันออกเดินทางทันทีแต่เพียงเสื้อผ้าติดตัวกับ
ผ้าขาวม้าผืนเดียว การเดินทางในยุคนั้นลำบากมาก ต้อง เดินทางด้วยเท้า
เปล่าขึ้นเขาลงเขาฝ่าป่าดงพงพีขึ้นเขาลงห้วย เต็มไปด้วย สัตว์ร้ายนานา ชนิด
ที่ร้ายที่สุดคือต้องเดินทางในตอนกลางคืนเพื่อให้พ้นสายตาของคนทั่วไป เพราะ
คุณจำลองฯ กำชับนักหนาให้ทุกอย่างเป็นความลับ เมื่อเดินทางถึงหมู่บ้าน
โนนหอมซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวภูไทเหมือนกันก็ค่อยสบายใจ นำเอาหนังสือลับ
ของคุณจำลองฯมอบให้กำนัน ซึ่งดูเหมือนจะเป็นใหญ่กว่าใครในบ้านนั้น ชื่อ
กำนันละเอียดยี่แหละที่ผมจำได้ ดีเพราะแกมีลักษณะพิเศษคือ พูดภาษากลาง
ตลอดเขาพาเข้าไปรายงานตัวที่ค่ายฝึกกลางดงอ้อย มีครูฝึกอยู่ 2-3 คน เรา
เริ่มต้นเรียนรู้เรื่องปืนกันก่อนเป็นปืนอัดโนมัต 4-5 ชนิด แต่ละชนิด เบากว่า
และยิงได้มากกว่าปืนที่ตำรวจทหารเราใช้ ครูฝึกสาธิตให้เราดูถึงวิธีบำรุง
รักษาวิธีพกพา ต่อจากนั้นเราฝึกยิงกระสุนจริงเพียงไม่กี่วันเราก็รู้จักใช้มัน
อย่างชำชอง ต่อจากนั้นก็ฝึกการใช้ระเบิดมือการขว้างระเบิดแต่ไม่ได้ขว้าง
จริงเพราะกลัวว่าเสียงระเบิดจะทำให้ญี่ปุ่นที่อยู่ในตัวเมืองจะรู้ตัว วันสุดท้าย
ของการฝึกดูเหมือนว่าวันนั้นคุณเตียง ศิริขันธ์ ผู้แทนสกลนคร ที่ครูฝึกเรียก
ท่านว่า “หัวหน้าใหญ่” ได้มาที่ค่ายฝึกและได้บอกกับพวกเราว่า “ให้ตั้งใจ
ฝึกและกลับไปฝึกเพื่อน ๆ ให้รู้จักวิธีใช้อาวุธเหล่านี้ให้ดีเพราะต่อไปนี้อาวุธ
เหล่านี้จะถูกส่งมาให้พวกเราอีกมากมาย เมื่อทุกจุดพร้อมเราจะลุกฮือขึ้น
ขับไล่ทหารญี่ปุ่นไปให้พ้นแผ่นดินไทย”

เรากลับมายังบ้านนาคูพร้อมกับอาวุธกระสุนและระเบิดติดตามตัว
มาจำนวนหนึ่ง ในช่วงนั้นผู้คนที่หลังไหลเข้ามาสร้างสนามบินและฝึกอาวุธ จน
ไม่มีที่พักเพียงพอ จำเป็นต้องสร้างอาคารขึ้นใหม่ถ่ายเทผู้คนจากศาลา วัด
โรงเรียนและบ้านของชาวบ้านออกมาอยู่ที่ไกล ๆ กับบริเวณสร้างสนามบิน
ผมและเพื่อนครูต้องทำหน้าที่เป็นครูฝึกชุดแล้วชุด เล่าข้าราชการครู จาก

ร้อยเอ็ด สารคาม กาฬสินธุ์ ถูกส่งมาฝึกชุดละ 10-20 คน ชุดละ 5-7 วัน จากนั้นก็ ปล่อยกลับไปอาวุธก็เริ่มหลังไหลเข้ามาเพียงพอต่อการจัดตั้งกองกำลังระดับกองร้อย กองพัน ขึ้นมาและจัดส่งบางส่วนให้แก่ กลุ่มที่เข้ามาฝึกไปเก็บ รักษาไว้เมื่อถึงเวลาวัน “ดีเดย์” อันเป็นวันที่เสรีไทยทุกหน่วยจับอาวุธเข้าขับไล่ทหารญี่ปุ่นไปให้พ้นแผ่นดินไทย

*คุณจำลองฯ ได้มาอยู่ประจำที่ค่ายสนามบินลับบ้านนาคูนานเท่าใด การไปการมาของคุณจำลอง ฯ นั้นลึกลับมาก บางทีก็โผล่มา 2-3 วันแล้วก็หายเงียบไปเป็นอาทิตย์ บางวันก็จะโผล่มาตั้งแต่เข้าพอดตกค่ำ ก็ออกเดินทางไปไหนก็ไม่รู้ ทุกคนในค่ายไม่มีใครสนใจไต่ถาม ท่านมาแต่ละครั้ง ล้วนแต่มีเรื่องสำคัญเช่นมาส่งอาวุธให้ ช่วงที่สนามบินใช้งานได้ท่าน ก็มารับอาวุธจากเครื่องส่งคนเดินทางไปกับเครื่องบิน บางทีก็มีฝรั่งบ้าง คนไทยบ้าง พอท่านมาถึงท่านจะตระเวนถามไถ่ทุกข์สุขของพลพรรคแต่ละคน ถามถึงความพร้อมในการสู้รบ เข้าคลุกคลีแม้แต่กับชาวบ้านที่เข้ามาช่วยงานสร้างสนามบินทุกคนเมื่อเห็นท่านมาก็มีกำลังใจเพิ่มขึ้นเยอะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ท่านเข้าทักทายจับมือถือแขนอย่างเป็นกันเอง พลพรรคทุกคนเริ่มเปลี่ยนสรรพนามที่ใช้เรียกท่านว่า “ผู้แทน” เปลี่ยนเป็นคำว่า “หัวหน้าใหญ่” แทน

*ผู้คนมากมายเข้ามาสวัสดีกันเช่นนี้ อาหารการกินเอามาจากไหน จึงพอเพียงเลี้ยงดูกันได้

อันนี้ไม่ต้องพูดถึงคำว่า “พอเพียง” ผมอยากใช้คำว่า “เหลือเฟือ” กันมากกว่าคุณก็รู้เป็นประเพณีของชาวภูไทเรา เราถือว่าคนที่มาฝึกอาวุธจะสร้างสนามบินนั้นเป็น “อาคันตุกะ” ของเราข้าวปลาอาหารเรามีอยู่เท่าใดก็จะจัดมาเลี้ยงดูให้ผู้มาเยือนอ้อมหน้าสำราญพอคนมากขึ้นอาหารเป็นประเภทเนื้อวัว เนื้อหมู เนื้อไก่ เราก็จัดซื้อมาจากประชาชน ในละแวกนั้น บางทีก็ออกไปซื้อมาจากอำเภออื่น ๆ ส่วนข้าวสารกับผักฟักทอง ผักหอม

หน่อไม้ ฯลฯ นั้นชาวบ้านนำมาช่วยเหลือจนเหลือเฟือฝ่ายพลากิการเขาก็เห็นใจจ่ายเงินไปให้บ้างเป็นการตอบแทนบางทีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็จัดส่งไก่มาให้ทีละหลาย ๆ เช่ง ทุกคนอึ้งหน้าสำราญดีเพราะเขาอยู่กันที่บ้านนั้นนานวันจึงจะได้กินเนื้อหมูเห็ดเป็ดไก่กันทีหนึ่ง

*ในช่วงเดือนสิงหาคม 2488 ก่อนที่สมเด็จพระจักรพรรดิอโรโรโตจะยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรโดยปราศจากเงื่อนไขนั้นทหารญี่ปุ่นในเมืองไทยได้รู้ตัวแล้วว่ามิชบวนการต่อต้านญี่ปุ่นเกิดขึ้นในเมืองไทย ทหารญี่ปุ่นจำนวนมากได้เคลื่อนกำลังออกค้นหาสนามบินลับที่ซ่อนแค้นและเทือกเขาภูพานทั้งสองฟากฝั่งสกลนครและกาฬสินธุ์นั้นกระทบถึงสนามบินลับบ้านนาคูบ้างหรือไม่เหตุการณ์เป็นอย่างไ

- เหตุการณ์ตอนนั้นสับสนวุ่นวายมาก ดีแต่ฝ่ายข่าวของเราทราบข่าวมาล่วงหน้าก่อนเป็นเวลาหลายวัน ผู้ร่วมอุดมการณ์กู้ชาติทุก ชีวิตสลายตัวไปหมดพร้อมอาวุธประจำกาย เหลือแต่ประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งบรรดาครูอาจารย์ที่ประจำตามหมู่บ้าน ประชาชนแต่ละคนปฏิบัติตามคำสอน “บ่จิก บ่ฮั้น” จนทำให้ทหารญี่ปุ่นต้อง ใช้วิธีรุนแรงในการสอบสวนหาความจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำนัน-ผู้ใหญ่ บ้านในบริเวณรอบ ๆ สนามบินลับบ้านนาคูคนที่ทหารญี่ปุ่นมุ่งจะจับเอาค้นหาความจริงก็คือ **กำนันลับ พลนาคู** กำนันตำบลนาคูนั่นเอง กำนัน ลับฯ รู้ตัวก่อนจึงหลบหนีไปอยู่ทุ่งนาใกล้ภูเขาค้างจับตัวไม่ได้ ทหารญี่ปุ่น จึงยกกำลังเข้าค้นบ้าน บ้านใกล้ภูเขาค้างจึงพังเข้าไปค้นหาหลักฐานแต่ไม่ได้ อะไรนอกจากรูปถ่ายของจอมพลป. พิบูลสงครามเท่านั้น เอาไปถามชาวบ้านว่ารูปใครก็ได้คำตอบสั้น ๆ ว่า “บ่จิก” ส่วนตัวผมและครอบครัวต้องพากันหลบขึ้นไปอยู่ที่กระต๊อบเลี้ยงวัวบนภูเขากำลังส่วนหนึ่งถอยไปคุมเชิงอยู่ทางบ้านเหล่าใหญ่และบ้านโพนสว่าง

ผมว่าทหารญี่ปุ่นมันฉลาดมาก เมื่อมีสนามบินใหญ่โตอยู่ใกล้หมู่บ้าน

คนที่รู้ความจริงทั้งหมดก็คงไม่พ้นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทหารญี่ปุ่นจำนวนหนึ่ง
มันลงมาจากภูเขาทางบ้านสร้างคือ จับเอาผู้ใหญ่บ้านนางาม มาล้อมผ้าและ
เขียนตีเพื่อถามหากำนันสืบให้พาไปที่บ้านกำนัน ดูเหมือนว่า อาจารย์เสน
ขนิษฐวงศ์ ครุบ้านนาเกาะเตาอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วยถูกทหาร ญี่ปุ่นกักตัวไว้
ท่านก็บอกว่าชาวบ้านไม่รู้หนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก ก่อนที่ทหารญี่ปุ่นจะ
นำเอาชาวบ้านหนองคลองมาชี้ตัวว่าเป็นครู ถือโอกาสตอน ทหารญี่ปุ่นเข้าค้น
บ้านกำนันหลบหนีเข้าไปซ่อนตัวในป่ากล้วย เมื่อเห็นทหารญี่ปุ่นพลอก็หนีออก
จากหมู่บ้านไปรายงานให้กองกำลังเสรีไทยคุมเชิง อยู่ทางบ้านเหล่าใหญ่ทราบ

เมื่อทหารญี่ปุ่นไม่ได้ตัวกำนันสืบฯ และเอกสารที่ต้องการก็จับเอาผู้
ใหญ่บ้านนางาม(ผู้ใหญ่บ้า) นายกลม ระราดี สารวัตรกำนันตำบลนาคูและ
ชาวบ้านส่วนหนึ่งมุ่งหน้ากลับไปทางจังหวัดสกลนคร สารวัตรฯ กลมได้
สร้างวีรกรรมถือโอกาสที่ทหารญี่ปุ่นพลอกระชากรจากเขา ไทรจากเขา ทหารญี่ปุ่น
มาตัดเชือกที่ล่ามไว้หนีเข้าป่าได้ที่บ้านนางามส่วนที่เหลือทหาร ญี่ปุ่นนำไป
สอบสวนต่อที่สกลนคร อีกไม่กี่วันญี่ปุ่นยอมแพ้มันจึงได้ปล่อยกลับมา
สะบักสะบอมตาม ๆ กัน

*หลังจากเสร็จงานเสรีไทยแล้วได้ไปสวนสนามฉลองชัย ที่กรุงเทพฯ
และกลับมาสวนสนามที่มหาสารคาม อาจารย์เคยได้พบปะกับคุณจำลองฯ
บ้างหรือไม่และในการพบปะสังสรรค์กันแต่ละครั้งคุณจำลองเคยพูดถึงแนว
ทางการเมืองของท่านให้ฟังบ้างไหม

- ไม่เคยได้พบกันอีกเลยและช่วงที่ทำงานเสรีไทยท่านก็ไม่เคยพูด
ถึงเรื่องการเมืองนอกจากแนวทางและอุดมการณ์ของขบวนการเสรีไทย เท่านั้น
ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์บ้างวิทยุกระจายเสียงบ้างว่าหลังจาก เสรีงาน
เสรีไทยท่านได้เป็นรัฐมนตรี และทราบข่าวครั้งสุดท้ายว่าท่านถูกฆ่าตาย แรก
ๆ ข่าวก็บอกว่าท่านถูกจับข้อหาภทฏ ฯ พร้อมคุณทองอินทร์ คุณถวิล และ

คุณทองเปลว (4 อดีตรัฐมนตรี) แล้วตำรวจย้ายที่คุมขังกลางคืนถูกโจรมะลายูที่มา ซึ่งตัวผู้ต้องหาหายตาย ต่อมาชาวบ้านก็ วิจารณ์กันว่าตำรวจลูกน้อง พล.ต.ต.เผ่า ศรียานนท์ ลูกเขยจอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นผู้สั่งฆ่าเพื่อขจัดเสี้ยนหนามทางการเมืองให้เจ้านายพอทราบ ชาวผมก็ได้แต่ปลงอนิจจังเสียดายคนดีที่เคยทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ต้องมาสูญเสียเพียงแค่ช่วงชิงอำนาจเพื่อเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

*เมื่อคุณจำลองฯ ถูกฆ่าแล้วบรรดาเสรีไทยที่เคยปฏิบัติงานในค่ายนาคว ถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองบ้างหรือไม่

- ก็มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับตำรวจ ออกมาตรวจค้นบ้านคนสำคัญๆ รวมทั้งผมด้วย พยายามจะให้พาไปหาที่ซุกซ่อนอาวุธผมและพรรคพวกหลายๆ คนก็ตอบตรงกันว่าอาวุธนั้นมอบเก็บไว้ที่จังหวัดมหาสารคามหมด ตั้งแต่วันสวนสนามเสร็จก่อนที่จะกลับมาภูมิลำเนาเดิม คงเหลือแต่ปลอกกระสุนจำนวนมากที่ใช้ซ้อมยิงและเก็บฝังไว้เมื่อครั้งปิดค่าย หนีทหารญี่ปุ่น ผมต้องพาพวกเขาไปขุดดูปลอกกระสุนที่ฝังทิ้งไว้พวกเขาจึงพอใจ จากนั้นก็ไม่เห็นมีอะไร ผมก็รับราชการต่อมาจนเกษียณอายุ ราชการและอยู่ที่นั่นทุกวันนี้ ตายไปคงไม่มีใครมาสร้างอนุสาวรีย์ให้ นอกจากลูกหลานของผมเท่านั้น ท่านจบการให้สัมภาษณ์ด้วยน้ำเสียงที่ บ่งบอกถึงความน้อยใจ

ครูเวียน คำภาสุข **พลพรรคเสรีไทยกองร้อยตกลาน**

ปลายปี พ.ศ. 2487 การประสานงานกันระหว่างเสรีไทยภายในประเทศและเสรีไทยนอกประเทศทั้งสาย A (อเมริกา) และสาย B (อังกฤษ) ลงเอยกันได้ด้วยดี เสรีไทยจากนอกประเทศพร้อมทั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษของสหรัฐและอังกฤษได้ทยอยเข้าประเทศไทยตามจุดต่าง ๆ ด้วยการกระโดดร่มและบางครั้งก็เข้ามาลงเครื่องบินตามสนามบินลับที่ฝ่ายเสรีไทยในประเทศสร้างขึ้นเช่นที่บ้านนาคู (กาฬสินธุ์) บ้านโนนหัน (ชุมแพ) บ้านนาอาน (เลย) ภูเขี้ยว (ชัยภูมิ) เป็นต้น

การสรรหาผู้ร่วมอุดมการณ์เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศนั้นเป็นเรื่องยาก หากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่น ในต่างจังหวัดที่มีชัยภูมิเหมาะที่จะตั้งฐานรับและฝึกอาวุธใหม่ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรส่งมาช่วยนั้นก็ต้อง

อาศัยครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหลักแน่นนอน “ครู” จึง มีส่วนสำคัญยิ่งที่
ทำให้ขบวนการเสรีไทยกู้ชาติได้สำเร็จ

“ผู้เขียน” อ่านพบในบันทึกการปฏิบัติงานของเสรีไทยในภาคอีสาน
ได้กล่าวถึงสนามบินลับ 2 แห่ง คือที่บ้านนาอาน และที่ภูเขียวจึงตัดสินใจยก
หูโทรศัพท์ถึงแผนกการเงินของ สปอ.เมืองเลย และสปอ. ภูเขียว เพื่อขอราย
ชื่อครูบ้านนาอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ที่ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อได้รับความกรุณา
จากเจ้าหน้าที่แล้ว แผนการเดินทางเพื่อเสาะแสวงหาความ จริงจากวีรบุรุษ
กู้ชาติผู้ไม่เคยเรียกร้องสิ่งตอบแทนจากทางราชการแม้ แต่เหรียญตรา เพื่อ
นำมาเปิดเผยงานของท่านเหล่านั้นให้ท่านผู้อ่านได้รำลึกถึงความดีที่ท่านเหล่านั้น
ที่ได้ทำให้ไทยไม่ต้องสูญเสียเอกราชเพราะแพ้สงคราม จึงได้วางแผนขึ้น
อย่างรอบคอบ เพื่อที่จะได้ใช้เวลาน้อยนิดแต่ให้ได้ข้อมูลมากเพียงพอ

บุคคลแรกที่ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่การเงินของ สปอ.ภูเขียว ก็คือ
คุณครูเวียน คำภาสุข อายุ 74 ปี อยู่ที่บ้านลาด ต.บ้านแก้ง ของ อ.ภูเขียว
จ.ชัยภูมิ ผู้เขียนคำนวณย้อนหลังไปช่วงเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่น นั้น ท่านคงจะ
อายุ 21-22 ปี เป็นครูหนุ่มที่ต้องถูกหมายตาจากนาย อำเภอลและศึกษาธิการ
อำเภอลให้เข้าร่วมเป็นพลพรรคเสรีไทยอย่างแน่นนอนหากท่านได้ร่วมงาน
จริงแล้วแน่นอนที่สุดท่านต้องรู้จักสถานที่ตั้งสนามบินลับ ภูเขียวและคงจะรู้จัก
ร.อ. มจ.ยุธิษเฐียร กับ ร.อ.เจริญ เจริญรัชภาคย์ เสรีไทยสายอเมริกาที่
เข้ามาปฏิบัติการที่นั่นตามที่ขบวนการเสรีไทยได้บันทึกไว้ ด้วยความเอื้อเฟื้อ
ของ คุณธนา ยศวิบูลย์ นักธุรกิจบันเทิง ผู้เชี่ยวชาญพื้นที่อีสานเกือบทุก
ตารางเมตร และ ร.ต.ราวี พุทธาศรี นายทหารนอกราชการ ผู้เขียนและ
คณะได้มาถึงบ้านคุณครูเวียนฯ ประมาณทุ่มเศษ ๆ ท่าน ผู้อ่านคงแปลกใจ
ว่าทำไมจึงได้มาพบคุณครูเวียน ได้อย่างง่ายดายทั้ง ๆ ที่เป็นตอนกลางคืน
และไม่เคยรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน

คำว่า “ครู” ของคนชาวอีสานนั้น คือ “คนดี” เป็นทั้งผู้ให้และผู้เสียสละ ไม่เป็นผู้ละโมภเอารัดเอาเปรียบชาวบ้าน ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือยิ่งกว่าข้าราชการสายงานอื่น เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วก็มีความเป็นอยู่อย่างชาวบ้านไม่มีพิษมีภัยต่อใคร จึงไม่กลัวว่าใครจะมาทำร้าย เพราะตลอดชีวิตมีแต่ประกอบกรรมดีไว้แก่สังคม

พอท่านทราบว่าพวกเรามาพบเพื่อต้องการข้อมูลเรื่องการต่อต้านญี่ปุ่น เอาไปประกอบการเขียนหนังสือ สีน้าของครูวัย 74 ปี ก็เต็มไปด้วยเลือดฝาดที่ฉุดปล้นขึ้นทั่วใบหน้า “ผู้เขียน” มองหน้าท่านก็ทราบทันทีว่าเรามาที่นี่ไม่พลาดแน่ บัดนี้เราได้มาอยู่ต่อหน้านักรบผู้ไร้เหรียญตราอีกท่านหนึ่งแล้ว ท่านเชิญเข้าในบ้านพร้อมทั้งตะโกนเรียกลูกหลาน หลังบ้านยกเอาน้ำเย็นมาต้อนรับแขก

เพื่อเป็นการประหยัดเวลา คำถามแรกของผู้เขียนก็ป้อนออกไปทันที “ผมเข้าใจว่าในช่วงปี พ.ศ. 2487-2488 นั้นท่านคงเข้ารับราชการ เป็นครูแล้ว และได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นกับครูคนอื่น ๆ เขาด้วย”

ท่านมองหน้าผู้เขียนแล้วคำตอบของท่านก็พรั่งพรูออกมาแทนจะบันทึกเป็นตัวอักษรไม่ทันจนต้องใช้เทปบันทึกเสียงเล็ก ๆ ในกระเป๋าเสื้อแจ๊คเก็ต กดบันทึกตอนสำคัญ ๆ ไว้เป็นระยะ ๆ

“ครับ! ขณะนั้นผมเป็นครูใหญ่ที่โรงเรียนบ้านแห่ ต.ชุมแพ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น” ผู้เขียนชะงักคิดว่าที่อำเภอภูเขียวน่าจะได้อะไร เรื่องสนามบินลับภูเขียว และเรื่องราวของผู้ปฏิบัติงานเสรีไทยในอำเภอภูเขียว นี่เรากลับพบกับครูอำเภอชุมแพ จ.ขอนแก่น ไปเสียแล้ว..... เอาล่ะ! ไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว เป็นการดีเสียอีกที่จะได้ข้อมูลทางด้าน อำเภอชุมแพเพิ่มเข้าไปอีก เพราะในจดหมายเหตุ ที่กลุ่มเสรีไทยในกรุงเทพฯ ฯ ที่เขابันทักไว้ นั้น กล่าวถึง

เหตุการณ์ที่ขอนแก่นไว้มันไม่ค่อยจะละเอียดมาก นัก.....ประมาณปี พ.ศ.2488 เดือนอะไรจำไม่ได้ ผมเข้าไปประชุม ประจำเดือนที่อำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ นายสาละวัน จันทาชัย เรียกไปพบ แล้วสั่งด้วยวาจาให้ไปพบที่สนามบิน บ้านโนนหัน ผมก็ไปตามนัดพอไปถึง ที่นั่นตอนเย็นก็เห็นผู้คนมากมายเดินกัน ขวักไขว้ไปมา..มีเพื่อนครูที่รู้จักกันหลายคน เขาให้ไปรายงานตัวที่เรือนไม้ข้างๆ สนามบิน ที่นั่นได้เห็น นายพิศ พรหมนารถ นายอำเภอชุมแพ ศึกษาธิการ อำเภอ เรืออากาศ เอกสนิท เขมานันท์ ผู้บังคับฐานบินและ และคนอื่นอีก 2-3 คน ที่ไม่เคยเห็นหน้า และรู้จักมาก่อน เมื่อแจ้งชื่อแล้วเขาก็สั่งว่าหลังรับ ประทาน อาหารเย็น แล้วเวลา 1 หุ่ตรงให้ไปพบกันที่ลานจอดเครื่องบิน

“ในคืนนั้นเขาได้พูดถึงเรื่องอะไรบ้าง” ผู้เขียนชักต่อ

“เรื่องที่เขาพูดเกี่ยวกับเอกราชของชาติ...จอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่นแล้วประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร (อังกฤษ, อเมริกา) หากญี่ปุ่นแพ้สงครามไทยเราก็จะต้องแพ้ด้วย ขณะนี้ฝ่าย สัมพันธมิตร เริ่มเข้าฝ่ายรุกได้รับชัยชนะมาเรื่อย ๆ ในยุโรป อีกไม่นานก็ จะหันมาเล่นงาน ญี่ปุ่นในทวีปเอเชีย ญี่ปุ่นเริ่มถอยมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการสู้รบกับ ฝ่ายสัมพันธมิตร มีคนไทยกลุ่มหนึ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศขอการ สนับสนุนจากฝ่ายอังกฤษและอเมริกาจัดตั้งเป็น **“ขบวนการเสรีไทย”** เพื่อ ช่วยฝ่ายสัมพันธมิตรในการต่อสู้กับญี่ปุ่นหาก มีการสู้รบขึ้นในประเทศไทย เมื่อ ได้รับชัยชนะแล้วฝ่ายสัมพันธมิตรอาจ ไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ประเทศของเราก็จะคงเป็นเอกราชต่อไป เราทุกคนที่มาในวันนี้คือ **“เสรีไทย”** เรามาเพื่อฝึกอาวุธที่ได้รับจากอังกฤษและอเมริกาเพื่อต่อสู้ญี่ปุ่น เรามีอาวุธ พร้อมอยู่ในมือ เมื่อได้รับสัญญาจากฝ่ายสัมพันธมิตร เราก็จะลงมือทันที ขอให้ทุกคนตั้งใจฝึกเริ่มเรียนรู้ยุทธวิธีการต่อสู้จากครูฝึกให้ชำนาญ เมื่อมี การสู้รบจริง ๆ จะได้ไม่ตื่นเต้น ให้ทุกคนจงจำให้ขึ้นใจว่า..... ญี่ปุ่นคือผู้

รุกรานเราจะต้องกวาดล้างไปให้พ้นแผ่นดิน.....” ครูเวียน คำภาสุขพยายาม
จับใจความเมื่อ 50 กว่าปีก่อนมาเล่าสู่ฟังด้วยความตั้งใจ

“การฝึกอาวุธนั้นใช้เวลานานเท่าใด มีอาวุธอะไรบ้างที่ใช้ในการ
ฝึก ? “ผู้เขียนป้อนคำถามต่อในขณะที่ครูเวียนฯ จะเล่าต่อไป..... ครูเวียนฯ
ได้เล่าต่อว่า.....” อาวุธที่ใช้ในการฝึกนั้นมีหลายชนิด มีทั้งของอังกฤษและ
อเมริกาเช่นพวกปืนไรเฟิล สะเต็นคาร์ไบน์ เอ็มทรี ปืนกลเบรนนชนิดมีขาหยัง
มีคนล่ำเลียงกระสุนติดตามาด้วย ปืนพวกนี้ครูฝึกเขาให้อิงกระสุนจริงทั้งนั้น
สอนทั้งวิธีใช้และวิธีบำรุงรักษา สิ่งเหล่านี้ไม่ยากนักสำหรับผู้รับการฝึก สิ่ง
ที่ยากก็คือฝึกขว้างระเบิด การวางกับดักระเบิดรถยนต์ ระเบิดทำลายสะพาน
และสิ่งกีดขวาง ต้องใช้ความ ระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้าพลาดก็หมายถึงตาย
ลูกเดียว พอตกกลางคืนก็เรียนยุทธวิธีการรบแบบกองโจร เรียนรู้วิธีการซุ่ม
โจมตี การสลายกำลังหลังโจมตีเสร็จรวมทั้งการใช้โคัดติดต่อเพื่อให้รู้ว่าเป็น
พวกเดียวกันสิ่งต่างๆ เหล่านี้ผม สัมมันเกือบหมดแล้ว เพราะไม่มีโอกาสได้
ใช้ฝึกเสร็จแล้วก็ให้กลับไปบ้าน ใครบ้านมัน แล้วจะมีรุ่นใหม่เข้ามาฝึกอีก สิ่ง
ที่ทางหน่วยฝึกกำชับไว้นักหนาก็คือ.....ให้ทุกอย่างที่นี้เป็นความลับ กลับไป
เพื่อรอรับคำสั่ง.....”

“กลับไปสอนหนังสือที่โรงเรียนนานไหม จึงถูกเรียกกลับเข้าปฏิบัติ
งานอีก ? ผู้เขียนถามย้ำเข้าไปอีก”

“ดูเหมือนเพียง 2 อาทิตย์เท่านั้นก็ถูกเรียกตัวเข้าไปยังฐานปฏิบัติ
การแห่งใหม่ ที่ “โป่งม้ง” กลางดงลาน ดงลานเมื่อก่อนนั้น มีแต่ป่าลานที่
เกิดขึ้นตามธรรมชาติเต็มไปหมด ตั้งแต่ผานกเค้าเขตรอยต่อจังหวัดเลย
จนถึงอำเภอยางชุมน้อย ชุกชุมด้วยสัตว์ป่ามากมาย ชนิด เลือ ข้าง กวาง ละมั่ง หมูป่า
 ฯลฯ ตรงกลางดงมีแหล่งดินเค็มที่เขาเรียกว่า “โป่ง” และมีแหล่งน้ำ สัตว์
ป่าทั้งหลายจะพากันไปกินดินเค็มที่นั่น พวกเราไป ปรับที่ตากกางให้โล่งกว้าง

พอที่จะเป็นที่รับสัณการจากเครื่องบินได้ อีกทั้งเป็น ที่โกลาหลโกลตาของพวกญี่ปุ่น การฝึกใช้กระสุนจริงและวัตถุระเบิดก็ไม่ได้ยินออกมาถึงข้างนอก.....”

พูดถึง “ดงลาน” แล้วผู้เขียนนึกถึงคำพูดของลุงแก่น สุวรรณ สิ่งที่ช่างตีเหล็กคนเดียวของเมืองสกลนครในสมัยก่อน “ลุงแก่น” แก่เป็นพ่อของเพื่อน..ยังจำได้แม่นยาดอนเรียนอยู่ชั้น ม.5 ปี พ.ศ. 2486-2487 สอบเสร็จแล้วก็จะไปชวนเพื่อนออกเที่ยวตามบ้านนอก พอไปถึง เห็นแกกำลังตีเหล็กอยู่ เมื่อถามถึงเพื่อนแกก็ไวยวายไม่รู้มันไปไหนกิน ข้าวเสร็จก็ออกจากบ้านไปโดยไม่บอกกล่าว จะมาช่วยตีเหล็กก็ไม่ยอมทำ ผู้เขียนได้ฟังสำเนียงแกพูดซึ่งแตกต่างจากสำเนียงของชาวบ้านทั่วไปก็เลยถามแกว่า “ลุงเป็นคนมาจากไหนมาอยู่ที่สกลนครได้อย่างไร?”

ลุงแก่นเลยเล่าสู่ฟังว่าแกกับพี่ชายชื่อสีเป็นชาวเมืองหลวง พระบาง (เมืองเซ้า) พอโตเป็นหนุ่มก็อยากจะออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาประสบการณ์ยกแรกออกเดินทางโดยทางเรือมาขึ้นที่อำเภอยะเขยงคาน แล้วเดินเข้ามาอยู่กับญาติๆ ที่เขามาอยู่จังหวัดเลยก่อนแล้ว อยู่เมืองเลย 2 ปี ไม่น่าอยู่ทำมาหากินผิดเคือง พวกญาติ ๆ ที่มาอยู่ก่อนแล้วก็ทำมาหากินอย่างเดียวกันสองพี่น้องเลยคิดจะย้ายถิ่นฐานไปจังหวัดอื่น ปลายทางคือสกลนครเป็นเมืองสงบเงียบผู้คนหนาแน่น แต่ไม่มีช่างทองเหมือนอ้ายสี ไม่มีช่างตีเหล็กเหมือนแกสองพี่น้องเลยตัดสินใจออกสู่โลกภายนอกมุ่งสู่สกลนครออกมาทางผานกเค้าดงลานเข้าสู่ชุมแพ ขอนแก่น สกลนคร

แกเล่าเรื่องตื่นเต้นที่สุดในชีวิตให้ฟัง คือพบเสือโคร่งกลางดงลาน ในระยะกระชั้นชิดไม่รู้จะทำอย่างไรจึงตะโกนด้วยเสียงอันดังว่า.....เจือ ! เจือ ๆ ๆ ๆ ฝ่ายเจ้าเสือโคร่งตกใจวิ่งหนีเตลิดเข้าป่าลานไป แกบอกว่ามันก็กลัวคนไม่ใช่เจอคนแล้ว มันจะกัดกินเสมอไป เสือกินคนคือเสือโซเสื่อ เฒ่าที่

หิวโหย ไม่มีพละกำลังที่จะไล่ล่าสัตว์อื่นเป็นอาหาร เสือธรรมดาจะไม่กินคนเป็นอาหาร แต่เมื่อมันเคยได้กินเนื้อคนแล้ว มันจะคอยตะครุบกินคนเสมอ เพราะคนกินง่ายไม่ต้องไล่ล่าให้เมื่อย

“อยู่ที่โป่งมั่งกลางดงลานนั้นมีกองกำลังติดอาวุธก็คน เคยได้รับสัมภาระที่ฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งลงจากเครื่องบินก็ครั้ง” ผู้เขียนถามหารายละเอียด

“กองกำลังที่เขาไปอยู่ที่โป่งมั่งมีอยู่ 1 กองร้อย เป็นกองร้อยที่พร้อมรบแล้ว ทั้งการรบแบบประจันหน้าและการรบแบบกองโจร ทุกคนผ่านการฝึกเข้มแล้วทั้งกลางวันกลางคืน ผมเองเป็นลูกแถวส่วน ผบ. หมู่ ผบ.หมวด ผบ.กองร้อยนั้น เขา เขาให้ครูอาวุธระหว่างแต่ 30-40 ปี ส่วนการติดต่อกับเครื่องบินที่จะมาทิ้งสัมภาระนั้น เคยติดต่อกครั้งหนึ่ง นัดหมายกันในเวลากลางวัน โดยพวกเราถือกองไฟแล้วเอาใบไม้ตีปิด เพื่อให้เกิดควัน เป็นสัญญาณจะได้ให้เครื่องบินมองเห็น ก่อไฟขึ้น 4 กอง ผบ.เกิดเพลงมาประจวบเหมาะับเครื่องบินญี่ปุ่น 2 เครื่อง ลาดตระเวนมาทางนั้นพอดี มันเห็นควันไฟก็บินโฉบลงมาดู 2-3 ครั้ง แล้วปล่อยควันออกมาทางหางเครื่องบินแล้วก็บินหนีไป วันนั้นทั้งวันไม่ได้เห็นเครื่องบินใหญ่ของฝ่ายสัมพันธมิตรบินผ่านมาเลย วันรุ่งขึ้นหน่วยเหนือแจ้งมาว่าญี่ปุ่น รู้ที่ตั้งฐานปฏิบัติการโป่งมั่งกลางดงลานแล้วให้ทางหน่วยเคลื่อนกำลังขึ้นไปอยู่ที่ **ช่องน้ำจั้น** บนเขาภูเวียง เขตต่อกับอำเภอกุเวียงไปอยู่ที่นั่นสบายมากที่พักก็พักตามซอกหินและถ้ำน้ำทำอุดมสมบูรณ์ เป็นชัยภูมิที่เหมาะสมแก่การป้องกันตัว.....”

“ในระหว่างที่เข้าปฏิบัติการทั้งที่โนนสามบ้านโนนหันและที่โป่งมั่งกลางดงลานนั้น อาหารการกินใครเป็นผู้หามาให้” ผู้เขียนถามต่อ
“เรื่องอาหารการกินพวกเราแบ่งเวรกันออกจัดซื้อ และจัดทำกินกันเอง แต่ไม่รู้ว่าเขาได้งบประมาณมาจากไหน โดยแบ่งซื้อจุลละเล็กละน้อย เพื่อ

ว่าจะยึดเมืองไทยเอาไปเป็นเมือง ขึ้นของจีน จริงเท็จอย่างไรผมก็ไม่ทราบได้
 ยินแต่ผู้ใหญ่ดำข่มว่ “ไอ้พวกกูเท่าพอมิเรียวแรงก็จะกัดเจ้าของประเทศ”
 ตอนแรกพากันไปพักที่วัดโสมนัส แต่ตอนหลังย้ายไปพักที่วัดมหาธาตุใกล้
 กับสนามหลวงทางราชการจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้วันละ 5 บาท ก็พอกินพอใช้กันทุกคน
 หาซื้ออาหารสำเร็จรูปแถวๆ ท่าพระจันทร์กินอิมละ 1-2 บาท พอสวนสนาม
 เสร็จพากันเดินทางกลับ อีกไม่นานผมก็ขอย้ายกลับบ้านเดิมคือบ้านชูชีพ
 จังหวัดชัยภูมิ กลับมาทำหน้าที่สอนหนังสือเช่นเดิม เงินเดือนเท่าเดิม ไม่มี
 อะไรพิเศษสำหรับเสรีไทย

ได้ยินผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่า.....วันที่หัวหน้าใหญ่ เสรีไทยภายใน
 ประเทศ ท่านปรีดี พนมยงค์ จัดเลี้ยงเสรีไทยระดับหัวหน้าที่มหาวิทยาลัย
 วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ท่านได้ขึ้นขึ้นกล่าวปราศรัยมีความว่าคนไทย
 ทุกคนที่ปฏิบัติงานและไม่ได้ร่วมปฏิบัติงาน แต่ไม่ขัดขวางการปฏิบัติงานของ
 พลพรรคเสรีไทย เป็นเสรีไทยทุกคน เราทำงานเพื่อชาติเราไม่ได้เรียกร้อง
 อะไรตอบแทน.....แล้วท่านก็สั่งให้พลพรรคเสรีไทย ทุกคนกลับไปทำ
 หน้าที่ของตนที่เคยทำมาก่อน.....ผมเป็นครูเคยสอน เด็กบ้านนอก ก็
 กลับมาสอนเด็กบ้านนอกเช่นเคย ไม่เคยคิดอะไรมากไปกว่านั้น วันนี้พวกคุณมา
 ให้ผมเล่าเรื่องเก่า ๆ ให้ฟัง เหมือนหนึ่งเอาน้ำทิพย์มาชะโลมใจให้ผมรู้สึกว่
 เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อเดือนสองเดือน มานี้เอง ผมดีใจ ภูมิใจจนบอกไม่ถูก
 แม้แต่ลูกหลานผมยังไม่มีโอกาสได้ เล่าเรื่องงานกู้ชาติไทยให้ฟังภายในครั้ง
 นั้นให้ใครฟังเลย

น้ำเสียงของท่าน ดูว่าท่านตั้งใจมาก จึงนัดพบที่ฟาร์มโชคดี ทางไป
จังหวัดเลยท่านยินดีจะให้ข้อมูลอย่างละเอียด”

การค้นหานัดหมายในวันนั้นไม่มีความยากลำบากแต่ประการใด
เพราะฟาร์มโชคดี ตั้งอยู่ริมถนนสายชุมแพ-เลย แวะเข้าไปก็พบท่าน
กำลังยืนสั่งงานคนงานในโรงงานอัดขนอ้อยบริเวณฟาร์มพอดี พอพวกเรา
แนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ในการพบท่านนั้นแหละ ท่านหัวเราะร่วม
กระซุ่มกระซวยขึ้นมาเหมือนหนุ่มใหญ่วัย 50 เศษไม่มีผิดท่านบอกกับผู้เขียน
ว่า

“เรื่องนี้ผมไม่เคยเล่าให้ใครฟังแม้แต่ลูกๆ คนรุ่นราวคราวเดียว
กันก็ล้มหายตายจากไปหมด กลัวเขาจะหาว่าเราเอาเรื่องเก่า ๆ ไร้สาระ
มาพูด ดีแล้วที่พวกคุณมา ผมจะเล่าให้ฟังให้หมด พอกล่าวถึงงานเสรีไทย
ผมรู้สึกภูมิใจและตื่นเต้นเหมือนกับว่าเหตุการณ์ตอนนั้นมักเกิดขึ้น เมื่อวาน
ขึ้น ไป.....ไปที่มุมสระโน้น ที่นั่งคุยกันสบายดี อากาศก็ดี ต้นไม้ก็ร่มรื่น
พวกคุณขับรถตามผมมานี่ละ ว่าแล้วท่านก็ขับรถนำหน้าไป ยังที่นัดหมาย

พอไปถึงศาลาน้อยริมสระ ผู้เขียนก็เปรยถามเรื่องแวดล้อมกับท่านว่า

“ฟาร์มโชคดีนี้ใครได้เข้ามาคงโชคดีกันทุกคน อย่างน้อยสระเลี้ยง
ปลาขนาดใหญ่ 2-3 สระคงรับประกันความหิวได้ พืชผักธรรมชาติเต็ม
ไปหมด” ครูแถม ๆ บอกว่า “ที่ดินตรงนี้เป็นที่จับจองไว้หลายสิบปี แล้ว
ตั้งใจเอาไว้ว่าจะเป็นที่พักผ่อนยามชรา พอผมวางมือจากการเมือง ก็มา
ปรับปรุงชุดสระเลี้ยงปลา ปลุกมะม่วง มะขาม ฯลฯ และปลูกพืช ทุกชนิดที่
ชาวบ้านเขากินได้ ต่อมาเห็นชาวบ้านที่ปลูกอ้อยเขาตัดอ้อยไป ขายโรงงาน
อ้อยอดอ้อยและใบสด ๆ ก็ตัดตัดทิ้งโดยไม่ใช้ประโยชน์อะไร จึงคิดตั้ง
โรงงานอัดพวกนี้ เอาเป็นอาหารสัตว์ รับซื้อจากชาวบ้าน เพื่อช่วยให้เขามี
รายได้เพิ่มขึ้น โชคดีที่พวกญี่ปุ่นมาเห็นก็เลยสั่งซื้อไปเลี้ยงวัวที่ประเทศของเขา

ชีวิตของผมตั้งแต่หนุ่มจนแก่มันช่างหนีญี่ปุ่นไม่ พ้นตอนหนุ่ม ๆ ทำงานต่อต้านญี่ปุ่น พอแก่ลงก็ยังส่งซานอ้อยอัดไปขายให้ญี่ปุ่นอีก”

ผู้เฒ่าวัย 77 ปี เล่าให้ฟังอย่างฉะฉาน ผู้เขียนมองไปที่ใบหน้า ของ ท่านดูอึมเิบ เหมือนกับคนหนุ่มๆไม่ผิด แล้วก็หันมาป้อนคำถาม แรกเกี่ยวกับการต่อต้านญี่ปุ่นทันที “พี่ครับ ! ผมขออนุญาตเรียกพี่ก็แล้ว กันนี่! คุณมันจะเป็นกันเองดี ! พี่เกี่ยวข้องกับงานกู้ชาติครั้งนั้นได้อย่างไร?”

“ขณะนั้นผมอายุประมาณ 24 ปี เป็นครูที่โรงเรียนชุมชนแพวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์แห่งแรกในชุมชนแพที่เปิดสอนชั้นมัธยม คุณพ่อของผม ขุนบุญบาลบำรุง (เลียง ตีบุญมี) เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น คุณพ่อเป็นกำนันผมลูกชายกำนันนี้จะบอกให้.....อยู่มาวันหนึ่งผมจำไม่ได้ว่า มันปลายปี 2487 หรือต้นปี 2488 นี่แหละ.....ผู้บังคับกองตำรวจชื่อ อะไรก็จำไม่ได้พาชายคนหนึ่งท่าทางดีแต่งตัวเหมือนคนมาจากในเมืองมา พบคุณพ่อของผมที่บ้าน ในขณะนั้นผมก็อยู่ด้วย ผู้กอง ๑ บอกว่าชายผู้นี้ ชื่อว่า “เกริก” เขามาทำงานเพื่อชาติ ต่อต้านญี่ปุ่น เพราะขณะนี้ญี่ปุ่นยึด ครองเมืองไทยแล้ว ทหารญี่ปุ่นนับแสนเอาเมืองไทยเป็นฐานครองเมืองไทย จึงได้มีคนกลุ่มหนึ่งที่รักชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าชีวิต ยอมสละความสุขส่วนตัว ตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นเรียกว่า “ขบวนการเสรีไทย” ร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อสู้เพื่อขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกไปให้พ้นแผ่นดินไทย คุณเกริกมาเป็นผู้ติดต่อเพื่อเอาอาวุธเข้ามาให้เสรีไทยสู้กับญี่ปุ่น ขอให้ ท่านกำนันและครูจงช่วยกันปกปักรักษาดูแลเขาให้ดีทั้งขอให้ร่วมมือกับคุณเกริกปฏิบัติงานกอบกู้ประเทศไทยของเราด้วยทุกอย่างให้ปกปิด เป็นความลับมอบหมายแค่นั้นแล้วก็จากไป.....”

“อาวุธนั้นเขาส่งมาทางไหน ? ใครเป็นผู้รับแล้วส่งไปเก็บไว้ที่ใด?”

ผู้เขียนถามต่อ

“อาวูเขาส่งมาทางเครื่องบิน ทั้งร่วลงมาในจุดที่นัดหมายโดย ก่อ
กองไฟ 4 ทิศ เป็นเครื่องหมายในการทั้งร่วติดต่อกันทางวิทยุที่คุณเกริกเป็น
คนส่งสัญญาณไป พวกเราไปรับแล้วส่งไปเก็บไว้ที่ฉางข้าวหลัง โรงเรียน โดย
ผมเป็นคนขับเกวียนบรรทุกอาวูเหล่านั้นมา จากนั้นก็จะมีพวกเสรีไทยที่ตั้ง
ฐานฝึกอยู่ที่สนามบินบ้านโนนหัน ทะยอยกันมารับไป สัมภาระและอาวูที่ทั้ง
ลงมาให้นั้นอยู่ในถังเหล็กมันหนักมาก ขนาดที่วัวเทียมเกวียน ของผมที่เขา
เรียกว่า “วัวคู่ร้อย” ถึงกับเข้าคู่ลงกลางทาง บรรทุกมากลาง คีนด้วย
ความทุลักทุเลมาก ขับมาคนเดียวไม่มีคนคุ้มกันแม้แต่คนเดียว เพื่อพรางตา
ชาวบ้านให้เข้าใจว่าเราไปบรรทุกของธรรมดา ๆ มาผมทำหน้าที่ 2-3 ครั้ง
มาคิดดูอีกทีว่าเสี่ยงอันตรายมาก หากพวกทหารญี่ปุ่น มันมาพบเข้าผมคง
โดนมันซ้อมจนตายแน่ ๆ แต่ก็โชคดี ปลอดภัยทุกครั้ง เนื่องจากสมัยก่อนนั้น
ยังไม่มีถนนหนทางดี ๆ มากมาย อย่างทุกวันนี้ ถนนหินลูกรังเป็นหลุมเป็นบ่อ
ส่วนทางเกวียนนั้นจะอยู่ข้างถนนหากมันขับร่วผ่านมาเห็นมันคงนึกว่าเป็น
ชาวบ้านธรรมดา กลับจาก ไร่จากนา”

**“คุณเกริกนั้นเป็นใคร มาจากไหน พืชราบไหมว่าเป็นชื่อจริงชื่อ
อะไร? ผู้เขียนถามต่อด้วยความอยากรู้ เพราะในบันทึกของเสรีไทยนั้น เขา
ไม่ได้มีรายละเอียดมากมายนัก**

“คุณเกริกฯ พวกเราเรียกกันว่า “นายเกริก หนวดแดง” เพราะ
หนวดของท่านสีแดงๆ ท่านมาจากไหน? มาอย่างไร ? ท่านไม่เคยได้บอก ให้
รู้ พวกเราก็ไม่กล้าถามเพราะทุกอย่างถือเป็นความลับ อาหารท่านก็กิน
อาหารกล่อ่ง นานๆ ท่านจะปั้นข้าวเหนียวร้อนกินสักครั้ง มีช่วงหนึ่งท่านขาด
อาหารเพราะเครื่องบินเขาส่งอาหารและเครื่องใช้ส่วนตัวของท่านมาให้แต่
ไม่ได้รับ เพราะร่วบรรทุกสัมภาระอันนั้นมันถูกลม พัดไปนอกจุดนัดหมาย ไป
ติดอยู่บนยอดข้างโรงเรียนบ้านหนองไฮไก่อี ครุทองดี ๆ ไปโรงเรียนเห็น

เข้าก็ให้เด็กไปปลดลงมา พบกล่องอาหารสำเร็จรูปเครื่องใช้สอยมากมาย รวมทั้งนาฬิกาเดินปาลังเก็บเอาไว้ กล่องอาหาร ก็เอาไปแจกเด็ก ๆ กิน ครูทองดีฯ แกคงนึกว่าเหวดามาโปรด ภายหลังพวกผมติดตามไปพบเข้าจึงนำมาคืนให้ กล่องอาหารสำเร็จรูปหายไปหลายกล่อง ไม่พอจะกิน คุณเกริกฯ จึงกินอาหารกับเราพอประทังไปจนกว่าจะได้รุ่นใหม่มานะ พี่แถม เล่าจนคอแห้ง ผู้เขียน ต้องรินน้ำเย็นเต็มใส่แก้วให้ ท่านสุดลมหายใจเอือกใหญ่แล้วเล่าต่อไปว่า.....”

“ตอนนั้นผมเป็นหนุ่มเลือดร้อน ผมจะเตะครูทองดี ๆ ให้ได้แต่มานึกอีกทีว่า แกไม่รู้แกก็ไม่ผิด เพราะของเหล่านั้นมันลงมาจากฟ้าไม่มี เจ้าของคุณเกริก ๆ สั่งกำชับให้หามาฝากินมาได้ เพราะเวลานัดหมาย สำคัญที่สุด ผิดพลาดเมื่อใด ฝรั่งมันจะไม่ทิ้งร่มลงมาให้เราอย่างเด็ดขาด เดชะบุญที่นาฬิกา และสัมภาระต่าง ๆ คินมาครบถ้วนเรื่องข้อแซ่จริง ๆ ของนายเกริกหมวดแดง นั้นมารู้ภายหลังเสร็จงานเสร็จไทยว่า ท่านคือ “คุณเสนาะ นิลกำแหง” นักเรียนทุนหลวงไปเรียนที่ประเทศอังกฤษ สมัยเป็นเสรีไทยภูษาคีโดดร่มมาลงที่อำเภอทัพทัน จ.อุทัยธานี มียศเป็นนาย พันตรี มาพร้อมกับ ร.อ. ประไพธ์ เปาโรหิตย์ และ ร.อ.เทพ เสมถิติ (เข้าใจว่า เป็นยศนายทหารอังกฤษ) แล้วถูกส่งขึ้นมาปฏิบัติงานที่อีสานเหนือ การปฏิบัติงานก็เป็นไปอย่างลึกลับไป ๆ มา ๆ โดยไม่มีใครทราบ ท่านล่องรู้อะไรหลายอย่างที่พวกเราไม่รู้.....”

“เช่นเรื่องอะไรครับ?” ผมถามด้วยความอยากรู้ต่อ

“ก็เช่นเรื่องการเคลื่อนไหวของทหารญี่ปุ่นเป็นต้น มีวันหนึ่งท่าน เตือนพวกเราว่า ไ้ยุ่นมันรู้แถวพวกเราแล้วนะ ให้ระวังมันจะส่งกำลังเข้ามาค้นหา.....แล้วก็จริงอย่างที่ท่านบอก อีกไม่กี่วันต่อมาบรรดา ทหารญี่ปุ่นประมาณ 20 คน ได้เข้ามาที่ตลาดชุมแพตามเส้นทางสาย ขอนแก่น-ชุมแพ

เผอิญผมออกไปตลาดพบพวกมันพอดี ก็รีบส่งคนไป เตือนคุณพ่อและคุณเกริก ผมใจดีลู่เลื้อยเดินเข้าไปสั่งถ้วยเต๋ยวกินที่ร้านอาหารที่ทหารญี่ปุ่นจอดรถ มันสั่งลูกน้องเสียงล่งเล้งเจียนขาดลูกน้องกระจ่ายออกตรวจตราหาข่าวทั่วอำเภอ ส่วนนายมันกับลูกน้องคนหนึ่ง เดินเข้ามาในร้านสั่งถ้วยเต๋ยวกินโต๊ะข้าง ๆ ผมพอดีผมแกล้งกินช้า ๆ เสร็จแล้วสั่งกาแฟมาดบท้ายเป็นเวลานานประมาณ 1 ชั่วโมง เสียงทหารญี่ปุ่นวิ่งกลับมาพริบพริบ คนหนึ่งวิ่งมารายงาน ผมฟังไม่รู้เรื่องได้แต่มองให้เต็มตา จากนั้นทหารญี่ปุ่นทั้งหมดก็มาสั่งถ้วยเต๋ยวกินโต๊ะนั่งไม่พอยืนกินก็มีผมเลยเดินเสียงออกมาจ่ายเงินแล้วก็ออกไปนั่งคุยกับร้านข้าง ๆ ที่รู้จักกัน เผาจุดจนทหารญี่ปุ่นทั้งหมดขึ้นรถกลับไปที่ยอนแก่นจึงได้กลับมาที่บ้านรายงานให้คุณเกริก ๆ คุณเกริก ๆ บอกว่าทหารญี่ปุ่นผ่านมาเหมือนกันแต่มันไม่ได้เข้ามาตรวจค้นเป็นแต่เพียงรอบมองดูบ้านนี้แล้วก็จากไปถ้ามันขึ้นมาตรวจค้นจริง ๆ คงเกิดเรื่องใหญ่.....จริงอย่างที่ คุณเกริกพูด เพราะคุณพ่อของผมกับคุณเกริก ๆ ก็เตรียมลู่ตาย ทั้งอาวุธ กระสุน เครื่องส่งวิทยุวางเกลื่อนอยู่เต็มบ้าน เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผมตื่นเต้นมาที่สุดในชีวิต ทุกวันนี้ผมก็พยายามวาดเหตุการณ์ที่เกิด ขึ้นหากทหารญี่ปุ่นขึ้นค้นบนบ้านผมจริงอย่างน้อยพวกที่ขึ้นค้นก็ตายเรียบทหารญี่ปุ่นจากจุดต่าง ๆ ที่มันกระจ่ายออกไปหาข่าวก็จะรุมมาที่เกิดเหตุ ตำรวจและเสรีไทยส่วนที่มีอาวุธในมือแล้ว ก็จะรุมเล่นงานทหารญี่ปุ่นจนตายเกลี้ยง แล้วอำเภอชุมแพ ทั้งอำเภอก็จะเดือดร้อนกันทั่ว แต่ คงไม่เป็นไรเพราะทางจังหวัด และอำเภอซึ่งล้วนแต่เป็นพวกเราได้วาง แผนอพยพผู้คนไว้ล่วงหน้าแล้ว”

“แล้วที่สนามบินบ้านโนนหันในครั้งนั้นมีเครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตร ลงบ้างไหม ?” ผู้เขียนพยายามป้อนคำถามจนทำให้ท่านต้องชะงักลง เพื่อทบทวนความทรงจำอีกครั้งหนึ่ง

“ผมเคยไปที่นั่นเพียงครั้งเดียว โดยทางเกวียน เพื่อส่งอาวุธให้

พลพรรคเสรีไทย ที่มารับการฝึกที่นั่น มีคนเขาชี้ให้ดูร่องรอยเครื่องบินคาโกต้า 2 เครื่องยนต์ที่บินลงแล้วบินขึ้นไม่ได้เพราะเครื่องยนต์มันเสียจนต้องเผาทิ้ง แล้วสลายชิ้นส่วนต่าง ๆ นำไปฝังเพื่อเป็นการอำพราง แต่ ผมไม่ได้เห็นด้วยตาตนเอง แต่ส่วนใหญ่ผมจะอยู่ที่ชุมแพเพราะได้รับมอบ หมายหน้าที่ให้ดูแลคุณเกริก ฯ และสัมภาระต่าง ๆ ที่ท่านใช้ในการติดต่อกับต่างประเทศ แม้ปัจจุบันนี้ผมก็ยังภูมิใจอยู่ตลอดเวลาที่ได้มีส่วน ปฏิบัติภารกิจของขบวนการเสรีไทยกอบกู้ประเทศชาติจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย”

“เสร็จภารกิจงานเสรีไทยแล้วได้ไปร่วมเดินสวนสนามฉลองชัยกับเขาวังใหม่” ผู้เขียนถามถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้น

นี่แหละ ! ที่ผมขบขันใจไม่หายอยู่จนทุกวันนี้ เมืองไทยของเรา แผ่นดินของเรา ทำไมพวกคนต่างด้าวต่างแดนที่มาอาศัยผืนแผ่นดินของเราอยู่ จึงก้ำกึ่งโอหัง ถึงกับชักธงชาติของเขาขึ้นเต็มเมืองกรุงเทพ ฯ แถม ยังลอบยิงคนไทยที่เดินผ่านไปมาตาย และบาดเจ็บหลายคน พวกผมเข้า สวนสนามในนาม “กองร้อยชุมแพ” พอรถไฟจอดสถานีหัวลำโพงเท่านั้นแหละ เสียงปืนกลมิดังสนั่นหวั่นไหวทั่วกรุง หน่วยเหนือต้องมีคำสั่งให้เดินเสียงเสียงปืนไปทางยศเส แล้วเลยไปพักรอที่วัดโสมนัสวิหาร สอบถามผู้ใหญ่ดูทราบ ว่า พวกเสรีจีนจะยึดกรุงเทพ ฯ เพราะมันเข้าใจว่าไทย แพ้สงคราม แต่พอพวก มันเห็นกองกำลังเสรีไทยหลังไหลมาจากภาคอีสาน จากเหนือ และจากภาคใต้มากมายนับหมื่น มันกลับหัวหดเข้าอยู่ในรูไม่กล้าปฏิบัติการใด ๆการเข้ากรุงเทพ ฯ เพื่อเดินสวนสนามฉลองชัยใน ครั้งนั้นทั้งสนุกสนาน ตื่นเต้น เหมือนกับบ้านนอกเข้ากรุงเวลาออกเที่ยว ก็ไม่ให้พกอาวุธ คนถืออาวุธได้เฉพาะพวกรักษาการณ์ในฐานที่ตั้งเท่านั้น สิ่งที่ดินแดนที่สุดคือ “ระบำเปลือย ของคณะนายหรั่งเรื่อนาม” คนเข้าไปดูมาเล่าให้ฟังว่าค่าผ่าน

ประตูประหลด 5 บาทเบี้ยเลี้ยงที่ทางการจ่าย วันละ 5 บาท พอเพียงเฉพาะ
ค่าอาหาร ต้องควักกระเป๋าตัวเองจ่าย วันนั้นไปดูกับพรรคพวกรวม 4 คน
ผมต้องควักกระเป๋าจ่ายเพราะเรา เป็นลูกกำนัน ระบุว่าหาเงินนี้แหละที่ทำให้
พวกเราคลายเครียดเรื่องไอ้พวก กบฏ จะยึดกรุงเทพฯ 1 ไม่ได้ชั่วคราว พวก
เราพักอยู่ที่วัดโสมนัสวิหารได้ 4-5 วัน ก็เคลื่อนกำลังไปพักที่วัดมหาธาตุ ข้าง
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา.....อ้อ
ผมลืมบอกไป ว่าผมรู้่านายเกริก หนองแดง ที่ผมทำงานด้วยนั้น ชื่อจริง
ว่านายเสนาะ นิลกำแหง ในวันที่จักรพรรดิญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม เรา
ฉลองกันทั้งคืน วันรุ่งขึ้นท่านก็เก็บข้าวของแยกจากเราไป โดยบอกแต่เพียง
สั้น ๆ ว่า.....พบกันอีกครั้งที่กรุงเทพฯ.....ผมมาถึงกรุงเทพฯ 1 ตั้ง
เกือบสิบวันแล้วก็ยังไม่ได้เห็นหน้าท่าน มาเห็นเอาวันเดินสวนสนามเห็นท่าน
แต่งชุด นายทหารอังกฤษ ยืนรับความเคารพจากพล พรรคเสรีไทยบน
อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

“หลังจากเสร็จงานเสรีไทยแล้ว เพียงไม่กี่ปีพวกพลโทผินกับพัน
เอกเผ่า สองพ่อตาถูกเขยทำรัฐประหารยึดอำนาจขับไล่ นายปรีดี พนมยงค์
หัวหน้าเสรีไทยออกนอกประเทศ ฆ่าอดีตรัฐมนตรีที่เคยยกย่องภูษาคติอย่าง
เช่น เตียง ศิริจันทร์, จำลอง ดาวเรือง, ทองอินทร์ ภูริพัฒน์, ถวิล อุดล
กวาดล้างเสรีไทยในภาคอีสานจนเหลือแต่พวกเราปลายแถวทางด้าน
อำเภอชุมแพได้รับความกระทบกระเทือนบ้างไหม?” ผู้เขียนถาม คำถาม
สุดท้าย

พี่แถม ดิบุญมี ณ ชุมแพ หันมาจ้องหน้าผู้เขียนเหมือนกับจะถามผู้
เขียน ย้อนอีกครั้งหนึ่งว่าทำไมต้องถามเช่นนี้ แล้วตอบด้วยน้ำเสียงหนักแน่น
ว่า.....

“แน่นอน ! ที่บ้านผมถูกค้นแล้วค้นอีก ถามแล้วถามอีกว่าได้เก็บ

อาวุธของเสรีไทยไว้บ้างไหม ? ถ้าเก็บไว้ก็ให้เอาคืนทางราชการเสียจะได้ ไม่มีโทษทัณฑ์ ผมก็บอกว่าอาวุธทั้งหมดนั้น คึกษาธิการจังหวัด นายคเชนทร์ เดชกุญชร ๑ มารวบรวมเก็บส่งทางการหมดแล้ว เหลือแต่เศษ ฝักร่มที่ตัดเลื้อใส่ตัวเดี๋ยวนี้แหละ ถ้าจะเอาก็เอาไปเสีย ไม่เสียดายหรอก ผมบอกไปตามความเป็นจริง เพราะผมถือตามคำพูดของหัวหน้าใหญ่ที่พูดไว้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันเลี้ยงอำลาก่อนกลับบ้านว่า “เสรีไทย ทุกคนคือผู้เสียสละทำงานแทนบุญคุณชาติ โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ.....” คำพูดของท่านยังดังก้องอยู่ในหูผมตลอดเวลา ท่านปรีดี พนมยงค์ ท่านเป็นผู้เสียสละเพื่อชาติจริงๆ ช่วงที่คณะรัฐประหารยึด อำนาจนั้น พวกเสรีไทยจะสู้ แต่ท่านสั่งมาจากสถานีวิทยุกระเจาเสียงจาก ประเทศสิงคโปร์ ไม่ให้ต่อต้าน เพราะท่านไม่อยากจะเห็นคนไทยต้องฆ่า กันเองเพียงแต่ต้องการอำนาจเพื่อครองแผ่นดิน.....”

ตกบ่ายคล้อยเราได้อำลาครูแถม ตีบุญมี เพื่อเดินทางต่อไป ครูแถม ๑ เป็นเสรีไทยท่านหนึ่งท่านเป็นเพียงเบี้ยตัวเล็กในกระดานหมากรุกภูษิตในคราวนั้น เมื่อเสร็จงานเสรีไทยแล้วท่านก็กลับมาทำหน้าที่ของท่านสอนลูกหลานชาวชุมแพในโรงเรียนของท่านมาเรื่อย ๆ จนกระโดดเข้ามาสู่วงการเมืองสมัครเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ได้รับการสนับสนุนจากพี่น้องชาวชุมแพและอำเภอกัลป์เคียงมาโดยตลอด เป็นผู้แทน ราษฎรคนหนึ่งที่มีงุสร้างสรรค์บ้านเกิดเมืองนอนจากอำเภอกัลป์เคียง ที่ตั้งอยู่ริมดงลาน มาบัดนี้ ชุมแพเจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน เมื่อเทียบตัวจังหวัดหลายจังหวัดทีเดียวก่อนท่านวางมือจากการเมือง ท่านได้สร้างลูกชายของท่านเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ทางการเมืองจากท่านได้ถึง 2 คน คือ คุณสุเทพ ตีบุญมี ณ ชุมแพ ส.ส.ขอนแก่น เขตชุมแพ และคุณสมเกียรติ ตีบุญมี ณ ชุมแพ นายกเทศมนตรีเมืองชุมแพ ท่านเป็นปูชนียบุคคลที่คนรุ่นหลังควรจะได้เอาเป็นเยี่ยง

อย่าง.....เราหันไปมองดูฟาร์ม โชคดีอีกครั้งแล้วหันไปยกมือไหว้อำลาท่าน
หน้าฟาร์ม ท่านแยกกลับชุมแพ พวกเรามุ่งหน้าไปทางผานกเค้าปากทางเข้า
จังหวัดเลย เมือง แห่งทะเลภูเขา

ครูโสฬส แสนใจวุฒิ **ครูหนุ่มเสรีไทย เมืองทะเลภูเขา**

ก่อนนั้นจังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่ถูกปิดล้อมด้วยภูเขาล้อมรอบกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนในภาคเหนือมีทางออกทางเดียวคือช่องทางด่านผานกเค้า ผ่านดงลานมุ่งสู่ชุมแพ ขบวนการเสรีไทยพยายามจะสร้างสนามบินลับเพื่อจะรับเครื่องบิน ของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มาให้ความช่วยเหลือด้าน อาวุธและกำลังพลขึ้นหลายแห่ง แต่สนามบินลับที่ใช้ได้ในปี พ.ศ. 2488 ก่อนที่จักรพรรดิญี่ปุ่นจะประกาศยอมแพ้เพียงไม่กี่เดือน คือสนามบินลับบ้านนาอาน จังหวัดเลย สนามบินลับแห่งนี้ค่อนข้างจะปลอดภัยเพราะอยู่ไกลจากสายตาของทหารญี่ปุ่น จึงได้ใช้เป็นที่พักพลพรรคเสรีไทยไปรับการฝึกอบรมการรบแบบกองโจรที่ประเทศอินเดียหลายครั้งรวมทั้ง เอาเสรีไทยจากนอกประเทศรวมทั้งนายทหารติดต่อกาอเมริกาและอังกฤษเข้ามายังเมืองไทย ครั้งสุดท้ายได้

สงเสริมไทยภายในประเทศออกไปฝึกที่ประเทศอินเดีย 20 คน มี ร.ท.จารุบุตร
เรืองสุวรรณ เป็นหัวหน้าชุด มีนักศึกษาธรรมศาสตร์ นายทหาร นายตำรวจ
ครู ร่วมเดินทางไปด้วย

เมืองไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตเพราะกองทัพญี่ปุ่นเองก็รู้ ว่ามี
เสริมไทยต่อต้านญี่ปุ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษและอเมริกาอยู่เต็มเมือง
แล้ว นายพลนาทามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทยได้ ให้สัมภาษณ์ทาง
หนังสือพิมพ์เป็นเชิงขู่ๆว่า “.....อย่าได้หลงผิดว่าญี่ปุ่น จะถูกขับไล่ออก
จากประเทศไทยโดยง่าย เพราะทหารญี่ปุ่น จะสู้จนคน สุดท้าย.....”
เป็นการให้สัมภาษณ์เมื่อ 2 กรกฎาคม 2488 ต่อมาเมื่อ 20 สิงหาคม
2488 พระจักรพรรดิญี่ปุ่นก็ประกาศยอมแพ้ หากเนิ่นนานไปกว่านี้ เมื่อฝ่าย
สัมพันธมิตรบุกขึ้นบกที่เมืองไทย ฝ่ายเสริมไทยติดลบหลังแล้ว สงครามอาจ
ยึดเมืองไทยอาจนองด้วยเลือดจากการต่อสู้ระหว่างผู้รักชาติกับผู้ต่อสู้เพื่อเอา
ตัวรอด

เลยเป็นจังหวัดสุดท้ายที่มีการจัดตั้งกองกำลังเสริมไทยโดยมีการ เรียก
ครูประชาบาลเข้าฝึกเป็นรุ่น ๆ รุ่นแรก ๆ จะได้รับการฝึกมาจากแหล่งอื่น
แล้วจึงได้มาฝึกรุ่นต่อมาที่จังหวัดเลย เพราะจังหวัดเลยเป็นจังหวัดเขตปลอด
ทหารญี่ปุ่น ภูมิประเทศก็ยากในการเคลื่อนกำลังไปยังจุดต่าง ๆ ผู้เขียนได้
รับคำแนะนำจาก คุณราตรี นามจันทร์ แผนกการเงินของ สปอ.เมืองเลย
ให้ไปพบ ครูโสฬส แสนใจวุฒิ อดีตข้าราชการครูบำนาญ คุณราตรี ฯ บอก
ว่าอายุอาณานคงจะประมาณ 70 กว่าปี และเชื่อว่าช่วงปี พ.ศ. 2487-2488
ท่านคงจะรับราชการแล้ว

ผู้เขียนได้พยายามค้นหาเบอร์โทรศัพท์ของท่านจากสมุดโทรศัพท์ไซด
ติเมื่อโทรฯไปท่านรับสายพอดี ก็เลยเกริ่นเรื่องงานเสริมไทยในสมัยนั้นท่านบอก
ว่ายินดีที่จะให้รายละเอียด จึงได้นัดหมายวันเวลาที่จะไปพบ การเดินทางต่อ

จากฟาร์มโชคดีของคุณพี่แถม ตีบุญมี คณะของ เราได้แวะทานอาหารกลางวัน ที่ผานกเค้า และชมวิวผานกเค้าจากกล้องส่องทางไกลของหมวดราวี พุทธาครี้อยู่พักใหญ่ แล้วก็ออกเดินทางไปพบครูโสฬส ๑ ตามเวลานัดหมาย ได้รับการต้อนรับจากท่านเป็นอย่างดีด้วยความริบร้อนของผู้เขียนเริ่มป้อนคำถาม เรื่องงานเสรีไทยให้ท่านเล่าให้ฟังทันที.....

ท่านเล่าว่า..... ในช่วงเวลาโรงเรียนปิดเทอมเดือนเมษายน 2488 เข้ามาประชุมประจำเดือนที่อำเภอเชียงคาน นายส่งด แก้วสว่าง ศึกษาธิการอำเภอ ได้สั่งด้วยวาจาให้ไปฝึกวิชาทหารที่โรงเรียนบ้านกำเนิดเพชร (บ้านก้างปลาบ่อย) อำเภอเมืองเลย ผมเพิ่งจะเข้ารับราชการครูยังไม่ทันถึงปี อายุก็ยังไม่ครบ 17 ปีด้วยซ้ำไป คิดแต่เพียงว่าบ้านเมืองอยู่ระหว่างสงคราม เขาคงต้องการครูไปฝึกวิชาทหารเป็นกำลังเสริม เมื่อได้รับฝึกแล้ว จึงรู้ว่าไปฝึกเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นครูฝึกบอกว่า “เราเป็นเสรีไทย”

“ใครเป็นครูฝึกอาวุธและวิชาการรบแบบกองโจรให้” ผู้เขียนถามต่อ

“เท่าที่ผมจำได้ก็มี ครูเสรีญ มุลศรี, ครูมานะ อินทร์เจริญพิทักษ์, ครูตระกูล พลดาหาญ ครูใหญ่โรงเรียนช่างไม้ ครูเอนก ช่างอินทร์ ครูใหญ่โรงเรียนท่าลี่ แต่ในระหว่างฝึกนั้นจะมี นายนพ สุรการ ศึกษาธิการจังหวัด แวะเวียนมาดูแลอยู่เสมอ ในการมาของท่านศึกษาธิการจังหวัดแต่ละครั้งจะมีการพูดถึงสถานการณ์ของโลก สงครามระหว่าง ฝ่ายสัมพันธมิตรกับญี่ปุ่น และพูดถึงเรื่องการเมืองภายในประเทศให้ฟัง เมืองเลยในสมัยนั้น สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์, วิทยุกระจายเสียง, เครื่องรับวิทยุกระจายเสียงยังไม่แพร่หลาย ทั้งจังหวัดจะมีเพียงเครื่องสองเครื่องเท่านั้น หมายความว่าเหตุการณ์ภายนอก แทบจะไม่ได้รับจาก สื่อต่าง ๆ เลย นอกจากการบอกเล่าสู่กันฟังเท่านั้น สิ่งที่สงสัยอยู่ในใจ ตลอดเวลา คือ ทำไมเราจึงต่อต้าน

ญี่ปุ่น ? ญี่ปุ่นมันมาทำอะไรให้เมืองไทยเสียหาย ? เมื่อได้รับคำชี้แจงจากท่านศึกษาธิการจังหวัดแล้วจึงได้เข้าใจว่า..... รัฐบาลไทยที่มีจอมพล ป. พิบูลย์สงครามเป็นนายกรัฐมนตรี และผู้บัญชาการทหาร ได้ตกลงทำสัญญาร่วมกับญี่ปุ่น และญี่ปุ่นกำลังจะแพ้ สงคราม หากคนไทยไม่แสดงให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นว่าคนไทย ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกา เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามแล้วเมืองไทยก็จะถูกยึดครองโดยฝ่ายสัมพันธมิตร การก่อ ตั้งขบวนการเสรีไทยนั้นคือการแสดงให้เห็นว่าเราไม่ได้เห็นด้วยกับการประกาศสงครามในครั้งนั้น

“การฝึกวิชาทหารดำเนินไปนานเท่าใดจึงได้หยุด” ผู้เขียนถาม

“การฝึกที่ค่ายโรงเรียนบ้านกำเนิดเพชรนั้น มีการฝึกกันมานานเท่าใดผมไม่ทราบ แต่รุ่นของผมใช้เวลาเป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือนจึงได้มีรุ่นใหม่ เข้ามารับการฝึกต่อ ก่อนที่จะปล่อยกลับบ้าน ครูฝึกสั่งไว้ว่าให้อนรอคำสั่งอยู่ที่บ้านอย่าได้หนีไปไหน มิฉะนั้นจะมีความผิด ผมก็กลับไปสอนนักเรียนที่โรงเรียนเช่นเคยเพราะโรงเรียนก็เปิดเรียนแล้วไม่มีครูสอนนักเรียน” ครูโสฬสฯ ตอบ

“ที่ค่ายบ้านกำเนิดเพชร ท่านเคยได้พบเสรีไทยที่มาจากต่างประเทศบ้างไหม?” ผู้เขียนถามย้ำเพื่อให้แน่ใจว่าเสรีไทยจากต่างประเทศได้เข้ามาปฏิบัติการที่ค่ายแห่งนี้หรือไม่

“อาจมีเพราะผมเคยเห็นคนแปลกหน้า 2-3 คน ที่มีเชื้อสายชาวจีนในจังหวัด แต่ผมเองเป็นเพียงชั้นผู้น้อยปลายแถว ไม่มีโอกาสได้คุย ได้ซักถามใครนอกจากเพื่อน ๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน แม้แต่เสรีงานเสรีไทย แล้วเขาพากันเดินทางไปสวนสนามที่กรุงเทพฯ ก็ไม่ได้ไปกับเขา เพราะโรงเรียนที่ผมสอนก็อยู่ห่างไกล การติดต่อก็ลำบาก” ครูโสฬสฯ ๑ ตอบตามความจริงที่ท่านประสบมาด้วยตนเอง

ผู้เขียนทบทวนสถานการณ์ย้อนหลังดูแล้ววิเคราะห์ด้วยเหตุด้วย ผล ก็สรุปได้ว่า ขบวนการเสรีไทยที่จังหวัดเลยนั้นคงเป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นเพื่อ เป็น กำลังสำรอง เมื่อกองกำลังหน่วยอื่น ๆ ในอีสานเหนือขาดแคลน เพราะอยู่ ไกล จากจุดยุทธศาสตร์เป้าหมายคือกองทัพญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่น นั้นมีกำลัง พลควบคุมภาคอีสานอยู่ที่อุดรธานี ให้สำหรับคุมอีสานเหนือและลาวตอนบน ส่วนที่อุบลราชธานีนั้นใช้ควบคุมอีสานตอนใต้ และภาค ใต้ของลาวเท่านั้น ฉะนั้นกำลังพลที่เคลื่อนไหวไปมาแถบหนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ จะมีกำลังไม่เกิน 1 กองร้อย เช่นเดียวกับทางอีสาน ตอนใต้ การเคลื่อนไหวออกจากฐานที่ตั้งจะเป็นไปในลักษณะอำพรางให้ฝ่าย เสรีไทยรู้ว่าพวกเขามีกำลังเพิ่มเติมอยู่เรื่อยๆ คือเมื่อออกจากฐานทัพจะใช้ผ้าใบ คลุมรถบรรทุกทหาร เพื่อไม่ให้เห็นทหารข้างใน คนเฝ้าดูก็นึกว่าญี่ปุ่นบรรทุก สัมภาระออกไปส่งที่ใดที่หนึ่ง แต่หากกลับมาจะเปิดผ้าคลุมรถออกให้เห็นทหาร นั่งมาเต็มรถ กระทำเช่นนี้แทบทุกวันทำให้ฝ่ายข่าวของเสรีไทยสับสน คิดว่า ทหารญี่ปุ่นนั้นมีมากมาย

ฉะนั้น ถ้าหากญี่ปุ่นไม่ยอมแพ้ เพราะระเบิดปรมาณู 2 ลูก ที่กอง ท่ออเมริกันนำไปทิ้งที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ เมื่อถึง “วันดีเดย์” คือวันที่ฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบก ที่เมืองไทยนัดหมาย ให้กองกำลังเสรี ไทยถล่มกองทัพญี่ปุ่นตลบหลัง การต่อสู้คงยืดเยื้อยาวนานจนถึงคนสุดท้าย อย่างที่นายพลนาทามูระ แม่ทัพญี่ปุ่นได้พูดไว้ ญี่ปุ่น ชำนาญกลศึก ฝ่ายเสรี ไทยอาจรู้ดีกว่าและกำลังมากกว่า ผลออกมาจะเป็นอย่างไรนั้นผู้เขียนคงเดา ไม่ออกเช่นเดียวกัน ที่แน่ ๆ คนเดือดร้อนมากที่สุดคือประชาชน เดชะบุญที่ ทหาร ญี่ปุ่นมีวินัยดีเยี่ยม อีกทั้งกองกำลัง ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นหน่วยการ ทำสงคราม อันยาวนาน เมื่อพระจักรพรรดิ ของเขาประกาศยอมแพ้ ทหาร ทุกหน่วยในประเทศไทยก็วางอาวุธทันทีอยู่แต่ในที่ตั้งพร้อมจะให้ผู้ชนะปลดอาวุธ

แม้แต่กองกำลังเสรีไทยเดินทางไปปลดอาวุธที่อำเภอมุกดาหาร ทหารญี่ปุ่นก็ยอมมอบให้โดยดีอย่าง ไม่มีเงื่อนไขและยอมถอนตัวออกจากประเทศไทยไปยังประเทศลาวทันที

เรื่องราวของพลพรรคเสรีไทย ที่ส่วนมากเป็นครูประชาบาลในจังหวัดนั้นๆ ผู้เขียนได้ใช้ความพยายามที่จะเจาะลึกถึงว่า บรรดาครูฝึกนั้นเขาได้รับการฝึกมาจากไหน โดยพยายามค้นหาตัวครูเสริม มูลศรี ครูฝึกที่ครูโสฬส ๑ กล่าวถึง แต่ก็ติดตอไม่ได้ จนต้องสรุปเพียงสั้น ๆ ว่า.....สนามบินที่บ้านนาอานนั้น เป็นสนามบินที่ใช้ลำเลียงอาวุธออกไป ยังหน่วยปฏิบัติการในจังหวัดขอนแก่น, อุดรธานี, และจังหวัดชัยภูมิ และรับส่งพลพรรคที่ออกไปฝึกในต่างประเทศ และพลพรรคที่เข้ามาปฏิบัติการในเมืองไทย เพราะเป็นสนามบินลับที่ปลอดภัยห่างไกลจาก สายตาทหารญี่ปุ่น ส่วนพลพรรคที่เป็นกองกำลังที่แท้จริงนั้น คือบรรดา ครูประชาบาลทั้งหลายนั่นเอง

ครูสุพล โคตบุตร **เสรีไทยผู้ปฏิบัติงานภายใต้เงื้อมมือกองทัพญี่ปุ่น**

เมื่อกองทัพลูกพระอาทิตย์ของสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นเคลื่อนทัพเข้าสู่ประเทศไทยทั้งทางภาคใต้และภาคกลางเพื่อจัดการกับมะลายู, ลิงคโปร์, พม่า, และอินโดนีเซีย ได้ไม่นานก็เกิดเป็นห่วงว่ากองทัพจีนจะตีตลบหลังเข้ามาทางด้านลาว อุดรธานีจึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ญี่ปุ่น คิดว่า พอที่จะขยายปีก เข้าครอบคลุมลาวภาคเหนือไว้ได้ โดยเฉพาะนครเวียงจันทน์ เมืองหลวงของลาวที่ตั้งอยู่ห่างไม่ถึงร้อยกิโลเมตร จึงเคลื่อนกำลังบางส่วนมาตั้งกองบัญชาการที่หนองหัวแตก ห่างเมืองอุดรฯ เล็กน้อย ในปี 2487 ช่วงที่นักเรียนสอบเสร็จโรงเรียนต่าง ๆ ก็ว่างจึงฉวยโอกาสเคลื่อนกำลังส่วนหนึ่งเข้ายึดครองเอาโรงเรียนฝึกหัดครู (สถาบันราชภัฏปัจจุบันและโรงเรียนช่างไม้ที่อยู่ติดต่อกัน) พร้อมกันนั้นได้เร่งปรับปรุงสนามบินทหาร

ของไทยที่เคยใช้เมื่อครั้งสงครามอินโดจีน จ้างคนไทยนับพันคนทำให้เศรษฐกิจของอุดรธานี ช่วงนั้นเฟื่องฟู กว่าทุกจังหวัดในภาคอีสาน ค่าจ้างคนงานวันละ 6 สลึง เดือนหนึ่งมีรายได้ 45 บาท ขณะเดียวกันเลมียมนบนศาลากลางเงินเดือน 20-24 บาทเท่านั้น

แต่กองทัพญี่ปุ่นยังหาว่าห่างจากตัวเมืองออกไปทางด้านหนองคายประมาณ 11 ก.ม. คนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งขนานนามตนเองว่า “เสรีไทย” กำลังฝึกอาวุธทันสมัยไว้ต่อต้านและขับไล่ญี่ปุ่นออกจากประเทศไทยที่ป่าใกล้บ้านสามพร้าว ริมห้วยหลวง เขาเหล่านั้นไม่เห็นด้วยกับ รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลแปลก พิบูลสงครามที่ยอมให้กองทัพ ต่างชาติมาตั้งอยู่ในเมืองไทย เพื่อจะรุกรานประเทศเพื่อนบ้านทุกคน พร้อมอาวุธทันสมัยพร้อมที่จะสู้รบกับกองทัพญี่ปุ่นในทันทีที่หัวหน้า “รุธ” ออกคำสั่ง

ที่บ้านพักครูของโรงเรียนช่างไม้ที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาครอบครอง นี้แหละ เสรีไทยสองท่านมีนาม “ครูสุพล โคตบุตร” กอดคอกินเหล้ากับทหารญี่ปุ่นทุกวัน เพื่อหาข่าวการเคลื่อนไหวของกองทัพญี่ปุ่นร่วมกับสหายคู่ใจคือ “เสถียร วัชรินทร์ชัย” ครูโรงเรียนฝึกหัดครูที่ติด ๆ กัน.....ผู้เขียนได้เข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ท่านสุพล โคตบุตร ที่ห้องทำงาน เทศมนตรีเทศบาลเมืองอุดรธานี เพื่อนำมาเปิดเผยสู่ท่านผู้อ่านได้ทราบ ถึงเรื่องการปฏิบัติงานภายใต้มุกกองทัพญี่ปุ่นของเสรีไทยสายอุดรธานี

***ท่านเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยได้อย่างไร ใครเป็นผู้ชักชวนคือ คำ ถามแรก ที่ผู้เขียนป้อนคำถามท่านเทศมนตรี**

- ตอนนั้นผมเป็นครูหนุ่มๆ ยังไม่มีครอบครัวอยู่บ้านพักครูที่โรงเรียนช่างไม้ที่ทหารญี่ปุ่นก็ตั้งค่ายพักใกล้โรงเรียนนั่นแหละ ยังไม่รู้และเข้าใจสถานการณ์โลกและสถานการณ์การบ้านการเมือง ภายในประเทศของ เรามากนัก อยู่กันไปนานเข้าก็คุ้นเคยกันเป็นเพื่อนกัน บางทีก็กินก็เที่ยว ด้วยกันกับทหาร

ญี่ปุ่น อยู่มาวันหนึ่งในช่วงปลายปี 2487 นายเพ่ง โพธิจินดา ศึกษาธิการจังหวัด ก็ออกคำสั่งเป็นกระดาดขึ้นเล็ก ๆ มาว่า “ให้เตรียมผ้า 2-3 ชุดแล้ว ไป รอที่ห้าแยกจะมีรถมารับเวลา 3 โมงเช้า” คำสั่ง ศึกษาธิการจังหวัดก็คือ คำสั่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดในจังหวัด ผมก็เตรียมตัว ไปตามนัด เมื่อไปถึงจุด นัดหมายคือห้าแยกเมืองอุดร ฯ เดี๋ยวนี้ก็พบคุณเสถียร วัชรินทร์ชัย ยืนรอ อยู่ต่างคนต่างถามกันว่าจะไปไหน คำตอบก็คือไปตามคำสั่งของศึกษาธิการ จังหวัด ไม่รู้จะไปไหนพอรถยนต์มาถึงคนขับก็เรียกขึ้นรถ จะถามคนขับก็ไม่ได้ เพราะนั่งอยู่ข้างหลัง รถยนต์มุ่งหน้าไปตามถนน สายอุดรฯ-สกล. ซึ่งตอนนั้น ถนนทำด้วยหินแม่รังที่เอามาเรียง ๆ กันแล้ว ใช้รถบด ๆ พอถูกน้ำฝนชะ มันก็ขรุขระ ยิ่งเวลารถวิ่งก็โยกเยกโคร่งเครง รถยนต์ก็พาวิ่งไปเรื่อย ๆ ประมาณ 3-4 ชั่วโมง ก็มาถึงบ้านค้อได้ อ.สว่างแดนดิน สกลนคร รถยนต์ ก็หยุดแล้วก็มีคนมานำทางเดินต่อไปอีกผ่านหลายหมู่บ้านไปยังบ้านบงเหนือ พบกับ**คุณประสาน ศิริสุวรรณ** ครูใหญ่บ้านบงเหนือ ตอนแรก ๆ ก็ยัง งงกันอยู่ว่าทำไมศึกษาฯ จึงให้เราสองคนมาที่นี่ กว่าจะเดินด้วยเท้ามาถึง บ้านบงเหนือ ก็ตกเย็นแล้วคุณประสาน ฯ ให้พวกเราอาบน้ำอาบท่ากินข้าว ปลาเสร็จเรียบร้อย ก็มาบอกว่า จะพาเดินทางต่อในคืนนี้.ต่อไปที่ไหนเราก็ไม่ ถาม เพราะคิดว่าอย่างไรเสียก็คือว่ามาตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา อย่างน้อย ก็ต้องพบกับท่านศึกษา ฯ แน่ในคืนนี้ คุณประสาน ฯ ก็แยมออกมาประโยค หนึ่งว่า “จะพาไปเป็นทหาร” พวกเราก็ยังนึกว่าคุณประสานพูดเล่นส่วน คุณเสถียรฯ ก็ได้แต่ยิ้มไม่พูดไม่จาอะไร

คืนนั้นเราเดินทางกัน 3 คนรวมทั้งคุณประสาน ฯ ผู้นำทางผ่าน ทุ่งนาฝ่าป่าโปร่ง ผ่านหมู่บ้านไปอีก 4-5 หมู่บ้าน สุดท้ายก็มุ่งหน้าเข้าดง ใหญ่ที่เงียบสงัด มีทางคนเดินเห็นเป็นลาง ๆ เข้าสู่ดงลึกเป็นเวลาเกือบ ชั่วโมง จึงไปพบชายฉกรรจ์กลุ่มหนึ่งนั่งก่อไฟผิงอยู่คุณประสาน ฯ เข้าไป พูดกับเขา

สักครูหนึ่งก็มีคนนำทางเดินลึกเข้าไปอีกจนถึงสถานที่คล้าย ๆ กับโรงทหารชั่วคราว...เป็นเวลาเกือบ ๆ จะสว่างแล้วมีผู้คนตื้นขึ้นเดินไปเดินมาขวกไขว่คุณประสานฯ บอกว่า “นี่แหละคือสถานที่ ๆ ใช้ฝึกทหาร”ผมก็ยังไม่ออกกว่านั้นเป็น “ค่ายเสรีไทย” ตรงนั้นก็มีนามว่า “ดงพระเจ้า”

***ไปถึงที่นั่นแล้วได้ทราบอะไรบ้างและอยู่ที่นั่นนานเท่าใด**

- พอไปถึงเขาก็จัดที่พักให้แล้วให้เข้าไปรายงานตัวที่กองบัญชาการ วันนั้นมีคนเข้ามารายงานตัวที่กองบัญชาการประมาณ 20 คน สอบถามกันดูล้วนแต่เป็นครูประชาบาลที่เดินทางมาจากจังหวัดภาคอีสาน แทบทั้งสิ้น หลังรายงานตัวแล้วก็มีคนมาชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ให้ทราบเขาบอก ว่าคนที่มาชี้แจงนั้นก็คือ “หัวหน้าใหญ่” ภายหลังทราบว่าคือ “คุณเตียง ศิริขันธ์” ผู้แทนฯ สกลนคร.....คุณเตียงฯชี้แจงในวันนั้นทำให้เราเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่าเรามาที่นี่ทำไม ทำไมเราจึงต้องขับไล่ญี่ปุ่นออกจากเมืองไทย ท่านเริ่มด้วยการกางแผนที่โลกเล่าถึงสถานการณ์ สงคราม ในยุโรป แล้วมาถึงเอเชียและประเทศไทย ท่านสรุปว่าญี่ปุ่นต้องแพ้สงคราม และไทยต้องแพ้สงครามด้วย ผู้ชนะคือฝ่ายสัมพันธมิตรที่อังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกา จีน ทั้ง 4 ประเทศนี้จะต้องรุมเขี่ยเมืองไทยออกเป็น ชิ้น ๆ คนไทยต้องเป็นข้าเขา เพราะจอมพลแปลก ฯ ไปร่วมมือกับกอง ท้าญี่ปุ่น เดียวนี้ขบวนการเสรีไทย ได้ร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรขับไล่ญี่ปุ่นออกจากเมืองไทย เขาส่งคนรวมทั้งอาวุธยุทโธปกรณ์มาช่วยเรามากมาย มีทั้งคนของเขาและคนไทย ที่ไปเรียนในประเทศเขากระโดดร่มลงมาช่วยฝึกอาวุธให้เรา จงตั้งใจฝึก เพื่อที่จะกลับไปฝึกสอนพวกเราต่อ ๆ กันไป เราจะต้องต่อสู้กับญี่ปุ่นเพื่อ ให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ได้เห็นด้วยกับการกระทำ ของจอมพลแปลกฯ เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แล้วเราก็จะได้ไม่ถูกเขายึดครอง ต่ออีก.....พอคุณเตียง ฯ พูดจบดูเหมือนว่าแต่ละคนเข้าใจและสมัครใจจะร่วมอุดมการณ์

ชาติให้พ้นภัย

พวกผมตั้งใจฝึกอาวุธใหม่ที่ไม่เคยเห็นและได้ใช้มาก่อนเช่นปืน ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีประสิทธิภาพเหนือทหารญี่ปุ่นที่ผมเคยเห็น แต่ละชนิด ล้วนแต่เป็นปืนอัตโนมัติยิงได้ทีละหลาย ๆ นัดก็ได้ มีปืนสะเทิน, คาร์ไบน์, ทอมสันป์, ปืนกลชนิดมีขาหยั่ง ปืนไรเฟิล รวมทั้งวัตถุระเบิดต่าง ๆ มีระเบิดมือ, ระเบิดเวลา, กับดักระเบิด ระหว่างฝึกนั้นมีคนทะยอย เข้ามาฝึกเรื่อย ๆ ภายในดงพระเจ้าแห่งนั้นเลยกลายเป็นค่ายทหารใหญ่ตั้ง แต่เข้ายันยันตั้งระดมด้วยเสียงปืนและเสียงระเบิด

ผมกับคุณเสถียร ฯ ฝึกอยู่ที่นั่นประมาณ 2 อาทิตย์ผู้บังคับค่ายก็บอกให้เดินทางกลับได้ ทั้งได้กำชับนักหนาว่าเรื่องทั้งหมดที่รู้ที่เห็น ภายในดงพระเจ้านี้ห้ามไม่ให้เปิดเผยทุกอย่างให้ปิดเป็นความลับสุดยอด จะกลับไปอย่างไรก็ไม่มีใครแจ้งให้ทราบ

***เมื่อฝึกสำเร็จแล้วท่านได้ไปทำอะไรต่อไปอีก**

- ท่านเงยหน้าขึ้นมองเพดานคล้ายกับจะทบทวนความจำย้อนหลังเมื่อ 50 กว่าปีก่อนแล้วก็บอกว่า..... เมื่อกี้ผมบอกว่าไม่มีใครบอกว่าจะกลับออกจากค่ายฝึกนี้ได้อย่างไร ? เราเดินทางเข้าค่ายฝึกแห่งนี้ตอนกลางคืนจำทิศทางไม่ค่อยจะได้พวกผมต้องรออีก 2 วัน คุณประสาน ฯ จึงมารับตัวออกไปส่งที่บ้านค้อได้ ต่อจากนั้นก็เดินทางด้วยเท้าเปล่ากลับมาอุดร ฯ เพราะสมัยนั้นรถยนต์โดยสารก็ไม่ค่อยจะมีเหมือนทุกวันนี้

เมื่อกลับถึงอุดร ฯ ก็เข้าไปรายงานตัวที่บ้านศึกษาธิการจังหวัด เพื่อแจ้งผลให้ทราบแทนที่จะได้พักผ่อน ท่านก็ออกคำสั่งให้เดินทางไป เข้าค่ายที่บ้านสามพร้าวในวันรุ่งขึ้น ที่ค่ายบ้านสามพร้าวซึ่งตั้งอยู่ในดง ไม่ไกลหมู่บ้านห่างจาก ตัวจังหวัด 11 กิโลเมตรพวกผมสองคนกับ คุณเสถียร ฯ ก็ได้รับมอบหมายให้เป็นครูฝึกสอนอาวุธให้พลพรรคเสรีไทย รุ่นใหม่อีก

***ภายในค่ายสามพร้าวนั้นผู้คนได้ประมาณเท่าใดและอยู่กินกันอย่างไร มีใครเป็นหัวหน้า มีการสร้างสนามบินลับด้วยหรือไม่**

- ภายในค่ายซึ่งเล็กกว่าที่ค่ายดงพระเจ้ามีการจัดสร้างที่พักเป็นโรงยาว 2 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง กองบัญชาการ 1 หลัง นอกจาก นั้นเป็นที่เก็บสัมภาระทั่วไป จุคนได้ประมาณ 200 คนเห็นจะได้ มีนายแพทย์อ้วน นาคกรทรรพ เป็นผู้บังคับการค่าย ส่วนทางด้านเสบียงอาหาร นั้นได้มาจากการจัดซื้อจากหมู่บ้านใกล้เคียง ไม่มีเกณฑ์แรงงานและเสบียง

ประมาณเดือนเศษ ๆ คุณเตียง ศิริขันธ์ พร้อมคนแปลกหน้า หลายคนได้เข้ามาเยี่ยมที่ค่าย ได้ปราศรัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของขบวนการเสรีไทยให้พลพรรค ในค่ายฟังคล้าย ๆ กับพูดให้พวกผมฟังที่ดงพระเจ้าบรรดาพล พรรคมีกำลังใจเพิ่มขึ้นปรบมือดังสนั่นป่าก่อนจากไปท่าน ได้ให้คนหนึ่ง ที่มากับท่านพักอยู่กับพวกเราที่ค่ายโดยท่านบอกว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธ, วัตถุระเบิด, และชำนาญการรบแบบกองโจร จะให้เป็นครูฝึกและที่ปรึกษาของผู้บังคับการค่าย ภายหลังจึงทราบว่า เป็นนักเรียน นอกเสรีไทยสายอเมริกาที่โคตรมลงมาปฏิบัติการในประเทศไทย ชื่อแซ่ อย่างไม่เคยถามท่าน ต่อมาท่านศึกษาเพ่ง โพธิจินดา ได้เข้ามา ที่ค่ายเรียกพวกผม 2 คน ไปพบ ท่านบอกว่าเดี๋ยวนี้ญี่ปุ่นได้ส่งกำลังทหารเข้ามาเสริมที่อุดรฯ มากขึ้น ไม่มีใครสามารถเข้าไปหาข่าวจากทหาร ญี่ปุ่นได้ใกล้ชิด นอกจากพวกผม 2 คนที่มีบ้านพักอยู่ในค่ายทหารญี่ปุ่น งานด้านการข่าวนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก หากเราไม่รู้จักรักการเคลื่อนไหวของศัตรูให้ทันต่อเหตุการณ์แล้วการปฏิบัติการของเราก็จะเสียเปรียบพวกมัน ดังนั้นพวกผมทั้งสองคนก็ต้องกลับมาใช้ชีวิตหนุ่มเสเพลในเมืองอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งวันที่จักรพรรดิญี่ปุ่นประกาศยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตร

***ด้านการข่าวที่ได้รับมอบหมายนั้นท่านรายงานตรงต่อใคร ไม่**

กลัวว่ามันจะจับผิดได้หรือและในวันที่ทหารญี่ปุ่นยอมแพ้นั้น พวกมันทำ
อย่างไรบ้าง

- การรายงานข่าวนั้นจะรายงานโดยตรงต่อศึกษาธิการจังหวัด
คือครูเฟ่ง โพธิจินดา หากศึกษาธิการจังหวัดไม่อยู่ที่รายงานให้คุณเอนก
ณรงค์โย ศึกษาธิการอำเภอทราบประมาณ 2-3 วันต่อครั้ง นอกจากกรณี
พิเศษอย่างเช่นเมื่อครั้งพวกทหารญี่ปุ่นยกกองพันมุ่งหน้าไปทางสกลนคร ตั้ง
แต่ เข้าตรู ซึ่งเป็นการเคลื่อนกำลังครั้งใหญ่ ซึ่งธรรมดาแล้วมักจะเคลื่อน
กำลังเป็นกิจวัตรประจำวันมุ่งหน้าไปหนองคายตกเวลาค่ำก็เดินทางกลับ ครั้ง
ละ 2-3 คันรถเท่านั้น แต่ครั้งนั้นมันเคลื่อนกำลังทั้งหมดมุ่งไปยังสกลนคร
ต้องรีบรายงานทันทีเพราะเกรงว่ามันจะเข้าโจมตีค่ายใหญ่เสรีไทยที่สกลนคร
ซึ่งก็เป็นความจริงเมื่อญี่ปุ่นสงสัยใช้เครื่องบินตรวจการถ่ายภาพทางอากาศ
ก็พบสนามบินลับที่ตานกยูงต่างย่อยและบ้านนาคู กาฬสินธุ์ มันจึงยกกำลังไป
เพื่อตรวจค้นหาความจริง เมื่อทางค่ายที่อุดรฯ ทราบ แล้วก็วิทยุแจ้งไปยังหน่วย
ต่างๆ ให้ทราบ กองทหารญี่ปุ่น จึงไม่ได้พบอะไรนอกค่ายเปล่าๆ กับสนาม
บินซึ่งไม่มีเครื่องบินทางราชการไทยก็สามารถแก้ตัวได้ว่าเป็นค่ายที่สร้างขึ้นเพื่อ
เตรียมอพยพเอาส่วนราชการต่าง ๆ ไปตั้งไว้เมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรบุกเมืองไทย
สนามบินนั้นก็ไม่ใช่สนามบินเป็นสนามกีฬาสำหรับให้ข้าราชการ ออกกำลังส่วน
ค่ายเสรีไทย ที่ไม่มีสนามบินลับนั้นกองทัพอากาศไม่เคยทราบเลยแม้แต่แห่งเดียว
ค่ายบ้าน สามพร้าวอยู่ใกล้จมูกของมันแค่ลึกกว่ากิโละเมตรมันยังไม่รู้เลย ตลอด
เวลาที่คลุกคลีกับพวกมันก็ไม่เห็นมันแสดงอาการสงสัยพวกเราเลย

วันที่จักรพรรดิญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้นั้นผมก็อยู่ในเหตุการณ์ เห็น
มันเรียกทหารทั้งหมดมายืนหน้าเสาธงที่มันชักธงชาติญี่ปุ่นขึ้นไว้แล้วนายทหาร
เข้าใจว่ามันเป็นผู้บังคับการค่ายของมันถือกระดาดแห่งหนึ่งขึ้นมาอ่าน เข้าใจ
ว่าเป็นพระบรมราชโองการของจักรพรรดิญี่ปุ่นที่ประกาศยอมจำนนต่อฝ่าย

สัมพันธมิตรและให้ทหารญี่ปุ่นทุกคนวางอาวุธทางวิทยุกระจายเสียง..... พ่อ
 นายของพวกมันอ่านจบก็พากันโค้งแล้วโค้งอีกหลายครั้งทุกคนท่าทางเชื่องซึม
 ไม่คึกคักเหมือนก่อน ๆ นั้นตั้งแต่วันนั้นมาไม่ เห็นทหารญี่ปุ่นถืออาวุธออก
 มาน ออกจากอีกเลย มันเห็นตำรวจ ทหารไทย และข้าราชการไทยมันจะโค้ง
 ดำนึบก่อนเสมอ.....ภาพเหล่านั้นยังติดตาอยู่ทุกวันนี้ทหารญี่ปุ่นเป็นทหาร
 ที่มีระเบียบดีเยี่ยม หากมันไม่ยอมแพ้ เสียอย่างก็ต้องรบกันกับคนไทยและ
 เสรีไทย ซึ่งไม่รู้ว่าฝ่ายใดจะเสียหาย มากกว่ากัน กำลังทหารญี่ปุ่นนับแสน
 ทั่วเมืองไทย กว่าจะกำจัดมันได้หมด ลงคงใช้เวลาเป็นปี นี่มันยอมแพ้ย่อม
 วางอาวุธโดยปราศจากเงื่อนไขต่อรองใด ๆ แม้แต่เงินที่มันยืมใช้จ่ายใน
 สงครามเสร็จ สงครามแล้วรัฐบาลไทย ในเวลาต่อมาทวงถามมันก็ยอม
 ชดใช้คืนให้ นับว่าเป็นชาติที่น่านับถือทีเดียว

***เมื่อหมดภาระหน้าที่แล้วท่านได้เดินทางไปสวนสนามกับเขาไหม
 พบเหตุการณ์อะไรระหว่างทางเข้าไปสวนสนามที่กรุงเทพ ฯ**

- เสรีไทยที่อุดรธานีและหนองคายก็ถูกส่งไปเดินสวนสนามฉลอง
 ชัยที่กรุงเทพฯ 1 กองพัน พวกเราเดินทางโดยรถไฟไปถึงกรุงเทพฯ ก็ค่าของ
 วันต่อมาทางการยังจัดที่พักให้เราพักไม่ทันต้องพักกันที่หัวลำโพงกันคืน
 หนึ่งก่อน ผู้บังคับบัญชาได้แจ้งให้ทราบว่ขณะนี้กองกำลัง “กุมารจิน” ใน
 ย่านหัวลำโพง เยาวราชและราช-วงศ์ ยังเข้าใจว่าไทยแพ้สงคราม ชักธงเจียง
 ไคเช็กขึ้นถนนเยาวราชมีการยิงปืนลงมาทำร้ายคนไทยและเจ้าหน้าที่ไทยเสีย
 ชีวิตและบาดเจ็บหลายคน ให้จัดเวรยามรักษากันให้ดี จึงได้จัดเวรยามเดิน
 ตรวจทั้งคืนในบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง รุ่งเช้าครูแยม พงษ์สิงห์ เข้าเวร
 ยามเดินตรวจรอบ ๆ บริเวณที่ พักนอนสพายปืนสะเต็มเอามือสอดโก่งโก
 ปืน ไม่ได้ปิดเซฟปืนไว้ แกเกิด สดุดหกล้มมือติดโกปืน ปืนเลยลั่นกระสุน
 ออกไปชุดหนึ่งทำให้พลพรรค กำลังจ้วงเจียดกใจตื่นคิดว่า “กุมารจิน” มา

ลอบโจมตี ว่าจะรู้เรื่องกันก็เป็นเวลานานร่วมครึ่งชั่วโมง ต่อจากนั้นก็เคลื่อนกำลังเดินตรงไปยังที่พักตามถนนรองเมืองจน ถึงเสาชิงช้าทางการจัดให้พักที่โรงเรียนเบญจมราชาลัยใกล้กับเสาชิงช้า เขาจ่ายเบี้ยเลี้ยงเป็นค่าอาหารให้วันละ 10 บาท นอนรอเตรียมพร้อมอยู่ 2-3 วัน จึงได้ไปเดินสวนสนามที่ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2488 การสวนสนามวันนั้นเขาให้พวกเสรีไทย ที่มีเครื่องแบบเดินก่อนเป็นชุดแรก ชุดต่อไปเป็นเสรีไทยจากบ้านนอก ไม่มีเครื่องแบบบางคนก็ไม่มีรองเท้าใส่ จนคนกรุงเทพฯ ๑ เขาเรียกว่า “ทหารป่า”

***เมื่อเสร็จจากการสวนสนามกลับไปถึงบ้านแล้วได้มีการเรียกพบปะพูดคุยกันอี บ้างใหม่ หลังรัฐประหารปี พ.ศ. 2490 นั้น คณะรัฐประหารเขาส่งคนมาสอบสวนอะไรบ้าง**

- เมื่อสวนสนามประมาณ 2 วัน พวกเราก็เดินทางกลับอุดรฯ ท่านศึกษา ๑ เฟ่ง โพธิจินดา ก็เรียกประชุมบรรดาเสรีไทยประชุมบรรดาเสรีไทยที่เป็นครูบาอาจารย์ในเขตจังหวัดอุดรฯ ท่านเล่าถึงเรื่องงานเลี้ยงฉลองบรรดาหัวหน้าหน่วยเสรีไทยที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมืองในคืนวันสวนสนามให้ฟังว่า.....คืนนั้นท่านปรีดี พนมยงค์ “รูธ” ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าเสรีไทยได้ขึ้นปราศรัย ท่ามกลางงานเลี้ยงว่า “ขอบคุณเสรีไทยทุกท่านที่ได้เสียสละปฏิบัติงานสำคัญของชาติ ลุล่วงไปด้วยดี ในฐานะที่เป็นสหายที่ได้ร่วมกันรับใช้ประเทศ เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยบ้านเมืองก็กลับสู่สถานะเดิมแล้วก็ถือว่า “องค์การเสรีไทย” ได้ยุบเลิกใครมีหน้าที่อะไรก็ขอให้กลับสู่ตำแหน่งหน้าที่ เพื่อปฏิบัติงานร่วมสืบไป

ท่านศึกษา ๑ เฟ่ง โพธิจินดา ก็ได้ขอให้ครูทุกท่านกลับสู่โรงเรียน ต่อไปผมและคุณเสถียรฯ ก็กลับมาสอนเด็กตามเคย แต่อาวุธประจำกาย ก็ยังไม่ได้คืนไปเพราะไม่รู้ว่าจะคืนให้ใคร จนเกิดรัฐประหารขับไล่นายก ๑ อ่าง

นาวาสวัสดิ์ และรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งเมื่อ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 ทางรัฐบาลใหม่ก็ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาไล่บี้เก็บอาวุธประจำกายไป ผมเองก็ต้องคืนปืนไรเฟิล 1 กระบอก กับปืนสั้นยูเอสอาร์มีขนาด 11 มม.ให้เขาไปแล้วก็ไม่มีใครมาสอบสวนรบกวนจิตใจอีก

การปฏิบัติงานเสรีไทยของผมในครั้งนั้น ผมรู้สึกว่ามันเองได้เสียสละรับใช้ชาติอย่างมีเกียรติที่ไม่มีอะไรตอบแทนนอกจากความภาคภูมิใจเมื่อได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ สู่ลูกหลานและคนรุ่นใหม่ได้รับฟัง หลังจากนั้นไม่กี่ปีผมก็ลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพส่วนตัว ต่อมาก็สมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อรับใช้พี่น้องประชาชน ผมก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นอย่างดี เลือกผมเข้ามานั่งในตำแหน่งเทศมนตรีมาแล้วสมัยนี้เป็นสมัยที่ 3 และคิดว่าสมัยหน้าคงจะต้องวางมือให้คนรุ่นใหม่เขา ได้เข้ามาทำงานบ้างและจะได้พักผ่อนหันหน้าเข้าวัดเพื่อ ทำกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนยากจนบ้าง เพราะอายุอานาม ก็ขึ้นหลัก 7 มา 2-3 ปีแล้ว.....ท่านบอกด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

“ผู้เขียน” ได้ลาออกจากท่านมาพร้อมกับความครุ่นคิดว่าท่านเทศมนตรีสุพล โคตบุตร ผู้นี้เป็นคนหนึ่งที่ปฏิบัติงานเสรีไทยล่อแหลมมากที่สุด หากในขณะนั้นทหารญี่ปุ่นมันจับได้คงไม่รอดแน่ ๆ แทบไม่ยาก จะใส่หัวเรื่องว่า “ปฏิบัติงานภายใต้ฉมุกทหารญี่ปุ่น” ยากจะบอกว่าการ ปฏิบัติงานของท่านนั้น “อยู่ภายใต้ฉมุก” ของญี่ปุ่นมากกว่า

ครูอาคม พรหมสาขา ณ สกลนคร **ครูอาวุโสผู้มากด้วยประสบการณ์**

ผู้เขียนมีความคิดว่าการเขียนเรื่อง “ครูอีสานกู้ชาติ” นั้นจะสมบูรณ์ไม่ได้หากไม่เขียนถึงเรื่องราวของครูท่านหนึ่งที่ทำงานใกล้ชิดกับ “ขุนพลภูพาน” เตียง ศิริพันธ์ หัวหน้าใหญ่ของเสรีไทยภูพานครูท่านนี้ เป็นผู้กว้างขวางและรู้จักดีในหมู่เพื่อนครูและประชาชนทั่วไปสมัยนั้น ท่านเป็นนักฟุตบอลตัวยงของจังหวัด เป็นนักกีฬา เป็นกรรมการผู้ตัดสินบน เวทีมวย เป็นครูผู้สมณะเถาะติดตามพลชนตลอดเวลาไม่ว่างานบุญ งานกุศลและงานรับใช้ทางราชการเอกลักษณ์ประจำตัวของท่านคือ ชอบใช้ จักรยานเป็นพาหนะและต้องเป็นยี่ห้อแปลก ๆ ที่คนทั่วไปไม่ค่อยจะใช้กัน

ท่านเข้าร่วมปฏิบัติงานกู้ชาติกับขุนพลภูพาน ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งงานสำเร็จ ผูกพันกันเรื่อยมาจนเกือบจะตกเป็นผู้ต้องหาคดี “กบฏ

แยกอีสาน” ร่วมกับขุนพลภูพาน อดีตนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่แห่งอีสานในสมัยนั้น

ความดีและความเสมอต้นเสมอปลายของครูอาคมได้ส่งผลให้ ชาวเมืองสกลนครเลือกเอาท่านเป็นตัวแทนในสภาเทศบาลเมืองสกลนคร ทุกสมัย นับตั้งแต่ท่านเกษียณตนเองจากราชการมาจนถึงในวาระปัจจุบัน มีอาวุโสสูงสุด ท่านจึงได้รับความไว้วางใจจากสภา ฯ ให้ดำรงตำแหน่ง “นายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร” เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2541ที่ผ่านมา

ตอนสายวันหนึ่ง “ผู้เขียน” เดินทางมุ่งหน้าสู่ศาลาเทศบาลเมืองสกลนคร เพื่อขอข้อมูลการปฏิบัติงานกู้ชาติของท่านนายกเทศมนตรี อาคม พรหมสาขาฯ เมื่อครั้งที่ท่านยังเป็นครูประจำบาลหมุ่มอยู่ เมื่อไป ถึงก็พบกับความแปลกอย่างหนึ่ง ที่ไม่เหมือนกับสำนักงานเทศบาลทั่วไป คือห้องทำงานของคณะเทศมนตรีจะอยู่ร่วมกันเป็นห้องโถง นับว่าเป็น ห้องทำงานที่โปร่งโลกว่าที่อื่น ๆ เมื่อคารวะเจ้าของสถานที่ทุกท่านแล้ว ผู้เขียนก็แจ้งความประสงค์ต่อท่านนายกฯ ถึงการมาพบในครั้งนี้ให้ทราบ และแล้วก็ป้อนคำถามแรกที่ยอยากจะทราบความจริงมานานแล้ว ว่า.....

คุณเตี้ยง ศิริพันธ์ รับนโยบายต่อต้านญี่ปุ่นจากขบวนการเสรีไทย ที่มีท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าใหญ่ ให้มาจัดตั้งกองกำลังกู้ชาติที่สกลนคร มาจัดตั้งที่ไหนก่อน และมีใครไปร่วมบ้าง ?

กลุ่มบุคคลชุดแรกที่ไม่ร่วมก่อตั้งกองกำลังเสรีไทยภูพานนั้น คือ กลุ่มเพื่อนครูของท่านเอง ท่านมาเคลื่อนไหวครั้งแรกที่บ้านลาดกะเมอเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ประมาณไม่เกิน 10 หลังคาเรือน ตั้งอยู่ในหุบเขาภูพาน เท่าที่ผมทราบ เพื่อนครูของท่านได้แก่ ครูหมอก นารถโคษา ครูสงวน นวลมณี ครูจันทร์เพชร พรหมสาขาฯ ครูมาลี อาษาแสน และเพื่อนครูจากอำเภอดifferent ๆ อีกรวมแล้วประมาณ 10 กว่าคน ตอนนั้น เสรีไทยสายอังกฤษได้จัด

ส่งคุณอัมพร (ชื่อจัดตั้ง) มาร่วมปฏิบัติงานกับ คุณเตียง ๑ มีการส่งวิทยุติด
ต่อให้เครื่องบิน 4 เครื่องยนต์จากฐานทัพ ฝายลัมพันมิตรในอินเดียบิน
มาทิ้งร่มอาวุธและยาลงให้เป็นจุดแรกที่ หนองน้ำใกล้หมู่บ้าน เมื่อได้รับอาวุธ
พร้อมกับแจกอาวุธให้ประจำกายทุก คนส่วนที่เหลือก็นำไปเก็บไว้ที่ถ้ำแห่งหนึ่ง
บนภูพาน ซึ่งต่อมาคนรุ่นหลังเรียกว่า “ถ้ำเสรีไทย”

ในเวลาอีกไม่นานได้มีการย้ายฐานการฝึกจากบ้านลาดกะเมอ ข้าม
เขาไปที่หมู่บ้านโพนนาก้างปลา เพราะเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่กว่ามีทุ่งนา กว้างขวาง
พอที่จะรับอาวุธยุทธโปกรณ์จากเครื่องบินได้สะดวกกว่า พวก ผมกับเพื่อน 5-
6 คน ได้เข้าไปร่วมปฏิบัติงานที่จุดนี้

**ท่านเข้าร่วมงานกู้ชาติในครั้งนั้นใครเป็นผู้ชักชวน ในการไป
ปฏิบัติงานได้เคยพบกับคุณเตียง ๑ ไหม คุณเตียงฯ พุดกับท่านและ
พรรคพวกว่าอย่างไรจึงตกลงร่วมงานด้วย..... ผู้เขียนถามเป็น
ประโยคที่ สอง**

ครูอาวุธโสผู้นั่งอยู่บนเก้าอี้นายกเทศมนตรีเอนหลังฟังเก้าอี้แล้ว เริ่ม
เล่าต่อไปว่า..... ผมจำได้ว่าช่วงนั้นเป็นปลายปี พ.ศ. 2487 เป็นช่วง
โรงเรียนปิดเทอมยาว ผมเข้ามาอำเภอก็ได้พบกับ ครูสำเร็จ สิงหواره ศึกษา
ธิการอำเภอเมืองสกลนคร และเพื่อนครูอีก 4-5 คน จำได้ ว่ามีครูวิระ
พงษ์ ราชกรม ครูสะอาด คงชมชื่น ครูอัมพร พงษ์สิทธิศักดิ์ ครูนิพัทธ์
พรหมสาขา ๑ รวมอยู่ด้วย ศึกษา ๑ สำเร็จ ๑ ท่านสั่งว่า ฟร่งนี้เข้าไปพบ
กับท่านที่โรงเรียนบ้านโพนก้างปลา ซึ่งอยู่ห่างจากตัว เมืองเกือบ ๑ 20
กิโลเมตร

คำสั่งของศึกษาธิการอำเภอในสมัยนั้น ครูทุกคนต้องปฏิบัติตาม โดย
ไม่มีข้อโต้แย้ง ผมได้แต่คิดว่าคงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะได้ยินว่า ๑ มาว่ามี
ครูหลาย ๑ คนได้ทั้งกระดานดำไปตามคำสั่งแบบเดียวกันนี้ พวกผมจึง

นัดแนะการเดินทางกับเพื่อน ๆ ออกเดินทางไปพร้อมกัน บ้านโพน ก้างปลา เป็นหมู่บ้านใหญ่ ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาภูพานรอบ ๆ บ้านมีทุ่งนาเหลืองอร่าม ด้วยรวงข้าวที่สูงงอม อีกฟากหนึ่งเป็นเขาสูงตระหง่าน ต้นไม้เขียวชะอุ่ม มองดูแล้วคล้ายกับว่าทุ่งนาเหมือนน้ำทะเลในอ่าวที่มี เขาเขียวโอบไว้ที่นี่..... ผมและพรรคพวกได้พบกับเพื่อนครูรุ่นพี่และ ได้พบกับคุณเตียง ศิริขันธ์ ท่านบอกกับพวกผมว่า.....“ประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน อาจตกไปเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งอีกก็ได้เพราะรัฐบาลไทยไปเซ็นสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่น ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามประเทศไทยก็ต้องแพ้สงคราม ด้วย เราจะต้องถูกยึดครองโดยฝ่ายชนะสงคราม ขณะนี้ทั้งเยอรมันและญี่ปุ่นกำลังตกเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำในสงคราม เดชะบุญที่พระสยามเทวาธิราชยังคุ้มครองประเทศไทย จึงได้มีคนไทยกลุ่มหนึ่งร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรเตรียมต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นที่ยึดครองประเทศไทยอยู่ประมาณ 1 แสนคน โดยที่ฝ่ายสัมพันธมิตรทั้งอังกฤษ และอเมริกาได้จัดส่งทั้ง อาวุธ และคนเข้ามาให้พวกเราจัดตั้งกองกำลังไว้ต่อสู้ขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกไปให้พ้นจากประเทศไทย คนที่ยินข้าง ๆ ผมนี้คือคนไทยที่มาจากประเทศอังกฤษ กระโดดร่มลงมาช่วยพวกเรา แล้วยังมีทหารฝรั่งอีกหลาย คนจะตามมาฝึกสอนพวกเราให้รู้จักยุทธวิธีการรบกับญี่ปุ่น.....พวกเรา ต้องเป็นทหารภูษาคีที่เรียกตนเองว่า “เสรีไทย” ผมคิดว่าคงไม่มีใคร ขัดข้อง.....”

คำพูดของคุณเตียง ฯ ในครั้งนั้นไม่มีใครคัดค้านและไม่มีใครไม่ เห็นด้วย ทุกคนมีความห่วงใยประเทศชาติบ้านเมือง ประกอบกับเห็น อาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ฝ่ายเรามีอยู่นั้นเหนือกว่าทหารญี่ปุ่นหลายขุม ทหารญี่ปุ่นมีแต่ปืนเล็ก ปืนสั้น ดาบซามูไร ไม่มีปืนอัตโนมัติที่ยิงได้ครั้งละหลาย ๆ นัดก็ได้ยิงทีละนัดก็ได้ ปืนก็เบากว่า กระทัดรัดกว่า ถือปืนไหน มาไหนไม่แก้งก้างเหมือนปืนทหารญี่ปุ่นที่บรรจุกระสุนได้ครั้งละ 5 นัด ยิงได้ทีละนัด จากการเป็นต่อต้านอาวุธ

ทำให้ทุกคนมีกำลังใจอีกเต็ม ยิ้ม รับงานใหญ่ที่คุณเตียง ามอบให้อย่างสบายใจ

ยิ่งเมื่อได้รับการฝึกซ้อมเรื่องยุทธวิธีการรบแบบกองโจร การลอบ
โจมตี การซุ่มโจมตีด้วยกำลังที่น้อยกว่าแต่อาวุธเหนือกว่า ยิ่งมองเห็นการ
ได้เปรียบในการสู้รบ วิธีการซ่อนตัวในป่า การแฝงตัวอยู่กับชาวบ้าน ฯลฯ
ล้วนแต่ทำให้เรามีพลังใจสู้รบเพื่อชัยชนะเหนือทหารญี่ปุ่นทั้งนั้น

**ได้รับการฝึกอยู่ที่ค่ายบ้านโพนนาก้างปลาเป็นเวลานานเท่าใด
มีเครื่องบินมาทิ้งสัมภาระให้กี่ครั้ง แล้วต่อจากนั้นไปทำอะไรที่ไหน?..**

.....ผู้เขียนถามย้ำ

การฝึกที่ค่ายบ้านโพนนาก้างปลาเป็นการฝึกเข้มทั้งกลางวันกลางคืน
เพื่อผลิตพลพรรคส่งออกไปเป็นครูฝึกประจำค่ายต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นใหม่ในภาค
อีสาน ครูจากจังหวัดสกลนครก็ส่งไปประจำค่ายบ้านโนนหอม ค่ายบ้านเต่างอย
ค่ายบ้านนาอวน อำเภอวานรนิวาส ค่ายบ้านตาตั่ววง อำเภอวาริชภูมิ
ระหว่างอยู่ที่นั่นประมาณ 2-3 อาทิตย์ เห็นมีเครื่องบินมาทิ้งสัมภาระให้ประมาณ
อาทิตย์ละครั้ง แต่ละครึ่งประมาณ 20-30 ร่ม อาวุธเขาจะบรรจุใส่ถังเหล็ก
ทิ้งลงมา ส่วนสัมภาระอื่น ๆ จะใส่กล่อง กระดาษมัดตรึงอย่างแน่นหนา ที่
ลำบากที่สุดคือ การทิ้งร่มลงผิดเป้าหมาย แต่ละครึ่งมี 2-3 ร่ม ลอยข้ามเขา
ไปตกที่บ้านหนองคอง ที่มีคนสนิทของ คุณเตียง ามเป็นผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ
ผู้ใหญ่อ้นท์ จำนามสกุลแกไม้ได้ จำได้แต่ ฉายาว่า “จันท์ค่อลาย” เพราะ
แกสีกลายหมดทั้งตัวรวมทั้งคอแกด้วยนายจันท์ค่อลายนี่ตอนหลังรัฐประหาร
ปี 2490 ชื่อแกดังระเบิด มีข่าวหน้า 1 ในหนังสือพิมพ์รายวันคู่กับคุณ
เตียงฯ เสมอ เพราะหลังรัฐประหาร แล้วคุณเตียง ามนี้การถูกจับกุมมาหลบ
อยู่บนภูพาน ก็ได้นายจันท์ค่อลายนี่แหละเป็นคนนำทาง ความชำนาญภูมิ
ประเทศเนื่องจากเคยเป็นพรานป่ามาก่อน จึงสามารถพาคุณเตียงฯ หลบอยู่บน
เขาภูพาน ได้เป็นเดือนก่อนจะลงมามอบตัวสู่คดีที่คณะรัฐประหารยึดเย็ดให้

ว่าเป็น “กบฏ แยกอีสาน”

เมื่อเริ่มซูชิพบบรรจุส้มภาระลงผัดที่ก็ต้องไปหาผู้ใหญ่จันทร์ให้พาลูกบ้านออกควานหาอาจได้ร่มที่ลงผัดที่มักเป็นร่มที่บรรจุส้มภาระเบาๆ เช่น อาหารกล่อง ยารักษาโรคและพวกเครื่องใช้ต่าง ๆ ส่วนร่มที่บรรจุ ถึงอาวุธ มักจะไม่ค่อยผัดที่เพราะน้ำหนักมันมากกลมไม่สามารถพัดพาไป ให้ผัดที่หมายได้

ต่อจากนั้น ก็ถูกส่งไปที่ค่ายบ้านโนนหอมเป็นครูฝึกอาวุธให้แก่บรรดาครูที่มาจากนครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ที่ทยอยกันมาฝึกในค่ายกลางดงอ้อยบ้านโนนหอมชุดละ 10 กว่าคน จนกระทั่งค่ายใหญ่ที่หุบเขามันเต่างอยขยายตัวมีการสร้างสนามบินลับบน ดานนกยูง จึงได้เข้าประจำหน่วยจระเข้ที่ได้อพยพแล้วอย่างสมบูรณ์แบบ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติการทันทีถึงวันดีเดย์อันเป็นวันที่กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่เมืองไทย แต่วันที่รอคอยก็ยังไม่ถึงสักที ในช่วง เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2488 กองทัพญี่ปุ่นที่ประจำอยู่ในประเทศไทย เริ่มจะรู้ระแคะระคายว่ามีกองกำลังต่อต้านญี่ปุ่นอยู่บนภูพาน ฝ่ายข่าวของเรารายงานมาเป็นระยะ ๆ ว่า..... “ทหารญี่ปุ่นเสริมกำลังเข้ามาในตัวเมืองสกลนครหลายกองพัน พวกเราต้องระวังตัวออกลาดตระเวนกัน ทั้งกลางวันและกลางคืน เดือนกรกฎาคม ฝ่ายประสานงานกองทัพไทย-ญี่ปุ่น ส่งเครื่องบินออกลาดตระเวนถ่ายภาพสถานที่ต่าง ๆ บนภูพานที่ สงสัยว่าจะเป็นแหล่งล่องสุมกำลัง ถ่ายเอาภาพค่ายใหญ่และสนามบินที่กำลังก่อสร้างบนดานนกยูง เอาไปถามเชิงขู่ นายเต็ม ศิลปี ข้าหลวงประจำจังหวัดข้าหลวง ฯ ท่านฉลาดเลี้ยวตอบไปเพื่อเป็นการถ่วงเวลากว่า “ภาพโรงเรียนที่เห็นในหุบเขานั้นเป็นที่หลบภัยของหน่วยราชการต่าง ๆ ในจังหวัด ส่วนภาพที่ว่าสนามบินนั้นที่จริงแล้วจะจัดสร้างเป็นสนามกีฬา ถ้ายังสงสัยอยู่ก็จะพาขึ้นไปดู”

ในเมื่อเหตุการณ์เข้าตาจนเช่นนั้น คุณเตียง ศิริขันธ์ ในตำแหน่งหัว

หน้าใหญ่กองกำลังเสรีไทยจะต้องสั่งให้พลพรรคทุกคนสลายตัว รอรับคำสั่งให้เข้าประจำหน่วยโดยจะใช้เสียงโปงเป็นสัญญาณ (โปงคือเกราะขนาดใหญ่ที่ทำด้วยไม้พระเณรในภาคอีสานใช้ตีส่งสัญญาณให้ชาวบ้านเตรียมอาหารมาใส่บาตรในตอนเช้า) ส่วนกองกำลังอีกจำนวนหนึ่งให้ติดอาวุธครบมือพร้อมกระสุนกระจายไปประจำตามหมู่บ้านทางทิศตะวันออกของหนองหาน หมู่บ้านละ 4-5 คน ผมเองสลายตัวเข้าอยู่ในเมืองรอสัญญาณ “โปง” ให้กลับเข้าประจำหน่วย ช่วงนั้นพอดีผมป่วยเป็นไข้จับสั่น จึงพาร่างโซเซกลับบ้านพร้อมกับซุกซ่อนอาวุธประจำกาย เข้าบ้านไม่มีใครสงสัยว่าทำอะไรไป

ช่วงระยะเวลาที่อยู่ในเมืองรอสัญญาณ “โปง” ให้กลับเข้าประจำหน่วยนั้น ท่านได้ปฏิบัติภารกิจอะไรบ้าง ? ผู้เขียนถามต่อ

ในช่วงนั้น ผมป่วยเป็นไข้จับสั่น แต่ไม่ถึงกับต้องล้มหมอนนอนเสื่อ เทียวไปสอนหนังสือบ้างหากวันไหนอาการไข้ขึ้นสูงกว่าปกติก็นอนพักบ้าง สิ่งที่เขาไม่ได้คือ ต้องประสานงานกับฝ่ายข่าวคราวการเคลื่อนไหวของทหารญี่ปุ่นให้แก่หน่วยรบที่ยังติดอาวุธทางด้านทิศตะวันออกของหนองหานอยู่เป็นประจำ จนกระทั่งวันสิ้นสุดภารกิจคือ วันที่จักรพรรดิ ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สั่งให้ทหารญี่ปุ่นทุกหน่วยวางอาวุธหยุดปฏิบัติ การทางทหารอย่างสิ้นเชิง ในเดือนกันยายน อันเป็นเดือนที่เสรีไทยทุก หน่วยเดินทางเข้าไปสวนสนามที่กรุงเทพฯ ๑ นั้น อาการไข้ของผมกลับ หดหนักลง จึงไม่ได้ไปเดินสวนสนามกับเพื่อน

หลังจากหายป่วยเป็นปกติแล้ว ผมก็เดินทางไปสอนหนังสือที่ บ้านขมิ้นเช่นเคย อยู่มาวันหนึ่งในราวต้นเดือนพฤศจิกายน ศึกษาธิการ อำเภอก็เรียกตัวไปพบบอกให้ไปฝึกอาวุธเพิ่มเติมที่ดอนสวรรค์ (เกาะกลางหนองหาน) การฝึกคราวนี้เป็นการติวเข้มยุทธวิธีการรบแบบกองโจร มีศึกษาธิการจังหวัด คุณสหัส กาจณพัชระ เป็นผู้อำนวยการฝึก และมีครูฝึกคือพวกที่ไปศึกษา

เรื่องนี้โดยตรงจากค่ายทหารอังกฤษ และทหาร อเมริกัน ในอินเดียและลังกา มีผู้ร่วมฝึกล้นแต่เป็นอดีตเสรีไทยจาก อำเภอต่าง ๆ ในราว 30 กว่าคน และมีคนลาว คนเวียดนามร่วมด้วย ประมาณ 10 คน เนื่องจากลาว เวียดนาม กับพม่า ได้ประกาศเอกราช หลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามแล้ว แต่ยังไม่มีประเทศ มหาอำนาจใดประกาศ รับรองเพราะเกรงใจฝรั่งเศส ซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของ มหาอำนาจผู้ชนะสงครามอีกทั้งเป็นผู้ร่วมก่อตั้งองค์การสหประชาชาติด้วยเกรง ว่าฝรั่งเศสจะกลับมายึดครองเมืองลาวอีกครั้งลาวเป็นประเทศบ้านพี่เมืองน้อง ของเรา หากตกไปอยู่ในกำมือของฝรั่งเศสอีกประเทศของเราจะตกอยู่ ใน ฐานะล่ามบก มักก็จะเรียกร่องเอาดินแดนจังหวัดล้านช้าง และจังหวัดจำปาสักที่เราได้มาเมื่อสงครามอินโดจีน ปี พ.ศ. 2483 การปฏิบัติการครั้งนี้ให้ถือเป็นความลับสุดยอดอย่าได้แพร่งพรายให้คนอื่นรู้เป็นอันขาด” ใช้เวลาฝึก ประมาณ 1 เดือนก็จบหลักสูตร ผู้อำนวยการฝึกคือ ศึกษาธิการจังหวัด ก็สั่งให้กลับไปสอนหนังสือเช่นเคย เพื่อรอคำสั่งให้ไปปฏิบัติการ แต่ก็รออน แล้วจนรอด จนกระทั่งเดือนมีนาคม พ.ศ. 2489 จึงมีคำสั่ง ให้ไปรับอาวุธ ไปรักษาราชการชายแดน เพราะฝรั่งเศสส่งกองทหารเข้ายึด นครเวียงจันทน์ รัฐบาลลาวอิสระพาคณะหนีมาฝั่งไทยทหาร ฝรั่งเศส ส่วนหนึ่งรุกข้ามแม่น้ำโขงมาปล้นตลาดอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ยิงนายด่านศุลกากรของไทย ตายคาท่าด่านผมและเพื่อนครูได้ไปปฏิบัติหน้าที่ชายแดนกันอยู่เดือนเศษ ตระเวนกันตั้งแต่หนองคายจนถึงหมู่บ้านต่อเขต ชายแดนจังหวัดเลย ภาวนาอยากให้ทหารฝรั่งเศสข้ามแม่น้ำโขงมาจะได้ ดวลปืนกันให้สะใจบ้าง มันก็ไม่ยอมมาสักที จนเหตุการณ์สงบเรียบร้อย ดีจึงเดินทางกลับ กลับมาถึงบ้านไม่กี่วันโรงเรียน ก็เปิดพอดีต้องสอนนักเรียนตามหน้าที่อีก

ผมคิดว่าหลังจากเสร็จภารกิจนี้แล้ว ท่านคงต้องมีเรื่องผูกพัน ที่ต้องปฏิบัติอีกหลายเรื่อง เพราะหลังจากคณะรัฐประหารยึดอำนาจจาก

รัฐบาลซึ่งมีคุณเตียง ศิริขันธ์ ร่วมเป็นรัฐมนตรีอยู่เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 ทราบว่าเสรีไทย ที่ใกล้ชิดท่านก็ต้องถูกตามล้างตามผลาญกันจน กระทั่งจับเอาคุณเตียงไปมาทึง จึงได้เลิกรากันไป.....ผู้เขียนถามว่า

แน่นอนครับ ด้วยความรักผูกพันและศรัทธาในตัวคุณเตียงฯ ที่ผมมีอยู่เรื่องใดที่ความเดือดร้อนของท่านผมและเพื่อน ๆ ต้องเป็นฝ่าย ช่วยทันที โดยไม่ต้องรอคำร้องขอ อย่างเช่นเมื่อคณะรัฐประหารเข้ายึด อำนาจได้ หัวหน้าใหญ่เสรีไทยคือท่านปรีดี พนมยงค์ ลี้ภัยไปอยู่เกาะสิงคโปร์ คุณเตียงฯ ก็หนีมาซ่อนตัวอยู่บนภูพาน ผมและเพื่อน ๆ ก็ไปรับมาจากบ้านคำเพิม พามาซ่อนตัวอยู่ที่น้ำตกคำหอมรวบรวมสมัครพรรคพวกเสรีไทยเตรียมต่อต้าน คณะรัฐประหารซึ่งมีพลโทผิน ชุณหะวัณและจอมพล ป. เป็นหัวหน้าแต่เนื่องจากท่านปรีดีฯ พุดทางวิทยุกระจายเสียงจากสิงคโปร์มาวิงวอนไม่ให้เสรีไทยสู้รบปรบมือกับพวกคณะรัฐประหาร ท่านไม่อยากจะเห็นคนไทยต้องฆ่ากันเองเพื่อชิงอำนาจทางการเมือง จากนั้นคุณเตียงฯ ก็สั่งให้ผมกลับเหลือไว้แต่ผู้ติดตามที่ไม่ใช่ข้าราชการ แล้วก็หลบตัวไปหานายจันทร์คอสายพาไปหลบซ่อนตัวไม่ให้ลูกน้องพวก รัฐประหารรู้

ในเมื่ออำนาจรัฐอยู่ในมือ คณะรัฐประหาร ได้ยืมมือ นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีขัดตาทัพใน ขณะนั้น ยึดยึดข้อหากบฏแยกอีสานให้กับนายเตียง ศิริขันธ์ กับพวก บีบให้นายเตียงฯ จนมุม จนต้องลงมามอบตัวให้กับทางการเพื่อต่อสู่คดี ในที่สุดหลังจากนั้นไม่นานคณะรัฐประหารก็ไปเชิญให้นายควง อภัยวงศ์ ลงจากเก้าอี้เชิญเอาจอมพล ป. พิบูลย์สงครามขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

คดีนี้เองทำให้ผมเกือบจะตกเป็นผู้ต้องหาด้วย เผอิญเขาเลือกจับเอาแต่ครูอาวุโสและผู้ใกล้ชิด 10 กว่าคนเข้าเป็นตัวประกอบ แต่ในคดี สำคัญนี้ผมเองต้องไปเป็นพยานจำเลยในศาลซึ่งเป็นครั้งแรกในชีวิตต้องขึ้นโรงขึ้น

ศาล.....การให้การในศาลครั้งนั้นผมได้เล่าความจริงให้ศาล ฟังว่า “คุณ
เตียง ๑ ไม่เคยพูดถึงการแยกอีสาน ออกจากประเทศไทย เคยพูดแต่การ
รวมเอาลาว เขมร และเวียดนามมาร่วมเป็นสหพันธ์ร่วม กับประเทศไทย
หากทำได้ประเทศไทย ก็จะมีใหญ่กว่าสหรัฐอเมริกา เสียอีกแต่การที่จะ
ดึงเอาเขามารวมได้ก็ต้องช่วยเหลือเขาในการต่อสู้ เพื่อเอกราชให้ได้เสีย
ก่อน.....” การต่อสู้คดีของคุณเตียงฯ ดูเหมือนจะใช้เวลาเกือบ
2 ปี ในที่สุดศาลก็ยกฟ้อง

มาถึงตอนนี้ “ผู้เขียน” นึกถึงสหพันธ์อินโดจีนที่ “ลุงโฮ” แกดึง
เอาลาวและเขมรเข้าร่วมได้เพราะแกได้ช่วยเหลือประเทศเหล่านี้ต่อสู้กับ
จักรวรรดินิยมอเมริกามาเป็นเวลายาวนาน เมื่อได้รับชัยชนะแกก็ดึงเอาประเทศ
เหล่านี้เข้าร่วมสหพันธ์อย่างง่ายดาย.....แสดงว่านักการเมือง บ้านนอกอย่าง
คุณเตียง ศิริพันธ์ เป็นนักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เกินกว่าผู้นำใด ๆ
ในเอเชียอาคเนย์แม้แต่ลุงโฮเองก็ยังนำเอาความคิดของ ท่านมาใช้สร้าง
สหพันธ์อินโดจีนให้ยิ่งใหญ่อย่างทุกวันนี้

นอกจากคดีกบฏแยกอีสานแล้ว ก็ยังมีเรื่องอาวุธปืน.....ครูอาคมฯ
เล่าต่อ.....หลังจากคณะรัฐประหารครองอำนาจได้เบ็ดเสร็จแล้ว การตามล่า
นักการเมืองอีสานก็เป็นไปอย่างเข้มข้น เดือดร้อนลงมาถึงบรรดาเสรีไทย
ระดับหัวหน้าหน่วยที่ต้องถูกตามทวงอาวุธคืนโดยเจ้าหน้าที่มหาดไทยและ
ตำรวจ.....ผมเองถูกตามทวงแล้วทวงอีกทั้งที่ผมบอกแล้วว่า อาวุธทั้งหลายผม
เอาคืนให้คุณเตียง ๑ หมดแล้ว ไม่มีเหลือแม้แต่ปลอก กระสุนที่ใช้แล้วเขาก็
ยังไม่เชื่อ !

คงเป็นเพราะผมเป็นคนซื่อ ตรงไปตรงมา การรับราชการในเวลา ต่อ
มาจึงได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารระดับสูง อย่างเช่นเมื่อพรรคคอมมิวนิ
ซิสแห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) แผ่อำนาจครอบงำฟากฝั่งภูพาน ผมก็ถูก

เรียกตัวมาช่วยราชการเป็นผู้บังคับบัญชาอาสาสมัคร (อ.ส.) ระดับผู้บังคับหมวด ถูกส่งไปฝึกเพิ่มเติมที่กรมการรักษาดินแดน และค่ายสุรเสนารายณ์ นครราชสีมา ผมก็ปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จน พ.ค.ท. สลายตัวยอมวางอาวุธ จึงให้ส่งตัวผมกลับไปสอนหนังสือเช่นเคย จนกระทั่งผมลาออกจากราชการ

ผมเองภูมิใจอยู่ตลอดเวลาว่า ตลอดชีวิตในการรับราชการได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองนอน 2 ประการใหญ่ ๆ ประการแรกคือมีโอกาสได้ร่วมขบวนการเสรีไทยกู้ชาติให้พ้นภัย ประการที่สองคือได้ทำหน้าที่ประสานให้คนไทยที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันได้เข้าใจกันดีขึ้น เข้ามาร่วมกันพัฒนาชาติไทยได้หลังจากออกจากราชการแล้วก็ตั้งใจจะใช้ประชาชนชาวสกลนครในการพัฒนาเมืองสกลนครให้ก้าวหน้าทัดเทียมจังหวัดอื่น ก็ได้รับการสนับสนุนพี่น้องประชาชนเป็นอย่างดีด้วย ประการทั้งปวงนี้แม้ผมจะตายไปคนนอนตายตาหลับด้วยความภูมิใจว่า “ชาตินี้ไม่เสียชาติเกิดที่เกิดเป็นคนเมืองสกลนคร”

“ผู้เขียน” ได้อำลาจากครูอาวุโสผู้ประสบความสำเร็จสูงสุดเมื่อ อายุ 74 ปี ในตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองสกลนคร แต่ความสำเร็จในชีวิตที่ผ่านมาของท่านนั้นยิ่งใหญ่กว่าตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบัน ท่านเป็นครู ที่เคยทั้งกู้ชาติและประสานใจคนในชาติให้เป็นหนึ่งเดียวมาแล้วในอดีตประวัติศาสตร์คือการจารึกเรื่องราวที่สำคัญ ๆ ในอดีต เรื่องราวของ “ครูอีสานกู้ชาติ” ก็เป็นประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่งที่ครูอีสานและประชาชนอีสานทุกคนน่าจะได้ศึกษาและจดจำเล่าสู่ลูกหลานฟังว่า.....

“ยามสงบครูอีสานทำหน้าที่พัฒนาคน ยามบ้านเมืองอับจนครูอีสาน ก็พร้อมใจกันกู้ชาติ”

บทสวดท้าย

หลังจากสหรัฐอเมริกาส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดมหาประลัยที่เมืองฮิโรชิมาและเมืองนางาซากิทำให้เมืองทั้งสองราบเป็นหน้ากลอง มีผู้คนเสียชีวิตและบาดเจ็บหลายแสนคน 15 สิงหาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งประเทศญี่ปุ่นก็ประกาศยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร(อเมริกา, อังกฤษ, จีน) พร้อมกับสั่งให้ทหารญี่ปุ่นในทุกสมรภูมียอมวางอาวุธยุติการปฏิบัติการทุกชนิด

ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าเสรีไทยภายในประเทศก็เปิดเผยตัวออกแถลงการณ์ประชุมสันติภาพให้ประเทศไทยกลับคืนสู่สภาพก่อนวันที่กองทัพญี่ปุ่นคือวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2488 (คือหมายถึงประเทศไทย ยังเป็นมิตรกับฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่)

หลังจากนั้นเพียง 2-3 วัน คือในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2488 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ประกาศยอมรับคำ

ประกาศสันติภาพของหัวหน้าเสรีไทยภายในประเทศ (ท่านปรีดี ฯ) โดยไม่มีเงื่อนไข ต่อมาประธานาธิบดีทรูแมนได้ออกคำสั่งให้ทหารญี่ปุ่น ในประเทศไทยยอมจำนนต่อ ผบ. สูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรภาคพื้นเอเชีย แต่ผู้เดียว

วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2488 กองทหารอังกฤษภายใต้บังคับบัญชาของลอร์ดหลุยส์ 1 เมาน์ แบตตัน ประกอบด้วยกองพลอินเดียที่ 7 จำนวน 17,000 คน เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อปลดอาวุธทหาร ญี่ปุ่น ในประเทศไทยตามคำสั่งของประธานาธิบดีทรูแมน พร้อมนายทหารสังเกตการณ์ของฝ่ายสัมพันธมิตรจำนวนหนึ่ง ทำให้คณะเสรีไทยรู้สึกอึดอัดใจมาก เพราะทหารญี่ปุ่นหลายหมื่นคนก็ยังอยู่ในประเทศไทยแถม ยังมีทหารฝ่ายสัมพันธมิตรเข้ามาสมทบอีก รวมทั้งรัฐบาลไทยต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดของทหารฝ่ายสัมพันธมิตรที่เข้ามาปลดอาวุธทหาร ญี่ปุ่นทั้งบรรดาชาวจีนในย่านเยาวราชก็แข็งข้อต่ออำนาจอธิปไตยของไทยอีกด้วย

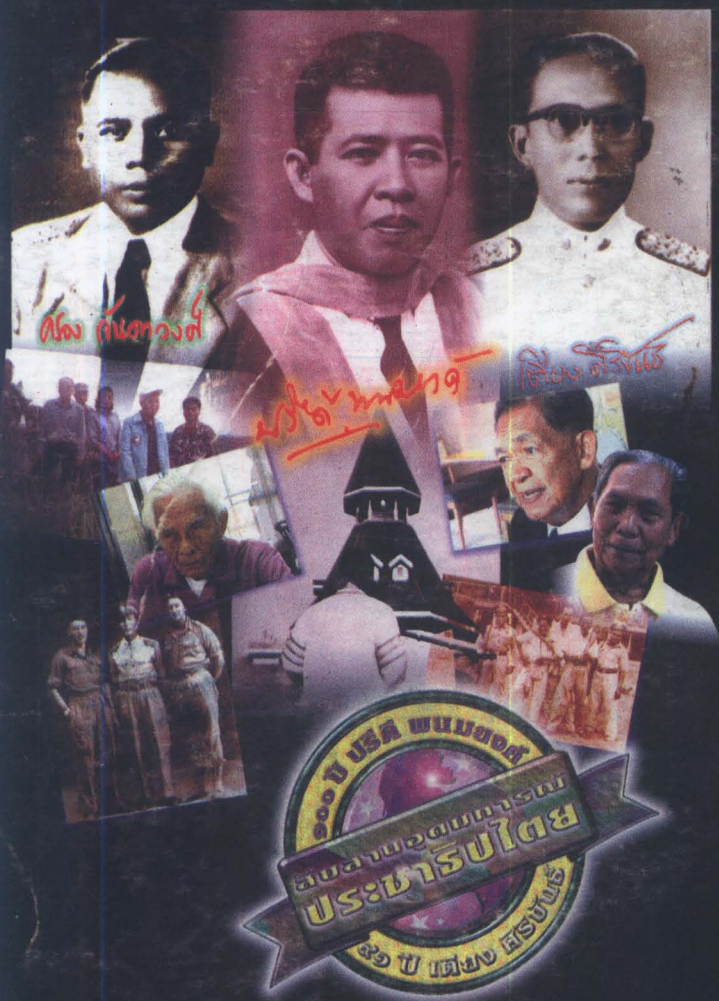
การแสดงผลของคณะเสรีไทยจึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 โดยมีกองกำลังติดอาวุธของเสรีไทยเข้ากรุงเทพฯ หวังว่าคนเพื่อเดินสวนสนามฉลองชัยชนะให้คนไทยได้ชื่นใจได้ระดับหนึ่งว่าประเทศไทย ไม่ได้เป็นฝ่ายแพ้สงครามอย่างที่ชาวจีนในย่านเยาวราชเข้าใจ รวมทั้งแสดงให้เห็นทั้งอเมริกาและอังกฤษที่สนับสนุนกำลังอาวุธแก่เสรีไทยว่าอาวุธยุทธโปกรณ์ทุกชิ้นที่เขาให้มาต่อต้านญี่ปุ่นนั้น ยังอยู่พร้อมรบเสมอ และยังมีกองกำลังสำรองอยู่อีกนับแสนที่พร้อมจะติดอาวุธสู้รบได้ แต่ในคืนนั้นเองที่ มีการเลี้ยขอบคุณ ให้แก่ผู้นำกองกำลังหลักของเสรีไทยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านปรีดี ฯ หัวหน้าเสรีไทยภายในประเทศได้กล่าวในที่ประชุมความว่า คณะเสรีไทยได้หมดภาระอันสำคัญแล้ว ต่อไปนี้ใครมีหน้าที่อะไรก็ให้กลับไปทำหน้าที่นั้นตามเดิม ซึ่งหมายถึงสั่งให้สลายกองกำลังติดอาวุธของเสรีไทยนั่นเอง

เมื่อไม่มีกำลังหลักหนุนหลังในการเจรจาความเมืองต่าง ๆ ฝ่าย ที่มี กองทหารค้าคอร์รัปบาลอยู่ในกรุงเทพ ฯ ก็ตั้งข้อเรียกร้องต่าง ๆ นา ๆ เสมือน ประเทศไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ยิ่งการเมืองภายในเต็มไปด้วย การแก่งแย่งชิงดีใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกันไม่รู้รักสามัคคี เขาก็ยิ่งเรียกร้องหนักขึ้น นอกจาก เรียกว่าเสียหาย เรียกเอาดินแดนคืน ช้ายังเรียกเอาข้าวสารไปเลี้ยงประเทศบริวารของตนอีกแสนกว่าตัน จึงตกเป็นภาระอันหนักอึ้งของข้าราชการกระทรวงต่างประเทศในการเจรจาผ่อนคลายข้อเรียกร้อง

กองกำลังหลักที่ติดอาวุธของคณะเสรีไทยนั้น ระดับผู้นำหน่วย จรยุทธส่วนใหญ่นี้มักจะเป็นครูในชนบทซึ่งได้รับความเคารพนับถือจาก ชาวบ้าน ท่านเหล่านี้ยึดมั่นในคำสั่งของหัวหน้าเสรีไทยอย่างมั่นคง กลับจากสวนสนามที่กรุงเทพ ฯ แล้วท่านก็คืนอาวุธและกระสุนให้แก่ทางราช การอย่างไม่ลังเลแล้ว ก็กลับไปสอนหนังสือไทยไม่คิดอะไร แม้ภาพหลัง ที่ทหารเข้ายึดอำนาจรัฐบาลหลวงธำรง นาวาสวัสดิ์ ก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาใด ๆ ตอบโต้ ยอมก้มหัวให้ฝ่ายบ้านเมืองสั่งไปตามใจชอบ การสร้าง สถานการณ์เพื่อจะทำการปราบปรามโดยตั้งข้อหาทกบฏบ้าง คอมมิวนิสต์ บ้าง แยกดินแดนบ้าง คุณครูอดีตเสรีไทยก็ยังตั้งมั่นอยู่ในความบริสุทธิ์ เชื่อในคำพูดที่ท่านปรีดี พนมยงค์ พูดที่สถานีวิทยุสียงค์โปรห์หลังจากท่าน หลบลิ้นภัยจากบ้านเกิดเมืองนอนไป...ไม่ให้ลุ่มปรบมือกับฝ่ายที่ใช้กำลังทหารเข้าชิงอำนาจการเมือง..... เพราะท่านเกรงจะเกิดความไม่สงบ จนกลายเป็นสงครามการเมืองขึ้นในประเทศ นับเป็นบุญของประเทศชาติ ที่ยังมีคนที่มีคุณธรรมทางการเมืองอยู่มากมายในยุคสมัยนั้น.....แต่กระนั้นก็ตามพวกลูกสมุนปลายแถวก็ยังสร้างเรื่องเพื่อเอาความดีความ ชอบ จึงมีคุณครูอดีตเสรีไทยจำนวนไม่น้อยที่ถูกยึดเยียดข้อหาทกบฏแยก ดินแดน ทกบฏแยกอีสาน และข้อหาคอมมิวนิสต์ ในที่สุดพวกเขาเหล่านั้น ก็แพ้ยตนเอง กรรมตามทันในชาตินี้เขาแก่งแย่งอำนาจ

กันเอง ผู้ชนะก็เข่นฆ่าผู้แพ้โดยการยึดทรัพย์สินบ้าง บรรดาลูกสมุนหลายต่อหลายคนก็ติดคุกจนหัวโต แต่ก็ยังไม่สาสมเท่ากับที่พวกเขากระทำต่อผู้อื่นมาแล้ว

เลี้ยวหนึ่งประวัติศาสตร์ชิ้นนี้ทำให้เราชาวพุทธระลึกถึงคำสอน ของพระพุทธองค์ที่ว่า “ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม”

ยามสงบควรทำหน้าที่พัฒนาคน
 ยามบ้านเมืองอับจนท่านจับอาวุธขึ้นกู้ชาติ
 เพื่อประกาศว่า ข้าฯ คือนักรบผู้ไร้เหวี่ยงยุทธว

“นิคม รัชชาชนธ์”